MANU CHAO ROLL'A DERT YANDI

Barselona'yı aldılar, İstanbul'u vermeyin

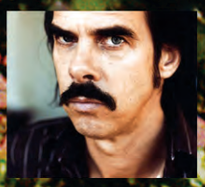

NICK CAVE YİNE KÖTÜ TOHUMLARIYLA

Zombiler sürüsü, kaos ve gürültü

ISSN: 1307-4628

ROLL

112480 **mayıs** 2008/05 **5 YTL**

RADYO DUVAR

İFTİHARLA SUNAR

şablondan yankılanan şarkılar

- banksy
- blek le rat
- oydağlar

ROLL 129

TONY GATLIF • YÜKSEK SADAKAT • SHELLAC • MOR VE ÖTESİ • FOALS • ÖYKÜ & BERK • KEN LOACH

visotski

vladimir

HERKESE BİR ŞİŞE VOTKA DÜŞSEYDİ

Herkese bir şişe votka düşseydi
Ne mükemmel olurdu!
Ama iki kişiliktir sigara her zaman
Ve üç kişiliktir votka daima.
Ne vardır ki şu dünyada tek kişilik?
Tek kişilik bir beşik, bir de mezar.

Bir sabahtan ertesi sabaha
Şarkılar söylerdik eskiden,
Nasıl da bizim mahalleden
Dağıldık oraya buraya,
Dönmemek üzere, hangimiz, nereye,
Uzun süreliğine.

Derler ki, bir kadın bir erkeğe,
Yüzyıllardır böyledir bu.
Ama iki kişinin bir karısı olduğu da olur
Ve üç kişinin bir kadını.
Ne var ki şu dünyada tek kişilik?
Tek kişilik bir beşik, bir de mezar var.

Bir sabahtan ertesi sabaha
Şarkılar söylerdik eskiden,
Nasıl da bizim mahalleden
Dağıldık oraya buraya,
Dönmemek üzere, hangimiz, nereye,
Uzun süreliğine.

Kaç arkadaş var bizim binada,
Kaç arkadaş yan binada!
Kaç ağır abi söyler şarkılarımı,
Kaç tanesi yatar mahpushanede?

Dönmemek üzere, hangisi, nereye,
Uzun süreliğine.

REHABİLİTASYON KOĞUŞUNDA

Ne hikâye, ne de roman yazabilirim,
Ne de fantastik romanlar okuyabilirim bir köşede,
Bağımlılar koğuşunda yatıyorum,
Diken üstündeyim, hissediyorum.

Kimisi savaş yaralarını sağaltmış,
Kimisi de sadece ense yapmış.
Ah be çocuklar, ne diyeyim, yazık
İnin şu iğnenin tepesinden artık!

İçimi yersiz şüphelerle doldurdular,
Kafatasımı sorularıyla deldiler,
Herkesin sırayla yuttuğu, çektiği,
Vurduğu koğuşta yatıyorum şimdi.

Kimisi ruhuna saplamış her defasında iğneyi,
Kimisinin de tek derdi yalnızlıkmış.
Ah be çocuklar, bırakın şu morfini,
Geçin artık apomorfine!

Tam yanımda bir şizofren yatıyor,
Dadısı aşık olmuş buna bir aralar,
Para olmadığında, diyor,
Zimin damlaları görür aynı işi.

Kimisi vicdanını iğnelemiş her defasında,
Kimisi de öyle kalpten çekmiş ki otu...
Ah be çocuklar, öyküler yazmak lâzım size
Gelin görün ki, yazamam ben, beceremiyorum işte!

YILDIZLAR

Hiçbir şeyin pahasına unutamam bu savaşı,
Havaya ölüm sindi.
Gökyüzünden sessiz bir yağmurla
Yıldızlar kayıyor.

İşte yine kaydı, yine tuttum dileğimi:
Savaştan canlı çıkmayı!
Aceleye getirip kaderimi
Aptal bir yıldıza bağladım.

"Daha yükseğe!" dediler,
"Acımayın kurşunlara!"
İşte ikincisi kaydı yıldızların,
Tam isabet, apoletlerinize.

Verdim kararımı, savdım başımdan belayı,
Attım kendimi bir şekilde dışarı...
Kaydı gökte şımarık bir yıldız daha
Şaşırmadan yolunu, girdi kalbime.

Şu yıldızlar göklerdeki –balıklar sanki göllerdeki,
Yeter fazlasıyla herkese.
Ölüp gitmezsem eğer, kim bilir
Kahraman olur çıkarım belki.

Oğluma vermek isterdim şu yıldızı,
Hatıra olsun diye...
Havada asılı, düştü düşecek,
Yok ki hiçbir yer düşecek.

ASKER MEZARLARI

Asker mezarlarına haç dikmezler,
Dullar da ağlamaz onların başında,
Zaman zaman bir buket gelir birilerinden,
Bir de "Ebedî Ateş" yakarlar.

Buralar kabarmış bir toprak yığınıydı eskiden,
Şimdi ise granit kaplı her taraf.
Rastlamazsın izine bireysel kaderin,
Örülmüştür her biri tek bir ağ ile.

Ağlayan dulları yoktur asker mezarlarının
Buraya daha sert adamlar gelir.
Asker mezarlarına haç dikmezler,
Daha mı huzurludurlar sanki bu yüzden?

MÜŞKÜLPESENT ATLAR

Uçurum boyunca, üzerinden bazen, en ucuna gelene dek • Sürüyorum atlarımı, deri kayışla kamçılayarak • Hava mı az geliyor bana ne, rüzgâr içip pus yutuyorum • Hissediyorum, ölümü coşkusuyla, tutunamıyorum, tutunamıyorum! •• Biraz ağırdan alın atlar, biraz ağırdan alın! • Gerilmiş kayıştan da anlamıyorsunuz! • Bana da bu müşkülpesent atlar düştü • Ne sonuna kadar yaşamayı becerebildim • Ne de bitirebilmeyi şarkımı! •• Atlara mırıldanıyorum şarkımı • Bir parçasını sonuna kadar söylerken • Biraz olsun şu köşede dinleneyim bari!.. •• Kayıplara karışıyorum, fırtına avuç içinden • çekip alıyor beni bir tüy gibi • Sürüklüyorlar beni karda kayan kızakların üzerinde dörtnala • Bir adımınızı, hiç olmazsa, acele etmeden atın, atlarım benim! • Biraz olsun, hiç olmazsa, uzatın son evimin yolunu! •• Biraz ağırdan alın atlar, biraz ağırdan alın!• Ne bu kayış, ne de bu kamçı sizin efendiniz • Bana da bu müşkülpesent atlar düştü • Ne sonuna kadar yaşamayı becerebildim • Ne de bitirebilmeyi şarkımı! •• Atlara mırıldanıyorum şarkımı • Bir parçasını sonuna kadar söylerken • Biraz olsun şu köşede dinleneyim bari!.. •• Vardık sonunda, tanrıya misafirliğe geç kalınmaz • İyi de, neden melekler bu bet sesle söylüyor şarkılarını? • Ya bu çanlar, inlemekten mi yorulmuşlar? • Ya da çığlığım mı bu benim, atlara biraz yavaş diyen? •• Biraz ağırdan alın be atlar, biraz ağırdan alın! • Yalvarırım size, dörtnala uçmayın! • Bana da bu müşkülpesent atlar düştü • Sonuna kadar yaşamayı beceremedim • Bari şarkımı bitirebilseydim! •• Atlara mırıldanıyorum şarkımı • Bir parçasını sonuna kadar söylerken • Hiç olmazsa bir an için şu köşede dinleneyim!

Türkçesi: Erinç Erdem

Kapak: Banksy

ROLL
129
mayıs '08

08 Blek Le Rat
09 Mor ve Ötesi
10 Ken Loach
12 Tony Gatlif
15 Camarón ve "Zamanın Efsanesi"
16 Öykü & Berk
20 El Gusto Orchestra
22 Africa Express
23 Foals
26 Shellac
28 Manu Chao
32 Şablonlar: Hatasız kunst olmaz
34 Nick Cave
38 Iva Nova ve Rusya'da rock
42 Yüksek Sadakat
57 Blek Le Rat, Banksy, oydağlar

04 Ajans
41 Ses ile Gölge Tuncer Erdem
44 Halkla ilişkiler
46 Gayd
49 Kıraathane
50 Kısa dalga

The Last Shadow Puppets, Kelly de Martino, Toumani Diabate, Bernard Lavilliers, Duffy, Alec Empire, She & Him, Pete & The Pirates

52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Amy Spangles, Arslan Eroğlu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Bilge Ceren Şekerciler, Burçin Tuncer, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çağdaş Önder, Çiğdem Öztürk, Deniz Öztürk, Derya Bengi, Donat Bayer, Doruk Yurdesin, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdem Erinç, Erdir Zat, Esra İpekçi, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, Hüseyin Ustaoğlu, İlker Aksoy, Mehmet Ali Meram, Mehmet Erdoğan, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pelin Batu, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Seda Niğbolu, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sinan Kolat, Siren İdemen, Suna Akar, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Ulaş Özdemir, Umut Güney, Ümit Bayazoğlu, V. Can Yazıcı, Viki Çiprut İzrail, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen **baskı:** Ezgi Matbaacılık [Sanayi cad. Altay sok. No: 10 Yenibosna-İstanbul Tel: 0212 452 23 02] **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Mayıs 2008 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Abdullah Sok. No:9 Beyoğlu İstanbul **tel-faks** 0212 251 87 67 **e-mail** rolldergisi@yahoo.com **abonelik** expressroll@gmail.com **yıl** 12 **sayı** 129 **mayıs** '08 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazişleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11)
ISSN 1307 - 4628
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Selda'nın acı ezgisi

Mart ayının sonundaki korkunç bir haber, beynimize bir balyoz gibi indi. Deniz'lerin idamını önlemek için üç İngiliz teknisyenini kaçıran Mahir Çayan, Cihan Alptekin, Ömer Ayna, Saffet Alp, Ertan Saruhan, Ahmet Atasoy, Nihat Yılmaz, Hüdai Arıkan, Sinan Kâzım Özüdoğru ve Sabahattin Kurt, Karadeniz'deki Kızıldere adlı köyde kuşatılıp katledilmişlerdi. Aralarından yalnızca Dev-Genç başkanı Ertuğrul Kürkçü sağ olarak ele geçirilmişti... Ölüme nerdeyse koşa koşa gitmişlerdi. Hepsi de alınyazılarının ölüm olduğunu çok iyi biliyordu. Aslında, yoldaşlarının idamını önleyemeyeceklerini de biliyorlardı. Ama o koşullarda ruhlarını yaşatmalarının tek yolu, ölümle umutsuz bir düelloya girişmekti. Bunu yaptılar.

Meclis idamları onaylamış, karar Cumhurbaşkanı Sunay'ın önüne gelmişti. Artık hepimiz gün sayıyorduk. Nisan ayının ağır adımları bizlere baharı değil, yaklaşan ölümü hatırlatıyordu sadece. Yemek karavanalarını almak için mutfak kısmına giderken, Deniz'lerin bulunduğu "Arka-Hücre"lerin önünden geçerdik. Koğuşun ağır demir kapısı bazen tesadüfen açık olurdu. Onları göremezdik ama, kulağımıza Selda Bağcan'ın "Hapishanelere Güneş Doğmuyor" ezgisi çarpardı hep.

Bir gün avukat görüşüne giderken Deniz'e rastladım. Çol dalgındı. Bağlanmamış postallarının bağcıkları, o koca adımlarını attıkça sağa sola savruluyordu. Gözlerinin altı çökmüş ve kararmıştı...

Cumhurbaşkanı Sunay da idamları onaylamıştı. Nisan ortalarında bir gün, cezaevi müdürü Saldıraner, tek tek koğuşların önüne gelerek, "arkadaşlarıyla vedalaşmaları için" Deniz'lerin, koğuşları "onbeşer dakika" ziyaret etmelerine izin verildiğini duyurdu. Bu acı verici ziyaret, kasvetli bir akşamüstü bizim 4. koğuşta da gerçekleşti. Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan, Yusuf Aslan nöbetçilerin nezaretinde getirildiler, nöbetçiler içeri girmeyip dışarıda bekleme nezaketini gösterdiler. Üçü, yanyana bir ranzaya ilişti. Aslında konuşacak ne kadar çok şey vardı. Ama bu koşullarda, şu "verilmiş" onbeş dakikada ne konuşulabilirdi ki?

Cumhurbaşkanı Sunay'ın da imzayı basmasından sonra CHP, idamın durdurulmasını sağlamak, en azından geciktirmek için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştu. Bunun dışında, cellatların önünde hiçbir engel yoktu artık. Nisan ayının ikinci yarısında, Deniz, Hüseyin ve Yusuf açlık grevine başladılar. Oniki gün süren açlık grevini nisan ayının sonlarında bıraktılar. Açlık grevinden sonra, volta atmak için 4. koğuşun pencerelerinin önündeki avluya çıkartıldılar. Çok zayıflamışlardı. Deniz, yine de o her zamanki alaycılığını bırakmamıştı. Yasak olmasına rağmen, THKO'lu arkadaşlarının kaldığı "Ön-Hücre"lerin yüksekteki pencerelerine doğru seslenerek onlarla konuşuyor, CHP'nin Anayasa Mahkemesi'ne başvurusunu kastederek, "İsmet Paşa'nın sayesinde beleşten yaşıyoruz" diyordu.

6 Mayıs gecesi, 5. koğuştaki tuvalete gitmek için kapıyı çaldım. Gardiyan gelip açtı. 5. koğuşta geç saatte herkes kendi havasındaydı. Tuvalete girdikten sonra, 5. koğuşun kapısına geldim ve kapıya vurdum geri gitmek için. Gardiyan uzun süre gelmedi, sonra gelip "emir var, açamam" dedi. Allah allah, bu da nerden çıkmıştı şimdi? Tam o sırada, İdare bölümüne bakan parmaklıklı çifte demir kapı açıldı ve başlarında yüzbaşı Burhan Poturna ve cezaevi doktoru yüzbaşı Metin Denli olmak üzere, çok sayıda asker, bizim bölüme geçti. Ama, her zamankinin tersine, nerdeyse parmak uçlarına basarak yürüyorlardı. Her zaman sağa sola efelenir gibi bir havaları olan askerlerin bu gece başları önlerindeydi nedense. Bir acayiplik olduğu kesindi. O sırada, koğuşun sessizliği içinde yankılanan bir haykırış duydum: "Arkadaşlar, kalkın, Deniz'leri götürüyorlar!"

Deniz'lerin koğuşuna yakın olan mutfak bölümünden, sağa sola koşuşan askerlerin postal patırtıları geliyordu. Sonra ortalık yeniden sessizliğe büründü ve bir kapının gıcırtılarla açıldığını duyduk. Bütün gövdemizle dinlemeye çalıştık sesleri. Ağır zincir seslerini duyduğumuz zaman, prangaya vurdukları yoldaşlarımızı götürmekte olduklarını anladık. Ama bizim önümüzden değil, mutfak kısmından. Mutfak kısmının ön kapısı doğrudan dışarıya açılıyordu. Onları bizim önümüzden geçirmeyi göze alamamışlardı. Cezaevinden hiçbir protesto çığlığı yükselmediği gibi, yoldaşlarımızı uğurlayan birkaç söz de edemedik. Sesimizi kaybetmiştik sanki.

Artık Deniz, Hüseyin ve Yusuf aramızda değillerdi. Artık, "Arka-Koğuşlar"dan Selda'nın acılı ezgisi duyulmuyordu. 6 Mayıs 1972, yalnız, hiçbir sıfatın tanımlayamayacağı kadar büyük olduklarını idam sehpasındaki duruşlarıyla kanıtlayan bu üç devrimci gencin cellat bir rejimin pençesinde boğazlanmalarının değil, aynı zamanda, yaklaşık oniki yıl süren "devrimci kahramanlık" döneminin kapanışının da tarihiydi...

Gün Zileli, "Yarılma / 1954-1972"

Kara bastın mı üşümeli / Üşümek bir sözcüktür, üşümeye benzer / Gecedir diye bakmalı geceye / Tıpkısıdır gecenin, bir sessiz bir sesli. **MELİH CEVDET ANDAY**

Ölümü geciktirmek sonsuzluğu kısaltmaz **LUCRETİUS**

Kurt aç kalırsa dağdan iner, insan aç kalırsa dağa çıkar. *(Türk atasözü)*

Hiçbir şeyin fazla önemi olmazdı artık. Fazla bir şeyin önemi olmazdı. Daha az önemi oldukça da daha önemsiz olurdu. Asla yeterince önemli olmazdı. Çünkü Daha Kötü Şeyler de olmuştu. Rahel'inki gibi, savaşın terörüyle barışın dehşeti arasında gidip gelen bir ülkede, Daha Kötü Şeyler olmaya devam ediyordu. **ARUNDHATI ROY**, Küçük Şeylerin Tanrısı

Ayıplarım gönül seni / Hal bilmeze hal sorarsın / Yanında bülbül dururken / Kargalardan gül sorarsın **PİR DEDE**

BOB DYLAN Amerika Birleşik Devletleri'nin en saygın edebiyat ödülü sayılan Pulitzer'i kazanan ilk rock müzisyeni oldu. Şarkı sözlerinin sıradışı şiirsel gücü ve popüler kültür üzerindeki büyük etkisi sebebiyle ödüle lâyık görülen Dylan'ın ekim başında raflarda yerini alacak bir çocuk kitabı yazdığı da gelen haberler arasında. "Forever Young", basın bülteninde "iyilik yapmanın önemini anlatan anlam yüklü bir hikâye" olarak tanımlanıp üç yaş ve üzeri çocuklara tavsiye ediliyormuş.

NELSON MANDELA'nın 90. yaşını kutlamak için Londra'da verilecek dev konsere **EMINEM**'in katılacağı kesinleşti. Will Smith ile eşi Jada Pinkett Smith'in sunuculuğunu yapacağı gecede sahne alacak diğer isimlerse **QUEEN**, **ANNIE LENNOX**, **STEVIE WONDER**, **AMY WINEHOUSE**, **LEONA LEWIS** ve **RAZORLIGHT** olacak. Kendilerine teklif götürülen U2, Spice Girls ve Paul McCartney'den ise cevap bekleniyor.

1995'ten beri birlikte olan **LOU REED** ve **LAURIE ANDERSON** Colorado'da küçük bir törenle evlendi.

COLDPLAY'in dördüncü albümü "Viva La Vida" haziranda yayınlanacak. Brian Eno ve Markus Dravs prodüktörlüğünde Londra, Barselona ve New York'ta kaydedilen albümde "Life In Technicolor", "Lost!", "42", "Death and All His Friends" gibi on şarkı yer alıyor. Grubun yeni albümün kapağı için Eugène Delacroix'nin meşhur "Hürriyet" tablosunu kullanacağı da kesin gibi.

ABD'de başkanlık seçimi kızışıyor. **BRUCE SPRINGSTEEN** web sitesinden yaptığı açıklamayla "35 yıldır şarkılarında anlattığı Amerika'ya" hitap ettiğini söylediği Barack Obama'yı desteklediğini açıkladı. **ELTON JOHN** ise 9 Nisan'da New York'ta verdiği konserle Hillary Clinton'ın kampanyasına 2.5 milyon dolar katkıda bulundu. "Elton-Hillary: One Night Only" adındaki gecede John, Clinton'ı övgülere boğmayı da ihmal etmedi.

BABYSHAMBLES canlı parçalardan oluşan bir CD/DVD seti çıkarıyor. Grubun 2007 kış turnesinde yaptığı kayıtlardan oluşan "Oh What A Lovely Tour" piyasaya haziran başında sürülecek. **PETE DOHERTY** ise "çeşitli sebeplerden" aldığı 14 haftalık cezası nedeniyle 8 Nisan'dan beri hapishanede gün sayıyor; bu arada Hürriyet'inden Yeni Şafak'ına kadar bizim gazeteler de Kur'an okumaya kaptırdığını, İslâm'da kurtuluş aradığını yazıyor. Doherty, 24 Nisan'da Paris'te açılan, bizzat kendi kanıyla müdahale ettiği çizimlerinden oluşan sergisini de göremeyecek.

MELVINS yeni bir stüdyo albümü çıkarıyor: "Nude with Boots". Yakınlarda grubun Mike Patton'ın orkestrası **FANTOMAS** ile verdiği konserlerde yapılan kayıtlar da "The Fantomas-Melvins Big Band Live from London 2006" adıyla basılacak.

DAVID BOWIE 1972'de verdiği Los Angeles konserinin kayıtlarını yayınlamaya karar verdi. "David Bowie, Live Santa Monica '72" adındaki albüm, Bowie'yi Ziggy Stardust olarak dinlemek isteyenler için.

SUB POP kuruluşunun 20. yılını Seattle'da düzenleyeceği bir festivalle kutlayacak. Foals, Mudhoney, Fleet Foxes, Wolf Parade, Iron & Wine, Low gibi isimlerin katılacağı etkinlik 12-13 Haziran tarihleri arasında cereyan edecek. Bu sene **MUDHONEY** de 20. yaşını kutlayacak. Grup ilk albümü "Superfuzz Bigmuff"ı yeniden basarken yepyeni bir de albüm çıkaracak: "The Lucky Ones".

Erken dönem Kraftwerk davulcusu ve Neu!'nun kurucularından **KLAUS DINGER** 20 Mart'ta, 62. yaşını kutlamaya sadece dört gün kala kalp yetmezliğinden hayata veda etti. Kötü haber nisan başında Neu!'nun plak firması Gronland'dan açıklama yapılana kadar ancak sınırlı bir grup tarafından duyulmuştu.

Gus Van Sant filmi "Good Will Hunting"deki rolüyle Oscar'a da aday gösterilen aktrist **MINNIE DRIVER** ikinci albümü "Seastories"de Zack Ray, Ryan Adams ve Liz Phair gibi şöhretli isimleri misafir ediyor.

3D VE PAUL SIMONON: SESLERİN RENKLERİ

Biri The Clash'le '70'lere, diğeri Massive Attack'le '90'lara damga vurmuş iki müzik adamı, bu sefer tuallerden konuşuyor, Londra sergi salonları Paul Simonon ve 3D resimlerini ağırlıyor. Simonon'un ressamlığını zaten biliyoruz: Bas çalmayı bilmemesine rağmen dahil olduğu The Clash'ten evvel Güzel Sanatlar'da okuyan, grup dağılınca tekrar fırçasını eline alan, The Good, The Bad & The Queen'e kadar da müziğe fazla bulaşmayan Simonon, son kişisel sergisini altı sene önce açmıştı. Eski günlere dönüp bakınca "Buzzcocks çok Mondrian'dı, bizse epey Pollock'tuk" diyor ama, iş sanat anlayışına gelince, Pollock'tan, Amerikan dışavurumcularından, soyutlamalardan pek de hoşlanmıyor Simonon... 17 Nisan - 9 Mayıs arasında düzenlenen sergisinde, figüratif desenler, İspanya'da gördüğü boğa güreşlerinden izlenimler ve natürmortlar var...

3D ise tam aksi istikamette: 1980'lerde Banksy'le beraber graffiti yapan, ilk kişisel sergisini Massive Attack'ın ilk albümünden hemen önce açtıktan sonra kendini tamamen müziğe kaptıran 3D, spreyle boyanın birbirine karıştığı, şeffaf, kemiksiz figürlerle örüyor resimlerini. Irak savaşına karşı militanca mücadele veren 3D'nin U.N.K.L.E.'ın "War Stories" albümü için hazırladığı 12 resimde, 11 Eylül'e, Irak savaşına, ABD'nin ve İngiltere'nin yayılmacı politikalarına karşı bireyin çaresizliğinin altını çizen, ama direnişçi bir umudu da barındıran bir bütünlük hakim.

3D'nin sergisi maalesef geçen günlerde sona erdi, ama Londra'ya yolu düşen Paul Simonon'u görebilir. Daha önemlisi, resimle olan bu derin ilgileri, bize müziklerini de başka gözle dinletir...

DAVID BYRNE ile **BRIAN ENO** birlikte yaptıkları yeni albüme noktayı koymak üzere. Byrne, ikilinin klasikleşen "My Life in the Bush of Ghosts"dan 27 sene sonra yaptığı yeni şarkıları "elektronik gospel"ler olarak tanımlamış. Ayrıca Byrne bugünlerde **FATBOY SLIM**'le de bir takım şarkılar üzerinde çalışıyor. Fatboy Slim'in yeni albümü için işbirliği yaptığı bir diğer isimse **IGGY POP**.

Bob Marley'in annesi, oğlunun ölümünden 27 sene sonra, geçtiğimiz 8 Nisan günü Miami'deki evinde uykusundayken vefat etti. Kendisi de müzisyen olan **CEDELLA BOOKER**, oğlu hakkında iki de biyografi yazmıştı.

Billboard'a konuşan Peter Morén, enstrümantal olacağını söylediği yeni **PETER BJÖRN AND JOHN** albümünü "biraz Afrika/Brezilya müziği, biraz kraut/punk, biraz da lounge" olarak tanımlamış.

BILL COSBY bir hiphop albümü çıkarıyor. 70 yaşındaki komedyenin "Cosby Narratives Vol. 1: State of Emergency" adını verdiği bu ilk albümü, geçen sene çıkan bestseller kitabı "Come on People: On the Path from Victims to Victors"un hiphop, pop ve caz tınılarıyla harmanlandığı bir tür devamı gibi olacakmış.

CSS'nin temmuz ayında raflarda yerini alacak olan yeni albümünün ismi belli oldu: "Donkey". Grup bas gitarist Ira Trevisan ile de yollarını ayırdı. Kişisel projelerine zaman ayırmak istediğini söyleyen Trevisan'a göre CSS "gitaristini kaybetti, ancak büyük bir fan kazandı".

The Go-Betweens'den **ROBERT FORSTER** 12 yıl aradan sonra tek tabanca bir albüm çıkardı. "The Evangelist" sanatçının beşinci solosu.

GREEN DAY'in adını değiştirerek **THE FOXBORO HOT TUBS** adıyla kaydettiği altı yeni şarkı foxborohottubsdownload.com adresinden satışa sunuldu. Grubun "Stop Drop and Roll!!!" adını vereceği ilk albümünün de önümüzdeki aralık ayında çıkması bekleniyor.

Baharda Levi's® ile patlican

Jean pantolon alan Patlican üyelerine

20 YTL indirim!

Ayrıntılı bilgi için:

patlican.com.tr

levis.com.tr

LEVI'S®

patlican

Avea'dan bir gençlik patlaması

avea

Son katılım tarihi 2 Haziran 2008.

Nick Cave'de Zülfü Livaneli bıyığının ne işi var? *(Beyoğlu masabaşı geyiği)*

Zaman, yolundan kaçmış bir kuyrukluyıldız, hayatımızdaki ışıltısına bak. Saate bakma. **ALİ ALKAN İNAL**, Beni Ölüm Gibi

Rahel'in oyuncak kol saatinde zaman boyayla çizilmişti. İkiye on kala. Rahel'in en büyük arzularından biri, canı istediğinde zamanı değiştirebileceği bir saate sahip olmaktı. (Rahel'e göre zamanın asıl anlamı da buydu zaten.) **ARUNDHATI ROY**, Küçük Şeylerin Tanrısı

Sen dünyayı tanımak istiyorsun, şehirleri, denizleri ve okyanuslarıyla birlikte. Benim içinse dünya burası, patikalar, ağaçlar, ağaç kabuklarının renkleri, kar üzerindeki veya gökyüzündeki kuş izleri, onların şarkıları, tüyleri ve çiçeklerin taçyapraklarıyla beraber. Dünya, Monterville evlerinin taşları ve orada oturan, her sabah kimsenin görmediği ve dolayısıyla anlamadığı mesajlar yolladığım insanların yüzleridir. **YVES SIMON**, Okyanuslar

Dedikodulara göre **GUNS N' ROSES** yeni albümü "Chinese Democracy"yi (yine, yeniden) bitirdi ve plak şirketi Geffen'e teslim etti. Grubun 14 yıldır üzerinde çalıştığı albüm için bugüne dek 13 milyon dolar harcandığı hesap ediliyor.

STEREOLAB'in yaz sonunda yayınlayacağı yeni albümünün ismi "Chemical Chords" olacak.

VELVET REVOLVER'dan ayrılan ve geçtiğimiz günlerde sarhoş araba kullanmaktan sekiz gün hapis cezasına çarptırılan Scott Weiland eski grubu **STONE TEMPLE PILOTS**'a döndü. Weiland'ın Steve Albini'yle solo albüm yapacağı ya da STP ile yeni bir stüdyo kaydı çıkaracağı dedikoduları var. Velvet Revolver ise yeni şarkıcı arayışında.

Bright Eyes'ın **CONOR OBERST**'i kariyerinin ilk solo albümünü çıkarıyor. Kendi adını verdiği albüm bu yaz sonu yayınlanacak.

2/5 BZ = MC²

Bugün diskoteğimizin bir köşesinde sırıtan nadir kasetlerden biri de şüphesiz 2/5 BZ'nin, nam-ı diğer Serhat Köksal'ın ses kolajları. '80'lerin sonunda bir müzik projesi olarak başlayan 2/5 BZ, zamanla görsel yanı ağır basan bir kıvama geldi. Bilen bilir, Türk filmlerinden sahneler, Cüneyt Arkın, Yılmaz Güney, Ayhan Işık, Belgin Doruk replikleri siyasîlerin aforizmalarıyla, eski dergilerden imajlarla toslaşır, birbirlerine laf yetiştirir, hit gaf güzellemeleri çıkar. Örneğin Aziz Nesin'le Necdet Menzir'in hafızalarda yer etmiş atışmaları da Serhat'ın elinden geçmişti. Son yıllarda plakları, CD'leri basılan 2/5 BZ, BBC'nin kült DJ'i John Peel'ın da gözünden kaçmamış, BBC'ye konuk olmuştu. Tabii kült, kültü buluyor... Serhat'ın ses ve video kurgularının yer aldığı DVD ile Peel Sessions kayıtlarının bulunduğu CD bir süredir dolanımda. Edinmekte büyük fayda var, "şaka etmiyoruz"... www.myspace.com/2serhat5bz

JOHNNY CASH'İN EKRAN GÜNLÜKLERİ

Hazine bulundu: Johnny Cash'in 1969'dan 1971'e kadar süren haftalık TV şovu macerası, 21 şarkılık bir "best-of" DVD'de özetlenmiş: "The Johnny Cash TV Show". Siyah Mantolu Adamımız "Man In Black"i söylerken ("Siyahlar giyiyorum / Şehrin umutsuz, aç-sefil mahallesindeki / Yoksul ve dışlanmışların namına / Cezasını fazlasıyla çekmiş mahkûmların adına") elbette esiyor, gürlüyor, "I Walk The Line"ı söylerken hiç olmadığı kadar neşeli, etrafa gülücükler yağdırıyor... Konukları arasında kimler yok ki: Bob Dylan, Neil Young, Joni Mitchell, Eric Clapton, Creedance Clearwater Revival, (belgesele anlatıcı olarak sesini ödünç veren) Kris Kristofferson, Ray Charles, Carl Perkins, Loretta Lynn, George Jones, Waylon Jennings, Merle Haggard ve elbette (o konuk sayılmaz) gül yüzlü eşi June Carter... Üç-beş saniyelik tadımlık görüntülerde Pete Seeger, Louis Armstrong gibileri de mevcut, ama 58 haftayı bir DVD'ye sığıştırmak elbette imkânsız. Şöyle demişti Cash bu cesur program hakkında: "Eğer haftalık bir program yaparsam, mutlaka Pete Seeger ve Bob Dylan'ı konuk etmek isterim demiştim. Televizyon yöneticileri rahatsız oldu. Toplantı üzerine toplantı yapıldı, sonunda kabul ettiler. Ama Seeger'ı yakın takibe alacaklarını söylediler. Düzen aleyhtarlığından çekiniyorlardı. Fakat baktılar, Pete banjo çalan bir folk şarkıcısı. Bir folk şarkıcısı nasıl takibe alınabilir ki?"

Interpol davulcusu Sam Fogarino ile Swervedriver ve Toshack Highway gibi grupların şarkıcı-gitaristi Adam Franklin'in yeni projesi **MAGNETIC MORNING**'in grupla aynı adı taşıyan ilk EP'si geçtiğimiz günlerde yayınlandı.

JARVIS COCKER mayıs sonuna doğru yapılacak Brighton Festivali'nde "pop müzikte şarkı sözü yazma sanatı" konulu bir seminer verecek. Jarvis sınıfta kendisininkilerle birlikte Pete Doherty, Leonard Cohen ve Amy Winehouse'un şarkı sözlerini de mercek altına alacak.

Razorlight davulcusu **ANDY BURROWS** arkadaşlarının ve şair Peter Dixon'ın şiirlerini okuduğu solo bir albüm çıkartıyor. "The Colour Of My Dreams" sadece 20 dakika uzunluğunda.

THE MUSIC üçüncü albümüyle iddialı dönüyor. "Strength In Numbers" adındaki plağın prodüktörleri Flood ve Orbital'dan Paul Hartnoll.

SEX PISTOLS Kasım 2007'de tam kadro verdiği beş konserde yaptığı kayıtları DVD olarak yayınlıyor. "The Sex Pistols: There'll Always Be An England" grubun ilk yasal konser filmi olacak. DVD'de ayrıca Sex Pistols elemanlarının Londra'daki uğrak yerlerine ziyaretlerini konu alan Julien Temple imzalı "The Knowledge" adında bir film de yer alacak.

THE NATIONAL "Boxer" albümünün kayıt sürecini anlatan bir DVD çıkarıyor. "A Skin, A Night" adındaki belgeselin yönetmeni Vincent Moon. DVD'yi satın alanlar, ekte "The Virginia EP" adıyla jam session'lardan, konserlerden ve B-yüzlerinden derlenmiş bir de albüm bulabilirler.

THE ZUTONS üçüncü stüdyo albümü "You Can Do Anything"i haziranda yayınlıyor. Albümden çıkacak ilk single "Always Right Behind You" olacak.

U2 yeni albümünü kaydetmek için Brian Eno ve Daniel Lanois ile stüdyoda. Grubun ilk üç albümü "Boy" (1980), "October" (1981) ve "War"un (1983) yenilenip genişletilen versiyonları da temmuz sonu piyasada olacak.

PATTI SMITH'in 2005 ve 2006'da My Bloody Valentine'dan Kevin Shields'ın gitarı eşliğinde yaptığı iki "spoken word" performansı plağa aktarılıyor. Çift CD'lik albümün ismi, Smith'in düzyazı ve şiirlerini derlediği 1996 tarihli "The Coral Sea" ile aynı.

Ünlü Cirque du Soleil ekibinin **BEATLES** şarkılarından yola çıkarak sahnelediği "Love" müzikalinin perde arkası DVD olarak yayınlanıyor. "All Together Now" ismindeki belgeselde Paul McCartney, Ringo Starr, Yoko Ono ile yapılan ilk görüşmelerden son provalara kadar pek çok görüntü var.

Nashville'li şarkı yazarı **JESSIE BAYLIN**'in, Jesse Harris ve Yo La Tengo prodüktörü Roger Moutenot eşliğinde kaydettiği ilk albümü "Firesight" haziran sonunda piyasada olacak.

Bruce Springsteen'in 40 yıllık keyboard'cusu, E Street Band mensubu **DANNY FEDERICI** üç yıldır savaştığı deri kanserine yenik düştü. 58 yaşında hayata veda eden Federici, Joan Armatrading ve Graham Parker gibi isimlerin arkasında da çalmıştı.

PAUL WELLER yakında çıkacak yeni albümünde iki önemli ismi misafir edecek. "22 Dreams"den çıkması düşünülen ilk single "Echoes Round The Sun"da Weller'a Oasis'ten Noel Gallagher eşlik ederken, "Black River"da Graham Coxon davulunu, gitarını ve sesini konuşturacak.

Caz trompetçisi **HUMPHREY LYTTELTON**, 86 yaşında hayata gözlerini yumdu. Son anlarına kadar faal olarak çalışan Lyttelton için taziyede bulunanlar arasında Radiohead de var. "Amnesiac" albümünden "Life In An Glasshouse"un nefeslileri Lyttelton'a emanetti.

DAMON ALBARN'ın yeni albümü muhtemelen temmuzda gün yüzü görecek. Elliden fazla müzisyenin iştirak ettiği albüme bir şarkıda yüz kişilik bir Çin korosu da eşlik ediyor.

Sana kendimi başkasına anlatır gibi anlatırsam, sen de başkası oldun demektir. Başkasına git. Sana kendimi kendime anlatır gibi anlatıyorum. Bu benim sana ait oluşum. Anlıyor musun? **ALİ ALKAN İNAL**, Beni Ölüm Gibi	Karşılık beklemeyen bir öpücüktü. Yanıt bekleyen soruların bulandırdığı bir öpücük değildi. Düşlerdeki güler yüzlü tek kollu adamların öpüşleri gibiydi. **ARUNDHATI ROY**, Küçük Şeylerin Tanrısı	Ay dünyaya düşecekmiş. Gündüz, gayet soluk bir halde gökyüzünde dururken gördüm, gündüzleri göründüğünde olduğu gibi soluk ama belki de normalin on katı büyüklüğündeydi. Kendimi şu iyimser düşünceyle avuttum: Eğer gerçekten tozdan veya benzeri gevşek bir maddeden oluşuyorsa dünyaya düşmesi o kadar da kötü olmaz. **ADORNO**, Rüya Kayıtları Ot gibi yaşıyoruz, daha Otto'ya bile gidemedik *(Beyoğlu masabaşı geyiği)*	Akşamdan kalma İstanbul / Öyle güzel bir akşamdan kalma ki / Sen de orda kal diyor şeytan / Bitmesin diye bitmiş olan bu akşam **CAN YÜCEL**

RUFUS WAINWRIGHT, Metropolitan Opera için bir opera kaleme almaya başladı. Eser, bir opera şarkıcısının bir gününe odaklanacak.

1950'lerin cool cazının, daha sonra avangard hareketin öncü isimlerinden caz klarinetçisi **JIMMY GIUFFRE** 86 yaşında vefat etti.

Soul şarkıcısı ve şarkıyazarı **AL WILSON** vefat etti. Wilson, '70'lerde aralarında "Show and Tell"in de bulunduğu pek çok hit şarkının sahibiydi.

Geçirdiği beyin kanamasının hasarlarını iyice atlatan **EDWYN COLLINS** nihayet sahnelere döndü. Nisanda küçük çaplı bir İngiltere turnesine başlayan şarkıcı, bu ay "Home Again" albümünden, aynı adlı single'ını yayınlayacak.

AC/DC'nin 1980'de, erken yaşta ölen ilk solisti **BON SCOTT**'ın heykeli dikildi. Greg James imzalı heykel, Avustralya'da, Scott'ın memleketi Fremantle'a dikilecek. Bu arada, AC/DC elemanları da Vancouver'da, 2000 tarihli "Stiff Upper Lif"ten bu yana ilk albümlerini hazırlamak üzere Brendan O'Brien'ın prodüktörlüğünde stüdyoda.

MIDNIGHT OIL'in 1980'lerdeki kayıtları, elden geçirilerek yeniden yayınlanacak. Plağa uygun olarak miksajlanan şarkılar yeniden elden geçirilecek, fakat CD formatında değil, dijital platformda yayınlanacak.

"Challengers" albümünün turnesi için yollarda bulunan **NEW PORNOGRAPHERS**'ın solisti Carl Newman, hem grubun yeni şarkılarını hazırlıyor, hem de sonbaharda çıkması planlanan ikinci solo albümü için çalışıyor.

'80'ler sevenlerin gözü aydın: 1 Ağustos'ta ABD'de başlayacak olan olan Yeniden Doğuş turnesine katılacak isimler şunlar: **HUMAN LEAGUE**, **BELINDA CARLISLE**, **ABC**, **DEAD OR ALIVE**, **A FLOCK OF SEAGULLS** ve **NAKED EYES**...

PHIL COLLINS, The Times'la yaptığı söyleşide, bir daha turneye çıkmayı ya da albüm yapmayı düşünmediğini, "müzik endüstrisi"nden tamamen emekli olacağını açıkladı.

Şarkıcı-şarkıyazarı **PAUL DAVIS** hayatını kaybetti. Davis'in 1977 tarihli hit şarkısı "I Go Crazy" aylarca listelerde kalmıştı.

MANU CHAO'nun yeni EP'si "Politik Kills"in CD versiyonunda Dennis Bovell, Linton Kwesi Johnson, Chris Blackwell, Bostich and Fussible of Nortec Collective, Prince Fatty, Rude Barriobeat, David B gibi isimlerin remiksleri var. politikills.com adresinde de şarkının klibi izlenebilir, şahsî remiksler yapmak üzere şarkının belli bölümleri indirilebilir...

67 yaşına basan **NEIL DIAMOND**'ın 27. albümü "Home Before Dark" bu ay yayınlanıyor. Prodüktörlük koltuğunda Rick Rubin var.

IAN MCCULLOCH anılarını yazıyor. **ECHO & THE BUNNYMEN**'in solistinin kitabının 2009 yazında çıkması planlanıyor. Grubun kuruluşunun otuzuncu yılını 1984 albümleri "Ocean Rain"in tamamını çalarak kutlamaya hazırlanan McCulloch ve arkadaşları yeni albümleri "The Fountain"ı da yaz aylarında yayınlayacak. Coldplay solisti Chris Martin'in konuk olacağı albümün ilk single'ı "Think I Need Two" adını taşıyor.

GRATEFUL DEAD üyeleri, grubun bütün kayıtlarını Kaliforniya Üniversitesi'ne hibe etti.

BONNIE 'PRINCE' BILLY, önümüzdeki günlerde yeni albümü "Lie Down in The Light"ı yayınlayacak.

MORRISSEY "best of" albümünden çıkaracağı yeni single'ı "All You Need Is Me"nin B-yüzü için "My Dearest Love" ve "Children In Pieces" adıyla iki yeni parça yazdı, ayrıca David Bowie'nin 1973 tarihli hit'i "Drive-In Saturday"i yeniden okudu. Morrissey, İngiliz müzik dergisi Word'e karşı açtığı davayı da kazandı. Derginin mart sayısında yer alan David Quantick imzalı yazıda Morrissey "ikiyüzlü ve ırkçı" olmakla suçlanmıştı. Word, yaptığı açıklamayla kamuoyu önünde şarkıcıdan özür diledi. Bu arada Morrissey'in, 27 nisanda Londra'da düzenlenen ırkçılık karşıtı "Love Music Hate Racism" festivaline finansal destek verdiği açıklandı. The Good, The Bad & The Queen'in yanısıra Hard-Fi, The View, Don Letts, Jerry Dammers, Paddingtones, Patrick Wolf gibi isimlerin sahne aldığı bu ücretsiz festivale Morrissey açıktan 28 bin pound bağışlamış. Ancak müzisyene yönelik tepkiler dinecek gibi görünmüyor, zira Morrissey bu sefer de 2008 Avrupa turnesine Tel Aviv'i de dahil edince şimşekleri üzerine çekti.

Fransa'nın emektar şanson-rock'çusu **FRANCIS CABREL**, dört yıl aradan sonra yeni albümü "Des roses et des orties"i yayınladı.

BATI'NIN ÇOKAMAÇLI TÜRKİYE VİZYONU
TAYYİP'İN ÇAKISI

KORKUT BORATAV'LA KAĞITTAN EKONOMİ ÜZERİNE
DÜNYANIN BÜTÜN KÖYLÜLERİ, BİRLEŞİN!

AZİZ ÇELİK'LE SSGSS ÜZERİNE
ŞİMDİLİK GEÇMİŞ OLSUN

İSTANBUL'DA KENTSEL DÖNÜŞÜM
BAŞIBÜYÜK MAHALLESİ DİRENİŞTE

ENİNE BOYUNA "HATIRLA SEVGİLİ"
GERÇEĞİN KENDİSİ DEVRİMCİ

YÜKSEKOVA'DA KANLI NEWROZ
BUNU İSRAİL FİLİSTİNLİLERE YAPMAZ!

NURHAK'TA CEM TÖRENİ
SENEDE BİR GÜN GÖNÜL ABDESTİ

sayı 83

Abonelik: expressroll@gmail.com

DÜNYA SOKAKLARINDA STENCIL: ŞABLONUN PÎRİ **BLEK LE RAT** ANLATIYOR

SANAT SAVAŞTIR

Stencil, stencil-graffiti, şablon ya da "patates baskısı"nın irisi; adına ne derseniz deyin, isim koyma konusunda herkes gibi tereddütteyiz. Ama yarattığı etkiden ve gözümüzde gönlümüzde bıraktığı lezzetten, izden adımız gibi eminiz... Street-art'ın, post-graffitinin bir parçası, "güzel sanatlar"ın gündüz güzeli, gece sefası... 32 ve 33. sayfalardaki "galeri"mizde meramımızı anlattık: Seviyoruz işte!.. Kimdir bu duvar kahramanları, bu sprey savaşçıları, merak ettik, araştırdık. Bütün oklar –kapağımızı da emanet ettiğimiz– Banksy'yi gösteriyordu. Elbette onu es geçmedik, ama Roll'a bu ay, Les Inrockuptibles'den naklen, Banksy'nin idolü Blek Le Rat'yı ve İstanbul sokaklarından Banksy sevdalısı oydağlar'ı misafir ettik...

08→

Bir sokak sanatçısı için yıllar sonra birdenbire, bir kitapla kurumsal olarak tanınmak, İngiltere'nin en hip satış salonlarında sergilenmek, satışa sunulmak nasıl bir etki yapıyor?

Blek le Rat: Sonun başlangıcı. Aynı zamanda, iyi de geliyor açıkçası. Hiçbir zaman böyle bir şeyi kovalamadım, ilk gününden beri internette fazlasıyla varım ve bu bana yetiyordu; bu sergilemenin ücretsiz olması hoşuma gidiyordu. Bu kitapta ("Duvarları Geçerken", 2008) beni asıl etkileyen, bir İngiliz yayıncı tarafından çıkarılmış olması. Fransa'da hiçbir zaman benden hiçbir şey istenmedi. 1969'da Hyde Park'ta Stones konserindeydim. Otuz yıl sonra, Londra'da bir sanatçı olarak kabul görmek, benim için herhangi bir takdirden çok daha önemli.

Eserlerin sokaktan ayrılıp bir galeride yer alınca yadırgadın mı?

Ta en başından beri, Paris sokaklarında farelerimi resimlerken bunun büyüyeceğini, başka bir boyut alacağını biliyordum. Yıllardır sanat eğitimi alıyordum, sanatın evrim zincirine nasıl dahil olunacağını biliyordum. Ben hiçbir şey icat etmedim, daha önce zaten yapılan bir şeyi kendi tarzıma uyarladım.

Duvarları, şehri kullanma düşüncesi ya da arzusu nereden, nasıl doğdu?

Duvarlara yazıp çizmeye daha ilkokuldayken başladım. Tebeşir alıyordum ve mesela okuldan eve kadar yol boyunca upuzun bir çizgi çiziyordum, "Oduncunun Çocukları" masalındaki küçük çocuk gibi. Graffitiyle ilk defa Cezayir savaşı yıllarında karşılaştım: "Cezayir Fransızdır!" O zamanın duvar yazıları, resimleri aynen gözümün önüne geliyor. Sonra, 1972'de ABD'ye gittim. New York'ta siyasî olmayan, başka türlü graffitiler gördüm. Orada gördüklerim beni çok heyecanlandırdı, ama kolları sıvayıp harekete geçmem on yılı buldu. Otuz yaşındaydım ve mimarlık diplomamı almıştım. Diploma projem, macera alanları, çocuk-

ÇOCUKKEN HEP BAŞIM ÖNÜME EĞİK YÜRÜRDÜM. MİMARLIK, BAŞIMI KALDIRMAYI ÖĞRETTİ. ÇOK ZOR HAREKETTİR KARŞIYA BAKMAK; BURJUVAZİDEN ANARŞİYE GEÇMEKTİR.

devamı 57'de ➜

Mor ve Ötesi

Önce 22 Mayıs'ta yarı final, sonra inşallah 24 Mayıs'ta final için televizyon başındayız: Bu sene Eurovision'da "bizim çocuklar" çıkacak çünkü. TRT tarafından Türkiye'yi temsil etmeleri için seçilen Mor ve Ötesi, kendi standartlarını taşıyan güzellikte bir şarkılarıyla yarışmaya dahil oldu, bizce şimdiden rakipleri arasında parladı. Bu sene kalbimiz onlarla, "Kürtçe olsun, Aynur olsun" kampanyamız artık öbür yıla...

Memleketin Deliliği

Rakiplerinizi incelediniz mi?
Burak Güven: Baktık biraz, ama hiçbirini tam hatırlamıyorum, hiç dinlemediklerimiz de olabilir. İnsanlar o Eurovision geleneği denebilecek şarkı formatını hâlâ takipteler. Bir de İngilizce söyleme oranı çok daha yüksek, hatta Fransa'da da galiba Meclis'te tartışma olmuş.
Harun Tekin: Biz de Meclis'te konu olduk. CHP Amasya milletvekili bir soru önergesi verdi, "kim seçti, neden" diye. CHP artık her konuda iyice geride. MHP başkanı bile Hasip Kaplan'ın elini sıktı.
Bu sene Eurovision'a katılanların çoğu, ülkelerinin Popstar yarışmalarının galipleri...
Harun: Evet, hatta Yunanistan temsilcisi Amerika'nın Popstar'ında ünlenmiş.
Kendi dışınızda favoriniz var mı?
Harun: Ben rastlamadım, ama biriki tane enteresan şarkı var, İspanyolların "Baila El Chiki Chiki"si mesela. Fakat katılanların 30-35 tanesini Euro-trash denen kategoride toplamak mümkün. Klasik Eurovision şarkısıgillerden İsveç'i de herhalde yukarılarda bir yerlerde görürüz.
Burak: Bulgaristan'ın bir Euro-techno işi var, kendi içinde olmuş, tamamlanmış bir iş. Bir de rock'çu Finlandiyalılar var.
Harun: O hiç olmamış bence.
Burak: Fransızların şarkısı da fena değil, Air gibi lo-fi grupların havası var şarkıda.
Sébastian Tellier, Air, Daft Punk gibi gruplarla da çalışmış, işinin ehli avangard bir müzisyen...
Burak: Evet, klibi de "hip" olmuş.
Sizin Eurovision maceranız nasıl başladı?
Burak: Almanya turnesinden dönerken TRT'den bir telefon aldık. Ankara'dan bu işle uzun yıllardır ilgilenen iki kişi geldi görüşmeye.
Biri Bülent Özveren miydi?
Burak: *(gülüyor)* Yok, Ümran hanım ve Kürşat bey. Bülent Özveren bizden çok da memnun değil galiba. *(gülüyor)* Almanya turnesinin sonuna doğru "Balkanlar'da bir şey olsa da yapsak" diyorduk zaten, Avrupa'da neler olabilir diye zihin jimnastikleri yapıyorduk, teklif bunun üzerine geldi.
Hangi kıstaslarla sizi seçmişler?
Burak: Valla, milletvekillerine bile söylemiyorlar.
Harun: Bize zamanda ve mekânda oluşan bir kırılma gibi geldi bizi seçmeleri.
Size Eurovision ne ifade ederdi eskiden?
Burak: Benim için büyük bir olaydı küçükken. Milliyet gazetesinin puanlama cetvelleri vardı, onlarla gece televizyonun başına otururdum. Biraz daha büyüdükçe, müzikle haşır neşir olmaya başladıkça, "buradaki müzikler acayip, pek iş yok" demeye başladım, o ilgi koptu. Yıllar sonra Athena'yı izledim tekrar. Ama eskiden o uzun programları videoya kaydederdim, yıl boyunca da dinlerdim. Türkiye seçmeleri kısmını da izlerdim.
İlk izlediğiniz Eurovision hangisi?
Harun: Eurovision diye mi, bilmiyorum ama, "Petrol"ü hatırlıyorum, üç-dört yaşlarındaydım.
Burak: "Petrol"ün benim için şöyle bir özelliği de var: İkiz kuzenlerim var, benden yaşça büyük. Şarkıdaki üç vokalistten ikisi onlar. Amcamlara gittiğimde kızlar teybin önünde şarkının provasını yapıyor olurlardı. *(gülüyor)*
Harun: Küçükken benim için de izlenmesi gereken bir etkinlikti Eurovision. Grubun ilk yıllarında, biz 17-18 yaşlarındayken, bizim salonda bir piyano vardı, içerden duyduğum Eurovision şarkılarına eşlik ediyordum. "Ulan" diyordum, "bu akorların hepsini tahmin ediyorum ben". Orada bir kopma olmuştu. Piyano filan çaldığım yok pek fazla ama, belli "songwriting" biçimleri, tahmin edilebilir yapılar vardı orada.
Mazhar Fuat Özkan'ın macerası nasıl geliyor size? İki kere katıldılar, bir kere Türkiye elemesini geçemediler...
Burak: O zamanlar Eurovision'un tukaka olmadığı dönemlerdi, "MFÖ burada ne yapıyor" diye hiç düşünmemiştim.
Harun: Bir de, Türkiye'den çıkan müziklerle yabancı müzikleri yan yana görebileceğimiz tek mecraydı Eurovision. Şimdi bizim de, başkalarının da yıllar içinde mesafeli olması, bunun aşılmasından.
O zamanlar bir grubu bir arada tutmak da kolay iş değildi galiba, Eurovision'ların böyle bir katkısı da olmuş olabilir...
Harun: Hâlâ kolay değil bu.
Burak: O dönem MFÖ'nün Feneryolu'nun üst tarafında bir takılma evi varmış, bizim bir arkadaş da onların komşusu. Türkiye finallerini kazandıklarını gece evde bayağı patlamışlar.
Size teklif gelince "hadi bir Eurovision şarkısı yazalım" mı dediniz, nasıl çıktı "Deli"?
Harun: Orada bir şansımız oldu. Mayıstan beri üzerinde çalıştığımız üç-dört şarkı vardı. Bizden de üç tane şarkı beklenince, o çalıştığımız şarkıları üç dakikaya göre edit'ledik. İyi ki de öyle oldu, çünkü insan üç ayda üç tane pırıl Eurovision şarkısı nasıl yazar, hiçbir fikrimiz yoktu. Kolay bir şey değil.
Siz galiba daha önce de yurtdışına açılmak, gerekirse İngilizce şarkı yazmak istiyordunuz, değil mi?
Harun: İstiyorduk, ama İngilizce yazmak ayrı bir disiplin gerektiriyor, bu yarışma için onu da şıppadanak yapmak çok aceleci bir şey olurdu. Birisi söz yazsın getirsin gibi de olmazdı, kendimiz yapmak isteyecektik, ama biz de ne zamandır İngilizce söz yazmıyoruz.
Sizin kemik hayranlarınız bu Eurovision işine ne diyor?
Harun: Genel olarak uyuz olmuşlar gibi bir hava vardı, ama klip çıktıktan sonra bir parça daha olumluya evrildi sanki olay. Galiba bir miktar korku da vardı, "bu herifler şimdi ne yapacak orada" diye, ama şarkıyı dinleyince, klibi görünce "bildiğimiz Mor ve Ötesi" dediler herhalde. Ama ben de kemik dinleyici olsam, uyuz olurdum.

Foto: Şahan Nuhoğlu

Ben de kemik dinleyici olsam, uyuz olurdum. Galiba bir miktar korku da vardı, ama şarkıyı dinleyince "bildiğimiz Mor ve Ötesi" dediler herhalde.

Şarkının adına takılmasak, sözler bir delilik durumunu anlatıyor mu sizce?
Harun: Öyle bir izlenim vermeyebilir, ama metin kendi çelişkileri ve gerginlikleriyle okunduğu zaman, hakikaten bir deli tarafından kaleme alınmış gibi görünebilir. Delinin kendini anlatması da herhalde çok farkındalık dolu bir anlatım olmayacaktır, "şu gün delirdim, şu hareketlerimden de belli ki ben deliyim" demeyecektir. Bu, deliliğin tarifiyle de alâkalı. Şarkıda bir kimlik arayışı da var, biraz muhalefet duygusunun da deliliği bu. Yurtdışında bir hafta kalıp dönsek, kendimizi acayip bir trafiğin, siyasî krizin içinde buluyoruz, hiç normal bir günümüz geçmiyor. Bunun kimlik arayışıyla, cumhuriyetin ergenlikten çıkma sancılarıyla da ilişkisi var. Ben şarkıyı böyle de okuyorum, ama bu bireyle de ilgili, devlet baskısına, cemaat baskısına karşı bireyi de savunan bir şarkı.

Söyleşi: ***Merve Erol***

alo!

Ken Loach

İngiliz işçi sınıfının gündelik hayatından çıkardığı soluk renkli tablolar kadar, İspanya anarşistlerinden, İrlanda militanlarından devşirdiği kızıl epik panoramalar da gönül tahtımıza oturttu Ken Loach'u. Büyük yönetmen, İstanbul Film Festivali'nde gösterilen, yakında Türkiye'de vizyona gireceği de söylenen son filmi "İşte Özgür Dünya"da, Marksist perspektifini yine konuşturuyor, kamerasını göçmen işçilere ve onların sırtından köşeyi dönmek isteyenlere yöneltiyor... Loach'a alo dedik, dünya hallerini ve sinemasını konuştuk...

ANAHTAR KAVRAM SÖMÜRÜ

İstanbul'dan sevgiler, saygılar.

Ken Loach: Manchester'dan bilmukabele.

Manchester denince bizim aklımıza United geliyor. Tuttuğunuz bir takım var mı?

Var, ama siz adını bile duymamışsınızdır.

Olsun, söyleyin.

Bath City. Küçük bir takım. İkinci kümede. *(gülüyor)*

Siz tuttuğunuza göre, bundan sonra biz de tutarız. Eski bir filminizden başlayalım, "Poor Cow"dan.

Aman yarabbi! "Poor Cow" çok uzun zaman önceydi.

Evet, yapım tarihi 1967. Donovan'ın "Colors"ı da var o filmde. Sözü "Poor Cow"dan açmamızın sebebi, "Colors"ın zihnimizde iz bırakan bir dizesi: "Freedom is a word I rarely use without thinking." (Özgürlük düşünüp taşınmadan nadiren kullandığım bir kelimedir.)

O dizeyi hatırlayamadım, aradan 41 yıl geçmiş ne de olsa. *(gülüyor)* Evet, özgürlük çok suiistimal edilmiş bir kelime, öyle değil mi? Aynı zamanda çok yanlış anlaşılmış bir kelime. Şimdi, serbest piyasa anlamında kullanılıyor. Halbuki, serbest piyasa, büyük çoğunluk için özgürlüğün tam zıddı anlamına geliyor. Donovan'ın o dizesi, bu bakımdan çok yerinde bir söz.

Yeni filminiz "İşte Özgür Dünya"da (It's A Free World) Bob Dylan'ın ünlü "The Times They Are A-Changin'"ine gönderme yapıyorsunuz...

O küçük bir şaka. Filmde onu söyleyen karakter, dünyanın nasıl ve ne yönde değiştiğini pek kavrayamayan biri. Kendisinin de yaşanan değişimin yaya bıraktığı insanlardan biri olduğunun farkında değil.

Filmde "Times They Are A-Changin" ifadesi birkaç kez yineleniyor ve seyirciyi ister istemez değişen zaman üzerine düşündürüyor. Değişen zamanın en belirgin özelliği ne sizce?

Birçok şey değişti, değişiyor, ama en önemlisi, çalışmanın, işin doğasının değişmesi. Eskiden insanlar bir zanaat, bir meslek edinir, ömür boyu onunla geçinirdi. Artık, bir ömür içinde birkaç defa meslek değiştirmeniz gerekiyor. Artık iş güvencesi diye bir şey kalmadı. Sözleşmeler kısa vadeli, her an kapının önüne konma tehlikesi var. Taşeron sistemi, geçici işçilik, günübirlik işler, özetle "esnek işgücü" denilen şeyler. Bütün bunlar iş güvencesini yok etti. Artık insanlar ailelerine bakabilmek için şehirden şehire değil, ülkeden ülkeye göç ediyor. Asıl değişim bu. Bu, olumlu yönde bir değişim değil, kötüden daha kötüye doğru bir değişim. Üstelik bu değişim bizim isteğimizle olmadı, biz böyle bir değişime oy vermedik. Hiç kimse "uzun vadeli işimi geçici bir işle değiştirmek istiyorum" demedi. Bu değişimin temelinde insanların aldatılması yatıyor.

> **Birçok şey değişiyor, ama en önemlisi, işin doğasının değişmesi. Artık insanlar ailelerine bakabilmek için ülkeden ülkeye göç ediyor. Asıl değişim bu.**

Ama, örneğin Britanya'da seçmenler Margaret Thatcher'a oy vererek sözünü ettiğiniz değişimin önünü açtı, sonra da Tony Blair'i seçerek neo-liberalizmi pekiştirdi.

Ama seçmenler onlara oy verirken aldatıldıklarını bilmiyorlardı. Hitler de seçimle iktidara gelmişti. Demokrasi mükemmel bir sistem değil. Sermayenin ve medyanın manipülasyon gücü çok yüksek. İnsanlar neo-liberalizmden başka alternatifin olmadığına inandırıldı.

İşçi Partisi, daha doğrusu Yeni İşçi Partisi bir seçim daha kazanabilir mi?

Bilemiyorum. İşçi Partisi'yle Muhafazakâr Parti arasında pek bir fark kalmadı artık. İkisi de sermayenin güdümünde, ikisi de sermayenin dikte ettiği politikaları uyguluyor. İkisi de Amerikan dış politikasını destekliyor, ikisi de sendikal hakları, sosyal güvenceleri kısmayı hedefliyor. Tamamen aynı değiller tabii, hâlâ bir fark var aralarında, ama fiiliyatta çok küçük bir fark bu.

Respect hareketine katılmanızın sebebi ne?

Ben Respect'in kurucularından biriyim, en başından beri içindeyim. Respect küçük bir grup aslında, soldaki küçük gruplardan biri. Dolayısıyla basında veya televizyonda haber değeri taşımıyor. Parlamentoda bir milletvekili var sadece –George Galloway. Gerçi iyi tanınan bir isim, ama tek kişinin parlamentoda bir etkisinin olması mümkün değil. Respect'in geniş bir sol koalisyonun bir parçası olması gerekiyor. Bu sol koalisyon, ulusal bazda değil, Avrupa çapında örgütlenen bir koalisyon olmalı. Tek bir ülkede örgütlenerek bir şey yapılamaz. Kapitalizm enternasyonal, dolayısıyla muhalefetin de enternasyonal olması lâzım.

Bob Dylan'ın yeni albümünü, "Modern Times"ı dinlediniz mi?

Maalesef dinlemedim. Güzel mi, tavsiye eder misiniz?

Çok güzel. Şarkılardan birinde, "The Workingman's Blues"da şöyle diyor: "Proletaryanın satın alma gücü azaldı."

İroni mi yapıyor, ciddi mi söylüyor?

Ciddi ciddi söylüyor. Şaşırmanız normal, bugünlerde proletarya demode bir kavram sayılıyor, hele bir rock şarkısında böyle bir cümle içinde kullanılması pek rastlanan bir şey değil.

Ben olsam o dizeyi başka türlü söylerdim: Proletaryanın sömürülmesi arttı! Anahtar kavram, satın alma gücü değil, sömürüdür. Sömürü, uluslararası bankalar sisteminin denetiminde işleyen bir mekanizmadır. "Satın alma gücü" ise ulusal politikalara bağlı olarak azalabilir, artabilir. Artması, sömürünün azaldığı anlamına gelmez.

Dylan'ı sever misiniz?

Severim, 1960'larda fanıydım. Ama sonrasında pek yakından takip edemedim.

Donovan'ı takip edebildiniz mi?

Donovan'ı "Poor Cow" döneminden beri dinlemişliğim yok.

"Poor Cow" filminin kredilerinde aktör Malcolm McDowell'ın ismi geçiyor, fakat kendisi filmde görünmüyor.

Niye öyle, hatırlamıyorum, aradan kırk yıl geçti. Onun oynadığı sahneleri makaslamışım demek

"İşte Özgür Dünya"da Angie rolünde Kierston Wareing (ortada) oynuyor

Ken Loach (sağda)

ki. *(gülüyor)*

McDowell, Lindsay Anderson'ın "Eğer"inde ("If", 1968) başrol oynuyor. O film hakkında neler düşünüyorsunuz?

"Eğer" çok önemli bir film, yönetmenini çok iyi yansıtıyor. Lindsay Anderson çok ilginç, çok özgün bir yönetmendi, çok sadık bir izleyici kitlesi vardı. Siyasî görüşlerimiz uyuşmuyordu, ama filmlerini seviyordum.

Siyasî görüşleriniz hangi bakımlardan uyuşmuyordu Anderson'la?

Anderson bir nevi anarşistti, romantik bir anarşist... Marksizme uzaktı.

Siz Marksist misiniz?

Ben de bunu sormanızdan korkuyordum. *(gülüyor)* Şu kadarını söyleyeyim: Marx'ın yazdıkları, söyledikleri, içinde yaşadığımız dünyayı anlaşılır kılıyor.

"İşte Özgür Dünya" basbayağı Marksist bir film bize kalırsa.

Evet, muhtemelen öyle. *(gülüyor)* Beğenmiş olmanıza sevindim. *(gülüyor)*

1968'in kırkıncı yıldönümündeyiz. Şimdi geriye baktığınızda '68 sizin için ne ifade ediyor?

'68 olayları, solun İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki yükselişinin zirve noktasıydı. O günlerde sol aktifti, söylemi güçlüydü ve iyi örgütlenmişti. Ajandası sosyalizme yönelikti ve demokrasi odaklıydı. 1960'lar çok politize bir dönemdi; '68, sol örgütlenmenin en güçlü olduğu andı. Ne var ki, '68 bir devrim değil, bir isyandı. Sağ, 1970'lerde o isyana karşı örgütlendi ve örneğin Britanya'da Margaret Thatcher'ı yarattı. 1968'deki zirveden sonra solun düşüşü başladı ve 1979'da dibe vurdu. '68 başarısızlığa uğrayınca, sağ yeniden iktidarını kurdu ve pekiştirdi.

Fransa cumhurbaşkanı Sarkozy, geçen yıl seçim kampayasında "68'i ebediyen tarihe gömmek gerektiğini" söyledi...

Asıl Sarkozy'yi gömmek gerekir, bu herkes için daha hayırlı olur. O sözler, Sarkozy'nin '68'in anti-tezi olduğunu kanıtlıyor. Yine de onun bir tehlike arzettiğini sanmıyorum, çünkü İngiltere'de Thatcher'ın yaptıklarını Fransa'da yapmak istiyor, fakat Fransa İngiltere değil. Sarkozy çok güçlü bir direnişle karşılaşacak.

'68 döneminden en çok beğendiğiniz, etkilendiğiniz filmler, yönetmenler kimler?

Beni Çek filmleri çok etkiledi, esinlendirdi. 1960'ların başlarında ortaya çıkan Çek yönetmenler, o dönemki adlarıyla "Prag Okulu" yönetmenleri sinema anlayışımda belirleyici bir iz bıraktı. Milos Forman, Jiri Menzel, Jaromis Jires ve diğerleri çok kıymetli sinema adamlarıdır.

Jires'in Milan Kundera'nın "Şaka"sından yaptığı uyarlamayı seyretmiş miydiniz?

Filmi seyretmedim, ama romanı okudum, 1960'larda değil, çok daha sonra, 1980'lerin sonuna doğru. Güzel kitap, ama sinemaya uyarlanması zor.

"İşte Özgür Dünya"yı seyrederken aklımıza Polonyalı yönetmen Jerzy Skolimowski'nin "Moonlighting"i (1982) geldi. Seyretmiş miydiniz o filmi?

Seyrettim, çok zaman önce seyrettim. Ama senaristimiz o filmi bilmiyordu. *(gülüyor)* Evet, "Moonlighting"in öyküsü "İşte Özgür Dünya"nınkine benziyor bir bakıma. Fakat bağlamı farklı, ayrıca başka bir zamanda geçiyor. Güzel filmdi, ama bizi esinlendiren o değildi.

Altın Palmiyeli "The Wind That Shakes The Barley"i (Özgürlük Rüzgarı, 2006) Türkiyeli seyirciler olarak Kürt sorununu düşünerek izledik. Kürt sorunu hakkında düşünceniz ne?

Kürtlere yönelik baskı politikasının gerekçesi, Kürtlerin bağımsız devlet kurmak istedikleri iddiası. Bağımsız devlet kurmak istemek demokratik bir hak değil mi?

Bir yorumda bulunacak kadar bilgi sahibi değilim o konuda. Kürt arkadaşlarım var, onların anlatımına göre, Türkiyeli Kürtler baskı altında. Gazetelerde Kürtlerin siyasal talepleri nedeniyle hapis cezalarına çarptırıldıklarını da okuyorum. Bu baskı politikasının gerekçesi, Kürtlerin bağımsız devlet kurmak istedikleri iddiası. Bu iddia doğru ise, bağımsız devlet kurmak istemek demokratik bir hak değil mi? Benzeri bir durum İskoçya için söz konusu. Kürtlere uygulanan türden bir baskı yok İskoçya'da, ama Britanya'dan ayrılıp bağımsız devlet kurmak isteyen İskoçlar var, onların yasal partisi var. İskoçlar bağımsızlık yönünde oy kullanırlarsa, kendi devletlerini kurabilmeliler. Niçin kuramasınlar? Aynı şey Kürtler için de geçerli. Çünkü bu herkes için geçerli bir demokratik hak.

Bildiğiniz, beğendiğiniz bir Türkiyeli yönetmen var mı?

Bir değil, birkaç tane var. Ama en çok beğendiğim Yılmaz Güney. Diğerlerini sormayın, çok kötü bir isim hafızam var. *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Yücel Göktürk***

SİYASET

Latin Amerika'nın çıkardığı Castro, Chavez ve Morales gibi liderler, Sovyetler Birliği'nin çöküşüne rağmen dünyada hâlâ eski seçeneklerin geçerli olduğuna ve bu eksende yürütülecek mücadelelerle sosyalizmin yeniden canlandırılması gerektiğine inanan kitlesel güçlerin temsilcileridir...

KARAYİP KORSANLARI
Tarık Ali
Türkçesi: Osman Akınhay

SİNEMA

Sinema tarihçisi Nijat Özön, sinema sanatının temel dinamiklerini bir araya getirdiği, esaslı bir başucu niteliğindeki kitabı *Sinema Sanatına Giriş*'te, yüzyıllık tarihi boyunca sinemasal deneyimleri kategorize ediyor ve bir sanat olarak sinemayı temel öğelerine ayrıştırıyor. Böylece her defasında başa dönüp okunması gereken bir kaynak çıkarıyor ortaya...

SİNEMA SANATINA GİRİŞ
Nijat Özön

EDEBİYAT KURAMI

Güzin Dino bu klasikleşmiş kitabında, Namık Kemal'in "İntibah: Sergüzeşt-i Ali Bey" romanı üzerinden yaptığı incelemelerle, Batı romanı karşısında geç doğmuş ve aceleye gelmiş bir yazınsal akım olan Türk romanının gelişim ortamını ve bu sürecin kendine özgü niteliklerini araştırıyor.

TÜRK ROMANININ DOĞUŞU
Güzin Dino

SİNEMA

Sinema tarihçisi Giovanni Scognamillo, doğuşundan itibaren sinemanın önce Osmanlı devleti, sonra da Türkiye cumhuriyetindeki serüvenini takip ediyor ve bakışını sinemanın en parlak yerine çeviriyor: Beyoğlu'nun Grand Rue de Pera'sı, nam-ı diğer Cadde-i Kebir, nam-ı diğer İstiklal Caddesi...

CADDE-İ KEBİR'DE SİNEMA
Giovanni Scognamillo

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

agorakitaplığı

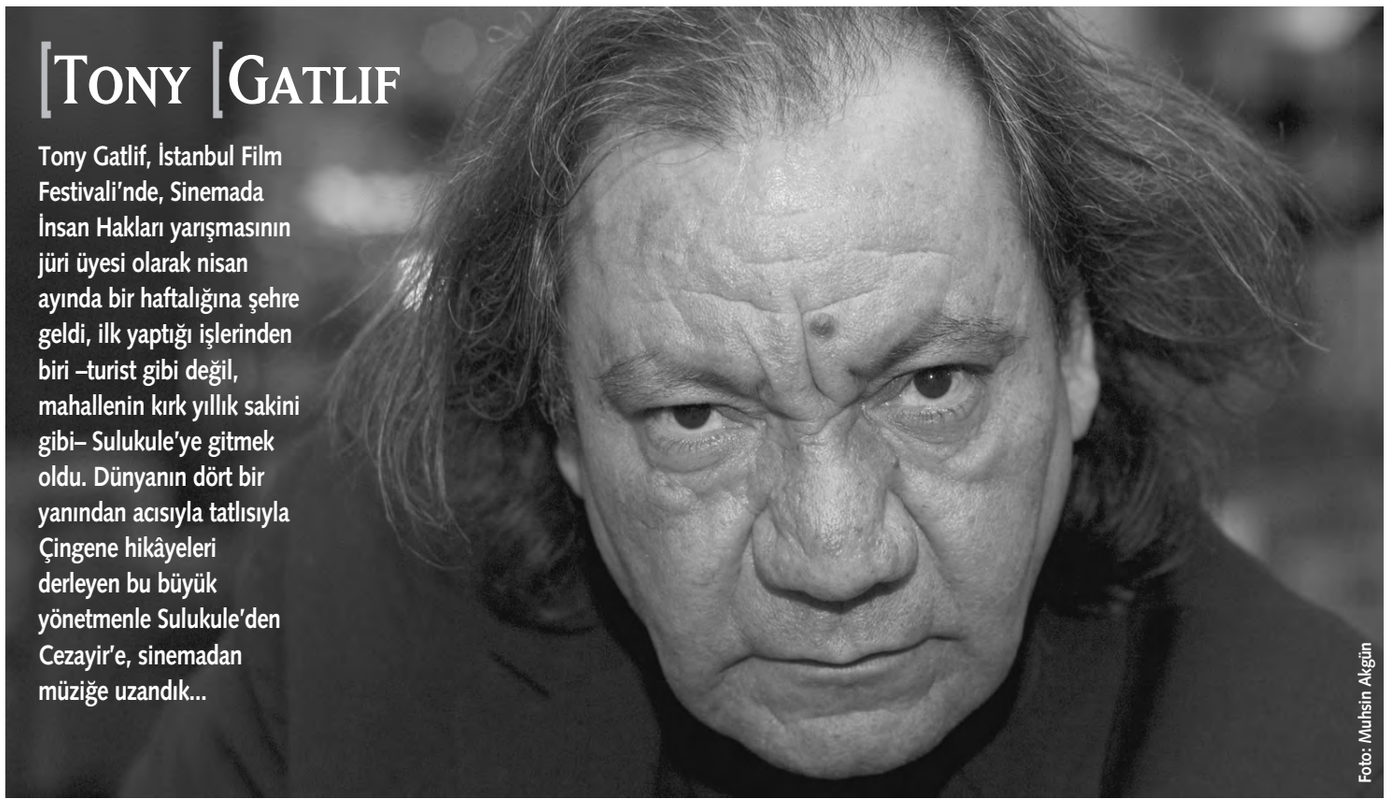

Tony Gatlif

Tony Gatlif, İstanbul Film Festivali'nde, Sinemada İnsan Hakları yarışmasının jüri üyesi olarak nisan ayında bir haftalığına şehre geldi, ilk yaptığı işlerinden biri –turist gibi değil, mahallenin kırk yıllık sakini gibi– Sulukule'ye gitmek oldu. Dünyanın dört bir yanından acısıyla tatlısıyla Çingene hikâyeleri derleyen bu büyük yönetmenle Sulukule'den Cezayir'e, sinemadan müziğe uzandık...

Foto: Muhsin Akgün

Gazap Üzümleri

Televizyonda, gazetelerde gördük, Sulukule'ye gittiniz. Bu oraya ilk gidişiniz değil galiba, 1990'da da gitmişsiniz...

Tony Gatlif: 1990'da "Latcho Drom" adlı filmim için mekân bakmaya, çekim yapmaya gitmiştim Sulukule'ye. Eğlence mekânı olarak kullanılan, yan yana dizilmiş o kulübeleri gördüm. Ama o çok turistik bir durum... Yukarıda bir de hakiki mahalle var, emekçi insanların yaşadığı mahalle. O mahalleyi iyi tanıyorum. 15 gün kaldım orada. O zaman yaptığım çekimler "Latcho Drom"un on dakikasını oluşturuyor. O film Çingenelerin Hindistan'dan İspanya'ya kadar güzergâhlarını, yaşadıkları yerleri anlatıyor. On ülkeyi gösteriyorum, Türkiye de onlardan biri.

Sulukule'yi bu sefer nasıl buldunuz?

Çok üzücü! Beni müthiş etkiledi. Çok acıklı! Ayrıca korkutucu! Ortaçağ'dan, hatta daha öncesinden beri orada yaşayan, 600 küsur yıldır orada olan insanları, o toprakların en eski sakinlerini oradan atıyorsunuz. O mahalleyi yerle bir ediyorsunuz! O insanları kutu kutu apartmanlara yerleştiriyorsunuz. O insanlar öyle yaşayamaz. Dolayısıyla, müthiş sorunlar olacak.

Fatih'in belediye başkanıyla da görüştünüz, değil mi?

Evet, ona da bunları anlattım. Ama o bir profesyonel. Bir aktör! Ama, ben de öyleyim. *(gülüyor)*

Söylediklerinizin, anlattıklarınızın bir etkisi olmuş mudur?

Yoo, yoo. Bir etki yaratacağı düşüncesiyle gitmedim belediye başkanına. Ona izah etmek için gittim. Zira ben Romanları tanıyorum, ama o tanımıyor. Dünyadaki bütün Çingeneler, şu anda onun gibilerin yarattığı sorunu yaşadılar, yaşıyorlar. İspanyollar, Fransızlar, Romanyalılar, Portekizliler... Birileri apansız gelip Çingeneleri mahallelerinden kovuyor ve olay çözümsüz bir sorunsal haline geliyor! Zaten çok kırılgan bir toplum Çingeneler. Her şeyden mahrum bir şekilde kendi kaderleriyle başbaşa kaldıklarında neler olabileceğini tahayyül etmeye çalışın! Belediye başkanının da yaratacağı bu işte! Bu, İstanbul'un üzerine bir sorun olarak, hem de büyük bir sorun olarak çökecek. Belediye başkanına Çingeneleri yüzyıllardır yaşadıkları mahallelerden kovmanın büyük bir hata olduğunu anlattım. Bu, onları hiç tanımamak demektir. Böyle bir şey yapılamaz! Fransa'da, Perpignan'da böyle bir mahalle var, Çingeneler 16. yüzyıldan kalma bu eski mahallede yaşıyor. Perpignan'ın en güzel mahallesi. En güzeli! Hiç kimse onları oradan defetmeye yeltenmiyor. Oysa, Perpignan'da yeni mekânlara, arsalara ihtiyaç var. Arazi pahalı, büyük rant söz konusu. O mahalle de tam deniz kenarında... Ama kimse onlara dokunmuyor. Çünkü biliyorlar ki, eğer dokunurlarsa, devasa bir sorun çıkacak ortaya. Belediye başkanına bunları anlattım. Fikrini değiştirmeyecektir. Ama, bu şekilde yürümeyeceğini ona söylemiş oldum. Sulukule'de olanlar bana "Gazap Üzümleri"ni hatırlattı. Tastamam "Gazap Üzümleri"! İnsanların evlerini yıkıyorsun. İnsanlar ne yapacaklarını bilemiyor. Bir kısmı hapishanelik oluyor. Çıkınca bir bakıyorsun, mahallen yok olmuş. Bir sonraki filmimin konusu bu olabilir.

Kültürden kastettikleri "money". Alışveriş merkezlerinden, lâlelerden bahsediyorlar hep. Bunlar "kültürün başkenti" değil, "kapitalizmin başkenti" anlamına geliyor.

Sulukule'nin kurtulması için bir umut var mı sizce?

Politikacılar kafalarına bir şeyi koydular mı, umut yok demektir. Eğer insanlar harekete geçer, seferber olur, kitlesel protesto gösterileri yaparsa, belki! Ama öyle bir ihtimal olduğunu sanmıyorum. Konuyu dert eden insanlar var, gördüm, tanıştım, ama çok azlar... Bütün dünyada biraz böyle. Hızla, çok hızla yapıyorlar yapacaklarını. İnsanların başına gelenler umurlarında değil... Türkiye hâlâ AB'ye girmek istiyor mu?

Hükümet öyle söylüyor. Ama gerçekten istiyor mu, bunun gereklerini yerine getirmeye niyetli mi, orası karışık...

İki yıl sonra, İstanbul "Dünya Kültür Başkenti" olacak. Bu çok iyi bir şey. Ama bana hep yaptıkları yüksek kuleleri gösteriyorlar. Kültürden söz ettiklerinde kastettikleri "money". Mahalleleri, yeşil alanları korumak gibi bir dertleri yok. Büyük binalardan, alışveriş merkezlerinden, lâlelerden bahsediyorlar hep. Bunlar "kültürün başkenti" anlamına gelmiyor ki, "kapitalizmin başkenti" anlamına geliyor.

Bu gelişinizde İstanbul'da en çok dikkatinizi çeken ne oldu?

Gençlerin çokluğu dikkatimi çekti. Her yer genç insanlarla dolu. Bu bir güç! Çok büyük ve harika bir güç!

Bu sene İstanbul Film Festivali'nde, '68'in 40. yıldönümü dolayısıyla "1968 ve Mirası" adlı bir bölüm var. Siz 1968'de neredeydiniz, ne yapıyordunuz?

Paris'teydim. Bidonla benzin satıyordum, çünkü benzin yoktu. Hiçbir şey yoktu, benzin yoktu, şeker yoktu... Tam bir ayaklanma havası vardı. Bü-

12→

tün gençler ayağa kalkmıştı. Mayıs '68 bir isyandı. Ben de isyancılardandım.

1978'de Cezayir devrimini anlatan "La Terre au Ventre"ı çektiniz. Bir söyleşide "o filmi çekerken Andreas Baader'i düşünüyordum" diyorsunuz. Baader'de sizi etkileyen neydi?

1970'lerde bize tüketim toplumlarını dayatan insanlara ihtiyacımız yoktu. "Hayır" diyen insanlara ihtiyacımız vardı. Baader de öyle biriydi. Evet, şiddete başvurmuştu. Ama, yumurtayı kırmadan omlet yapamazsın. Libération gazetesinden onun bir portresini kesmiştim; fotoğrafını çekip büyüttüm ve odama astım. Gelip giden arkadaşlarım "bu kim" diye sorduklarında "bir dost" diyordum. *(gülüyor)*

Sizin bir örgütle bağlantınız var mıydı?

Yoktu, ama siyasal fikirlerim vardı. Bugün de siyasal fikirlerim aynı. Ama şiddete başvurmuyordum.

Guy Debord'la nasıl tanıştınız?

"Les Princes" adında bir film çekmiştim. Hiç param yoktu, montajı yapamıyordum. Bir tanıdık, Gérard Lebovici'ye başvurmamı önerdi. Lebovici o zamanlar Fransa'nın en büyük prodüktörüydü; Belmondo'lu, Denevue'lü filmler yapıyordu. Bence, fazla büyük burjuva bir tipti. Dolayısıyla, ona gitmeyi istemiyordum. Ama, sonuçta filmi gösterdim ona. Çok beğendi. Niçin beğendiğini anlayamamıştım. Devrimci bir filmdi çünkü, tamamen onun dünyasına karşı şeyler söylüyordu. Sonradan öğrendim, Lebovici ile Debord yakın arkadaşmış. Lebovici filmi Guy Debord'a da göstermiş, o da hayran kalmış. Lebovici'nin Champ Libre adında bir yayınevi vardı, devrimci kitaplar basıyordu. Debord'un "Gösteri Toplumu"nu da o basmıştı. Lebovici'yle tanışınca, Debord'la da tanıştım. Çok kafalı bir adamdı. Olacak olanları çok önceden gördü. "Gösteri Toplumu"nu okuduğumda anlattıkları uzak gelmişti. Ama bugün Debord'un dediklerini aynen yaşıyoruz. Onlar kazandı. Her şey gösteri şimdi!

1985'te çektiğiniz "Rue de Départ" için, "Bu bir çığlık, dostluğa dair bir çığlık. Bu filmi Guy Debord ve Gérard Lebovici için yaptım" diyorsunuz bir söyleşinizde...

Evet. O filmi Lebovici'nin ölümünden bir yıl sonra çektim. Lebovici öldürülmüştü ve katilleri ortada serbestçe dolaşıyordu. O filmi tek başıma çektim ve Gérard Lebovici'ye adadım.

Lebovici'yle ilk tanıştığınızda, size ilkokul öğretmeninizi hatırlatmış...

Doğru. İlkokul öğretmenim –adı Claude Desherbé– de hayatımda önemli yeri olan insanlardandı. Böyle on kadar kişi var, o insanlar bana yol gösteren yıldızlar. Roman değiller, gaco'lar. Ama, fantastik insanlar. Lebovici, ilkokul öğretmenim, sahne sanatlarındaki hocam... Jacqueline Jabbot, okuma-yazma bilmediğim halde beni konservatuara almıştı. Bu insanların hepsi hayatım için çok önemli.

O ilkokul öğretmeniniz sizi niçin, nasıl bu kadar etkilemişti?

Devrimciydi. Cezayir'e gelmiş, genç bir öğretmendi. Bizim okulla hiç aramız yoktu, sürekli kaçıyorduk. Bir gecekondu mahallesinde, teneke evlerde oturuyorduk. Bütün gün yalınayak başı kabak sokaklarda koşturuyorduk. Evimizde koltuk, sandalye filan yoktu, yere oturuyorduk. Claude Desherbé, bize okulu sevdirmek için derslerde film gösteriyordu. Dersi, seyrettirdiği film üzerinden anlatıyordu.

Gazeteden Andreas Baader'in bir portresini kesmiştim; fotoğrafını çekip büyüttüm, odama astım. Arkadaşlarım "bu kim" diye sorduklarında "bir dost" diyordum.

Sinemayla ilk tanışmanız böyle mi oldu?

Evet. İlk seyrettiklerim "Jeux interdits" ve Chaplin'in filmleriydi. Yıl 1955. Benim için tam bir şoktu! O zamanlar resimle, görüntüyle bir alâkamız yoktu, evimizde ne bir fotoğraf vardı, ne gazete, ne kitap, hiçbir şey... 1962'de Cezayir'den ayrıldım ve Desherbé'yi bir daha görmedim. İlk filmim "Les Princes"den basında söz ediliyordu, Le Monde da benimle bir söyleşi yapmıştı. O söyleşide ondan bahsetmiştim. Le Monde üzerinden bana bir mektup gönderdi. Mektubunda devrimci komünist olduğunu, Cezayir'de FLN'e destek verdiğini anlatıyordu. Gündüzleri bize ders veriyor, geceleri FLN'le takılıyormuş. O mektubu 1984'te aldım, ama onu göremedim, çünkü maalesef kısa bir süre sonra vefat etti.

Anneniz Çingene, babanız Arap, öyle mi?

Annem Çingene, babam Berberi.

Evde Çingene kültürü mü hakimdi, Berberi kültürü mü?

Çingene kültürü. Çünkü Çingenelerde erkek kadının evine gelir, kadın gitmez. Bu çok güzel bir şey.

O zamanlar böyle karışık evliliklere sık rastlanır mıydı?

Hayır, annemle babamınki istisnaî bir durumdu.

Babanız ne iş yapardı?

Her şey. *(gülüyor)* Onu ilk kez hapishaneye ziyaretine gittiğimizde görmüştüm. Dört yaşındaydım. Hepsi hapisteydi, babam, dayım...

Anneniz?

Annem tam bir anneydi. Bütün çocuklarını seven bir anne.

Kaç kardeşsiniz?

13. Hepsi aynı anne ve babadan. *(gülüyor)*

Çocukluğunuzda, hayatınızda müzik merkezî bir yer tutuyor muydu?

Evet, müzik hep vardı. Geceleri müzik yapılırdı, nuba geceleri olurdu. Müzik dinleye dinleye uykuya dalmayı çok severdim.

Daha 14 yaşındayken evinizi terk etmenizin sebebi neydi?

13 buçuk yaşındaydım. *(gülüyor)* Beni evlendirmek istiyorlardı, onun için evden kaçtım.

Evlenmeye mecbur muydunuz?

Evet, mecburdum. Abim de 14 yaşındayken evlenmemek için evden kaçtı, ormanda saklandı. İki hafta boyunca ona yiyecek taşıdım.

Sonra ne oldu?

Ne olacak! Mecburen evlendi. O zamanlar öyleydi, ebeveynler karar verir, görücü usûlüyle çocuklarını evlendirirlerdi.

Evden kaçınca nereye gittiniz?

Önce başkent Cezayir'e, sonra da Marsilya'ya.

Tony Gatlif Sulukule'de (foto: Bahar Çuhadar)

→13

Marsilya'da kuzenlerim vardı.

Marsilya'da yabancılık çektiniz mi?

Yoo, tıpkı Cezayir gibiydi... Pek bir değişiklik olmadı.

Çingeneler çok farklı ülkelerde yaşıyor, Türkiye'de, Balkanlar'da, Kuzey Afrika'da, Fransa'da... Alışkanlıklar, kültür değişiklik gösteriyor mu?

Çok güçlü bir ortak payda vardı, hâlâ da var. Çingene kültürü çok güçlü bir kültür, öyle kolay kolay yok olamaz.

Çingene toplulukları arasındaki en güçlü bağ müzik mi?

Hayır, en güçlü bağ Çingene olma durumu. Müzik ise hayatta kalmak için bir yol. Yaşamak için demiyorum, hayatta kalmak için. Gitar, keman, klarnet; hayatını onlarla kazanıyorsun. Bütün Çingeneler müzisyendir.

Siz de filmlerinizin müziklerini besteliyorsunuz, gitar çalıyorsunuz...

Tıngırdatıyorum. Çalıyorum dersem fazla iddialı olur.

Müziği sırf filmleriniz için mi yapıyorsunuz? Başka çalışmalarınız var mı?

Artık konser de veriyoruz. Yakınlarda bir konser yaptım Lyon'da, Arte televizyonu yayınladı, bütün Avrupa'da gösterildi.

Bir müzik grubunuz var mı?

Hayır. O konser için kafamdakine uyan birilerini seçtim. Düzenli bir grubumun olmasını istemem açıkçası. Her konser için farklı müzisyenleri seçmeyi tercih ederim.

Şu sıralar üzerinde çalıştığınız bir film projesi var mı?

Evet. Yeni filmim, II. Dünya Savaşı sürecindeki Çingene soykırımına dair olacak. Fransa'da çekeceğim. Fransız toplumunun pek bilmediği bir tarihsel hikâye bu. Genel olarak Avrupalılar bilmiyorlar. Film belgesel olmayacak, ama tarihi anlatacak. 1940'ta geçiyor. Senaryoyu yazdım, çekimlere ekim ayında başlayacağım.

Fransa'da Çingenelerin bugünkü durumu nasıl?

Vasat. Tabii ki bir asimilasyon çabası var, ama başarılı olamıyorlar.

Avrupalıların zihnindeki Çingene imgesi nasıl bir şey? Mesela Gitane sigarasının amblemi, dans eden Çingene kadın figürü…

Bir yandan baskı altına almak, ezmek için ellerinden geleni yapıyorlar, bir yandan da Çingeneler etrafında bir folklor örüyorlar.

Sürekli şen şakrak, dans eden, şarkı söyleyen bir topluluk imajı...

Halbuki, tam tersi. Ne kadar büyük sefalet, hüzün var. Çok acı çekmiş bir halk Çingeneler. Yaratılan, sunulan imgenin tam zıttı. Avupalı bir adama diklenen, tepeden bakan bir tek Çingene kadın var. Ta Ortaçağ'dan bugüne... Bu da onlara fantazi kurduruyor. *(gülüyor)*

Emir Kusturica'nın Çingene kültürüne, dünyasına bakışını nasıl buluyorsunuz?

Onun bakışı benimkinden farklı. Benim Çingenelere duyduğum ilgiyle onunki birbirinden çok farklı. Benim filmlerim daha duygusal. Onun filmlerini beğeniyorum, öyle filmler yapıyor olması iyi bir şey. Ben daha çok Çingene gerçekliğinin derdindeyim. Benim Çingeneleri anlatmak, savunmak gibi bir meselem var. Benim filmlerimin daha hakiki olduğu söylenebilir. Onunkiler daha mübalağalı, daha fantastik.

Çingene gerçekliğinin hakkını veren ilk filmin Alexander Petroviç'in 1967 Cannes ödüllü "Feather Gatherers" (Tüy Toplayıcılar / Mutlu Çingeneler de Gördüm) olduğu söylenir. Sizce de öyle mi?

Petroviç'e hayranım. Katışıksız bir sinema anlayışına sahipti. Filmleri çok hakikidir. Onun filmlerini gördüğümde fazla gençtim, ama bende önemli bir yeri vardır. Çingenelere çok şey vermiş, Çingeneler için çok şey yapmış bir yönetmendir.

Sizi etkileyen sinemacılar kimlerdi?

En başta Jean Vigo. Bir de Chaplin. Ve Tarkovski. Tarkovski'yi çok beğeniyorum.

"Mondo"da (1995) Yılmaz Güney'in "Duvar"ından tanıdığımız Schahla Aalam bir Kürt şarkıcıyı canlandırıyor. Aalam'la nasıl tanıştınız?

Evet, Aalam "Duvar"da oynamıştı, ama onu "Mondo" için seçmemin "Duvar'la bir alâkası yok. Onu kendim buldum. Çünkü Kürtlerle çok ahbaplığım var. Kürt müziğini de çok seviyorum. Schahla Aalam'ı ilk gördüğümde şarkı söylüyordu, söyleyişi hoşuma gitmişti.

"Duvar"ı gördünüz mü?

Gördüm... Yılmaz Güney'in bulabildiğim hemen hemen her filmini seyrettim. Filmlerini çok, çok, çok seviyorum.

Yılmaz Güney'in sinemasında sevdiğiniz şey ne?

Nasıl anlatabilirim, bilmiyorum. Çok minimalist, çok auteur...

Türkiye'nin Kürt sorununa nasıl bakıyorsunuz?

Meseleyi kabaca biliyorum. Çok karmaşık değil mi sizce de? Yanlış şeyler söylemek istemem. Ama Kürtleri çok seviyorum.

"Transilvanya"da Birol Ünel de vardı. Onu nasıl buldunuz?

Onu Berlin'de keşfettim. Berlin Üniversitesi'nde sinema dersleri veriyordum. Arkadaşlarım tanıştırdı. Ve anında çok sevdim. Çok güçlü bir karakter, güçlü bir oyunculuğu var. Tam benim anlaşabileceğim tarz oyunculardan. İlişkimiz gayet sıkı devam ediyor. Habire bana telefon ediyor, "Hey Tony, neredesin? N'aber?" *(gülüyor)* Birol'la büyük ihtimalle bir film daha çekerim.

Fatih Akın'ın filmlerini gördünüz mü?

"Duvara Karşı"yı gördüm, "İstanbul Hatırası"nı kaçırdım. Ama Baba Zula'nın albümünü o filmden iki sene önce almıştım.

Onlardan nasıl haberdar oldunuz?

Benim her şeyden haberim vardır. Çok iyi koku alırım. Mercan Dede'yi de popüler olmadan önce keşfetmiştim.

Bugünlerde en sevdiğiniz, sık dinlediğiniz müzisyenler kimler?

Sufi müziğini çok dinliyorum. Trans müziklerini seviyorum. Kudsi Erguner'i mesela çok seviyorum, hayranım ona. Rock da dinliyorum. Daha çok Çingene müziğini andıran rock'u seviyorum. Ve PJ Harvey'i. O tam bir Çingene! Radiohead'i çok beğeniyorum. Çok hoşuma giden müthiş bir enerjileri var. Lhasa'yı da seviyorum.

Gogol Bordello'yu seviyor musunuz?

Pek değil, biraz!

Taraf de Haidouks?

Seviyorum tabii. "Latcho Drom"da tamamen onlar var. Keşfedilmeleri "Latcho Drom"la oldu. Olağanüstüydüler, hâlâ çok iyiler.

Django Reinhardt?

Django Reinhardt sevilmez mi! O tanrı! Tanrı demeyelim, ama çok büyük! Kral! Müziğin kralı!

I Muvrini adlı Korsikalı bir grubu anlatan bir belgesel ("I Muvrini: Terra") çektiniz 1990'ların ortalarında.

Muhalif bir müzik grubu, Korsika davası için mücadele ediyorlar, ama nasyonalist değiller, Korsika kültürü için mücadele ediyorlar. O belgeseli çektiğimde çok hoşuma gitmişti müzikleri. Şimdi ne yapıyorlar, bilmiyorum.

Noir Désir'i sever misiniz?

Aha haa! Çok seviyorum. Bertrand hapishanedeyken, ona mektup yazıyordum.

Çıktıktan sonra hiç temasınız oldu mu?

Nerede, ne yapıyor, biliyorum ama, üstüne varmamak lâzım. Zamana ihtiyacı var. Yaşadığı büyük bedbahtlık.

Olayı ilk duyduğunuzda ne hissetmiştiniz?

Trintignant ailesi için çok, çok üzüldüm. Bertrand'ın başına geleceklerin, maruz kalacağı bütün her şeyin de çok ağır ve acıklı olacağını düşündüm. Büyük bedbahtlık. Noir Désir büyük grup, yaptıkları müzik olağanüstü. Cantat şahane şarkıcı, söz yazarı. Ama bundan sonrası çok zor. O olaydan sonra seyirciyle karşı karşıya gelmek hiç kolay değil.

Daha çok Çingene müziğini andıran rock'u seviyorum. Ve PJ Harvey'i. O tam bir Çingene! Radiohead'i, Lhasa'yı da seviyorum. Ama Django Reinhardt kral, müziğin kralı!

Flamenko için ne diyorsunuz? İspanyol müziği denince, akla flamenko geliyor...

(gülüyor) Flamenko Çingene müziğidir. İspanyollar Çingenelerin kültürünü kullanıyorlar, onu başka bir şeye dönüştürüyorlar. İnsanların kültürünü yok etmeye çalışmak yerine, üstüne bir şey kurmaya çalışmak daha akıllıca. Bu, ülke için de, şehir için de, mahalle için de daha iyi. Fatih belediye başkanına da bunu anlattım. Kültürleri birbirleriyle ve şehirle harmanlamak iyi bir şey.

Türkiye'deki Çingenelerin yaptığı müziği nasıl buluyorsunuz?

Romanya'nın, Macaristan'ın, Fransa'nın Roman müziğinden tamamen farklı. Fazlasıyla klarnet bazlı, ama klarnet çalışları çok güzel.

Resmî evraklardaki isminiz Michel Boualem Dahmani. Tony Gatlif nereden geliyor?

Cezayir şehrinde ayakkabı boyacılığı yaparken, parkta bankların üstünde uyuyordum. Parkın adı Gatlif'ti. Cezayir'den ayrılırken parkımı da yanımda götürdüm. *(gülüyor)*

Ya Tony?

Ben hep Tony'ydim. *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Siren İdemen***

YENİ FLAMENKO RÜZGARLARI 2: **CAMARON VE ZAMANIN EFSANESİ**

1979 yılı, flamenko severler için ayrı bir anlam taşır. O yıl, flamenkonun en büyük efsanelerinden Camarón de la Isla ya da kısaca Camarón, Lorca'nın şiirlerden yola çıkarak yaptığı "La Leyenda del Tiempo" (Zamanın Efsanesi) adlı şarkıyla aynı adı taşıyan albümünü yayınlamıştı. Her şey işte bu albümle değişti. Füzyon dalgaları eşliğinde, yeni flamenkonun doğuşuna, 1979'a ışınlanıyoruz...

DÜŞLER BİR YELKENLİ GİBİ

İspanya'da Franko döneminin sonlarına denk gelen '70'li yılların başlarında, tüm zamanların en önemli gitaristi olarak kabul edilen Paco de Lucia ile yine gelmiş geçmiş en önemli şarkıcı olarak kabul edilen Camarón de la Isla flamenko sahnesine adım atarlar. İkili, 1969 ile 1977 yılları arasında arka arkaya dokuz albüm yayınlayarak geleneksel flamenko âlemine adlarını altın harflerle yazdırırlar. '80'li yıllara yaklaşıldığında, muhteşem ikili bir süre için kendi yollarında yürümeye karar verir. Paco de Lucia, kardeşleri Ramon ve Pepe'nin de yer aldığı grubuyla flamenkonun sınırlarını geliştirmeye devam eder. Bu arayışlar, Al Di Meola, John McLaughlin, Chick Corea gibi müzisyenlerle yapılan işbirlikleriyle dünya çapında ses getiren çalışmalara dönüşür...

Camarón ise, Paco de Lucia'nın yetiştirmesi genç yetenek Tomatito'yla beraber hayranlarının başını döndürmeye devam ediyordur. O da yeni arayışlara yönelmekte gecikmez. 1979 yılında, yıllardır çalıştığı Paco de Lucia'nın babası Antonio Sánchez'in sahibi olduğu plak şirketinden daha deneysel çalışmalar yapmak üzere ayrılmıştır. Flamenkonun bir başka efsane ikilisinin, Lole ile Manuel'in mimarı olan prodüktör Ricardo Pachón, yeni bir proje için Camarón'un kapısını çalar. Kafasında, Lorca'nın şiirlerinden yola çıkarak yaptığı "La Leyenda del Tiempo" (Zamanın efsanesi) adlı şarkı etrafında oluşturulacak temalardan meydana gelen bir albüm yapmak vardır. Ancak albümün farkı, geleneksel flamenko çalgılarının yanına klavye, bas gitar, flüt, elektrogitar gibi rock ve caz çalgılarının da eklenmesi olacaktır. Camarón, geleneği iliklerine kadar özümsemiş bir yorumcu olarak, bu yenilikçi projeye büyük bir heyecanla olur verir. Gitar çalması için Paco de Lucia'ya teklif götürülür. Kafası yatan Paco önce teklifi kabul eder, ancak tekrar görüştüklerinde "babam Camarón şirketten ayrıldığı için zaten buruk, bir de gitarları ben çalarsam iyice nispet yapmış gibi oluruz, iyisi mi siz gitarı Tomatito'ya çaldırın" diyerek yan çizer. Albüm yayınlandıktan sonra kardeşi Pepe de Lucia, hayranlığını, "bu albümü biz yapmış olmalıydık" sözleriyle dile getirir...

YouTube'da "Zamanın Efsanesi": Şarkının orijinal 1979 Camarón versiyonunu dinlemek için "camaron de la isla - la leyenda del tiempo", 2005 Montse Cortés versiyonunu izlemek için "La Leyenda del Tiempo - Flamenco" sözcüklerini aratınız

Camarón de la Isla

Tomatito'nun yanısıra kadroya sonraki yıllarda flamenko-caz alanındaki çalışmalarıyla parlayacak olan flütçü ve saksafoncu Jorge Pardo, grubu Pata Negra ve B.B. King'le yaptığı unutulmaz flamenko-blues çalışmalarıyla müzikseverlerin gönlünde ayrı bir yere sahip olan Raimundo Amador ve daha sonra Chick Corea'yla yapacağı çalışmalarla haklı bir ün kazanan Brezilyalı perküsyonist Rubem Dantas da katılır...

1979 ağustosunda Pachón'un Umbrete'deki çiftlik evinde başlayan kayıtlar boyunca Camarón son derece heyecanlıdır. Hatta bu deneyimin şerefine, müptelâsı olduğu uyuşturucu ve alkole kayıtlar boyunca elini bile sürmemiştir. Yıllar boyunca iptidaî koşullarda hücum kayıt yapmaya alışmış Camarón için belki de ilk defa bu kadar geniş ve yetenekli bir müzisyen kadrosuyla uzun uzun kayıt yapmak fırsatı doğmuştur ve "kral" bu durumdan son derece hoşnuttur. İki yıldır Camarón'la birlikte konserlere çıkan 19 yaşındaki Tomatito, ilk albüm kaydında performansıyla herkesi etkilemiştir. Bas gitarist Manolo Rosa temiz işçiliğiyle albüme büyük katkıda bulunurken, Kiko düzenlemelere el atmıştır. Camarón'un çocukluk arkadaşı Raimundo Amador, grubu Pata Negra'yla yaptıkları deneylerde biriktirdiği bütün numaraları arka arkaya döktürmektedir.

Lorca'nın "Beş Yıl Geçince" adlı oyunundaki bir şiirden alınan "Düşler zaman içinde akıp gidiyor bir yelkenli gibi / Kimseler açamaz tohumlarını bu düşlerin kalbindeki..." dizeleriyle açılan albümde, büyük şairin dizelerinden yola çıkılarak yapılan beş şarkının yanısıra, Kiko Veneno klasiği "Volando Voy", Ömer Hayyam'ın "El Viejo Mundo" (Yaşlı Dünya) adlı rubaisi, Pachón'un yeniden düzenlediği geleneksel bir tema olan "La Tarara" gibi uyarlamalar bulunmaktadır. Juan El Camas'ın aşçılığında, Cadiz'den getirilen deniz mahsulleri eşliğinde verilen ziyafetlerle tamamlanır kayıtlar...

> **"La Leyenda del Tiempo", El Pais gazetesi tarafından tüm zamanların en önemli flamenko albümü seçildi. 13 yılda sadece 6 bin kopya satmıştı.**

1979 yazının sonunda Barselona Arenası'nda verdikleri ilk konserde sahne arkadaşları, Jeff Beck, Weather Report ve Stanley Clarke olacaktır. Basın toplantısında Camarón'a "Jaco Pastorius'la aynı sahneyi paylaşacaksınız, neler hissediyorsunuz?" diye sorulduğunda, Kral'ın cevabı orada bulunan herkesi kahkahaya boğar: "O da kim? Kendisini tanımıyorum." Jorge Pardo yıllar sonra o günleri yâd ederken "insan tarih yazarken pek farkına varmıyor, ama sonra dönüp baktığında ne kadar önemli şeyler yaşadığını idrak ediyor" diyecektir. Müzisyenlerin heyecanının aksine, albüm dinleyicide ters etki yaratmıştır. O güne kadar Camarón'u yere göğe koyamayan Çingeneler, "Bu flamenko değil! Camarón değil!" diye homurdanarak plakları dükkânlara iade etmektedirler. Camarón'un kuzenleri bile "bizimki kafayı yedi" diye ağlamakta, bu işin sonu nereye varacak diye dövünmektedir. Satışlar istedikleri gibi gitmemiş, ortalığı saran kasvet havasında Camarón yıllar sonra hayatına mal olacak eroin belasıyla tanışmıştır. O günlerde Ricardo Pachón, "usta, ortalık birbirine girdi, ne yapacağız?" dediğinde, efsane sanatçı bıyık altından gülmüş, "şimdi bir flamenko albümü yapmamız lâzım, toz duman dinince bir tane daha patlatırız bu albüm gibi" demiş ve her büyük sanatçı gibi, zamanının ilerisindeki yürüyüşüne emin adımlarla devam etmiştir...

"La Leyenda del Tiempo", Camarón'un zamansız ölümünden iki yıl sonra, 1994 yılında, El Pais gazetesi tarafından tüm zamanların en önemli flamenko albümü seçildi. Yayınlandığı 1979 yılından şarkıcının öldüğü 1992 yılına kadar geçen 13 yıllık süreçte sadece 6 bin kopya satılmış olması şaşırtıcı. Bununla birlikte, albümün asıl önemi, döneminin müzisyenlerini derinden etkilemiş olmasında aranmalı. "Camarón flamenkonun kralıydı" diyor yıllar sonra Ricardo Pachón, "müzisyenler albümü dinlediklerinde, 'kral yapıyorsa biz de yapabiliriz' dediler. Çingeneler çok tutucu insanlardır. Camarón'un 'La Leyenda del Tiempo' ile gösterdiği cesaret flamenkoda bir çığır açtı, yeni flamenkonun doğuşu bu albümle oldu"...

Eğer bugün müzikseverler zevkle Gotan Project dinliyorsa, bunda bayrağı Gardel'den alıp Gotan'a müthiş bir maharetle devreden yeni tangonun babası Astor Piazzola'nın büyük payı olsa gerek. Tıpkı homurtulara kulağını tıkayıp elektrikli gitarına abanma dirayetini gösteren Dylan gibi. "La Leyenda del Tiempo" ile Camarón da flamenko füzyon âleminin sihirli kapısını araladı.

Alişan Çapan

→15

Öykü & Berk

Bir süre önce Youtube'a koydukları "Evlerinin önü boyalı direk" türküsünün flamenko yorumuyla bir anda herkesin diline düşen Öykü ve Berk Gürman, birkaç ay önce ilk albümleri "Kısmet"i piyasaya sürdüler. Yoğun konser tempolarından arta kalan zamanlarında bir araya geldiğimiz ikiz kardeşlerle, flamenko sevdalarının aslını astarını konuştuk, müzikal algılarının açıklığını, bir pop fenomeninin ardındaki derinliği görünce kendilerini iyice sevdik...

BU Bİr ANKARA HAVASIDIR

Müzikle ilişkiniz nasıl başladı?

Berk: Sürekli müzik dinlenen bir aileden geliyoruz, enstrümanların ne olduğunu bile bilmeden kafanda bir müzik algısı oluşuyor böylece. Kaşık çaldığımı hatırlıyorum. Vurma eylemi her şeyden önce geliyor. Sonuçta gitar da piyano gibi vurmalı bir çalgı.

İkiz olmak müziğinizi nasıl etkiliyor?

Berk: İkiz olmak çok acayip bir şey. Çok küçük yaşta başlayan bir karı-koca ilişkisi gibi. Neyle ilgilenirsen ilgilen, diğerinin ilgi alanı da doğrudan işin içine giriyor. Öykü konservatuarda klasik Türk müziği eğitimi aldı, ben de halk müziğiyle ilgileniyordum. Ben gitar çalıyorum, Öykü keman çalıyor. O Paganini'nin kaprislerine çalışıyor, ben onun armonik yapısını kapıyorum. Bir yandan da Hafız Burhan dinliyoruz.

Öykü: Sahnede de güzel oluyor ikiz olmak. Paco de Lucia da kardeşi Pepe'yle çalışıyor yıllardır. Flamenkonun böyle bir yanı var, ailece üretiyorsunuz.

İlk dinlediğiniz flamenko albümü neydi?

Berk: Paco de Lucia'nın "Siroco" albümüydü. Hemen arkasından Camarón de la Isla'yı dinledim. Antonio Mairena, Manolo Caracol gibi isimler sonra. Bunlar Camarón'un ustaları, ama onları pek kimse bilmez Türkiye'de. Neşet Ertaş bilinir de, babası Muharrem Ertaş daha az tanınır, onun gibi. Bunların dışında, Ravel'in bolerosundan Led Zeppelin'e kadar her şeyi dinlerdi babam. Annemse Ankara Radyosu sınavlarına girip kazanmış, ama evlenip çoluk çocuğa karışınca profesyonel şarkı söyleme işi rafa kalkmış.

Öykü: Ama evde sürekli şarkı söyler, yemek yaparken filan. Konservatuara girdiğimde bazı şarkıları notalar olmaksızın söyleyebildiğimi fark etmiştim, annemi dinlemekten olsa gerek.

"Evlerinin önü boyalı direk"i flamenko olarak yorumlamanız, bazıları tarafından oryantalistlikle suçlanmanıza yol açtı. Aslında farklı müziklerden beslenmenizin doğal sonucu muydu bu?

Öykü: "Türkü bağlamayla söylenir, gitarla söylenmez" diye eleştirildiğimiz oluyor, ama bunu diyen insanlar, gitar ve piyanonun çoksesli enstrümanlar olduğunu unutuyorlar. Udla, bağlamayla yapamayacağınız şeyler var.

Berk: Bizim çalışmamız şu anda piyasada yapılan hiçbir şeye benzemiyor. Birçok farklı çalışmanın da önünü açacağını düşünüyorum. Aslında albümde altı tane şarkımız var, ama "Evlerinin önü boyalı direk"ten ibaret bir single çıkarmışız gibi muamele görüyoruz. Bizim dinleyicinin bildiği flamenko, Ege'nin, Yaşar'ın iki akorla geçiştirdiği Gypsy Kings tarzı flamenko. Dinleyici de haklı kendince, sonuçta onların da beğenisi kendilerine ulaşanla sınırlı. Alegria, Solea gibi makamları insanlara anlatmamız gerekiyor. İnsanlara bilmedikleri bir şeyi anlatmak, çocukla iletişim kurmaya benziyor. Herhangi bir şeyi dikte etmeniz mümkün değil, sabırlı bir şekilde derdinizi anlatmanız lâzım. Biz de bunun için albüme dört tane türkü koyduk. "Yaptığımız müzik aslında bizim toplumumuza tamamen yabancı değil" diyoruz. Hem kötü müziğe alışmış bir dinleyici kitlesi var, hem de flamenkoyu en banal şekliyle tanımış insanlar. Her ikisini birden kırmak durumundayız kendimizi kabul ettirmek için. Antep'e, Hatay'a gidip Siguirias makamında Karadeniz türküsü çalıyoruz, müthiş tezahürat oluyor. Müzikle uğraşan insanların böyle bir donanıma sahip olmaları, böyle deneylere girişmeleri lâzım. Volkan Konak'ın çalışmalarını çok beğeniyorum mesela. Uzaktan akrabamız da olur kendisi. Kâzım Koyuncu da çok önemli bir müzisyen, bu kadar vakitsiz ölmesi çok büyük kayıp. Nedense, iyi işler yapan iyi insanların ömrü uzun olmuyor, çok yazık.

Karadeniz'in, Trabzon'un son dönemde milliyetçi bir hırçınlıkla gündeme gelmesi hakkında ne düşünüyorsun?

Berk: Milliyetçilik sorunu, Anadolu'nun tamamında yaşanan bir sorun. Her ilde aydın bir kesim olduğu gibi, gericiler de var. Bu durumu Trabzon'a, Karadeniz'e indirgemek ayrımcılığa girer bence. Öte yandan, sadece Trabzon'da değil, Giresun'da, Ordu'da da kendilerine özgü bir delilik olduğu kesin. *(gülüyor)*

Sizin durumunuz iki türlü zorluk barındırıyor. Bir yandan "türkü yeterince flamenko olmuş mu" diye hesap vermeniz, öte yandan "türkü otantikliğinden bir şey yitirmiş mi" sorusuna cevap vermeniz gerekiyor.

Öykü: Evet. "Evlerinin önü boyalı direk"i yapmaya karar verince, türkünün sahibi Abdurrahman Kızılay'ı bulduk. Çoğu insan türküyü İbrahim Tatlıses'in sanıyordu. Abdurrahman bey şarkıyı dinledikten bize teşekkür etti, "çocuklar, türküyü hiç bozmadan uyarlamışsınız, ellerinize sağlık" dedi.

Berk: Flamenkoyla bizim halk müziğimiz sadece teknik olarak değil, felsefi olarak da büyük benzerlikler gösteriyor. Her ikisi de getto müziği aslında, blues gibi, caz gibi. Sürgün edilmiş, acı çekmiş insanların müziği. Hayatta çeşitli acılardan geçmiş insanların bu acılara karşı bir duruş sergilemesi söz konusu bu müziklerde. Yaşananları dayanılır kılma ve aynı zamanda bir ders çıkarma çabası var. Yıllar içinde toplumun yaşadığı deneyimlerin sonucu olarak ortaya çıkıyor halk müziği. Adam çıkıp "benim sadık yarim kara topraktır" dediği zaman "hayır abicim, değildir" demek çok abes olur. Çünkü orada sadece kendisinden bahsetmiyor, yıllar boyunca birçok insanın sadık yari olmuş kara toprak. Böyle bir gerçekliğin içinden doğmuş o türkü de. 2007 yılı Mevlâna yılıydı mesela. Bana kalırsa, insanoğlu yeniden kendi içine dönme, kendini tanıma dönemine girdi. Nirvana belki de rock müziğin son büyük grubuydu; onlar da şarkılarında "Come as you are" diyor, sonuçta "kim olursan gel"... *(gülüyor)* Bu benzerliğin tesadüf olmadığını, insanoğlunun temel arayışlarının bir sonucu olduğunu düşünüyorum. "Evlerinin önü boyalı direk" seçimimizin popülist bir seçim olmadığının özellikle altını çizmek istiyorum. Malûm, bu bir Kerkük türküsü. Enrique Morente ile Khaled'in verdiği bir konser var. Orada Khaled, "flamenko düpedüz Arap müziği, ama Arap deyince aklınıza sadece size en yakın ülkeler olan Cezayir, Fas gelmesin, çok daha geniş bir kültürden bahsediyorum" diyor. Bahsettiği aslında Arap yarımadasını da aşan, Bağdat'a, İran'a, hatta Anadolu'ya uzanan bir kültür. Ziryab adlı şahıs, belki de flamenkonun en önemli figürlerinden biri. 8. yüzyılda bugünkü Irak'tan kalkıp gitmiş Endülüs'e. Burada bizi ilgi- ➜

Yüz kişinin aynı anda başlayıp, aynı vurguları aynı anda hissedip aynı anda bitirdikleri bir müzik flamenko. Urfa sıra geceleri, ozanların atışmaları da aynı hikâye.

Miller
SINCE 1855
MILWAUKEE, WI, USA
GENUINE DRAFT
AUTO
MENU
Tap into fresh music
www.millermusicworld.com
Cold Filtered For Freshness

lendiren bir şeyler var. Urfa'nın müzik âlemleri, İbrahim Tatlıses'i patlatan "Ayağında kundura", sonra Kel Hamza, Bekçi Bekir, Mukim Tahir, bu isimleri yıllardır kimse anmıyordu. Atatürk'ün Bekçi Bekir'i dinlediğinde şarkının sonunda dayanamayıp "Yaşşa!" diye bağırdığı anlatılır. *(gülüyor)* O derece fenomen adamlar yani zamanında.

Tony Gatlif "Latcho Drom" adlı filminde Çingenelerin Hindistan'dan İspanya'ya uzanan müzik yolculuğunu anlatıyor...

Berk: Evet, seyrettim, çok iyi anlatıyor. "Vengo", "Exils" de harika filmler. Gatlif'le Carlos Saura, flamenkoya büyük emeği geçmiş yönetmenler. "Exils"de bir sahne var, Sevilla'da, Carboneria'da geçiyor. Macanita söylüyor, Morao çalıyor, Farruquito'nun kuzeni Farru dans ediyor. O sahneyi seyrederken tüylerim diken diken oldu, ben de zamanında oralardaydım, çalıp söylemiştik.

İspanyol müzisyenler nasıl bakıyor bu senteze?

Berk: Bizim müziğimiz onlarda olmayan yığınla öğe barındırıyor aslında. Bir 9/8'lik şarkı çalıyorsun, afallıyor adamlar. 4/4'lük ise en kolay algılananı. R&B, disko şarkılarına baktığında, ki bunu kesinlikle bu kültürleri küçük gördüğüm için söylemiyorum, hep dört ölçülük şarkılar olduğunu görürsün. Tomatito İstanbul'a konser için geldiğinde, otelde Erkan Oğur'un "Bir Ömürlük Misafir"ini dinletmiştim. Adam afalladı, "bu gitardan nasıl böyle ses çıkıyor peki" dedi. "Gitar perdesiz" dedim, "eee, nasıl basıyor akorları o zaman?" diye sordu. Komalar üzerine armoninin döşendiği bir müzik tabii flamenko. Anlatmakta güçlük çektim adama. Öte yandan, öyle bir yakınlık var ki müzikler arasında, adamlar ezan okunduğunda "aaa, Siguirias makamı" diyorlar. O kadar iç içe geçmiş her şey.

Paco de Lucia da Türkiye'ye her geldiğinde flamenkoyla ilgili yeni şeyler öğrendiğini, buradan beslendiğini söylüyor...

Berk: Türkiye'de her zaman çok sıkı çalar Paco, tesadüf de değil bana kalırsa. Son albümü "Cositas Bonita"ta bayağı Ankara havası çalıyor.

Öykü: Paco de Lucia'ya şarkı söyledik bu arada. Açıkhava'daki konserinden sonra sahne arkasına gittik. Segah bir şarkı söyledim, Fehmi Tokay'ın "Kırdın ümidimi, yıktın şu gönül lânesini" adlı şarkısını. Şarkıya bayıldı, "bu tam flamenko" dedi.

Berk, senin İspanya'ya nasıl yolun düştü?

Berk: İspanya'ya lisedeyken ara ara gidiyordum. Sonra Bilgi Üniversitesi'ne girdim. Her fırsatta kapanıp gitar çalışıyordum. Müzik bölümünde çok değerli hocalarımız vardı. Çiğdem Borucu, Ali Perret, Can Kozlu, İmer Demirer... Okul Kuştepe'deydi, insanlar son model arabalarla okula geliyor, kaldırımda Çingene çocuklar trampet çalmaya çalışıyor. O farklılığa birinci elden tanık olmak insanın zihnini açıyor, nerede, nasıl bir toplumda yaşadığını kavrıyorsun ister istemez. Gözlerini kapayıp mendil satan çocuğu görmezden gelemiyorsun, toplumun büyük bir kısmının yaptığı gibi. Batılı ülkeleri yargılamadan övmek istemiyorum, ama yine de, o ülkelerde minimum da olsa bir hayat standardı var.

Ne kadar kaldın Sevilla'da, neler yaptın?

Berk: Yaklaşık iki buçuk yıl Endülüs'te kaldım. Sevilla, Granada, Cádiz... Tablaolarda çaldım. Dünyada binlerce gitarist, binlerce flamenkocu var, kendimi işin kaynağında sınamak istedim. Sevilla'da Manolo Franco'yla çalıştım mesela, "flamenkoya buradaki birçok gitaristten daha vakıfsın" dedi. Bu çok önemli bir şeydi benim için. Flamenkoda kişisel tat çok önemli. Bir Paco de Lucia, Vicente Amigo ya da Tomatito gibi çalmak,

Camarón gibi şarkı söylemek değil önemli olan. İşin aslı kendin olmak ve kendi birikiminle bir şeyler ekleyebilmek o kültüre. Bir gün Sevilla'da mutfakta yemek yapıyordum, bir solea söylemeye başladım Türkçe. Bir arkadaşım vardı yanımda, Carmen Linares'in oğlu Edu, "sen buradaki insanların bile kavrayamadığı bir şeyi kavramışsın, hissediyorsun her şeyden önce" dedi.

"Duende" dedikleri hikâye yani...

Öykü: Aynen. Sonuçta Sevilla'da Japonu var, Hollandalısı var, insanlar deliriyor çalmak, söylemek için. Bir sürü insan "bu notaya nerede basıyoruz" falan diye soruyor hocalara. Bu öyle bir şey değil ki. Flamenko kültürü, koruma altına alınması gereken bir kültür bence. Çünkü insanların nota bilgisi olmadan, kâğıt-kaleme ihtiyaç duyulmadan üç, beş, elli ya da yüz kişi, iki bin kişinin bir araya gelip, aynı anda başlayıp, aynı vurguları aynı anda hissedip aynı anda bitirdikleri bir müzikten söz ediyoruz. Türk Halk müziği de buna benziyor. Urfa'daki sıra gecelerinden tut da, ozanların atışmaları da aynı hikâye. Ama İspanya buradan uzak olduğu için, Batı kültürü gibi başka bir şey olarak algılanmış.

Flamenko da bugün İspanya'da kendini kabul ettirmekte çok sıkıntı yaşıyor aslında, değil mi? Gençler çoğu zaman sıradan bir pop grubunu flamenkoya tercih ediyor...

Berk: Maalesef günümüzde halk müziğinde sıklıkla karşılaşılan bir sorun bu. Türkiye olmuş, İspanya olmuş, fark etmiyor.

Öykü, Berk İspanya'dayken sen konservatuarda Türk müziği okuyordun, değil mi?

Öykü: Evet, dümteka dümtek, tam gaz gidiyordum. *(gülüyor)* Türk müziğiyle ilgilendiğin zaman, ona uygun yaşamak diye de bir şey var. Ama Alaeddin Yavaşça'yla repertuar çalışmadan önce benim kulağımda hep Çingeneler vardı, Montse Cortes vs... 14 yaşımdan beri keman dersi alıyordum. Batı müziği, halk müziği, klasik Türk müziği derken, bütün bunların benim şarkı söyleyişime büyük etkisi oldu. Bunların üstüne Berk'in de katkıları eklenince, flamenko söyleyişim zenginleşti. Bütün bu birikimle kendime özgü bir söyleyiş geliştirme çabasındayım şimdi.

Çıkışınızı Türkiye'de daha önce örneği olmayan bir şekilde, Youtube'da bir kayıtla yaptınız...

Berk: Youtube'un avantajının yanında, dezavantajları da var tabii. Belki çok kısa sürede çok geniş kitlelerce tanınıyorsunuz, ama bu tanışıklık son derece yüzeysel oluyor. Bir yandan da Türkiye'de flamenkoyla ilgilenen bir sürü insan var.

Berk: Ama Türkiye'de genellikle "zil, şal ve gül" üçgeni olarak algılanıyor Endülüs ve Flamenko. Kenarda bir gitarist, ortada raks eden bir Çingene güzeli... Oysa flamenkoyu dünyaya tanıtan Paco de Lucia, Vicente Amigo gibi önemli isimler Çingene bile değiller. Öte yandan Çingeneler, "flamenko insanın kanında vardır, sonradan öğrenilemez" diyorlar. Adamlar asırlarca ezilmiş, böyle düşünmek onları kuvvetli kılıyor, bir Türkün, bir Japonun flamenkoyu beceremememesi hoşlarına gidiyor.

Öykü: Halbuki Türklerin içinde flamenko duygusu var. Bir Solea dinlerken tüylerim diken diken oluyor, sanki güneydoğuda söylenen bir ağıt gibi etkiliyor beni. Aslında o ortak bir duygu. Öte yandan, bizdeki Endülüs algısının gerçeklerle ne kadar örtüştüğüne de bakmak lâzım. Türk pop müziğinde büyük küpeleriyle, puantiyeli etekleriyle Endülüs havasına en yakın şarkıcı belki de Nükhet Duru. Ama "İspanyol Meyhanesi"yle mi tanıyacağız biz İspanyol kültürünü ya da flamenkoyu?

Öyle bir yakınlık var ki müzikler arasında, ezan okunduğunda "aaa, Siguirias makamı" diyorlar. Paco de Lucia son albümünde bayağı Ankara havası çalıyor.

Türkiye'de flamenko ruhuna en yakın kim var deyince, insanın aklına Kibariye, Yıldız Tilbe gibi isimler geliyor...

Öykü: Evet, çünkü çok doğallar. Flamenko da sahici bir ruhla icra edilen, gerçek bir birikimin ifadesi, tıpkı öbür halk müzikleri gibi. Kibariye'nin de mesela, ev hali neyse, sahnedeki hali de o. Kadın ayakkabılarını çıkarıp çıplak ayakla şarkı söylüyor mesela. Ama bu tip insanlar biraz çatlak muamelesi görüyorlar piyasada. İnsanlar maskelerle dolaşmaya, bir takım imajlar çizmeye o kadar kaptırmışlar ki kendilerini, işin doğallığı kaybolmuş. Eğer saklayacak bir şeyin varsa hayatta, orada ters bir şeyler var demektir.

Canlı müzik yavaş yavaş geri geliyor gibi. Canlı

performans insanlara müziğin ortak yaşanan bir deneyim olduğunu hatırlatabilir mi?
Öykü: Kesinlikle. Ama geçenlerde Almanya'ya gittik konser vermek için. Canlı müzikten o kadar uzaklaşmışlar ki, konser verilen yerde herkes playback yapıyor. Şaşırdık kaldık.
Konserlerinizde dansçılara yer verecek misiniz?
Öykü: İstiyoruz. Sonuçta flamenko, gitarist, şarkıcı ve dansçı üçlüsünden oluşan bir sanat. Ama her şeyi yerli yerinde kullanmak lâzım. Büyük konserlerde düşünüyoruz dansçıyı.
Kayıt yapmakla konserde çalmak iki farklı dünya. Siz kayıt sürecini nasıl yaşıyorsunuz?
Berk: Kayıt süreci de akustik olduğu için ikisi arasında bir uçurum yok. Ama şöyle bir durum var: İspanya'daki juergalarda mesela bir Bulerias parçası üç buçuk saat sürebiliyor. Biri çıkıp bir pata yapıyor, öbürü başka bir damardan giriyor ve ortak bir "duende" yaşanıyor. Biz canlı performansta flamenkonun bu kadar özüne insek kaç kişiye ulaşabiliriz Türkiye'de, bilmiyorum.
Flamenko kaydı da kendine özgü bir yaklaşım gerektiriyor mu?
Öykü: Aslında en iyisi, hücum kayıt tabir edilen, enstrüman çalanların, solistin, palmero (eşlikçi) ve dansçıların hep birlikte cümbür cemaat stüdyoya girmeleri. Ama bizim burada böyle bir imkânımız olmadı.
Berk: Sevilla'dan tanıdığımız bazı müzisyenleri çağırmayı düşünüyorduk, ama sonra dedik ki, bu ilk proje. Mümkün olan en sade biçimde kaydetmeye karar verdik. Kanun da, klarnet de koyabilirsin sonuçta, ama biz önce flamenkonun bir gitar, palmas, kajon ve şarkıcıyla yapılabildiğini anlatmak istedik. Bizim albüm, Türkiye'de son yıllarda Coşkun Sabah'tan sonra klavye kullanılmayarak belirli bir başarı yakalayan ilk albüm oldu. Bizde gitar genellikle eşlik enstrümanı gibi kullanılır, ama flamenkoda gitarın önemi çok büyük. Sonuçta bir şeylerin önünü açmış olduk. İlk adım en zoruydu, çünkü iki-üç saat süren solea, bulerias gibi temaları insanlara ulaşmak adına üç-beş dakikalık parçalarla bir albümde toplamaya çalıştık. İşin en zorlayıcı kısmı bu oldu. Daha ilk 15-20 saniyede o formu insanlara anlatmamız gerekiyordu.

Flamenko, sahici bir ruhla icra edilen, gerçek bir birikimin ifadesi, tıpkı öbür halk müzikleri gibi. Kibariye'nin de mesela, ev hali neyse, sahnedeki hali de o.

Şarkılarınızın sözlerini kim yazıyor?
Berk: Ben yazıyorum. "Elveda"nın sözlerini beraber yazdık. Bu albüm için şarkıları derli toplu bir şekilde bir araya getirmek gibi bir önceliğimiz vardı. Çeşitli makamlardan birer örnek vermek istiyorduk. Flamenkoda şarkı söyleyemediğin noktada vurarak kendini ifade ettiğin anlar vardır, ritmin ağır bastığı anlar, bunlarla denemeler yapmak hoşuma gidiyor. Zaten vardı bir zamandır yazdığım şeyler, onları elden geçirdim.
Peki şarkı söylemeye nasıl bakıyorsun? İlerde gitaristliğe ağırlık verip vokali Öykü'ye mi bırakacaksın, yoksa başka planlarınız var mı?
Berk: Ben albümde her ne kadar aranjör, besteci ve söz yazarlığı yapsam da, her şeyden önce gitaristim. Küçükken aile arasında "şarkı söylesene" diye ısrar ederlerdi, çok utanırdım. Paco de Lucia'nın bir lafı var, "bütün flamenko gitaristleri utangaç birer şarkıcıdır" diye. Bütün gitaristlerin içinde bir uktedir şarkı söylemek. Ama Öykü, volüm, güç olarak Türkiye'nin en iyi vokallerinden biri. Hemen hemen her şeyi söyleyebilir. Şarkıları da onun ses tonuna göre düzenledik. Albümü kaydederken bir noktada Öykü "yahu sen de söylesene" dedi, öyle söyledim.
Kudsi Erguner'in flamenkoyla klasik Türk müziğini bir araya getiren çalışmaları olmuştu, bu gibi çalışmalar hakkında ne düşünüyorsunuz?
Berk: Çok iyi çalışmalar onlar; kültürler arası benzerliklere, iç içe geçmişliğe çok iyi birer örnek. Ama bir yandan da, çok müthiş bir müzisyen olmasına rağmen, Kudsi Erguner toplumun çok dinlediği birisi değil. Halbuki bir insan olarak da ulaşılır, görünür olmak gerekiyor. Benim durumumdaysa, mesela flamenko gitar albümü yapmak daha farklı zorlukları da barındırıyor. Dünyada Paco de Lucia'nın belirlediği bir takım standartlar var. Bugün benim diyen adamın Sevilla'ya gidip albüm yapması kolay değil. Benim yapabileceğim şey, belki 5/8, 7/8, 9/8'lik şarkılara yönelmek. Böyle bir çalış tarzı adamların pek aşina olmadığı bir şey. Bu şarkılar bizde daha çok kanun, ud ve yaylılarla çalınıyor, gitar bu tarzda kullanılmadığı için bizim toplumumuza da ilginç gelebilir.
En beğendiğiniz flamenkocular kimler?
Berk: O kadar çok ki. Manolo Sanlucar çok önemli bir gitarist. Sonra Rafael Riqueni: Kendine özel bir soniquetesi, dokunuşu yok belki ama, onun kullandığı armoni de kimsede yok. Flamenkonun Mozart'ı olarak kabul ediliyor. Annesi Riqueni'yi doğururken ölmüş, babası da bundan hep onu sorumlu tutmuş. Çok acıklı bir hikâye aslında. Küçük bir çocukken onu odasına kapatıp saatlerce gitar çalışmaya zorlarmış babası. Adamda kendini gitarla ifade etme yetisi öylesine gelişmiş ki, o kadar zengin bir armoni dünyası var ki, insan afallıyor onu dinlediğinde. Sonra Tomatito var. Onun da en büyük şansı, uzun yıllar Camarón'a eşlik etmiş olması. Çünkü Camarón sürekli ritmle, vurguyla oynayan bir adam. Yanındakini sürekli şaşırtıyor, yeni sürprizler yapıyor... Bugün artık flamenkonun dünyaya açıldığını görüyoruz. Vicente Amigo'nun, Enrique Morente'nin yaptıkları yeni çalışmalar bunun iyi bir örneği. Ne bileyim, zamanında Pata Negra var, B.B. King'le albüm yapan Raimundo Amador var. Hepsi birbirinden değerli ustalar. Yerel ölçekte de bir sürü önemli yıldız var. Manuel Torre mesela. Adam, Jerez'de toprak ağası. Müzikle zengin olmak gibi bir derdi yok. Varsa yoksa şarkı söylemek. O kadar iyi şarkı söylüyor ki, çok saygı görüyor flamenko çevrelerinde. Bizim Urfalı Mukim Tahir de biraz öyle bir adam. Aşiretinin Suriye'ye kadar toprakları var, ama onun derdi de sıra gecelerinde şarkı söylemek. Hatta bir gece sabahlayıp eve döndüğünde karısı kızıp eve almamış, o da kapının eşiğinde oturup bir uzun hava yakmış kendini acındırmak için. *(gülüyor)* Endülüs'le Anadolu arasında böyle feodal benzerlikler de var.
Ketama, Chambao, Ojos de Brujo gibi grupların füzyon arayışları hakkında ne düşünüyorsun?
Berk: Flamenkodaki arayışların temelinde Paco de Lucia ile Camarón'un çıtayı çok yükseltmiş olmasının da payı var. Onların seviyesine çıkmak pek kolay değil, oysa bu işten ekmek yiyen bir sürü insan var. İnsanların farklı arayışlara girmesi, başka alanları zorlaması kaçınılmaz. Bizim de yaptığımız bir anlamda bu.

Söyleşi: ***Alişan Çapan - Suna Akar***

Abdel Hadi Halo & El Gusto Orchestra

Müjdeyi Rolla'a bizzat Damon Albarn vermişti, geçen yaz The Good, The Bad & The Queen konseri için geldiğinde... Cezayir nağmelerinden oluşan nefis bir albüme destek verdiğini anlatmıştı... Tam ismi Abdel Hadi Halo & The El Gusto Orchestra Of Algiers olan bu güzelim fasıl heyetinin "isimsiz" albümü sonunda yayınlandı... Öykülerini Rfimusique, Songlines, Guardian ve The Times'dan takip ettik...

sağ elim cezayir sol elim boogie woogie

"Kırkbeş yıl oldu bavullarımızı toplayalı / Çocuklarımız bize yeni sayfa açtı / Ümit ederim onlar giderler gelecekte / Yasemin kokulu bardaklardan çay içmeye..."
The Times'ın ifadesiyle, Johnny Cash edalı iri yarı bir adam, elinde gitarıyla mikrofona yaklaşıyor ve "Man In Black"i hatırlatan bir balad söylüyor. Ama burası San Quentin hapishanesi değil, Marsilya. Şarkının adı "Alger Algéria", söyleyen bir Fransa yurttaşı, kırkbeş yıl önce ülkesi Cezayir'i terketmek zorunda kalan Luc Cherki. Ona eşlik edenler ise El Gusto Orkestrası'nın emektarları.
"Tarih ayırdı, müzik birleştirdi." El Gusto Orkestrası'nın geçen yılın eylül ayında Marsilya'da verdiği konserin broşürü bu başlığı taşıyordu. Birleştiren müziğin adı şaabî; kelimenin mânâsını El Gusto'nun 89 yaşındaki üyesi Joseph Hagege izah ediyor: "Şaabî popüler müzik, halk müziği demek, 'şaab' Arapçada halk anlamına geliyor, şaabî de halka ait olan. Daha uzağa gidip karmaşıklaştırmaya ne gerek var?"
Şaabî'nin hikâyesi aslında bayağı karmaşık ve nasıl bir müzik olduğunu anlamak için hem zamanda, hem mekânda epey uzaklara gitmek gerekiyor. Öncelikle, söz konusu halk, yani Cezayir halkı, aşağı yukarı bütün halklar gibi bir hayli karışık. Şaabî de bu karışıklığı, bir arada varolan bu kültürel çeşitliliği yansıtıyor: Yalnızca ud, kanun, ney, akordeon, darbuka, keman, gitar, banjo ve piyano gibi Doğu ve Batı enstrümanlarını değil, Müslüman ve Yahudi müzisyenleri de bir araya getiriyor.
El Gusto'nun Marsilya konseri, yaşı kemale ermiş iki adamın düetiyle başlamıştı. İkisi de takım elbiseliydi, biri haham, diğeri imamdı: Philip Darmon ve Cheik Saidi Benyoucef. Onların ardından, Cezayir'in en parlak Yahudi müzisyenlerinden biri olan Maurice el Medioni ile El Gusto'nun yeni şefi Abdel Hadi Halo, sahnenin iki ucundaki piyanolarının başına geçip ünlü şaabî besteci Lili Labassi'nin oğlu, 74 yaşındaki Cezayir kökenli Fransız aktör-şarkıcı Robert Castel'e eşlik etmişlerdi.
Konser sonrasında Robert Castel, "hey gidi günler" diye içini çekerek The Guardian muhabirine eski Cezayir'i anlatıyor: "Babam Yahudi bir müzisyendi, grubu Yahudi ve Müslüman müzisyenlerden oluşuyordu. Hem Müslümanların hem de Yahudilerin düğünlerinde çalarlardı."
Şaabî, yalnız düğünlerin değil, sokakların, kahvelerin ve batakhanelerin, özetle şehir merkezinin, "casbah"ın müziğiydi, "casbah" onunla ritm tutuyordu. 20. yüzyılın başlarında doğan şaabî, 1920'lerden 1940'lara, Türkiye'nin arabeski misali, "kenar"ın müziği olmuş, ama 1940'lardan itibaren kültürel ve sınıfsal farklılıkları aşan bir popülerlik kazanmıştı. (Cezayir'de "klasik müzik" olarak adlandırılan ve edebî bir Arapça kullanan Endülüs-Arap müziğinden farklı olarak şaabî şiveli bir Arapçayla söyleniyor.)
1950'lerden 1960'lara, şaabî dendiğinde ilk akla gelen El Gusto Orkestra'sıydı. İspanyolca "zevk" anlamına gelen El Gusto'yu isim alan bu orkestra, Cezayir şehrinin efsane müzisyeni Mohammed El Anka'nın Cezayir Konservatuarı'nda açtığı şaabî kursundaki öğrenciler arasından çıkmıştı. Müslüman ve Yahudi müzisyenlerden oluşan El Gusto Orkestrası'nın şefi, Mohammed Hadj El Anka'ydı. En yetkin icrasını El Gusto'da bulan şaabî, Cezayir'in farklı kültürlerini buluşturan, kaynaştıran bir nehirdi. Ta ki, tarih o nehri iki kola ayırana dek. Cezayir'in bağımsızlık mücadelesi 1962'de zaferle sonuçlandığında oluşan siyasî atmosfer, Yahudileri ve Fransa'da "siyah ayaklar" olarak adlandırılan Fransız kökenli Cezayirlileri, doğup büyüdükleri ülkeyi terk etmeye mecbur bırakacaktı. El Gusto'nun ve şaabînin gayrımüslim isimlerinin ekseriyeti Fransa'nın, bir kısmı da diğer Batı ülkelerinin yolunu tutunca, şaabînin yıldızı da sönükleşmiş, biraz da Oran şehrinde patlayan rai müziğinin gölgesinde kalmıştı.
Şimdi 500 küsur sene geriye gidelim: Endülüs'teyiz, hikâyenin başladığı yerde. Emevilerin 10. yüzyılda İberik yarımadasını işgaliyle karşı karşıya gelen Mağribi Arap ve İspanyol kültürleri, zaman içinde siyasal çatışmaları aşıp iç içe geçmişler, hatta hemhal olmuşlardı. Ne var ki, onları buluşturan siyasî tarih, 15. yüzyıla gelindiğinde bu sefer de ayıracaktı. 1492'de, Endülüs'teki Müslümanlar ve Yahudiler, engizisyon İspanya'sının hışmına uğrayınca, soluğu Kuzey Afrika'da almışlardı. Cezayir'i mesken tutan Endülüslü Müslümanlar ve Yahudiler, yanlarında şarkılarını ve enstrümanlarını da getirmişlerdi. El Gusto'nun 79 yaşındaki piyanisti Maurice El Medioni'nin ifadesiyle, "dinleri farklıydı, ama heybelerindeki müzik tıpatıp aynıydı".
Endülüs göçmenleri, yeni yurtlarında Mağrip Araplarının, Berberîlerin ve Osmanlıların müzikal gelenekleriyle tanışacaklar, esinlenip esinlendirecekler, 19. yüzyıldan itibaren

> **En yetkin icrasını Müslüman ve Yahudi müzisyenlerden oluşan El Gusto'da bulan şaabî, Cezayir'in farklı kültürlerini kaynaştıran bir nehirdi. Tarih o nehri iki kola ayırana dek.**

El Gusto Orchestra: Şaabî müziği berber dükkânında hayat buluyor

Abdel Hadi Halo

tabloya sömürgecilikle birlikte gelen Fransız kültürü de eklenecekti. 1930'larla birlikte şansonlar devreye girmiş, 1940'larda ise II. Dünya Savaşı'nın Mağrip cephesine gönderilen Amerikan askerleriyle beraber gelen caz ve blues, şaabî'yi şekillendiren esin perileri olmuştu. El Medioni, şaabînin püf noktasını şöyle anlatıyor: "Amerikalılar savaş ve sonrasında çok şey getirdiler. Cazı ve blues'u onlardan duydum. Sağ elim Cezayir müziği çalıyordu, sol elim boogie-woogie. Ve ikisi bütünleşiyordu." El Gusto'nun genç üyelerinden, 42 yaşındaki kemancı Mohammed Ouza'nın söyledikleri de resmi tamamlıyor: "Şaabîde doğaçlama ağırlıklı yer tutar ve pek çok müzik türüyle kolay uyum sağlar. Blues'la, cazla, pop'la..."

1962'de Yahudilerin ve diğer gayrımüslimlerin Cezayir'i terketmesiyle darbe alan şaabî, yaratıcısı kabul edilen El Anka'nın çabalarıyla, ayakta değilse de, hayatta kalmayı başaracak, ancak 1974'te "baba"nın okuluna kilit vurmasıyla maziye karışmaya yüz tutacaktı. Bu süreci tersine çeviren, El Anka'nın oğlu Abdel Hadi Halo ve Cezayir kökenli İrlandalı yönetmen Safinez Bousbia oldu. Bousbia'yı harekete geçiren, soluk bir fotoğraftı. "Bir berber dükkânında çalan bir grup müzisyenin fotoğrafını gördüm. Kim olduklarını sorduğumda, Müslüman ve Yahudi müzisyenlerden kurulu bir grup olduğunu söylediler. Bağımsızlık savaşından önce, Müslümanlar ve Yahudiler aynı mahallelerde oturur, aynı hayatı yaşar, aynı müziği yaparmış. O gruptan hayatta kalan var mı diye merak ettim, peşlerine düştüm."

O merak Bouisba'yı El Anka'nın müzisyen oğlu Abdel Hadi Halo'ya götürecek, ikisi birlikte hayatta kalan şaabî müzisyenleri aramaya koyulacaklar ve üç yıl süren bir çalışma sonrasında El Gusto Orkestrası'nı yeniden kuracaklardı. Maalesef vefat edenler olmuştu, kimileri de ya müzikten kopmuştu ya da mecalsizdi, ama ayakta kalıp geleneği sürdürenler de vardı. Emektar şaabîciler El Anka'nın kapanan okulunun mezunlarıyla takviye edildi ve 2006'da, başkent Cezayir'deki konserle El Gusto'nun ikinci hayatı başladı. Tam arzulandığı gibi olmamıştı, zira El Gusto'nun rönesansı için davet edilen Yahudi şaabîciler, Cezayir'deki İslâmcı atmosferden çekinerek konserde yer almamayı tercih etmişlerdi. El Medioni'nin sözleri, Yahudi şaabîcilerin ruh halini özetliyordu: "Cezayir'e barış ortamı olduğunda gitmek isterim. Eğer iyi korunacağımız garanti edilirse ileride düşünebilirim. Ama bu konserler Avrupa'da yapılırsa seve seve katılırım." El Gusto Orkestrası'nın yeni şefi Abdel Hadi Halo'nun cevabı kısaydı: "Siz gelmiyorsanız, biz geliyoruz."

2007 sonbaharındaki Marsilya, Paris ve Londra konserleriyle, El Gusto'nun dönüşü muhteşem oldu. Sıra, albümdeydi. Safinez Bousbia'nın, yerinde bir tercihle yapımcılığı teklif ettiği Damon Albarn'ın El Gusto'ya hayran kalması ve albümün Albarn'ın ortak olduğu Honest Jon's şirketi etiketiyle piyasaya çıkması, gözlerin şaabîye çevrilmesine sebep oldu. Bousbia'nın El Gusto belgeseli de önümüzdeki günlerde gösterime girdiğinde, grubun solistlerinden René Perez'in öngördüğü gibi, dünyanın dört bir yanında şaabî rüzgarı esebilir: "Yaptığımız albüm ve bu macerayı anlatan film, Buena Vista Social Club'la kıyaslanır bir fenomenin başlangıcı olabilir. Kübalıların müziği gibi, bizim müziğimiz de herkesin duygularını harekete geçirebilir."

Derleyen: ***Yücel Göktürk***

Fela Kuti

Souad Massi

Amadou & Mariam

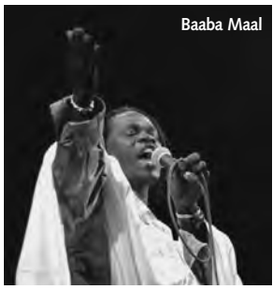
Baaba Maal

Bassekou Kouyaté

DAMON ALBARN'IN **AFRİKA EKSPRESİ**

Damon Albarn öncülüğünde yürütülen Africa Express projesi, farklı kültürler, türler ve kuşakları buluşturmaya devam ediyor. "Dünyanın en büyük orkestrası", Afrika müziğinde yaşanan rönesansı evrensel alana taşıdı. '70'lerdeki altın çağına dönen Afrobeat, indie rock'un yeni trendi haline geldi.

TÜTSÜLÜ HARİKALAR KUMPANYASI

Franz Ferdinand, mart başında, yeni şarkılarını ilk kez seslendireceği Liverpool dinleyicisinin karşısına Senegalli şarkıcı Baaba Maal ile birlikte çıktı. Konser ilerledikçe gruba Malili ngoni ustası Bassekou Kouyaté, Jamaika göçmeni Londralı rap'çi Kano, Cezayirli şarkıcı Souad Massi ve Africa Express'in diğer sanatçıları eklendi. Ortaya çıkan müziğin, indie rock'a Afrika baharatları eklemekten çok, avangard rock'çuların Afrika şarkıları çalmasına benzediği konser yorumlarının arasında dikkat çekiyordu. Yani, bu sadece bir hoşluktan ibaret değildi. Son albümü için stüdyoya girmeye hazırlanan Franz Ferdinand'ın gitaristi Nick McCarthy, "yeni şarkılarımızın hepsinde bir Afrika duygusu var, bütün albüm böyle" diyor.

Eski Blur grubunun yaratıcı lideri Damon Albarn'ın önayak olduğu Africa Express projesi, geçen yıl Glastonbury Festivali'ne ön grup olarak çıktığından beri dünya müzik gündemini belirler oldu. Bu girişimden nasiplenen sadece Franz Ferdinand da değil. Albarn'ın Afrika tutkusu, Fela Kuti'nin efsanevî davulcusu Tony Allen'ın üstlendiği büyükelçiliğin de yardımıyla, Amadou & Mariam ile Magic Numbers'ı, Hard-Fi ile Rachid Taha'yı buluşturdu, "Rock The Casbah" (The Clash) veya "Killing An Arab" (The Cure) gibi klasiklerin belki de bugüne kadar yapılmış en anlamlı cover'larını ortaya çıkardı. Fakat asıl önemli olan, bu hareketliliğin giderek yeni bir indie rock dalgasına dönüşmesi ve Afrobeat'i esas alan yeni gruplara öncülük etmesiydi.

Africa Express'in, şubatta, uzun bir içsavaşın yaralarını taşıyan Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nin başkenti Kinşasa'da verdiği görkemli konser bir başka dönüm noktası oldu. Yüzbinlerin karşısına çıkan dev orkestra, geçen yıl ABD ve Avrupalı eski sömürgecilere rest çekip dünyadaki siyasal dengeleri değiştiren Afrika bilincinin ete kemiğe bürünmüş hâliydi. Malili kör gitarist Amadou Bagayoko'nun altın renkli Fender'inden çıkan gitar riff'leri, genç İngiliz Jesse Hackett'ın bağlaması ve hiphop'un öncü müfrezelerinden The Roots'un rap'iyle buluşurken, geçmişe atılan düğüm iyice sağlamlaştırıldı. Afrobeat, yeniden "çağın ruhunu" belirleyen bir akım, evrensel bir mecra hâline geldi.

Öte yandan, Africa Express'i bugün yoksul kıtada yapılmakta olan müziğin bir envanteri olarak görmek de mümkün. Yeni kuşaklar, '60'ların sonunda Nijeryalı mülti-enstrümantalist Fela Kuti'nin öncülüğünde gelişen –ve adı bizzat onun tarafından verilen– Afrobeat akımına sahip çıkan ürünler veriyor. Nefesli çalgılar ve vurmalılarla desteklenmiş kalabalık orkestralar, enerjik, yüksek tempolu, poliritmik yapılar, inatçı tekrarlara dayanan Afrikalı groove modelleri, doğaçlamaya yatkınlığı ve müzik türlerini serbestçe kaynaştıran "füzyon" anlayışı, Kuti'nin işlediği bu türün başlıca özellikleriydi. Bunlar aynen devam ediyor; tek fark, artık '70'lerden çok daha fazla müzik türüne ve gelişen bir küresel kültüre sahibiz. Dolayısıyla Afrobeat, sözgelimi M.I.A. gibi, iyice ayrıksı vakalara dokunabiliyor.

Üç yıl önce Damon Albarn'ın çevresindeki küçük bir Batılı idealistler topluluğunun kafasında dolaşan "Afrika müziğiyle daha organik ilişkiler kurma projesi" artık hayata geçmiş durumda. Bu tarihsel dönemecin gelecekte neler getireceğini merakla bekliyoruz.

Erdir Zat

YENİ AFROBEAT GRUPLARI

Kıtalararası linkler

Foals: "Mathletics" ve "Hummer" gibi kitleleri aşka getiren techno rock single'larından sonra çıkardığı ilk albüm "Antidotes", yeni bir Prodigy beklentisi içindeki Foals hayranlarını şaşırttı. Oxford'da ikâmet eden İngiliz beşli, Nijeryalı perküsyoncuların ve New York'lu klasik Afrobeat grubu Antibalas'ın pirinç nefeslilerinin katıldığı taze bir Afrika sedası yaratmıştı.

Vampire Weekend: Afrika esintisi taşıyan yeni grupların en ses getireni. New York'un Columbia Üniversitesi'nden çıkan dörtlü, kendi adını taşıyan ilk albümünde, indie rock kökenli özgün Afrobeat anlayışını, Karayipler'den kalipso, haylayf ve reggae groove'larıyla işliyor.

Yeasayer: New York'tan bir başka dörtlü. Ama bunlar Brooklyn'in mahalle çocukları. Müziklerini "Ortadoğulu saykodelik gospel" olarak tanımlıyorlar. "All Hour Cymbals" adlı ilk albümde, '70'lerin progresif rock'unu ve psychedelia'yı Ortadoğu esintili gitar nağmeleri, sitarlar ve Afrobeat ritmlerle çalkaladılar.

MIA: Londra doğumlu rap'çi kızımız, Sri Lankalı kimliğini sonuna kadar koruduğu gibi, ortaya dünya coğrafyasının hemen her yerinden izler taşıyan bir füzyon müziği koydu. Özellikle ikinci albümü "Kala", Afrobeat'ten tribal house'a, reggae'den geleneksel Asya müziğine, hiphop ve funk'a uzanan geçişkenliklerle örüldü.

Suburban Kids with Biblical Names: '60'ların esintisini tazeleyen İsveçli indie pop ikilisi, ince saplı Afrobeat gitarı karakteristik özelliği olarak kullanmakla kalmayıp Afrika ritmlerini temel alan poliritmik dokuyu haylayf, skiffle ve electronica gibi "uzak" türlerle harmanlıyor.

22→

FOALS

İngiltere'den, Oxford kentinden çıkan Taylar beşlisinin yem torbasında arpa, yulaf, kepek, mısır niyetine Afrika etkili ritmler, gitar oynaşmaları ve bakır nefesli atakları var. Bu başka türlü bir rock'n'roll, başka türlü bir tekno... 20'sini henüz geçmiş grup lideri Yannis Philippakis, İngiltere'de üç numaraya kadar çıkan ilk albümleri "Antidotes"u Les Inrockuptibles'e anlatıyor...

MERHEM YA DA ELEKTROŞOK

Prodüksiyon ve şarkı yazma anlamında, daha ilk albümünüz "Antidotes"da oldukça iddialısınız. Bu büyüklük hayalleri hep mi vardı?

Yannis Philippakis: İstediğim, herkese açık, elitist olmadan titiz olabilen, kimseye yukarıdan bakmayan bir pop müzik oluşturmaktı. Aynı zamanda, oldukça karanlık müzisyenleri referans alıyorduk. Avangard fikirleri ele alıp onları anlaşılır kılmak için pop diline çevirmek: Amacımız buydu. David Bowie, Michael Jackson, Björk... En büyük pop sanatçıları hep fikirleri taşıyanlar olmuştur. Biz underground grupları dinleyerek büyüdük; bunlar muhteşem şarkılar yazsalar da, sadece küçük bir topluluğa hitap ediyordu. Bu "happy few" kavramından, az sayıda ve mutlu seçilmişler kavramından nefret ediyorum... Müziğe bakışım Oxford sahnesine Youthmovies (Youthmovie Soundtrack Strategies) grubunun girmesiyle altüst oldu; dazlak kafalı dört genç, uzaydan gelmiş bir rock çalıyorlardı; hem karmaşık, hem entelektüel, hem de fiziksel bir müzikti yaptıkları... Nihayet indie pop'tan çıkmıştık, '60'lı yılların gruplarını ısıtıtıp ısıtıp önümüze sürenlerden başka referanslarla tanışabiliyorduk. Müzik vizyonum işte burada oluştu: Dans ettiren, ama yoğun, karmaşık ve insanları bir araya getiren bir müzik...

Bu söylem genelde ukalâlık olarak kalıyor, zira albümler bu güzel sözlerle nadiren örtüşüyor...

Bu fikirlerimi beyan etmekte gitgide daha da emin davranıyorum. Şimdilerde bizi yere göğe koyamayan gazeteleri hiç okumadık biz. Onların savundukları diğer gruplarla pek de ortak noktamız yok, hatta bizim gibi bir grubun bu ortalama medyada yer alması da çok şaşırtıcı... "İngiliz popunu kurtaracak grup" gibi manşetler gördüğümde, yanlış gruptan bahsettiklerini sanıyorum. Birileri bizi gerçekten dinliyor mu ki? Bir sonraki albümün adını "Shut the fuck up and listen" (kapa çeneni ve dinle) koymak istiyorum. En sevdikleri albümü dinletirken sürekli konuşan, "dinle bak, dinle" diyen insanlardan nefret ediyorum. Foals'un etrafında da bunu hissediyorum, çok fazla kelime, çok fazla sıfat var... Bence biz ancak üçüncü albümden sonra iyi bir grup olacağız.

Albümünüz zihinsel ve fiziksel müziğin enteresan bir karışımı, coşkulu ve melankolik...

Müzik şirketimizdeki ahmağın tekinin sözlerini hiç unutamam: "Beklediğimiz albüm bu değildi." İlk single'larımızdan sonra, eğlenceli, dans ettiren bir albüm bekliyordu ve anlaşılan, müziğimizin karanlık tarafı onu korkutmuştu. Single'larımız "Hummer" ve "Mathletics" heyecan verici, ama tek boyutlu parçalardı. Onları seven dinleyicileri kaybedeceğimizi biliyorum, ama üç boyutlu parçalar yazmak istedim. "Antidotes"u dinlerken kafa çekebilir, dans edebilir ve hatta uyuyabilirsin. Normal bir albüm gibi yapılmadı, mikslenmedi, sesin sıkıştırılmasına karşı çıktım; dolayısıyla daha az dinamik bir albüm, ama aslında daha karmaşık ve daha zengin. Dinleyicilerin işine gelen tarzda bir albüm istemedim: Bunu nasıl yapacağımı biliyordum, ama bu alçaltıcı olurdu.

İngiliz popunda bir kolaycılık olduğunu mu düşünüyorsun?

İngiliz sahnesini boğucu buluyorum. Gitarlı gruplardansa Gwen Stefani dinlerim, en azından ondan bir şeyler öğreniyorum. Ben hiphop ya da tekno dinleyen gençlerin bizi de dinlemesini istiyorum, çünkü bizim de müzikal algımız ve beğenimiz çok geniş. Genellikle belli bir dönemden, sadece The Clash'ten, sadece The Kinks'ten ya da The Jam'den etkilenen bir sürü grup var. Başarılı oluyorlar, çünkü ebeveynleri de bu müziklerden hoşlanıyor, böylece kuşak çatışması sekteye uğruyor. Biz Afrika müziği, folk, hiphop dinliyoruz, çünkü 21. yüzyılın çokkültürlü toplumu bunu gerektiriyor. Bu retro gruplarsa bir fantezi dünyasında yaşıyor. Benim için pop müzikte ilginç olan şey, gençlik kültürü ve kuşakların ayrışması. Ana-babamın benim müziğimden hoşlanmasını istemiyorum. Bir müzik grubuna dahil olmak, onların sultasından kurtulmak, okulu boşlamak, kendi tavrını geliştirmek ve bunu belli bir öfkeyle yapmak demektir diye düşünmüşümdür hep. Zaten bu ülkede kendimi evimde hissetmiyorum... Ailem burada değil, hiçbir zaman kendimi Britanik hissetmedim. En kötüsü de, hep beraber Brighton'da yaşamayı denediğimizdeydi: Tam bir panik havası, herkes alabildiğine cool, tarz... Son zamanlarda dışarı bile çıkmıyorduk, kafa çekip müzik yapıyor, DVD izliyorduk. Beraber yatıp beraber kalkıyorduk, turneden bile kötüydü. En azından Oxford şık ve sıkıcı, orada kendini bir parya grubu, bir Wu-Tang Clan gibi hissetmek daha kolay. *(gülüyor)*

Oxford'dan geldiğiniz için Radiohead'le illâ ki karşılaştırılıyorsunuz...

Genç Fransız müzisyenlere kendilerini Satie'ye ya da Debussy'ye göre nerede gördükleri soruluyor mu? Radiohead tüm dünyaya, pop tarihine, sonra da Oxford'a ait.

Genç bir grup için kendinizden emin ve hazır görünüyorsunuz...

Anamın karnındayken hepsini düşünmüştüm. Hep kararlı bir insan oldum. Müzik benim için ölüm kalım meselesi; basit bir hobi değil. Dün başka bir grupla Oxford'dan Londra'ya döndüm. Bir konser vermişlerdi ve otobüste bir saniye bile konser hakkında konuşmadılar, hatta konser de, nasıl çaldıkları da umurlarında değildi sanki. Tüm yol boyunca tek nota müzik dinlemediler... Onlar bir grup değildi, sanki yönetim kuruluydu, ortaklardı... Ben müziğin gücüne, müzikle kendi ev-

Afrika müziği, folk, hiphop dinliyoruz, 21. yüzyılın çokkültürlü toplumu bunu gerektiriyor. Retro gruplarsa fantezi dünyasında yaşıyor. Ana-babamın, müziğimden hoşlanmasını istemem.

renini yaratma olasılığına kafayı takmış biriyim. Müzik için okulu, arkadaşlarımı, aşklarımı bıraktım. Erkek kardeşim Fransız hiphop'u kasetleri doldururdu bana, MC Solaar, IAM; bir de rock, Nirvana... 13 yaşındaydım, ama başka yolum olmadığını biliyordum. Cobain, "kaybeden olursan olursun, nasılsa müzik var" diyordu. Ben de müzik için her şeyimi feda ettim: Kızlara, insan ilişkilerine ilgim azaldı, traş losyonu sürmemeye başladım, çünkü bana getirdiği tek şey yarını olmayan seksti, yani boşa harcanan zaman. Ben tüm bu zamanı albümler almaya, çalmaya, dinlemeye ayırdım. Arkadaşlarım tatile çıkarken, ben de bir kamyonetin arkasında, benim gibi açgözlü gençlerle ülkeyi baştan başa gezer, para almadan çalardım. Bazen iki kişi dinlerdi bizi, ama şimdi, neden burada olduğumu biliyorum... Bir şirketim olmadan da müzik yapıyordum, bu bir geçiş, kariyer, ya da ergenlik krizi değil, bir ihtiyaç, bir aciliyet. Burada olmamın amacı, son moda çizmeler giyip aynı bokları ısıtıp sunmak değil... İçimde tekno, akustik, Afrobeat, drone müziği var: "Antidotes", bu müziklerin sadece bir bölümü. Bizim bütün yaptığımız, farklı kültürel etkilenmelere açık durmak. Tam bir Britanya grubu gibi tınlamakta bence bir kibir payı da mevcut. İnsanların müzikleri sınıf ya da milliyet kavramlarıyla açıklamasına da, "eğer işçi sınıfındansan, şu müziği dinlemen gerekir" gibi laflara da tahammül edemiyorum.

Müzik gündelik hayattan kaçmana yaradı mı?

Aynen. Albümümüz de bundan söz ediyor: Kaostan kaçmak. Barlarda, fonda bir müzik olduğunu CD bozulup takıldığında falan fark edersin. Bu yüzden albümümüzde gürültülü geçişler var: Fark edilsin, varlığı, yaşadığı anlaşılsın diye... Merhem ya da elektroşok olsun diye... Birçok albümün bana verdiğini dinleyicilere versin diye: Beynimi çiğnemeye çalışan o koca çeneyi geri püskürtsün diye. *(sessizlik)*

Seni etkileyen albümler hangileri?

Başkalarının, pop çocuklarının aşağıladığı albümleri hep çok sevmişimdir, Skinny Puppy gibi sanatçılar mesela. Marihuanayı ve Godspeed You! Black Emperor'ı aynı anda keşfettim. Ergendim ve ikisinin birleşimi muhteşem yeni bir şeydi benim için. Daha önce böyle bir şey hiç duymamıştım... Böyle albümler insanın hayatını değiştirir.

Ailen bu müzik takıntına nasıl yaklaştı?

Kötü. Benim için endişeleniyorlardı, özellikle de üniversiteyi bırakınca. Şimdi bütün ailem Yunanistan'da yaşıyor ve beni aradıklarında hâlâ "ayakların yere bassın, bütün yatırımını aynı şeye yapma, hayatta müzikten başka şeyler de var" diyorlar. Elime gitarı almak, bedene yapışmış bir korkuya, gri, boş bir hayata karşı verdiğim tepkiydi. Her gün, okulun ilk gününden önceki pazar akşamı gibiydi ve bu yıkımdan kurtulmamı sağlayan tek şey müzikti. Oxford oldukça akademik, entelektüel bir şehir, orada kendini marjinal, dışlanmış hissetmen çok kolay. Kendini çok liberal sanan bir şehir, egzantrik biri olabilirsin, ama tweed ceketini kuşanırsan. *(gülüyor)* Orada kendimi çok yalnız, dışarıda hissediyordum. Zaten gerçek hayata asla dahil olamadım gibi geliyor bana. Dahil olmak bir seçimdi, canımı çok acıttı ama, teslim olmak, hizaya girmek asla söz konusu olmadı. Kolektif oynamayı bilmiyorum... Boktan işlerde çalıştım, ama orada bile gerçek dünyada değildim. Bütün gün kiremit taşıyordum, ama bir saray inşa ettiğimi hayal ediyordum. Akşam eve döndüğümde her şey yerle bir oluyordu: Bir televizyon, annem ve ben. İnsanları sevmemek, mizantropi benim için bir savunma mekanizması haline geldi, yalnız kalınca pek de fazla şey kaçırmıyorum diye kendi kendimi ikna etme çabamdı bu.

Demokrat olabiliyor musun, yoksa diktatörlük mü yaparsın?

Jimmy Smith: Buna benim cevap vermem gerek. Bu konuyu aramızda sıkça konuşuyoruz ve evet, Yannis bizden daha iyi fikirlerle geliyor hep. Birinin yol göstermesi lâzım, özellikle de stüdyoda ve bu Yannis'in doğal rolü.

Yannis: Grubun diğer üyelerinin aksine, ben bir albüm kaydedebilmek için bacağımı, kolumu feda etmeye razıydım. Ama bu iyi zaten; grup sadece benmerkezci delilerle ya da benim gibi kontrol manyaklarıyla ayakta kalamazdı. *(gülüyor)* Hem şarkıları baştan sona takip etmeye bayılıyorum, detaylar ve teknik süreçler beni çok heyecanlandırıyor. Stüdyo, müziği tutku dolu yapan şey. Konserlerden de fazla. Sanatsal açıdan, bir konser oldukça sıkıcıdır. Performans anlamında Iggy Pop ya da Johnny Rotten'dan sonra ne yapabilirsin ki? Ama prodüktör olarak keşfedilecek, meydan okunacak bir dolu şey var; özellikle de gitarlı rock'a ilişkin olarak. Jimi Hendrix 2008'de yaşıyor olsaydı, gitarıyla "canlı" gibi duyulmak için kıçını yırtmazdı, bütün gününü pro-tools'da müzik kesip biçmekle geçirirdi. Robert Fripp de öyle. Bugün, o cüret ve pervasızlık, hiphop ve r&b dışında pek yok. Bu iki müzikte prodüktörler yeni şeyler buluyor; Neptunes, Timbaland... Bana kalsa stüdyoda yaşardım, açık havaya hiç çıkmazdım, yıkanmazdım, traş olmazdım. Hayalim kendi yerimin olması ve Foals ya da başka projeler üzerine sürekli çalışmak. Spector ya da Joe Meek gibi prodüktörler benim idollerim. Müziğe tamamen gömülmek, imkânsızı istemek lâzım. Stüdyodaki küçük ritüellerime bayılıyorum: Ot içmek, kırmızı şarap, Ritalin (konsantrasyon artırıcı ilaç) almak... Kobaylarım kendi şarkılarım değil de grubun şarkıları olsaydı, grup bana onlara ıstırap çektireyim diye para verse daha iyi olurdu. Ben öğrenmek, bütün aletleri hakkıyla kullanabilmek istiyorum. Yakında albümlerimizde tek bir gitar da olmayacak belki. İlk albüm, bir grubun doğal gelişiminin bir yansımasıdır sadece. Maalesef, birçok grup için bu gelişimin sonu oluyor, özellikle de çok satarsa: Müzik, tembel ve düzenbaz bir reçeteye dönüşüyor. O zaman da çalmak sadece bir meslek oluyor.

Gruptan başka bir şeyle ilgilendiğin oluyor mu?

Stüdyoda ya da turnede olmadığımız zamanlar hayli afallıyorum, gündelik hayata adapte olmam zor oluyor. İşte o zaman kendimi yok edici eğilimlerim ortaya çıkıyor. Zaman öldürmem gerekiyor. Bundan çok korkuyorum, çünkü yalnız yaşıyorum. En sonunda odamın çirkinliklerini tırmalamaya başlıyorum.

TV On The Radio'nun ses büyücüsü David Sitek'le kayıtlar nasıl gitti?

Onu herkes istiyor, David Bowie bile. Bizimle çalışmayı kabul etti, çünkü telefonda onunla konuşurken hiç istifimi bozmadım, adam üzerime çullanıyordu oysa. Sürekli küfrediyordu bana, ama gerçek bir ilham kaynağıydı. Gerilim elle tutulur gibiydi, ama verimlilik sağlıyordu, amacımız mükemmel bir ses elde etmek değil, bu elektriği yakalamaktı. O tam da Phil Spector gibi biri. Stüdyosunun her yerinde bıçaklar, hava tabancaları, bir salata tabağı dolusu ot var; hayatımda içtiğim en apokaliptik ot. Stüdyosu herkesin uğrak yeriydi. Celebration'dan Katrina Ford yakınlarda oturuyordu, gelip bir şarkı söyledi. Sonra Antibalas, Afrobeat grubu, öylece gelip şarkıya dalıyorlar, nefeslilerini öttürüyorlardı. Büyüleyici bir kaostu, Motown ya da Robert Johnson hakkındaki kitaplarda okuduğun türden sahneler yaşadık. Sitek bize sürekli "Ortalığı cehenneme çevirmek varken niye gürültü yapasın ki?" diyordu. Müziğe yaklaşımı oldukça çocuksu, ama aynı zamanda tek düşündüğü şey müzik tarihindeki yeri. Sanatı için her şeyini vermiş birisi, 35 yaşında, penceresiz, rezil bir dairede kalıyor, böbreklerinden rahatsız, baca gibi ot içiyor. Bana hep "Oxford'da Thom Yorke'a rastlarsan, ağzını burnunu kır, böylece bir efsane olursun" diyordu...

"French Open" (Fransa Açık Tenis Turnuvası) isimli parçanın ardındaki fikir ne?

Sloganları dönüştürmeyi seviyorum. Sözler, Amerikalı tenisçi Andy Roddick ve onun loser tarafını gösteren bir Lacoste reklamından geliyor. Ziyanla ilgili bir şarkı; adamın tek derdi dünyanın en hızlı servisini atmak, yani yeteneğini ve tutkusunu harcamak... "Beautiful loser" karakterleri beni hep büyülemiştir, Roddick'te de bir Muhteşem Gatsby tarafı var. Herif bir trajedi yaşıyor: O iç karartıcı Federer'e sürekli yeniliyor. Roddick'in patolojisini, B planının olmayışını, körleşmesini, "korta girip öküz gibi servis çakacağım" iddiasını seviyorum. Bu kadar inat bende hayranlık uyandırıyor.

Performans anlamında Iggy Pop ya da Johnny Rotten'dan sonra ne yapabilirsin ki? Jimi Hendrix 2008'de yaşasaydı, bütün gününü pro-tools'da müzik kesip biçmekle geçirirdi.

Çeviren: ***Deniz Öztürk***

TUBORG

13. ROXY MÜZİK GÜNLERİ

5-8 Mayıs 2008

CANLI PERFORMANS GECELERİ

05 MAYIS 2008 PZT. SAAT 20:00

- Sabri Aydın
- Dreamer
- Pick-Up
- Güray Binay & Psychopop

06 MAYIS 2008 SA. SAAT 20:00

- Nu Park
- Hat Trick
- Ruşen Alkar
- Plaket

07 MAYIS 2008 ÇRŞ. SAAT 20:00

- Emir Yargın
- Küçükay
- Virüs
- Sokak

08 MAYIS 2008 PRŞ. SAAT 20:00

- The Mapp
- Roket
- Aralık
- Nedim Caner Üstün

15 MAYIS 2008 PRŞ. SAAT 20:00

- **ÖDÜL TÖRENİ**
- **UNITED FOOLS KONSERİ**

Caz ambiyansından elektronik rock müzik parçalarına kadar geniş bir yelpazede birbirlerine karışan müziğiyle United Fools, 15 Mayıs Perşembe akşamı ödül töreni ardından Roxy sahnesinde olacak. Farklı ufuklardan (Hindistan, Balkanlar, Amerika) gelen müziklerin, sesli bir gökkuşağı yaratmak üzere iç içe geçtiği bir yolculuğa davet eden grup, genç yaşta elde ettikleri başarıyla yeni başlayanlara cesaret verecek.

GİRİŞ ÖĞRENCİLERE ÜCRETSİZDİR.

TUBORG GREEN

ROXY İSTANBUL 1994

Radyo EKSEN 96.2

MTV MUSIC TELEVISION

Billboard TÜRKİYE

GERMİR PALAS HOTEL İSTANBUL

elec-trip RECORDS

Roxy Ofis: Sıraselviler cad. Aslanyatağı sok. no:7 Taksim, Beyoğlu - İstanbul • tel: 0 212 249 12 83 • www.roxy.com.tr

SHELLAC **Testere gibi gitarlar, yüreksöken bir bas, gümbür gümbür bir davul, tekinsiz sözler... Bu şahane elementlerle kalbimizi kazanan, dört tanecik albümle 15 yıldır sarsılmadan duran bağımsız müzik efsanesi Shellac nihayet 16 Mayıs'ta İstanbul'da. Prodüktörlüğüyle Shellac haricinde sayısız grubun sesine can katan Steve Albini ve Bob "Rusty" Weston'a sorularımızı internet üzerinden sorduk, cevaplarını birbirlerinden tamamen bağımsız olarak aldık...**

KÜVETTE ÇIPLAKKEN VEYA CAYIR CAYIR YANARKEN

Daha önce Türkiye'de veya bir Ortadoğu ülkesinde bulundunuz mu?
Bob Weston: Hayır, bulunmadık.
Steve Albini: Bu, Shellac'ın bir Doğu Avrupa ülkesine ilk gidişi olacak.
Türkiye hakkında neler biliyorsunuz? Buraya gelirken beklentileriniz neler?
Weston: Bir beklentim yok. Hiçbir şey bilmiyorum. Semazenler?...
Albini: Türkiye oldukça tarihî ve önemli bir yer. Bu, sanırım, paradoksal bir durum da yaratıyor: Modern ve eski olan bir arada. Bu paradoksun ortaya çıkardığı her şeyi çok merak ediyorum.
Politikaya dair belli bir duruşunuz var mı? Ortadoğu'daki politik durum hakkında ne düşünüyorsunuz?
Weston: Grubumuz politik değil. Herhangi bir politik ajandamız, itici gücümüz veya mesajımız yok.
Albini: Türkiye ve Ortadoğu hakkında zeki bir politik tartışma yapacak kadar bilgim yok. Genel olarak kendi politik tavrım soldan yana.
Diğer ülkelerden gelen müzikler, "dünya müziği" ve diğer türler hakkında ne düşünüyorsunuz?
Weston: Bir Afrika marimba orkestrasıyla çalışmayı yeni bitirdim. Çok güzeldi...
Albini: Her yerel müziğin kendi ruhu var ve bu ruh, o müziği doğal olarak icra eden insanların tarihi, kültürü ve tecrübeleriyle yakından ilgili. Bir yabancı olarak bunları anlamakta ve nüfuz etmekte çok başarılı değilim ve çoğunlukla başkalarının bu derin sanat biçimlerini sanki herkesin çalabileceği çok basit, yüzeysel müzik tarzlarıymışçasına taklit etmesinden rahatsız oluyorum. Ben insanların tamamen kendilerinden gelen müzikleri yapmasını tercih ediyorum ve eğer o müziği anlamaya yeterli hissediyorsam kendimi, o zaman çok hoşuma gidiyor.
Müzik haricinde başka nelerle ilgileniyorsunuz?
Weston: Yemek yemeyi, bisiklete binmeyi, beyzbol oynamayı ve seyretmeyi seviyorum.
Albini: Kız arkadaşımı seviyorum. Bilardo ve poker oynuyorum. Yemek yapmaktan çok keyif alıyorum. Bunlar da bayağı zamanımı alıyor...
Hiç müzikten sıkıldığınız, kaçmak istediğiniz olmuyor mu?
Weston: Hayır, asla.
Albini: Hiç kimse beni müzikle ilgilenmeye zorlamıyor. Kesinlikle neyi ne kadar yapmak istiyorsam o kadarını yapıyorum. İşim müzik, ama bir o kadar da teknik, finans ve iş yönetimiyle alâkalı bir iş bu... Yani hayatımda çok nadiren sadece müzik oluyor...
Shellac'ın müziği bazı anlarda dinleyiciler için epey zorlayıcı olabiliyor. Dinleyicilerinizi kaybetmekten korkuyor musunuz?
Weston: Biz kendimiz için müzik yapıyoruz. Yaptığımızı bizim kadar seven başka insanların olması elbette hoşumuza gidiyor, bizim canlı performansımızı dünyanın dört bir yanından izlemeye gelmeleri de... Fakat grupla veya müziğimizle ilgili hiçbir kararımızı dinleyiciyi düşünüerek almıyoruz.

Müziğimizi plakta tercih ediyoruz, kayıtlarımızı plak şeklinde yayınlıyoruz, çünkü müziğimizi o şekilde üretiyoruz, tıpkı bütün hayatımız boyunca öyle müzik dinlemiş olduğumuz gibi...

Albini: Grup, yaratıcı yönlerimizi ortaya çıkarmak için bir araç. Bunu yapıyoruz, çünkü bundan tahmin edemeyeceğiniz kadar zevk alıyoruz. Bu bize bir dinleyici kitlesi de getiriyor tabii, ki bunu takdir ediyoruz, fakat onlar bizim yaptıklarımızı gerçekten anlayamıyorlar. Bir grup olabilmek için kendimize epey çekidüzen veriyoruz.
Shellac'ın şarkılarını nasıl yaptığınızı merak ediyoruz...
Weston: Özel bir şey yok, bütün diğer gruplar gibi... Birinin bir teorisi, bir fikri oluyor, bir melodi, ritm, riff hakkında... Bazen de bir söz... Sonra beraberce buna grup olarak bir düzenleme yapmaya çalışıyoruz, diğer enstrümanların partisyonlarını yazıyoruz...
Albini: Asla olmayan bir şey, birinin, tamamen alışılagelmiş bir şekilde, kendi başına bir şarkı yazması ve bunu gruba sunması.
Yedi yıl, iki albüm arası için biraz uzun bir zaman. Bu, her birinizin çok meşgul olmasından kaynaklanan problem mi? Yoksa çok mükemmeliyetçi olmanız ve çıkardığınız ürünlerden tatmin olmamanızdan mı?
Weston: Bize yedi yıl gibi gelmediğini söyleyebilirim...
Albini: Yedi yıl, eğer biz her gün veya her hafta çalışan bir grup olsaydık, evet, uzun bir zaman olurdu. Ama Shellac ara sıra ilgilendiğimiz bir şey. Herhangi bir projeye harcadığımız gün sayısı muhtemelen herhangi bir grubunki kadardır, fakat bu günler çok daha uzun bir periyoda yayılmış oluyor...
Albümlerinizde yer almayan başka şarkılarınız var mı?
Weston: Yeni birkaç şarkı çalıyoruz...
Albini: Yeri geldikçe canlı icra ettiğimiz ve herhangi bir kaydımıza koymadığımız şarkılarımız var...
Özellikle '90'lı yılların ortalarında Chicago, Kentucky ve Austin bağımsız rock grupları için birer vaha gibiydi. Southern ve Drag City gibi müzik şirketlerinin şemsiyesi altında ortak bir hissiyat oluşmuştu.

Shellac: Steve Albini (guitar, vokal), Todd Trainer (davul, vokal), Bob Weston (bas, vokal)

Bu tayfadan insanlar olarak bu şehirlerin o dönemki pozisyonu hakkında ne düşünüyorsunuz?
Weston: Chicago'da hâlâ harika müzik yapan bir sürü grup var.
Albini: Bu şehirlerdeki müzik sahnesi çok üretkendi, çünkü ortaklaşa yapılıyordu her şey. Gruplar birbirlerine yardım ediyorlardı, çevrelerinin gelişimine katkıda bulunmaya çalışıyorlardı, ki bu da hayatı onlar için daha kolay kılıyordu. Büyük ihtimalle müzik sahnesi hareketli olan her şehir için bu dediğim geçerlidir.
Yakın zamanda birçok eski grubun tekrar bir araya gelmesine şahit olduk. Bazıları sizinle alâkanız olan gruplar: Mission of Burma, Big Black…
Weston: Mission of Burma her zaman en sevdiğim topluluklardan biri oldu. Onlarla çalışmak, hâlâ konserlerine gidebilmek akıl almaz bir şey... Maalesef bazı grupların tekrar bir araya gelmesi çok kötü oluyor. Ama mesela Wire da hâlâ inanılmaz...
Albini: Big Black, Touch and Go şirketinin 25. yıldönümü vesilesiyle birkaç şarkı çalmak için tekrar bir araya geldi. Şirketin 50. yıldönümüne kadar bir şey beklemeyin yani... Eğer bir gruptaysan, sen karar verirsin ne zaman çalıp ne zaman çalmayacağına. Çoğu grubun tekrar bir araya gelince pek başarılı olduğunu söyleyemem. Tahminime göre, çoğu kişi bu işi o grupla bu alanda daha çok para kazanabilecekleri için yapıyor sadece. Ama bu da önemli değil, eğer grubun üyeleri tekrar çalmak istiyorsa, boşver, bu onların grubu, onlar karar verir.
Bağımsız duruşunuz ve plak sevdanızla müzik endüstrisinde kendinize has bir konumunuz var. Müziği internetten indirme konusunda ne düşünüyorsunuz?
Weston: Haziran 2007'den beri bütün Shellac albümleri tgrec.com'da.
Albini: Eğer para ödemekte ısrar ediyorsanız, Touch and Go'nun web sayfasından şarkıların yüksek kaliteli dijital versiyonlarını indirebilirsiniz.
Slint'in "Spiderland" albümünün CD kopyasının arkasında bir yazı vardı: "Plak alın!" Siz de albümlerinizin plak baskılarının içine birer CD kopyası koyarak plak almayı teşvik etmeyi sürdürüyorsunuz. Bu tutum ve ısrar size pahalıya mal oluyor mu?
Weston: Plak baskısının içine bir CD koymak bize sadece birkaç kuruşa mal oluyor.
Albini: Tercih edilen format ne olursa olsun, birinin bizim müziğimize ilgi duyması hoşuma gidiyor. Müziğimizi plakta tercih ediyoruz, bunun en uygun format olup olmamasını umursamıyoruz –gerçi öyle olduğu kanıtlandı. Kayıtlarımızı plak şeklinde yayınlıyoruz, çünkü müziğimizi o şekilde üretiyoruz, hazırlıyoruz, tıpkı bütün hayatımız boyunca öyle müzik dinlemiş olduğumuz gibi...
Analog kayıt tutkunusunuz. Dijital kayıt yapmamakta neden bu kadar ısrarcısınız?
Weston: Analog kayıt tekniği bu kadar mükemmel bir şekilde işlerken neden dijital çalışalım ki? Bilgisayar bazlı dijital kayıt sisteminde kesinlikle bir yarar yok. Analog kayıtlar, arşivleme açısından da tamamen güvenilir.
Albini: Analog tekniği daha hızlı çalışmamı sağlıyor ve sonsuza dek dayanan master kayıtları yapmamızı sağlıyor. Dijital kaydı tercih edebileceğim herhangi bir durumla karşılaşmadım.

Analog kayıt tekniği bu kadar mükemmel bir şekilde işlerken neden dijital çalışalım ki? Bilgisayar bazlı dijital kayıt sisteminde kesinlikle bir yarar yok.

Peki müziğinizin dinlenmesi için kafanızda belirli bir ortam veya durum var mı?
Weston: Küvetteyken veya koyun kırkarken...
Albini: Çıplakken veya cayır cayır yanarken...
Müziğiniz pek çok müzisyene ilham veriyor. Peki üçünüzün ilham kaynakları başından beri aynı mı?
Weston: Üçümüz de dinlediğimiz müziklerden, kitaplardan, filmlerden, televizyondan, konuşmalardan etkileniyoruz. İlham aldığımız şeyler her gün değişiyor...
Albini: Shellac kurulduğunda hepimizin çeşitli gruplarda bir geçmişi vardı. İlham kaynaklarımızın üzerimizde kurduğu baskıdan yorulmuş, bıkmış bir durumdaydık. Şu anda ise, herhangi birinden çok, Todd ve Bob'dan esinleniyorum. Bob ise büyük ihtimalle Fugazi ve Sheryl Crow arasında gidip geliyordur...
Birçok grupla iyi ilişkileriniz var. Favorileriniz hangileri?
Weston: Pinebender, Bearclaw, Alix, Uzeda, Three Second Kiss, Antelope, Evens, Medications...
Albini: Shannon Wright şu andaki favorim. Bir de Dead Meadow, Nina Nastasia ve Uzeda.
En sevdiğiniz konser mekânı ve festival hangileri?
Weston: Artık faal olmayan bir Chicago kulübü: Lounge Ax ve All Tomorrow's Parties festivali.
Albini: Lounge Ax ve All Tomorrow's Parties.
En sevdiğiniz yiyecek?
Weston: Somon.
Albini: Zeytin.

Söyleşi: ***Tolga Yağlı***

Bütün eserleri: At Action Park (1994), Terraform (1998), 1000 Hurts (2000), Excellent Italian Greyhound (2007)

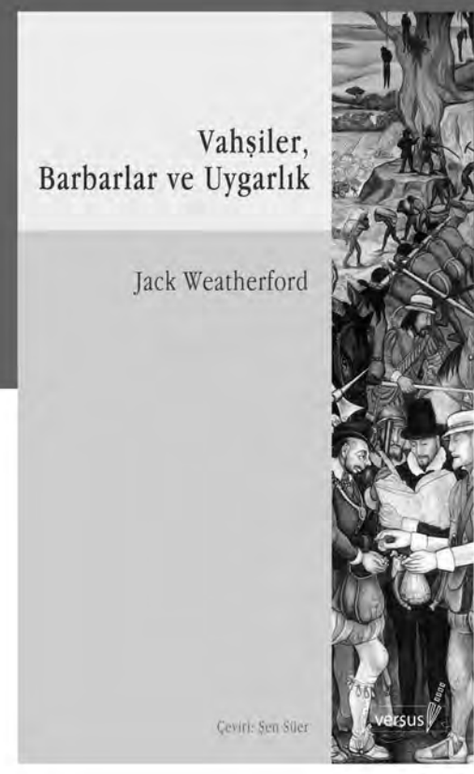

Vahşiler, Barbarlar ve Uygarlık
Jack Weatherford

"İlk bakışta, Bering Denizi'ndeki ıssız adalarda ayıbalığı avlayan Aleutlar bugün dünya sahnesinde önemsiz aktörler gibi gelebilir, ama ataları bir zamanlar Buz Çağı'nda insanların hayatta kalmalarında yaşamsal bir rol oynadı. Cochabamba'nın tozlu pazarında oturan Quechua kadını gerikalmış ve önemsiz görünebilir, ama ataları hâlâ yararlandığımız bir tarım devrimine yolu açtı. Önümüzde yatan sorunları bilmediğimiz için, hangi insan becerilerine ya da kültürel perspektife ihtiyaç duyacağımızı da bilmiyoruz.

İnsanlık tarihinin yaklaşan çağı, ülkelerin içinde ve birbirleri arasında şehirleri parça parça edecek kültürel çatışmalar doğurmakta. Şimdi yürüdüğümüz yolda ilerlemeye devam edersek, bugün Tibet ya da Meksika'da açıkça görünen sorunlar gelecek çatışmalara kıyasla devede kulak kalabilir. Yolumuzu değiştirmezsek, uygarlığımız Yaxchilán'daki taşlar kadar ölü hale gelebilir ve bir gün bir uzaylı uygarlığın torunları yıkılmış şehirlerimize bakıp neden yok olduğumuzu merak edebilir."

Jack Weatherford

"Antropolog Jack Weatherford'u okurken aynaya baktığımız hissine kapılmamamız elde değil... Weatherford bizleri geçtiğimiz 10 000 yıl boyunca Han Hanedanlığı hâkimiyetindeki Çin'den aborijinlere, Mikronezyalılardan Tatarlara, Antik Yunan ve Mısır'dan Büyük İskender'e ve günümüzde Bosna'da yaşanan etnik temizliğe kadar uzanan kapsamlı bir yolculuğa çıkarıyor."

The Tampa Tribune & Times

versuskitap.com
0.216 418 27 02

versus

Manu Chao

Manu Chao çat burada çat kapı arkasında, bütün dünyanın pisliklerini süpürmeye çalışan bir gezgin ozan. Ama yıllardır beklenen ikinci İstanbul randevusu geciktikçe gecikti. Sonunda dostumuz Viki, eli kolu bağlı oturmaktan illallah deyip soluğu Barselona'da aldı, onunla buluştu, gezdi tozdu, bir de Roll için –iki bölümde nakledeceğimiz– bir söyleşi yaptı. Küçük bir de notu var Viki'nin: Söyleşinin sonunda, İstanbul hakkındaki coşkulu söylevini duyunca, Manu'nun keyfine limon sıkmak istememiş, şehrin üstünde gezinen kentsel dönüşüm heyulasından hiç bahsetmemiş... Fakat Manu kaçın kurası, teybi kapatıp kendilerini sokağa vurduklarında bizzat gazeteciliğe girişmiş, İstanbul halkını yerinden yurdundan eden bu belanın ayrıntısını Viki'nin ağzından bir bir almış.

İstanbul'u vermeyin

Çoğu kişi "La Radiolina"nın daha önceki albümlerinden farklı olduğunu düşünüyor. Bu albüm senin için ne anlama geliyor?

Manu Chao: Ben de farklı olduğunu düşünüyorum, ama bunun üzerine konuşabilecek son insan benim herhalde... Çünkü insan kendi müziği hakkında tabii ki sübjektif olur. Farklı olduğu doğru, çünkü, "Clandestino" ve "Proxima Estacion: Esperanza" gibi kaydedilmedi bu albüm. Onları biraz orada burada, sağda solda kaydetmiştim. O albümlerde ne varsa, etrafımda olup bitenlerdi aslında. O sıralarda tek başıma yolculuk yapıyordum, farklı insanlarla düşüp kalkıyordum... "Radiolina"yı kaydederken ise, yine çok seyahat ediyordum, ama artık bir grupla, Radio Bemba'yla. Bütün müzisyenler albüme kendi renklerini kattılar, en büyük fark da elektrogitarlardan geliyor. "Radiolina", şimdiye kadar stüdyoda yaptıklarımla sahnede yaptıklarımız arasında bir orta yol.

Ortaya çıkan bu iki tarz arasında senin bir tercihin var mı?

Hayır... Belki dinleyenler bir tercihte bulunabilir, ama ben her ikisini de yapmayı seviyorum... Aslında "Radiolina"nın bir rock tarafı var ama, rumba tarafı da eksik değil her şeye rağmen... En sevdiğim rumbaları, "Me Llaman Calle"yi, "La Vida Tombola"yı da koydum. "Mala Fama" da öyle... Bu şarkılar elimizden kaçıp kurtuldular ve kendilerini albüme soktular!

Albümü dinlerken bu şarkıları mı tercih ediyorsun?

Tek başımayken kendi müziğimi hiç dinleyemem. Sadece kayıt yaparken bundan zevk duyarım, ama sonra, dinlemeye vakit bulamadığım birçok müzisyenin albümlerini dinlerim. Bunların ardından kendi müziğim bana korkunç müzik gibi gelir!.. Galiba müzisyenler için bu hep böyle. Güzel bir müzik dinlediğimde, çok mutluyum, alkole, biraya, hiçbir şeye ihtiyacım yok. Dans ederim, kendimle aramın iyi olduğum anlardır bunlar... Ama bazen birileri bana jest olsun diye benim şarkılarımı koyar, işte o zaman kendimi berbat hissederim. Bir önceki şarkıdan on kat daha kötü gelir ba-

SULUKULE ENTERNASYONAL
Sulukulelilerin derdini dert edinen sadece Tony Gatlif (bkz. 12. sayfa) değil. Sulukule'nin acil uluslararası çağısı Manu'nun web sitesinde de mevcut: www.manuchao.net/news/sulukule-istambul/index.php

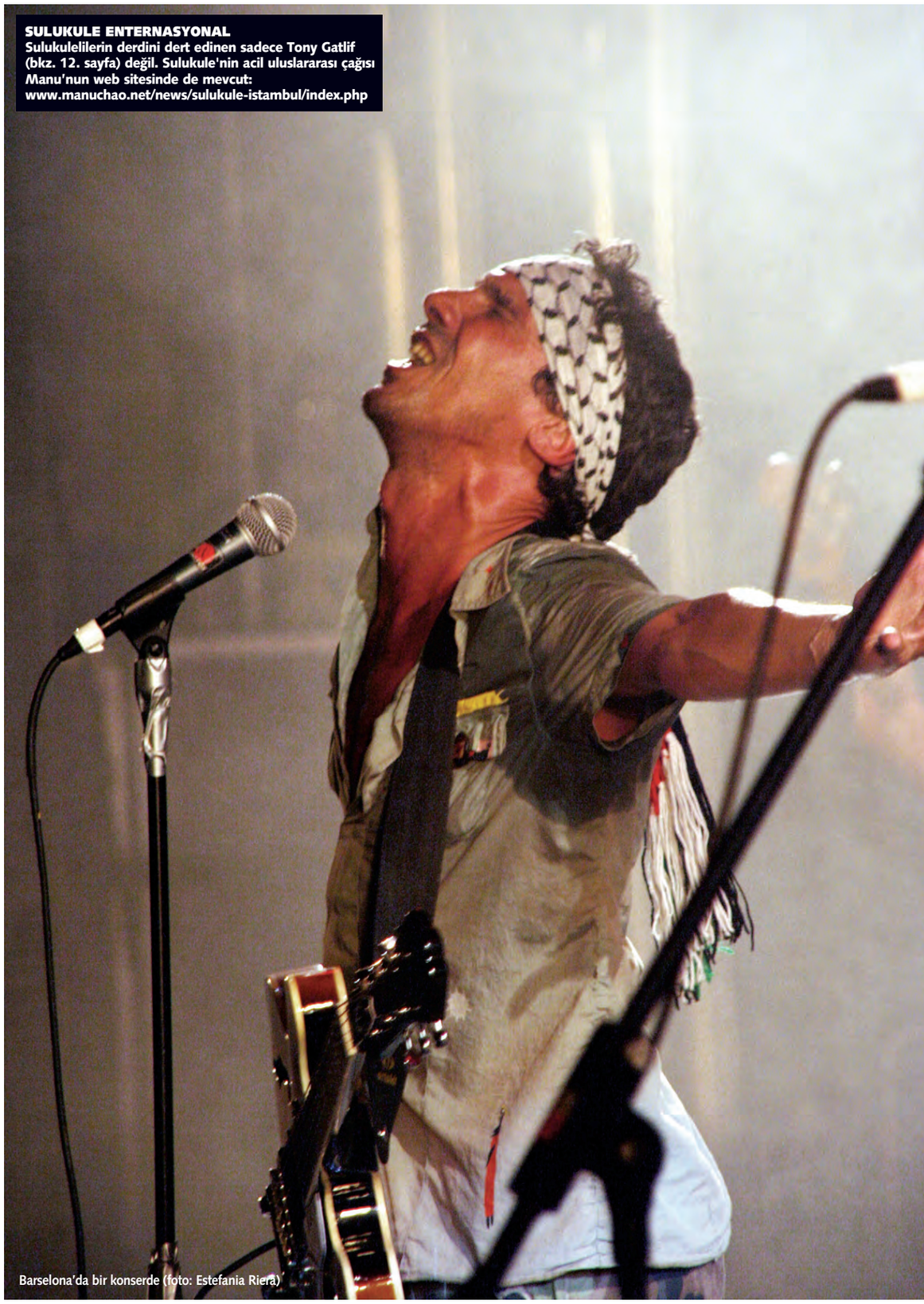

Barselona'da bir konserde (foto: Estefania Riera)

na. *(gülüyor)*

Geçen yıl, bazı röportajlarda, sırada üç albüm olduğunu söylemiştin. Birincisi "Radiolina" herhalde. Geçtiğimiz aylarda yaptığın "La Colifata" da ikincisi herhalde...

Evet, "Colifata" için kariyerimdeki en iyi çalışma diyebilirim. Radio Colifata, Buenos Aires'teki bir akıl hastanesinde hastaların yıllardır sürdürdüğü bir radyo yayını... Bu bir tür terapi aynı zamanda. 2003'te Barselonalı sokak gruplarının yaptıkları ortak albüme "Colifata" adını vermiş ve şarkılar arasında radyonun cingıllarını kullanmıştık. Şimdiyse bizzat Radio Colifata'yı yaratan hastalarla birlikte bir albüm yaptık. Aralarında çok iyi müzisyenler var. Albüm ne zaman yayınlanacak belli değil, ama hazır.

BİR ŞARKI ASLA BİTMEZ. HER BİR ŞARKININ KAYDI BİR VERTİGO GİBİ... SONSUZA GİDİYOR...

Ya üçüncüsü?

Bu da, Amadou & Mariam çiftinin oğulları Sam'in grubu Smod'la birlikte Mali'de yaptığımız kayıt. Umarım yakında çıkar.

Bir de "Lo Peor de la Rumba" (Rumba'nın en kötüsü) var. Bu albüm internetten indirilebildiğine göre bitti herhalde.

Yok, daha yapılmadı... "Lo Peor de la Rumba" için stüdyo kaydı yapmadık henüz. Los Musicarios adlı bir grup olarak yapacağız bunu; Barselona'da Mariatchi Bar'da ve sağda solda çaldığımız şarkılardan oluşacak. İnternetten bir senedir indirilebilen "Lo Peor de la Rumba"yı, bizi çalarken dinleyip kaydeden insanlar koymuş internete. Ayrıca, Brezilya dilinde, daha doğrusu Portunyolca *(İspanyolca ve Portekizcenin karışımı bir dil)* bir albüm var sırada...

Bu yaz turnelerle epey dolaşacaksın. 10 Temmuz'da Atina'ya kadar geliyorsun, ama programında İstanbul yine yok...

Bin kez söylediğim için artık inanmayacaksınız, ama Türkiye'de turne yapmayı, İstanbul'a tekrar gelmeyi çok istiyorum, orada çok güzel günler geçirdim, süper anılar taşıyorum. Fırsat çıkmadı bir türlü... **Türkiye'den hayranların belki de Atina'ya gelirler. Bazı büyük konserler için böyle organizasyonlar yapıldığı oluyor çünkü...**

Güzel olur gerçekten. Atina'da bir festivalde çıkacağım. Biletler ucuz olacağı için kabul ettim: 25-30 Euro. Bu makûl bir fiyat, değil mi? Avrupa'da festivaller daha pahalı oluyor genelde...

Biraz da prodüksiyonlarından, arkadaşların için yaptığın albümlerden söz edelim. Akli D, Smod, Tonino Caretone, Amadou & Mariam... Bütün bu ortaklaşa işler müzik kültüründe uluslararası bir aile yaratmaya doğru gidiyor, buna yardımcı oluyor sanki...

Kesinlikle... Mesela Akli D ile çalışmalarımız, evet, ona çok yardımcı oldu, ama aynı zamanda bana da çok yardımcı oldu. Kabiliye müziği üzerine bir staj yapmak gibi bir şeydi benim için. Şimdi bir Kabiliye barına girsem ve bir Berberi şarkıcıya gitarla eşlik edecek olsam, ne yapacağımı çok iyi biliyorum. İkimiz de birbirimizden çok şey öğrendik. Amadou & Mariam için de aynı şeyleri söyleyebilirim. Birlikte albüm yaptığım herkesle böyle oluyor ve gerçekten kültürlerarası karşılıklı bir değişim haline geliyor.

Bu arada, kendi albümlerini belki ihmal ediyorsun...

Belki biraz. Ama "Radiolina" ihmale gelmiş bir albüm değil mesela.

Arkadaşların için epey zaman harcıyorsun ve belki de kendine ait projeleri erteliyorsun demek istedim...

Evet, bu doğru... Arkadaşlar için bir albüm yaptığın zaman daha çok titizleniyorsun. Kendi albümünü mahvedecek olsan pek dert etmezsin, kendine kızıp geçersin. Ama arkadaşının albümünü mahvedersen bu çok vahim olur, çünkü daha çok sorumluluk duyuyorsun... Ama bu benim tutkum. Arkadaşının bir parçasını seviyorsun ve ona bağlanıyorsun, bunu gerçekleştirmek istiyorsun. Vaktin olduğunu düşünüp işe soyunuyorsun. Ama titizlendiğin için de giderek bütün zamanını almaya başlıyor ve mecburen kendi işlerini erteliyorsun. Yapacak bir şey yok, hayat böyle. Bir maceraya atıldığında, yarı yolda bırakamazsın...

Ama kendi işlerini yarı yolda bırakabiliyorsun...

Acelem yok. İşleri kendi ritmine bırakıyorum. Geçenlerde bir gazeteci, "altı yıldır bir şey yapmadın, nereye kayboldun?" diye sordu. Fakat doğru değil, kaybolmadım, bir sürü şey yaptım. "Esperanza" ile "Radiolina" arasında Radio Bemba'yla bir konser albümü, Amadou

& Mariam'la bir albüm, Akli D ile bir başka albüm yaptım, uzun turnelere çıktım.

"Siberie m'etait contéee"yi de yaptın...

Tabii, "Siberie" ve o albümle birlikte yaptığım bir de kitap var... Bu son altı yılda en yaratıcı ve en verimli günlerimi yaşadım. İnsanlar bazen hep aynı şeyleri yaptığımı yazıyor, ama düşününce epey farklı şeyler yaptığımı görüyorum...

Sen hiçbir işi bitmiş saymıyorsun. Mesela geçen gün evindeyken tekrar "Siberie" üzerine çalıştığını gördüm. Bu biraz saplantı gibi bir şey mi?

Saplantı demek biraz fazla, ama evet, bunu seviyorum. Mesela "Siberie" sadece Fransa'da çıktı. Üstelik çok kısıtlı sayıda basıldı. Şimdi dünyanın her yanından insanlar, "hani bize?" diye soruyor. Şaşırdım, bu albümün herkesi bu kadar ilgilendireceğini düşünmüyordum... Bu albüm, benim uzun yıllar yaşadığım Paris'le kendi aramdaki bir hesaplaşma çünkü.

Halbuki nefis bir albüm.

Bu yüzden de onu yeniden, daha geniş şekilde dağıtılmak üzere tekrar çıkartmak istiyorum. Üzerinde yeniden çalışmaya başladım. Bu bir saplantı değil, çok güzel vakit geçiriyorum ve beni diri, canlı tutuyor.

Yani yaptığın işlerin ucu hep açık, hiçbir zaman bitti diyemiyorsun...

Diyemem, bir şarkı için on sene bile çalışabilirim. Bir şarkı asla bitmez. Bir parçacık, bir şarkı oluyor ve her bir şarkının kaydı bir vertigo gibi... Sonsuza gidiyor... Benim gibi, kendi işlerinin prodüktörlüğünü yapan bir müzisyenin işi daha da zor ve acı verici. Nerede duracağını bilmek, artık albümün çıkabileceğine karar vermek güç. Ben de, müzisyenlerin çoğu gibi, bir işi bitirdiğimde artık ona tekrar dokunmaya hakkım olmadığını düşünüyordum. Bu saçma düşünceden kurtulunca rahatladım. Devam edebilirsin, üzerinde oynarsın, bununla eğlenirsin... Tüm mikslerin sonuna gelindiğinde çekilen acıları bütün gruplar bilir. Acaba iyi mi, acaba kötü mü? Ama artık daha rahatım. Yeniden uğraşırım canım çekerse. Her zaman bir hata bulabilirsin bir miksajda. Sonuçta, dünyanın sekizinci harikasını yaratmıyorsun. Kendini Beethoven yerine koymanın da âlemi yok. Bir miksi bu kadar dramatize etmekten kurtulmak gerek bence.

Şarkılarının cover'larını yapan epey müzisyen var dünyanın her yanında. Bunlar arasında en çok sevdiklerin hangisi?

Örneğin Brezilyalı grup Mondo Libre'nin yaptığı "Minha Galera" cover'ını çok seviyorum, inanılmaz güzel bir şarkı yaptılar. Benim web sayfamın açılışında *(www.manuchao.net)* çıkan şarkı bu. Surinamlı DJ Dr. Maniac'ın yaptığı "Bongo Bong" da öyle, çok güzel...

Las Wampas "Manu Chao" isimli bir şarkı yapmıştı, "Manu Chao kadar zengin olsaydım" gibi sözleri vardı. Biraz seni iğneleyen, eleştiren bir şarkı gibi... Ne düşündün?

Birincisi, şarkının adı benim adımı taşıdığı için, bana tabii ki sordular ve ben izin verdim. Kızsaydım, izin vermezdim. Ama sanırım, müzik şirketi bu şarkı yüzünden Didier Wampas'la benim aramda problemler yaşandığını yaymaya çalıştı. Bu polemik tamamen sahte! Didier Wampas'ın bir dahi olduğunu düşünüyorum, bunu da herkes bilir. Fikrim asla değişmeyecek. Gerçi bu yazdığı, en iyi şarkılardan biri değil, biraz basit, ama o gerçekten bir dahi. Mesela daha önce de "Puta La Mano Negra" (Orospu Mano Negra) diye başlayan bir şarkı yapmıştı ve süperdi! "Les Wampas vous aiment" adlı albümdeydi; Fransız rock'unun gelmiş geçmiş en iyi albümüdür bence. Bu anlamda da Didier'nin bir şarkısına girmek bana onur verdi. Süper bir şovmendir, büyük bir şarkı yazarıdır bence. Şarkı, Didier ile benim aramda asla sorun yaratmadı. Bu sorunu şirket yaratmak istedi, üstelik bu şirket dünyanın en güçlü müzik şirketi, Universal... Benim adımı kullanarak para kazanmaları pek hoşuma gitmedi doğrusu, ama Wampas'la aramda tatsızlık yaşandığı koca bir yalan.

Yeri gelmişken, büyük müzik şirketlerinden, endüstriden söz edelim. İnternetin başlattığı değişimden...

İnternet sayesinde tabii ki çok büyük avantajlar elde edildi, ama bu alanda hâlâ kazanılması gereken zorlu bir savaş var. Ses kalitesiyle ilgili bir savaş bu. Bence, bunu verebilecek durumdalar, ama vermiyorlar. Mp3'ün kalitesi asla CD'nin kalitesinde değil. Kalite kaybı çok büyük. Hiçbir ses kaybı olmadan internetten CD indirmek ve mesela Radio Bemba'nın internetten canlı yayınını iyi kalitede dinlemek mümkün olabildiği zaman ancak iyi bir gelişmeden söz edebiliriz. Ama bence, hile tam da burada yapılıyor. Bir mp3'ü bedavaya, ucuza veya istediğin fiyata elde edebiliyorsun, ama gerçekten iyi bir ses kalitesi istiyorsan, bunu ancak CD olarak mağazalardan satın alabiliyorsun. Plaktan CD'ye geçildiğinde, aradaki ses kalitesi farkı yıllarca konuşuldu. Herkes karşı çıktı. Oysa bir plakla CD arasındaki ses kaybı minimum aslında. Ama CD ile mp3 arasındaki kalite farkı çok büyük. Bu, biraz, bir McDonald's'la annenin yemeği arasındaki farka benziyor. Hamburger de açlığını gideriyor, ama plastik olduğunu hissediyorsun.

Yani internet müzikte bir devrim yaratmadı mı sence?

Tabii ki yarattı. Müzisyenler albümlerini internete koysunlar ya da koymasınlar, CD'ler piyasaya çıktığı anda internete giriyor. Birileri bunu yapıyor. Müzik endüstrisinin büyük ikiyüzlülüğü tam da burada. Endüstri bu durumu kabullenmek zorunda kalan değil, aksine, piyasayı bu duruma iten taraf aslında. Dikkat edersen, son dört-beş yıldır, endüstrinin temsilcileri "işler kötü gidiyor" diye ağlıyorlar. "İnternet, müzik için, müzisyenler için, bizim için büyük bir felâket, korsanlığa karşı çıkmalıyız" deyip duruyorlar. Birincisi, korsan kayıt, internetten çok önce de vardı. Gençliğimde arşivimin yüzde 90'ı korsan kayıttı; tek farkı, o zaman kasetler vardı. İkincisi, endüstrinin internet yüzünden iflasın eşiğine geldiği kocaman bir yalan! CD satışlarından para kaybetmeyi umursamıyorlar bile. Dünya gençliğine, korsan kayıt yapmak için küçük makineler satanlar kimler? Yine onlar!.. Endüstri, çok ama çok akıllı bir şekilde kendini dönüştürdü. Artık kurbanı oynamaktan vazgeçmeliler.

Peki kurban kim?

Tek kurban aslında sadece ve sadece müzisyenler. Endüstrinin bizzat kendisi, bilinçli olarak, müzisyenleri kendi kaderlerine terketmeyi seçti. Artık müzik satmak yerine makine satmaya karar verdiler. Böylece de, müzisyenlerin sırtından, onlara para ödemeden müthiş paralar kazanmaya başladılar. Makinelerle çalışmak daha kolay, şikâyet etmez, menajerleri, sendikaları yoktur. Gençlere bunları satarak korsan kayıt yapılmasını bizzat teşvik ediyorlar. Sonra da krizdeyiz di-

ENDÜSTRİ TEMSİLCİLERİ "KORSANA KARŞI ÇIKMALIYIZ" DİYE BAĞIRIP DURUYOR. O KÜÇÜK KORSAN KAYIT MAKİNALARINI SATANLAR KİM? GENE ONLAR... BÜYÜK İKİYÜZLÜLÜK!

LATİN AMERİKA'DA SAAT KAÇ?
Manu Chao ve Radio Bemba, Arjantin'de, anti-kapitalist bir karnaval esnasında sokak konserinde

BARSELONA'DA BİR SAVAŞ YAŞIYORUZ, PARA SAVAŞI, EMLAK SPEKÜLASYONU SAVAŞI. BÜTÜN ŞEHİRLERİN AYNILAŞTIRILMASI SAVAŞI! ŞEHİRLERİ BİRER BİRER KAYBEDİYORUZ.

ye ağlıyorlar. Bu müthiş bir yalan! Büyük şirketler bu sayede şimdiye kadar kazandıklarının kat kat ötesinde paralar kazanıyorlar, küçük şirketlerse tek tek çöküyor bu arada. Bunu anlamak için büyük kentlerde bir tur atmak bile yeterli. Beş-altı yıl öncesine kadar bütün ilan panoları yeni çıkan CD ilanlarıyla doluyken, şimdi tek bir tane bile yok. Artık sadece "i-Pod özgürlüktür, saniyede on bin şarkı indir!" şeklinde ilanlar görüyorsun her yerde... Gençler artık kendilerine bir CD hediye edildiğinde, yüzüne garip garip bakıyorlar. Bunun ihtiyarlar için olduğunu düşünüyorlar ve bir kenara atıveriyorlar. Onların istedikleri, bu minicik aletler. Şarkı indirme skorlarıyla övünüyorlar... Endüstri, geçen yıl büyük bir medya atağına başladı. Koro halinde "batıyoruz, batacağız" diye ağlamak için. Gazeteler, TV'ler bunlarla dolup taştı. İnanılmaz tartışma programları yapıldı, her gece, her gece... Bunları seyrederken, Irak savaşı öncesini hatırladım. Medyanın "Irak'ta kitle imha silahları var mı, yok mu" diye bitmek bilmeyen tartışma programları sunduğu günleri... Bu yalana herkesi inandırdılar ama, kimimiz o zaman yalan olduğunu biliyorduk, kimimiz de sonra öğrendi. Müzik endüstrisinde de durum bu. Gerçekler değil, yalanlar tartışılıyor...

Biraz da hayatla ilgili konuşalım. Gençlerin idolü durumundasın, ama yaşımız da, malûm, ilerliyor... Bu seni korkutuyor mu?

Gençliğin idolü demek yanlış, bu biraz indirgeyici oluyor. Ben sadece gençlere hitap etmiyorum, 7 yaşından 70 yaşına kadar beni dinleyenler, izleyenler, sevenler var, çok geniş bir yelpaze... Tenten gibi diyebiliriz... Bu yüzden sadece gençlik demeyelim, böyle olmak da istemiyorum zaten. Evet, yaşla birlikte değişiyoruz, ama iyi ki öyle oluyor. Bu beni hiç korkutmuyor. Yirmi yaşındayken yaşlanmak ödümü kopartırdı! Ölüm de yoktu benim için, varolması mümkün değildi! Neyse ki zamanla insan kendini kabulleniyor. Ayrıca, ben yaşım olmadığını düşünüyorum. Gençken kim olduğunu, ne olduğunu bilemiyorsun. Sadece kim olmak istediğini bilebiliyorsun ancak. Ama zamanla, kendini bilmeye başlıyorsun. Ben şimdi olduğum kişiden memnunum ve yaşım umurumda değil artık. Önemli olan, kendini iyi hissetmek. Zaten insanlar kaç yaşımda olduğuma inanmıyor, 46 dediğimde şaşırıyorlar... Hayattaki en büyük kavgamı kazandım artık, bu da kendini kabul etmek ve kendinden memnun olmak. Tabii ki daha fazlasını ve daha iyisini yapabilirim diyor insan kendine, hatalar da yapıyorum şüphesiz, ama insanoğlu böyle. Ben kendi ritmimde yaşıyorum. Bunu sorun etmiyorum, hatta kaç yaşımda olduğumu kendim bile unutuyorum bazen...

Mano Negra'dan sonra ilk solo albümünle çıktığında, seni "sokakların adamı", "seyyah" olarak tanımıştık. Hayatını planlarla, programlarla kısıtlamayı sevmiyordun, canın isterse kayboluyordun. Hayat bir doğaçlamaydı senin için. Şimdiyse sanki sokakları kaybetmiş gibisin. Gördüğüm kadarıyla çok fazla çalışıyorsun ve daha planlı olmak zorundasın...

O zamanlar da çok çalışırdım, pek değişen bir şey yok aslında. Bugün de yaptığım işe devam ediyorsam eğer, zorunluluk olduğu için değil, bu işe bayıldığım içindir. Ortamımdan kopmadım. Yine sokaklardayım, mahalle hayatım devam ediyor. Ben, ancak, sokaklarında yaşayabileceğim şehirlerde yaşayabiliyorum. Sokakları yaşamayan şehirler beni ilgilendirmiyor, bu yüzden de doğduğum kent olan Paris'te yaşamıyorum çoktandır. Arjantin ve Brezilya'dan yeni döndüm ve oralarda iki buçuk ay kadar yine sokaklarda yaşadım. Sokaklarda, barlarda çaldım yine ve bu süre boyunca "ağustos böceği"ni oynadım... Döndüğümden beri de "Colifata"yı, Smod'un albümünü bitirdim. Albüm kaydı yaptığın zamanlar tabii ki daha fazla konsantre olmak zorundasın. Ama bütün bir yılım bu kadar yoğun geçmiyor allahtan. Yine mahallemde ve sokaklardayım bence. Ama tanındığım bir yerde, cumartesi gecesi bara gitmekten söz ediyorsan, bu sokak demek değil zaten...

Demek istediğim, Barselona'da artık çok tanınıyorsun ve sokaklarında yürümek artık senin için giderek daha zor oluyor. Fanların hep etrafta. Kaybolamıyorsun yani. Bir Manu Chao turizminden bile söz ediliyor. Dünyanın her yanından insanlar seni burada görmeye geliyor, takıldığın yerleri biliyor, sokakta durdurup konuşuyor...

Ama burası benim mahallem ve sokağa ekmek almak için çıktığımda yolda tanıdığım 15 kişiye rastlıyorum. Dönmem bir saat alıyor. Ben bunu seviyorum, mahalle hayatı da böyle bir şeydir zaten. İyi ki de böyle, bu çok pozitif bir şey. Bu fanlarla çevrili olmak sorunu değil, onlar da var tabii, ama çoğunluk değil.

Niye kızdın şimdi bana?

Kızmadım, ama arkadaşlarıma fan dedin! Biraz iğneledin gibi hissettim. Aksine, ben burada rutin bir hayat sürememekten muzdaribim biraz. İki yıldır yine orada burada yaşıyorum, çok geziyorum ve bir mahalle rutinim olamıyor diye üzülüyorum. Tabii orada burada yaptıklarımı da çok seviyorum, ama burada daha çok vakit geçirebilmeyi isterdim. Şimdi buradayım, ama Rio'yu özlüyorum, İstanbul'u özlüyorum. Daha az tanıdığım yerler bunlar, ama oralarda olmayı da istiyorum... Hiçbir yerde mahalle rutini kuramadım hayatımda. Bu belki daha iyi, belki daha kötü, bilemiyorum... Sokaklarda benim için eskisine göre çok daha fazla ilginç şey var. Gençler, öğrenciler, yaşlı kadın ve erkekler, çocuklar, bankacılar, banliyödekiler, farklı görüşte olup saygı gösterenler... Kendimi her zamankinden fazla sudaki balık gibi hissediyorum... Soruna tekrar cevap vermek istiyorum: Eski yıllara kıyasla, şimdi, 2008'de, kendimi bin kat iyi ve kendim olarak hissediyorum, mahallemde ve sokaklarımda... Bunları o zamankinden daha yoğun yaşıyorum kesinlikle. Kesinlikle hiçbir kuşkum yok...

(Teybi kapattık, sohbete başladık, ama birden "bana asıl sorulacak soruyu sormadın" diyerek teybin düğmesine bastı ve neredeyse telesekretere mesaj bırakır gibi bir ses tonuyla, mesaj iletircesine konuşmaya başladı.)

İstanbul'u iyi tanımıyorum, orada sadece birkaç gün kaldım. Üstelik altı sene oldu. Ama sık sık Barselona'dan konuşulduğunda veya bana "Barselona'da iyi misin?" diye sorulduğunda, "evet" diyorum, "ama Barselona düşmek üzere!" Burada bir savaş yaşıyoruz, para savaşı, emlâk spekülasyonu savaşı... Bütün şehirlerin üniform hale getirilmesi savaşı, bütün kentlerin aynılaştırılması savaşı!.. Pek çok yerde benzer şeyler yaşanıyor ve biz şehirleri birer birer kaybediyoruz. Bir gün Barselona'yı gerçekten kaybettiğimize kanaat getirip buradan çekip gitmek istersem, gideceğim şehir İstanbul olacaktır... Eğer hâlâ Avrupa'da yaşamayı istiyor olacaksam, gideceğim tek yer İstanbul, Avrupa'yı terketmeye karar verirsem gideceğim yer Rio... Avrupa'da şehirler tek tek düşüyor! İstanbul'dan çok güzel kareler, anılar kazılı kaldı hafızamda. Umarım o da düşmez, keşfettiğim günlerdeki gibi güzel kalır hep...

(Gelecek ay: Dünya ahvali)

Söyleşi: ***Viki Çiprut İzrail***

Şehirde bir alâmet dolaşıyor, "Tutunamayanlar"daki Safter'in yanık şarkısı gibi. Bir o sokakta karşınıza çıkıyor, bir öbür sokakta, kâh o duvarda, kâh bu duvarda. Bir alâmet dolaşıyor şehirde. Bazen Syd oluyor, bazen Hrant, bazen Deniz, bazen hiç tanımadık biri, bazen bir hayvan, bir bitki, bir sözcük ya da bir harf sadece. Yüzler, şekiller değişiyor, alâmet değişmiyor. Kendi halinizde, kafanızda binbir mevzu yürürken, birden frene bastırıyor. Sizi kendine çekiyor. Yaklaşıp bakıyorsunuz. Sonra devam ediyorsunuz yolunuza. Ama, Yusuf Atılgan'ın "sinemadan çıkmış insan"ı gibisiniz. Gördüğünüz alâmet size bir şeyler yapmış. Sırf kendi mevzularınızı düşünmüyorsunuz artık, benliğinizin dışına çıkıyorsunuz. Kısa sürüyor, kendinize dönüyorsunuz tekrar. Ama aynı insan değilsiniz. Alâmeti gördünüz bir kere. Bir şarkı düşüyor aklınıza, mırıldanıyorsunuz. Sonra eşe dosta anlatıyorsunuz. Onlar da görmüşler. "Bu bir kamusal duyuru", Clash'in dediği gibi. Radyo Duvar'dan yankılanıyor. Hep birlikte söylüyorsunuz duvardaki bu şarkıları...

HATASIZ

MIDT

Baris

impossible
is
nothing.

HATASIZ
KUNST
OLMAZ

COLORED

BUSH

DAS
METAL

KUNST OLMAZ

FESTUS OKEY
REST IN PEACE

ÇÖT MENDİME
GÖRSEKTİMİ VURU?

URAYA
ÇÖP DÖKMEK
YASAKTIR

ÖLÜM
TEHLİKESİ

DESTROY TCDD

Nick Cave & The Bad Seeds

Bıyıklarını salarak '70'lerin avantür filmlerinden çıkıp gelmiş bir gangsteri andıran Nick Cave ve kadim dostları Kötü Tohumlar, "Boatman's Call"la Grinderman arasında bir yerlerde, Grinderman'e daha yakın, gümbürtülü, şimşekli bir albümle çıkageldi. "Dig!!! Lazarus Dig!!!", referanslarını yine İncil'den alan, ama hayatımız hakkında dinsiz imansız ahkâmlar kesen, sapkın hikâyeler anlatan, usta işi, ders konusu şarkılarla dolu. Les Inrockuptibles, Uncut, MusicOMH ve Pitchforkmedia'ya anlattıklarıyla, buyrun Cave'in dünyasına...

GÜRÜLTÜ ve kaos aşkına

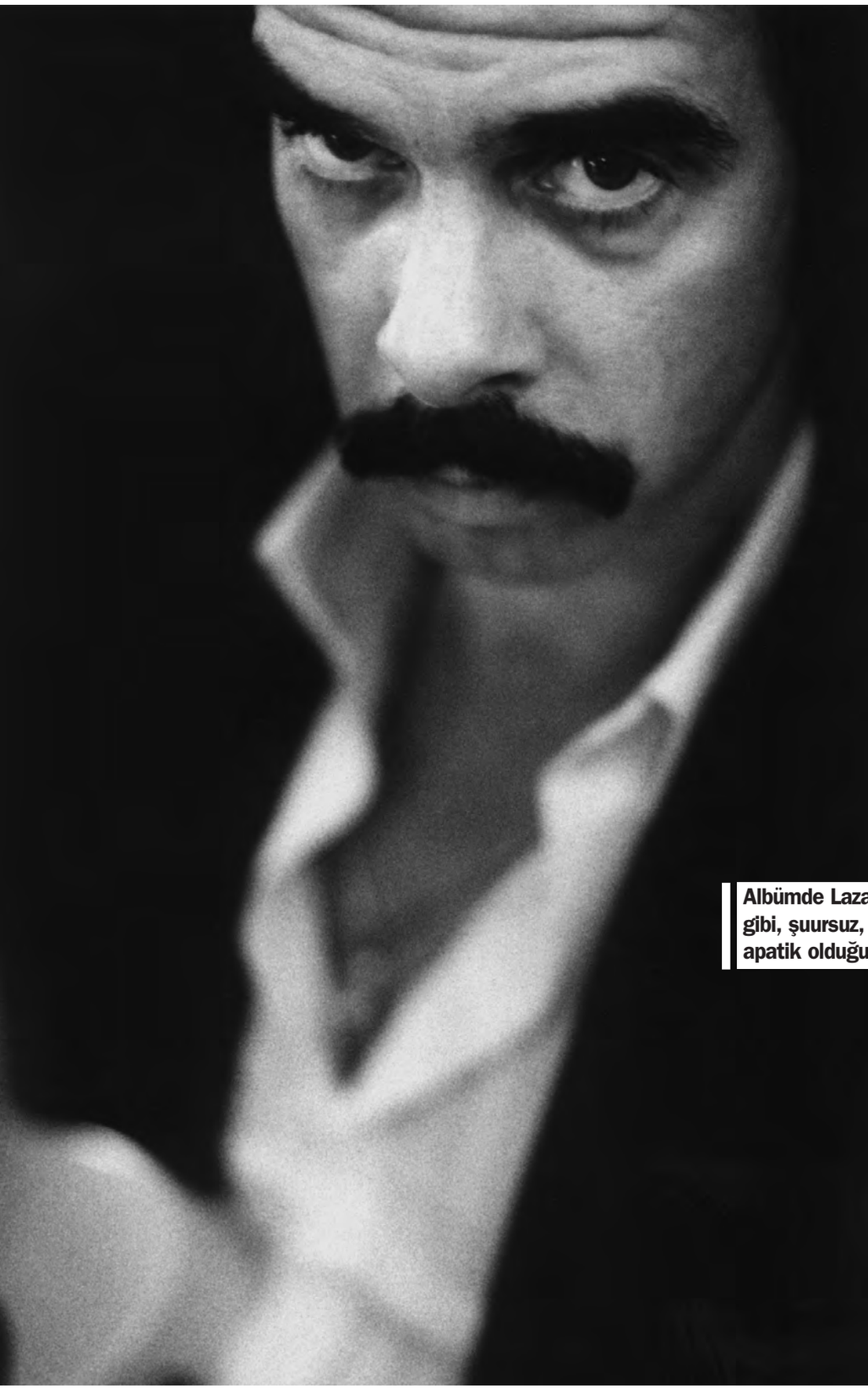

Artık bir değil, iki grubunuz var. Bunca yıllık gözağrınız The Bad Seeds'e niye bir kuma getirdiniz, Grinderman nereden çıktı?

Nick Cave: Bad Seeds'siz ben bir hiçim. Aramızda müthiş bir uyum, güven var. Herkes enstrümanlarına tapıyor. Bad Seeds demek, gürültü ve kaos aşkı demektir. Ve benim şarkı söyleme tarzıma cuk oturuyor. Grinderman'e gelince, temelde Bad Seeds elemanlarından oluşan bir proje. Ama yeni bir takım, başka bir takım. Mevcut alışkanlıkları, kanıksanmışlıkları silkeledi. Bunu bütün yıllanmış gruplara öneririm.

Grinderman'in yeni Bad Seeds albümüne etkisi nasıl oldu?

Bence etkisi oldu hakikaten. Grinderman, Bad Seeds'den tamamen başka, patlayan bir bomba gibiydi. Eşinize gidip bir metresiniz olduğunu söylemek gibi bir şeydi. Böyle bir itiraf çok zarar verici olabilir, ama aynı zamanda çok olumlu gelişmelere de yol açabilir. Bence Grinderman'de de olumlu bir durum hasıl oldu. Bad Seeds'deki işleri epey kolaylaştırdı bir defa. Bir grubun üyelerinin belli rollere hapsolmaması, o rolden ibaret kalmaması zordur. Bu anlamda Bad Seeds'i biraz silkeledi Grinderman. Kaygı uyandırıcı, fakat çok sağlıklı bir gelişme bu.

Grinderman'de var olan ve Bad Seeds'e de yansıyan bu enerjiyi neye borçluyuz?

Müziğim her geçen gün giderek açılıyor, benim için hakikaten yeni bir dünya halinde duruyor hep. Bu son albümün yazımı çok zor oldu, sözleri ve müziği bestelerken öleceğimi sandım. Daha önce yaptıklarımıza benzemeyen bir şey yazma noktasına gelmek zaman aldı. Kayıtlarsa inanılmaz keyifli geçti, 15 şarkıyı beş günde kaydettik. Aylarca stüdyoya kapanma fikri... Hep içimden bütün o süre boyunca ne yapacağız diye geçiriyordum. Kesinlikle grup dağılırdı, birbirimize tahammül edemez hale gelirdik. Neyse ki, hiç öyle bir şey yaşamadık.

Albümde Lazarus dinî bir figür değil, herkesin uyuklar gibi, şuursuz, komada, felçli gibi göründüğü, uyuşuk, apatik olduğu günümüzde gezinen bir karakter sadece.

Grinderman sizin için köklere dönüş gibiydi. "Dig!!! Lazarus Dig!!!"de de temel rock formları hayli ön planda, "şalala" gibi geri vokaller mesela...

Evet, bu da Grinderman sayesinde olan bir şey. Belki Blixa'nın (Bargeld) gruptan ayrılmasının da bunda payı vardır, bilemiyorum. Blixa asla bu tür şeylere tenezzül etmezdi, rock and roll'da basmakalıp bulduğu her şeyden nefret ederdi. Müziğe yaklaşımı bambaşkaydı. Blixa'nın ayrılmasıyla beraber Warren daha çok kendini gösterir oldu galiba. O rock and roll'u sever, ama yine kendine has bir edayla yaklaşmayı bilir.

Müziğinizden piyanoyu neredeyse tamamen

kaldırmışsınız...
Piyanoyu kovduk, çünkü albüm nasıl olursa olsun, piyano Bad Seeds'in merkezî enstrümanı haline gelmişti. Piyano çalmayı yasakladım kendime. Gitar çalabilirim, org çalabilirim, hatta marakas çalabilirim ama, piyano yok. Bu karar, müziği, şarkı söyleyişimi, yazış tarzımı, her şeyi anında değiştirdi. Evde bir piyanom var, yine piyano başında beste yaptığım oluyor, ama yeni şarkıları gruba sunarken piyanoda çalmıyorum. Bu albümü yaparken, oğlumun programlanmış iki bateri sound'u olan oyuncak orgunu kullanıyordum. Dört ya da beş şarkıyı onunla besteledim. Sonra, şarkıları gruba dinletmek için aleti stüdyoya götürdüm. O zımbırtıyla pop gibi sound etmemen imkânsız. Çok heyecan vericiydi. Neresinden bakarsan bak, şarkı sözlerim çok karanlıktı, sürekli kötü haberler veriyormuşum gibi. Ama bu minik orgda çalınca başka bir şey eklendi, neşeli bir karanlık efekti oldu. Karanlık, derinlerde bir yerde gizli gibi sanki. Aynı zamanda, bu albümün akustik gitarla şekillenmesi niyetindeydik. Ve bunu yaptık, her ne kadar fark edilmese de. Zira önünde arkasında o kadar çok enstrüman var ki, duyulmuyor galiba. Bu arada, Warren (Ellis) da bu albümde keman çalıyor sayılmaz hiç.

Ne yaptı peki?
Onun ne yaptığını kim bilebilir ki? *(gülüyor)* Bizim dahi ne olduğunu bilmediğimiz tuhaf bir takım aletlerle meşgul halde bir köşeye çömelmiş olur genellikle. Şarkıları üzerine inşa ettiğimiz ya da şarkıları tamamlayan loop'ları da o çıkarıyor. Bazen bana mp3 formatında bir loop gönderiyor, ben de bundan yeni bir şarkı çıkarıveriyorum.

İlham kaynaklarım, bugün ortalıkta olmayan şahsiyetler. Hiçbiri bilmediğiniz isimler değil. Gene Vincent, son dönemindeki Miles Davis, Nosferatu, Frankenstein...

Albümde doğaçlamanın payı ne kadar?
Epey var tabii, bütün albümlerimizde olduğu gibi. Aslında her bir şarkı bir biçimde doğaçlama sayılabilir. Kayıtların çoğu, prova dahi yapılmadan, birinci ya da ikinci çalışta tamamlandı. Biz öyle çok prova yapan bir grup değiliz.

Stüdyoda genellikle grupla beraber mi vokalleri yaparsınız, yoksa müziğin üzerine sonradan mı söylersiniz?
Grupla beraber canlı okurum. Tekrar okuduğum çok enderdir. Bazen daha iyi söyleyebileceğimi düşündüğüm anlar olur, ama genellikle daha iyi söyleyemeyeceğimi de anlarım. Canlı vokalin şarkının doğasına yakışan ve tekrar edilemeyecek bir tarafı var. Kusur bulmak mümkün olsa da, tekrara gelmeyen bir nitelik bu. Yani teknik olarak daha iyi olabilir, ama müzikal açıdan daha iyi olması anlamına gelmez bu. Aynı zamanda vokal grubun müzikal olarak nereye gideceğini de söyler. Şarkının gidişatını ben belirlerim, grup vokalin tonunu takip eder ve ona göre çalar. Eğer ben girip de tekrar okursam, bütün o sihir kaybolur. Müzikte bir macera boyutunun bulunması elzemdir. Ne kadar çok prova yaparsanız, işin spontanlığını, kendiliğindenliğini o kadar yitirirsiniz.

Şarkı sözleriniz yine oturaklı...
Bir şarkının fikir ihtiva etmesinden yanayım. Bunun günümüzde revaçta olmadığını biliyorum. Şarkılarımız fikirli şarkılar olduğu için dinleyici sayımız da sınırlı. İnsanlar rock dinlerken o tür laflar duymak istemiyor. Ama ben de böyle şarkılar yaptığımda mutlu oluyorum. Bu albüm de bana göre bir şaheser. Bundan önceki albümlerde, şarkılarımın kahramanları, senaryosu, atmosferi söylencelerden ve edebiyattan çıkıp gelmiş gibiydi. Güncel değilmiş duygusu veriyordu. Şunu keşfettim: Gündelik hayatımızdan tek bir cümle, şarkıyı dönüştürüveriyor. Mesela "bir frapucicinoyla uyanmak" dediğinde boyut değişiyor. O tek cümle çok önemli.

Grup üyeleri sözlerinizi nasıl buluyor?
Hiç takılmıyorlar. Arada bir Warren "sözlerle müzik iyi oturdu, iyi kotarmışsın" diye iltifat eder. Jim (Sclavunos) okumuş çocuktur, ayrıca ukalâ dümbeleğidir, "burası biraz 'Ulysses' kokuyor, şurada da biraz Homeros var" der. Kimse de başka bir şey demez. Umursadıklarını sanmıyorum. Geçmişte birkaç dinî ifadeye kaşlarını çatmışlardı, o kadar.

Şarkı sözleriniz genellikle belli karakterler ve ortamlar üzerine bina ediliyor. Şarkı yazarken kolaylaştırıcı bir başlangıç noktası mı oluşturuyor bu durum?
Evet, bazen. Ama aynı zamanda bu şarkılar kendilerini hafifçe gizliyor gibi de geliyor bana, kendimi onlara çok ait hissediyorum çünkü. "Murder Ballads" mesela, bir hikâye albümüydü, bu pek öyle sayılmaz. Yazdığım şeylerin bir parçası gibi hissediyorum kendimi ve gündelik hayatta beni ilgilendiren meseleler üzerine yazıyorum aslında. Müzikal günlükler gibi bir şey yaratmaksa pek ilgimi çekmiyor.

Lazarus karakteri sizin için ne ifade ediyor?
Küçüklüğümde, Lazarus'un hikâyesi beni dehşete düşürürdü. Bilinen ilk zombi. Bir şarkıda geçirmek için hoş bir karakterdi. Lazarus'u özgün bağlamından çıkardım; albümde Lazarus dinî bir figür değil, herkesin uyuklar gibi, şuursuz, komada, felçli gibi göründüğü, tamamen uyuşuk, apatik olduğu günümüzde gezinen bir karakter sadece. Yakın tarihe bakarsan, hiçbir şeye hakim olamadığımız, herhangi bir şeyi değiştirecek güçten yoksun olduğumuz intibaına kapılırsın. Feci şeyler oluyor ve olacak, ama elimizden bir şey gelmiyor. İki kuşak sonra, belki de bu dünya kalmayacak. Bu, ürkütücü bir düşünce. Ama tamamen karamsar da değilim. İnsanı cesaretlendiren bazı ufak tefek işaretler de var, ABD'de Barack Obama'nın adaylığı gibi. Avustralya'da da bir kıpırdanma var. Fransa için iyimser bir şey söylemek zor, ama en azından güzel bir first lady'si var.

Ölüm ve yeniden diriliş fikri hayatınızda önemli bir yer tutuyor mu?
Birçok defa ölümün kıyısından döndüm. Eroin bağımlısıydım, eroin bağımlılarının en sevdikleri eğlence de overdose'dur. Bazıları bunun sonucunda ölür, bazıları kalır. Buna karşılık, hiç yeniden diriliş tecrübesi yaşamadım ve bu tür saçmalıklara inanmıyorum. Hayatını tamamen değiştirdiğini iddia eden insanların hikâyelerini okuyup duruyoruz. Yeniden doğuşmuş, yeni başlangıçmış, "her şey çok kötüydü, berbattı, ama şimdi harika"... Zırvalık. Bir rönesans kültüründe yaşıyoruz. Ama ben bunlara inanmıyorum, insan kendisidir, yalnızca kendisidir. Kafan iyi de olabilir, ayık da olabilirsin, ama kendinsindir. Mesela, eski uyuşturucu müptelâlarının dünyasında, geçmişi korkunç bir dönem olarak görmek yaygındır. Kötü bir insandınız, iyi bir insan oldunuz. Doğru değil bu, çok ahlâkî bir bakış açısı. Uyuşturucuyu bırakmaya karar verdim, ama ahlâkî nedenlerle değil.

Albümdeki Lazarus, New York sokaklarını arşınlayan bir modern İncil karakteri gibi ve gitgide şehirli bir kovboya dönüşüyor. Yine İncil'den etkilenmişsiniz...
İncil, hiç şüphesiz çok önemli bir kitap. Yeryüzünde başka hiçbir kitabın yaratamayacağı kadar mutsuzluk yarattı. İçinde en güzel yazıları, en vahşi hikâyeleri ve bana soracak olursanız, bazı çok kışkırtıcı şeyleri de barındırır. Şarkılarımı ve hayata bakışımı etkiledi, ama asla dinî bir bakış açısını telkin eden albümler yapma eğilimim olmadı.

Dine inanıyor musunuz?
Eğer hayal gücü ya da yaratıcı süreç gibi şeylerin belirleyici olduğu işlerle uğraşıyorsan, bir tanrıya inanmak o kadar da zor değil. Ama benim herhangi bir dinle bağım yok.

Boynunuzda Hıristiyan haçı var...
Öylesine takıyorum... Hıristiyan değilim, hiçbir zaman da olmadım. Ama Tanrı'ya inanıyorum, İncil'i okuduğumda İsa'nın hikâyesi hâlâ dokunaklı geliyor. Ama dinin nelerin müsebbibi olduğunu görmek beni öfkelendiriyor. Dinî gerekçelerle korkunç şeyler yapılıyor. Bu din değil, cürüm. Belli bir dinden bahsetmiyorum. Bu mesele beni hayal kırıklığına uğratıyor, çünkü bu konuya çok kafa yordum, üzerimde belli bir etkisi var, biraz yakından bakınca sadece zararlı yanlarını görüyorum.

Son albümünüzde çokça büyü, sihir, doğaüstü durum anlatılıyor; bunlara inanıyor musunuz?
Ben yaratıcı bir insanım, sıfırdan bir şeyler üretiyorum, yani bir anlamda sıfırdan, bu da büyü sayılır. Ama aynı zamanda son derece pragmatik bir insanımdır. Hayaletlere, peri masallarına inanmıyorum. İlham dediğimiz şeye güven olmaz. Sanatçı olmayanlar, sanatçıların öylesine ortalıkta dolandığını ve bir şekilde lokman ruhundan nasiplendiğini düşünüyor. Durum öyle değil. Yazma işiyle uğraşan herhangi biri, ister müzik olsun ister başka bir şey, oturup işini yapması gerektiğini bilir. Benim için, büyü faydalı metaforlar sağlıyor sadece. Hayaletlere karım inanıyor. Tuhaf bir gürültü işittiğinde, hayalet sanıyor. İlişkimizde pragmatik olan benim, yatağın altında tuhaf küçük yaratıklar görense o.

Bütün kariyeriniz boyunca, sadece 1996'da Kylie Minogue'la yaptığınız düetle geniş bir dinleyiciye ulaştınız. Bu deneyim, yeni izleyicilerle buluşmanızı sağladı mı?
Pek sayılmaz. Aslında evet, buluştuk, ama hemen koptuk. *(gülüyor)* Ben hiçbir zaman "mainstream" pop kültüre dahil olmadım. Bir starla birlikte şarkı söyleyen adamdım, star değildim. Limuzinlermiş, paparazzilermiş, öyle şeylerle alâkam olmadı. Kylie'yle beraber yeniden bir şey yapmaya itirazım olmaz, o tecrübe en iyi hatıralarım arasında. Onun dinleyicisinin önünde konserler verdim. İskoçya'da bir festivalde beraber sahneye çıkmıştık, seyirciler arasındaki erkeklerin beni öldüreceklerini sandım, yumruklarını sıkıp bana doğrultuyorlardı, gözlerinde "ona yaklaşmaya nasıl cüret edersin!" öfkesini okuyordum. Müthiş şiddet yüklüydü. Birthday Party konserleri de çetin geçerdi, ama o başka türlü bir şeydi... So-

→35

nuçta ben Kylie'nin önünde diz çökecek hayranlarından biriydim. Birlikte çalışmak istediğim başka bir kadın sanatçı var mı diye düşünüyorum, aklıma gelmiyor.

Peki ya erkek?

Bir aralar Snoop Dogg "No Pussy Blues"un bir versiyonunu yapacaktı. En azından böyle bir söylenti dolaşıyordu. Hiç fena olmazdı.

Düetlerde çok iyisiniz, sırf düetlerden oluşan bir albüm yapmayı düşünüyor musunuz?

Neden olmasın, ama birlikte şarkı söylemeyi hayal edebileceğim insanların hepsi öldü: John Lee Hooker, Nina Simone, Barry White, Ray Charles. Pek kimse kalmadı. Bob Dylan. Eğer beni ararsa, düşünürüm.

Elli yaşında olmak nasıl bir duygu?

Son beş yıldır bu yazılıyor, "Cave elli oluyor", "elliye merdiven dayadı"... Elli yaşına girmiş olmam akademik bir nitelik kazandı adeta. Ne hissettiğime gelince: Geçenlerde, bindiğim taksinin şoförü "sizi bir yerlerden tanıyorum, bir zamanlar bir rock grubundaydınız galiba" dedi. Uyuz oldum, "hâlâ bir rock grubundayım" dedim. Keşke "bir zamanlar öyleydim, emekli oldum" diyebilseydim. Ne var ki, emekliliğe henüz hazır değilim. On yılım daha var. Amiral gemisiyle, The Bad Seeds'le beş albüm, belki Grinderman'le de beş albüm yaparım, altmışa gelince ufak ufak uzarım. Belli sanatçıların emeklilik önerilerini ciddiye almamış olmaları beni çok mutlu ediyor, çünkü geç dönemlerinde de harika işler çıkardılar: Johnny Cash, Leonard Cohen, Bob Dylan, Neil Young...

Sizin yaşınız nasıl yansıdı bu albüme?

Yaşım elli, beynim bataklık gibi. Yansımıştır bir şekilde.

İlham kaynaklarınız kimlerdi bu sefer?

Her zamanki gibi, bugün ortalıkta olmayan şahsiyetler. Hiçbiri bilmediğiniz isimler değil. Gene Vincent, son dönemindeki Miles Davis, Nosferatu, Frankenstein...

Önemli ilham kaynaklarınızdan birinin, tıpkı Wim Wenders gibi, Amerika olduğu görülüyor.

Gerçekten mi? Herhalde çok güçlü bir ülke olmasından ileri geliyor bu durum. Tıpkı İncil gibi: Dile gelmeyen mutsuzlukların kaynağı. Amerika, bazı dehşet verici evrensel trajedilerin sorumlusu. Ama aynı zamanda, kültürel bağlamda bazı muhteşem işler de onun bağrından çıkıyor. Ben Avustralyalıyım. Avustralya'da büyürken aklımızı çelen her şey Amerika'dan ya da Avrupa'dan gelirdi. Kendi kültürümüz yoktu ortada. Varsa da, yerli kültürüydü. O zamanlar en azından benim için pek ilginç değildi bu durum. Ben de başka yerlere baktım. Amerika'ya, Avrupa'ya baktım. Amerika'ya özel bir düşkünlüğüm olmadı. Ben sadece Avustralyalı olmayan şeylere karşı özel bir düşkünlük hissediyordum.

Bu arada, senaryo yazmaya da vakit buluyorsunuz. Şiddet dozu hayli yüksek bir film olarak, "The Proposition" hayli başarılı da oldu.

Evet, kafa dediğiniz patlayan bir şeydir, hele ki biri yakından ateş ederse. Filmdeki kamçı sahnesini Mel Gibson'ın "Passion"ından önce yazmıştım, o filmi görünce şöyle dedim: "Vay canına, kimse kimseyi 'Passion'da İsa'yı kamçıladıkları gibi kamçılayamaz." Biz de başka bir formül bulmaya çalıştık. Benim yazdığım, ekranda gördüğünüzden çok daha şiddet yüklüydü: Kamçının ilk şaklayışında ön sırada oturanların yüzüne bir dolu kan sıçrar, ikinci şaklayışta daha da fazla... Neyse ki yönetmenlik koltuğunda John (Hillcoat) oturuyordu. Şiddet meselesini çok ciddiye alır o. Onun yöntemi, hızla meseleyi kavratmak, konunun ne kadar karmaşık ve kanlı olduğunu göstermek ve olay mahallini terketmektir, insanların daha sonra neler yaptığına, olayın sonuçlarına odaklanır.

Asla tatil yapmamasıyla ün salmış sanatçılardan birisiniz.

Bazı insanlara, pilini şarj etmek için kısa bir süre yeterlidir. Hep duyuyorum bu tür şeyler: Her şeylerini vermişler ve tazelenmeye ihtiyaçları varmış! Yaratıcı ruhun kullanıp değiştirebileceğin bir şey olduğunu sanmıyorum. Benim için böyle değil en azından. Orada duran bir şeydir o, ne kadar çok kullanırsan o kadar güçlenir. Mesela eğer tatile çıkarsam –eğer tatile çıkmaya zorlanırsam– kendimi toparlamam ve dönüp ne yapmam gerektiğini hatırlamam haftalarımı alır... Bir proje tamamlandığında, bir yenisine başlamak için dizginlenmesi zor bir ihtiyaç duyarım. Bir fikri takip etmek ve sonuçlandırmak konusunda iyiyimdir. Yarı yolda asla kalmam. Kafam sadece ve sadece o fikirle meşgul olur. Bittikten sonra da ona karşı ilgim kalmaz ve bir sonraki projeye geçerim. Bunun nedenini bildiğime emin değilim. Galiba burcumdan ileri geliyor. Bunu söylediğime inanamıyorum. *(gülüyor)*

Burcunuz ne?

Başak ve terazinin arasındayım. 22 Eylül'de doğanlar sürekli yeni projelere başlar ve onları takip edermiş. Bunun hem iyi hem de kötü yanları var. İyi, çünkü bir sürü iş çıkarıyorum, ama yaptığım işe dair derin duygusal bağlarım yok.

HİÇBİRYERDEN HABERLER

Avustralya'nın "karanlıklar prensi" ve onun saz arkadaşlarından müteşekkil "Kötü Tohumlar", 2004 yılında çıkardıkları "Abattoir Blues / Lyre of Orpheus" albümünün ardından yattıkları güzellik uykusundan, "Dig!!! Lazarus Dig!!!" nidalarıya uyanıyor.

Adını İncil'de geçen Lazarus'un dirilişi efsanesinden alan albüm, sadece Lazarus'un değil, Nick Cave ve Kötü Tohumlar'ın son yıllarda uzaklaştığı sert rock sound'un da dönüşüne tanıklık ediyor. Sağlam bir rock altyapısının üstüne kurulan albüm, kimi zaman gıcırtılarla, tuhaf seslerle ve gerilim yüklü tınılarla süsleniyor.

Şarkılarında gotik hikâyeler ve suç öyküleri anlatmayı seven Cave, İncil'den de fazlasıyla beslenir. Albüme adını veren "Dig, Lazarus, Dig!!!" de, bu anlamda tipik bir Nick Cave şarkısı.

Lazarus'un dirilişi, İncil'in en ilgi çekici öykülerinden biri. İncil'e göre, dört gündür ölü olan ve kapısı taşla kapatılan bir mağaraya konulan Lazarus, İsa'nın, "Lazarus, dışarı çık!" diye seslenmesiyle, dirilerek mağaradan çıkar.

"Laz'rus dig yourself" (Mezarını kaz Lazarus) nakaratıyla ilerleyen şarkı, nakarata eşlik ederken sanki bir asfalt delicisi gibi işleyen gitarla adeta beynimize kazınıyor...

Şarkıda da söylendiği gibi, ölümden sonra bizi neyin beklediğini bilmiyoruz. Ama ilk şarkıyla girdiğimiz yüksek tempo, "Today's Lesson"la devam ediyor. Naif çocuk masallarının vazgeçilmez öğelerinden uyku perisini, gotik bir seks fantezisinin aktörüne dönüştürüyor Cave.

"Moonland"de tempo biraz düşüyor ve vurmalılar eşliğinde, yıldızlı bir gecede, karlar üzerinde, kulağımızda Clash'ten kalma bir melodiyle salınarak ilerliyoruz. "Yalnızlığa övgü" niteliğindeki bu blues'un ardından, yeniden gizemli bir dünyanın kapısı açılıyor önümüzde: "Night Of The Lotus Eaters". Rahatsız edici ile huzur verici arasındaki ince bir çizgide salınan bas gitar ve uzaktan yankılanan gitar, şarkının gizemini taa içimizde hissettiriyor.

"Albert Goes West" ile yeniden punk sularına girerken, üzerimizdeki gerilimi de atıyoruz. Şarkı, "Moonland"in aynadaki yansıması gibi. "Moonland"deki kar yerini güneşe bırakıyor, ama yalnızlığa övgü bâkî; tek farkla, bu kez melankolik bir blues değil, hareketli bir punk eşlik ediyor bu duyguya.

"We Call Upon The Author"da "Tutunamayanlar"a sesleniyor Avustralya'nın karanlık şairi. İki de örnek var önünde: Charles Bukowski ve John Berryman. Bu iki Amerikalı alkolik şair arasından, çareyi tıpkı babası gibi intiharda bulan Berryman'in tarafını tutuyor Cave. Araya, intihar eden bir başka ünlü Amerikalı yazarı, Hemingway'i sıkıştırmayı da ihmal etmiyor.

"Hold On To Yourself" ile kurallarını çok iyi bildiği aşk baladlarının diyarına giriyor Cave. Dile kolay, karşımızda Viyana Şiir Festivali'nde, "Aşk şarkısı nasıl yazılır?" konulu ders vermiş bir şair var. Bu baladın melankolisini, yine onun antitezi olan bir panzehirle dağıtıyor Nick Cave ve Kötü Tohumlar. "Lie Down Here (And Be My Girl)"ün akışkan melodisine bırakıyoruz kendimizi. Yine gidişli gelişli bir aşk hikâyesiyle karşı karşıyayız. Gitar gıcırtılarına narin piyano dokunuşları eşlik ederken, şarkıdaki ses, kırılmış bir aşkı tamir etmenin umuduylu hülyalara dalıyor.

Bu gümbürtünün üzerine, keman ve piyanoyla desteklenmiş bir aşk baladı daha geliyor: "Jesus Of The Moon". St. James Hotel'den yayılan hüzün, şarkının çalındığı her yere nüfuz ediyor. Nick Cave şarkılarının bir kahramanı daha, hayatının sonsuza kadar aynı kalmasından korkarak, kurduğu düzeni terkediyor. "İnsanlar değişimden korktuklarından bahseder / Ama ben, aynı kalmaktan korkarım daha çok / Çünkü aynı yere saplanıp kalarak kazanamazsın asla bu oyunu..."

Tefle süslenmiş "Midnight Man" karmaşık ve düzensiz org melodileriyle akarken, şarkının gizli kahramanı da tek gecelik ilişkilerde onu sonsuza kadar sevecek erkeğini arıyor...

Albümün son şarkısı "More News From Nowhere" (Hiçbiryerden yeni haberler), adını William Morris'in 1890 tarihli ütopik sosyalist romanı "News From Nowhere"den (Hiçbiryerden haberler) alıyor. Morris, romanında sosyalizmin sadece özel mülkiyeti değil, gündelik hayat, iş yaşamı ve sanat arasındaki bölünmeyi de ilga etmesi gerektiğini savunuyordu. Nick Cave, Morris'in bu ütopik dünyasını, kendi geçmişiyle hesaplaşmak için yeniden kurguluyor.

Cave'in eski aşkları birbiri ardısıra resmigeçit yaparken, bunlar arasından iki magazinel isim gözümüze takılıyor: Polly Jean Harvey ve Deanna.

Cave, hayatına giren kadınlar aracılığıyla kendi psikanalizine giriştikten sonra, şu dizelerle açık ediyor duygularını: "Üzmüyor mu seni? / fırlamıyor mu kan beynine? / bugün yaptığın her şey / yarın unutulacak diye // Teknoloji ve kadınlar ve hatta küçük çocuklar / hüzünlendirmiyor mu seni?"

Ve, sakin bir şekilde, "peki, artık veda zamanı" diyor Nick Cave; 53 dakika 35 saniye sonra... "Goodbye..." Acaba bu elveda bize mi, o kadınlara mı, yoksa geçmişin pişmanlıklarına mı, bilemiyoruz... Lazarus'u bile gömüldüğü mağarada rahat bırakmayan bu dünyaya okkalı bir lanet savuruyoruz...

Burçin Tuncer

Çeviren: ***Siren İdemen - Çiğdem Öztürk***

babylon

BABYLON TURNS ISTANBUL ON

mayıs/may-08

babylon.com.tr

05

Fujiya & Miyagi

★★★

2 Mayıs Cuma/23:00

the Miller way

Garanti Caz yeşili

MIKE STERN

featuring

Dave WECKL
Tom KENNEDY
Bob FRANCESCHINI

20 Mayıs Salı - 21 Mayıs Çarşamba/21:30

Öykü & Berk

8 Mayıs Perşembe/21:30

{bedük}

18 Mayıs Pazar/21:30

Oldies But Goldies

23 Mayıs Cuma/22:00

BROKEN SOCIAL SCENE

NOKIA Nseries

09 Mayıs Cuma
10 Mayıs Cumartesi/
23:00

Oldies But Goldies

EFES Pilsen

7 Mayıs Çarşamba/
19:30

19.30 "işten sonra"

indie rock party

15 Mayıs Perşembe/
19:30

Milk Shake

RnB Party

feat. DJ XXXL & DJ Sonat & Tapemen Beatbox

17 Mayıs Cumartesi/
23:00

ASLI

AXE

6 Mayıs Salı/
21:30

SMIRNOFF EXPERIENCE

Shantel

24 Mayıs Cumartesi/23:00

Peaches

burn ENERGY DRINK

DJ Set

3 Mayıs Cumartesi/23:00

Sebadoh

5 Mayıs Pazartesi/
21:30

bant CONVERSE

bant ROLL

Rock'n Roll'un Adem ve Havvaları

22 Mayıs Perşembe/21:30

türkütolia

13 Mayıs Salı/21:30

RADIO XI-GEN FM 96 ISTANBUL

Radio Oxi-gen Room Service Vol. VI

14 Mayıs Çarşamba/22:00

Ayben

1 Mayıs Perşembe/21:30

16 Mayıs Cuma/
23:00

MARIACHI Flavoured Beer

HAVANA IMPACTO

"Açık Radyo." 94.9 | bravoistanbul | DIGITURK | THE HOUSE | APART | Radikal | RADIO XI-GEN FM 96 ISTANBUL | TURKCELL | Wa

[Iva Nova]

Mart ayında, Kadıköy'deki özgür müzik mabedi Guitar Cafe'ye St. Petersburg'dan kıymetli bir misafir geldi. Punk grubu Iva Nova'nın akordeoncusu (ve bayancısı) Bayan Elnara Shafigullina. Küçük bir söyleşi için Elnara'yla buluştuk, hemen ardından, Rusya'daki rock'un dinamiklerini, Moskova'da inşaat işleri yapan ve mesai bitiminde takım elbiseyle Pantera konserine gitmekte beis görmeyen müzik hastası Tezer Gökçeoğlu'dan dinledik.

Foto: Muhsin Akgün

Tatar Punk

Akordeona nasıl başladın?

Elnara Shafigullina: Akordeon çalmamı annem çok istedi. Ben ona akordeonun modasının çoktan geçtiğini, piyano çalmak istediğimi söyledim. Annem de dedi ki: "Bak, tuşları piyanoyla aynı. Sağ elinle nasılsa piyano çalacaksın. Üstelik piyanoyu taşıyamazsın, akordeonu taşıyabilirsin." On yaşındaydım o zamanlar. Dansa ve piyanoya başlamak için geç kaldığımı söylediler, mecburen akordeona eyvallah dedim.

St. Petersburg'da mı yaşıyordunuz?

Hayır, Çukotka eyaletindeydik. Sibirya'nın üstünde, Moskova'ya uzaklığı 9 bin kilometre... Kışları sıfırın altı 60 dereceye kadar inerdi. Dolayısıyla hocalar da oraya sürgüne gelmiş gibiydi, hiç memnun değildim, ödev vermekten başka bir şey düşünmezlerdi. Zar zor bitirdim müzik okulunu, annemin hatırı olmasa hemen bırakırdım. Tam o okulu bitirdiğimde Çukotka'da bir müzik koleji kuruldu, orada akordeon çalanların sayısı sadece ikiydi ve üç kişi olmazsa sınıf açılamıyordu. Bu sefer beni "sen çok yeteneklisin, akordeona devam etmelisin" diyerek o okula soktular. Akordeon bir kâbus gibi sürekli peşimdeydi, ne kadar kaçmaya kalksam yakalanıyordum. Neyse ki bu sefer hocamız çok iyiydi, Rusya'daki en iyi akordeonistlerin hocasıydı. Şöyle derdi: "Ben bir odundan bile müzisyen yaparım, ama beni dinlemesi şartıyla." *(gülüyor)* Sonra kızkardeşim St. Petersburg'a üniversiteye gidince ben de onu takip ettim, bir müzik enstitüsünün caz bölümüne akordeonumla kabul edildim. Orada akordeonun yanında vokal ve müzik prodüktörlüğü bölümlerini bitirdim.

Aslen Çukotkalı mısınız?

Annem Kırım, babam Volga Tatarlarından. Annem Özbekistan'da doğmuş, Çukotka'ya aşçı olarak çalışmaya gitmiş. Amerikalılar yüksek maaş için nasıl Alaska'ya gidiyorsa, annem de Çukatka'da almış soluğu. Babamsa askerliğini Çukotka'da yapmış, sonra maden araştırmacısı olarak orada kalmış, evlenmişler...

Okul yılları boyunca ne dinlemeyi, ne çalmayı seviyordun?

Halk müzikleri dinliyordum. Bach benim için matematik gibiydi, ama Rahmaninov ve Çaykovski başkaydı. Çaykovski sadece halk müziklerinden yararlanan bir besteci değildi, bence halk müziği bestecisiydi. Rock olarak Sektor Gaza'yı çok seviyordum. Onlar da halk müziğinden yola çıkan bir gruptu. '90'lı yılların en iyi grubudur bence; bilinen halk ezgilerinin üstüne bugüne dair sözler de yazarlar. Sektor Gaza, Grazhdanskaya Oborona gibi grupların halk müziğinden yararlanarak yaptıkları şarkılar Rus folk punk'ına geçiş aşamasını oluşturdu.

Halk müziği deyince ne anlamalıyız? Hangi bölgelerin ezgileriyle ilgileniyordun?

İçinde duygu ve canlılık olan bütün halk müziklerini severim. Özellikle Kırım Tatarlarının müziğini.

Vladimir Visotski dinliyor muydun?

Babam hep dinlerdi Visotski'yi. Ben de severdim. O bir şarkıcı değildi bence. Ama öyle bir söylüyordu ki, herkesi etkilemesini biliyordu, çünkü çok derin sözleri vardı.

Visotski punk gruplarını etkiledi mi?

Visotski'nin etkileri daha çok Mashina Vremeni, DDT, Aquarium gibi rock grupları üstünde oldu. Demirperdenin ortadan kalkmasıyla beraber, '80'li yıllarda rock ve punk patladı. İlk festivaller hükümet tarafından hiç de hoş karşılanmadı tabii. Mesela Mashina Vremeni yasaklıydı, ama hepimiz dinliyorduk. Bizim kuşak, doğrudan bu gruplardan yola çıktığı için, Visotski gibilerinin üzerimizdeki etkisi daha dolaylıdır. Aslında bazen daha da köklere uzanıyoruz: Son konserlerimizden birinde Mayakovski'den bir şiir okuduk. Puşkin'den, Yesenin'den, Ahmadova'dan besteler yapan gruplar var günümüz Rusya'sında, mesela Ulitsa Radio. Ama çoğumuz sıfırdan yeni bir şeyler yaratmayı tercih ediyoruz. Spleen grubunun şarkı sözleri çağdaş şiir örnekleridir bence...

Gogol Bordello'yu seviyor musun?

Evet, seviyorum. Bir kere aynı festivalde çalmıştık. Geçenlerde İzlanda'ya bir festivale Gogol Bordello'yu çağırmak istemişler, ama çok pahalı gelmiş. Onların yerine biz gittik. *(gülüyor)*

Akordeonun rock gruplarında bir elektro gitar gibi temel enstrüman haline gelmesini nasıl açıklıyorsun?

Bu durumdan memnunum, ama bu yüzden sırt ağrılarından uyuyamıyorum. *(gülüyor)* Kızlar bana oturarak çal diyor, Iva Nova gibi bir grupta oturarak akordeon mu çalınır?

Nasıl kuruldu Iva Nova?

2002'de kuruldu. Daha önce Babsleigh isimli bir kızlar grubu vardı, oradan ayrılanlar Iva Nova'yı kurdu. Bir kış sporu olan bobsleigh'ye gönderme yapan bir kelime oyunuydu, "bab" argoda kadın anlamına gelir... Ben Iva Nova'ya 2003'te katıldım. Öyle felsefi sözler yazmıyoruz, müzik ve sound daha önde bizim için. Yurtdışında da bu yüzden kolay karşılık buluyor. Gürcü, Tatar, Rus, Slav ezgileriyle punk'ı bir araya getirerek bir zenginlik oluşturuyoruz. Dans müziği gibi monoton değil, aynı şarkı içinde ritmlerimiz sürekli değişiyor...

Gogol Bordello'yu severim. Geçenlerde İzlanda'ya bir festivale onları çağırmak istemişler, ama çok pahalı gelmiş. Onların yerine biz gittik.

Kadınlardan oluşan bir grup kendine rahatça yer açabiliyor mu rock ve punk dünyasında?

Bu durum bize zorluk çıkarmıyor, tersine, kolaylık sağlıyor. Hem rock festivallerinde hem feminist festivallerde çalabiliyoruz. Ayrıca akordeon festivallerine davet ediliyoruz. "Vay be, erkeklerden daha iyi çalıyorlar" lafını çok işitiyoruz...

Söyleşi: ***Çiğdem Öztürk***

TEZER GÖKÇEOĞLU'NUN GÖZÜNDEN **ÖTEKİ RUSYA**

ZÜRAFAYLA KARINCANIN AŞKI

Gogol Bordello'dan Eugene Hütz'le konuştuğumuzda, en önemli kahramanlarından birinin Vladimir Visotski olduğunu söylemişti ve onu şöyle tarif etmişti: "Johnny Cash, Bob Marley ve Joe Strummer, sanki hepsi tek bir insanda toplanmış gibi." Ayrıca Visotski, Noir Désir'den Bertrand Cantat'nın hayran olduğu biri. Bugünün Rusya'sında Visotski'nin önemi ne?

Tezer Gökçeoğlu: Türkiye'de Rus kültürünü veya Doğu kültürlerinin çoğunu tanımamız hep Batı üzerinden oluyor. Hep bir aracıya ihtiyaç duyuyoruz maalesef. Visotski'nin etkisi dışarıdan bakıldığında daha çok gibi gözüküyor, ama bence Visotski, doğrudan doğruya değil, ondan ilham alan bazı rock grupları vasıtasıyla bugünkü Rus toplumuna etki ediyor. Daha genç gruplarınsa Visotski'yi pek iplediklerini sanmıyorum.

Peki Gogol Bordello Rusya'da biliniyor mu, seviliyor mu?

Evet, ama Ukrayna'da, Rusya'dan daha çok sevildiğini söyleyebilirim.

Ukrayna ve Rusya kültürel açıdan çok farklı iki ülke mi?

Bazen birbirlerine çok yakınlar, ama bazı konularda uzaklar. Ukrayna'da Yahudi kültürünün yanısıra Çingene kültürü, Karpatların kültürü çok daha egemen. Bu, müziklerine de yansıyor. Bizim Klezmer müziği diye bildiğimiz bir sürü ezgi Ukraynalılar için "Odessa müziği".

Ukrayna'da Gogol Bordello benzeri çok grup var mı?

Yalnız Ukrayna'da değil. Mesela Berlin'de Doctor Bajan diye Slav asıllı bir topluluk var. İnternete gir, dinle, bakalım bir fark görecek misin? Mesela Leningrad da, en az Gogol Bordello kalitesinde bir grup. Sözleri Rusça değil de, İngilizce söyleseler, çok popüler olacaklar.

Nasılmış sözleri?

Mesela kaçak işçiler üzerine bir şarkıları var. Rusya argosunda polise "çöp" derler. Leningrad'ın şarkısındaki sözler şöyle: "Çöp beni durdurup kimliğimi sorduğunda / Tüymek için çareler ararım / Ne yalanlar uydururum / Herkes bilsin ki, adresim www.leningrad.ru..." Bu, en kibarcası. Bir başkası da şöyle: "Bütün gün çalışıyorum / Ama bi' sikim kazanamıyorum / Akşam paydos ettim, sikim de kalktı / Şimdi bana bir orospu lâzım / Hiç değilse bir şişme kadın..." Leningrad sıkı skacı bir topluluk. Ahlâkı bozuyorlar diye Moskova'ya girmeleri yasaktı.

Tezer Gökçeoğlu

Moskova'ya gelin, size her gece başka bir Gogol Bordello dinleteyim. Mesela Leningrad, en az o kalitede bir grup. Ahlâkı bozuyorlar diye Moskova'ya girmeleri yasaktı.

Ama 8 Mart'ta bir konserlik müsaade aldılar... Gogol Bordello'yu ben de çok seviyorum, ama Moskova'ya gelin, size her gece başka bir Gogol Bordello dinleteyim. Che isminde bir disko var, içi Che resimleriyle dolu. Oranın canlı orkestrası, Gogol Bordello kadar iyi.

Moskova'da Visotski isminde bir bar varmış, doğru mu?

Var. Vladimir Visotksi, Bulat Okudzhava, Mihail Shufutinskiy, Alexander Rosenbaum gibi bard geleneğinden gelen isimlerin ruhu DDT, Aquarium, Aria gibi gruplar üzerinde yaşıyor. Mesela DDT, tamamen Rus vicdanına seslenen bir grup. En güzel şarkılarından birinde Kursk denizaltısında ölen askerleri anlatıyorlar. DDT, Bulat Okudzhava'ya çok saygı gösterir, onunla birlikte konser de verdiler.

Bard geleneğinden bahsettin. Nedir o?

Şansoncu geleneği diyebiliriz. Bu kelime Batıdan geliyor, Galyalılarda tek başına şarkı söyleyen âşıklara "bard" deniyor, Asteriks'in arkadaşı Kakofoniks de bir "bard" karakteridir. Rusya'da Fransız şansonuna olan ilgi, Avrupa ülkelerine nazaran daha fazla. Bard geleneğinden gelen kendi şarkılarına Ruslar şanson ya da romans adını veriyor zaten.

Okudzhava, Visotski'nin ardından yazdığı bir şarkıda "ona bir şarkı bestelemek istiyordum, ama ellerim titriyordu ve melodi sözlere bir türlü uymuyordu" diyor. Bu iki şarkıyazarı arasında ne gibi farklar var?

Okudzhava hiçbir zaman Sovyet düzenine bayrak açarak muhalefet etmedi. Ama çok iyi bir şair. Adaletten, düşlerden, doğadan bahseden insancıl şarkılar söylüyor. Daha yumuşak, vurguları Visotski kadar sert değil. Ben Visotsksi'yi daha ziyade tiyatro müzisyeni gibi görüyorum. Zaten Taganka Tiyatrosu demek, Visotski demekmiş bir zamanlar. Orada Hamlet de oynamış. Visotski, Sovyet sistemine direkt eleştiriler getiren bir adam. Bu sanatçıların hepsi yarı yasaklı. Ama Visotski, Shufutinskiy gibi yurtdışına gidip de orada kalmış biri değil. Shufutinskiy gitti ve Amerika'da kaldı. Rus halkı, ülkesinden göçenleri ve orada kalanları sevmez. Rusya'da adam olabilmen için Rusya'da ölmen lâzım.

Visotski de öyle yaptı. Üstelik erken öldü.

Çok erken öldü. 1980'de, 42 yaşında öldü ve cenazesine, o zamanki muhaliflerin örgütlülük derecesinden çok daha büyük kalabalıklar katıldı.

Visotski, şarkılarında ne anlatıyor?

Aslında çok basit şarkılar. Mesela bir zürafayla karınca evlenmeye karar veriyor, ama bürokrasi bu evliliğe karşı çıkıyor. *(gülüyor)* Tıpkı bir fabl gibi... Bir şarkısında şehri kaplayan sisten, dumandan bahsediyor. "İtfaiye çağıracağım / Gökyüzüne su sıktırıp dumanı dağıtacağım / Ama itfaiyenin telefonu çalışmıyor, itfaiyenin telefonu çalışmıyor..."

Visotski'nin anti-komünist olduğu söylenebilir mi?

Yönetimin mantıksızlığına ve baskıya karşı çıkan biri. Bu görüntü dış dünya tarafından rahatça kullanılabildiği için, Visotski direkt olarak anti-komünizme araç olmuş. Ama kendi fikrinin bu olduğunu düşünmüyorum. "Ulan, bu komünizm kötüdür, bunun karşısına bir siyasî sistem çıkartayım" dediğini hiç zannetmiyorum.

Glasnost'u göremedi, değil mi?

Hayır. Gorbaçov'un da Visotski dinlediğini biliyorum. Zaten birçok partili gizli gizli dinliyormuş. Cenazesine katılan partililer de varmış.

Böyle şarkı yazarları artık çıkmıyor mu?

Bunların son temsilcisi Mihail Krug, 2002'de evinin önünde öldürüldü. Hapishanelerden, yanlışlıkla içeriye düşenlerden, bilerek cinayet işleyenlerden, uyuşturucu bağımlılarından ve umutsuz aşk yaşayan insanlardan bahsediyor.

Biraz Johny Cash'vari hikâyeler.

Kesin! Ya da Orhan Gencebay.

Şu anda Putin'e karşı rock âleminden bir muhalefet var mı?

Doğrusunu söylemek gerekirse, müzisyenlerin pek çoğu iktidara yaltaklanmadan kenarda kalıyorlar. Putin'e karşı politik güç çok az. Sağ güçlerin çoğu Putin'in altında mutlu mesut yaşıyor. Putin'e karşı iki-üç tane parti var. Biri Komünist Partisi, biri de Jirinovski'nin aşırı sağcı partisi... Fazla oy potansiyeline sahip olmayan, birbiriyle de pek uyuşamayan diğer partiler birleşip "Öteki Rusya" adıyla koalisyon oluşturdular. Bu oluşumun içinde Kasparov da vardı, DDT grubundan Yuri Shevchuk da... Ama Putin demir yumruk. Bugün Rusya'da düzen

Vladimir Visotski

Mihail Shufutinskiy

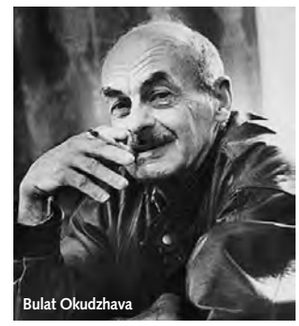
Bulat Okudzhava

Macera için
KUTUPAYISI
size yeter!

BUFF SALEWA Lowe alpine ASOLO Made in EUROPE

KUTUPAYISI
Doğa Sporları Malzemeleri
www.kutupayisi.com

www.kutupayisi.com

BEYOĞLU MAĞAZA
Tarlabaşı Bulvarı No:117
Beyoğlu - İstanbul
Tel: 0212 2 430 430
beyoglu@kutupayisi.com

KADIKÖY MAĞAZA
Dere Gazino Sk. No:4
Kadıköy - İstanbul
Tel: 0216 337 80 67
kadikoy@kutupayisi.com

SALEWA, ASOLO, LOWE ALPINE, BUFF, ALADDIN
Türkiye Distribütörü KUTUPAYISI LTD. ŞTI.
Bayilik İçin : info@kutupayisi.com

karşıtı olmak biraz zor. Komünizm döneminden daha da zor. En ufak bir politik muhalefette hemen içeri alınıyorsunuz. Seçim günü, "Kasparov, gel yavrucuğum, seni şöyle bir içeriye atalım" dediler mesela.

Iva Nova gibi grupları bu tabloda nereye koyarız?

Iva Nova, Spleen, Ulitsa Radio gibi ska, punk yapan, anarşist zihniyetli çok grup var. Yeraltı müziği son on sene içinde patladı. Bunlardan direkt politik bir şey beklemek çok doğru değil. Iva Nova, Bulgar, Gürcü, Tatar ezgileri kullanıyor. Her şeyin Ruslaştırılmaya çalışıldığı bir ülkede, en azından değişik kültürlere dalıyor. Politik olmayabilir, ama bu da önemli bir tavır... Putin'in en sevdiği rock grubu Lube. Milliyetçiliği kaşıyan bir grup. Rus kanı, Rus toprağı üzerine şarkı yapıyorlar... Yeni cumhurbaşkanı Medvedev, Deep Purple hastası. Geçenlerde Deep Purple'ı Moskova'ya konser için getirten de cumhurbaşkanının kendisi zaten. Konser öncesinde onlarla birlikte fotoğraf çektirdi, hatta kapıları kapattırıp kafa salladığı da söyleniyor. *(gülüyor)*

Votkayla en iyi hangi müzik gider?

Valla hepsi gidiyor! Mihail Krug'nun votkayla ilgili bir şarkısı var. "Biraz sabret hayatım / Yüz gram votka içeyim / Ruhunu tamir edeyim." Hemen her şarkıcı votkayla ilgili bir şarkı yapmıştır. Rusların "masa şarkıları" dediği, bizdeki meyhane şarkılarını andıran, votka içilirken dinlenen pek çok şarkı var. Rusya'ya ilk gittiğimde votka falan içmiyordum. Bir gün beni bir Rus banyosuna götürdüler. Banyoya girmeden önce votka içiyorsun, çünkü şöyle diyorlar: "General Suvorov der ki: Banyodan önce votka içmeden olmaz." Sonra banyoya giriyorsun, bu sefer şöyle diyorlar: "General Suvorov der ki: Banyodan sonra votka içmeden olmaz," General Suvorov dedikleri, 18. yüzyılda yaşamış ünlü bir asker... Votkayı içtikten sonra da kendini çırılçıplak karların arasına atmak zorundasın. *(gülüyor)* Sonra bir votka daha, bir daha, bir daha... Bir masada kadeh kaldırıldığı zaman mutlaka içeceksin. Hem de bir seferde! Eğer masada, kadınların şerefine içiliyorsa, erkekler mutlaka ayağa kalkmak zorunda.

8 Mart Kadınlar Günü de, Rusya için önemli bir gün galiba.

Bu bir bayram. Annene, sevgiline, karına, kızkardeşine, ayrıca iş icabı tanıdığınız bütün kadınlara, mesela banka memurelerine, hepsine çiçekler, çikolatalar dağıtıyorsun, birlikte yiyip içiyorsunuz. 7 Mart'ı 8 Mart'a bağlayan gece itibariyle konserler oluyor, zaten ayın 7'sinin öğleden sonrası itibariyle ülke tatile giriyor. 8 Mart pazar gününe denk geliyorsa, pazartesi de tatil.

Leningrad neden Moskova'da 8 Mart'ta konser verdi?

Sergey Shnurov (Leningrad)

Mihail Krug

Yuri Shevchuk (DDT)

Ska, punk yapan, anarşist zihniyetli çok grup var. Her şeyin Ruslaştırılmaya çalışıldığı bir ülkede, en azından değişik kültürlere dalıyorlar. Bu da önemli bir tavır.

Kadınlar bayramı dolayısıyla müsaade ettiler...

Yılbaşı gecesi TRT'nin Orhan Gencebay'a müsaade etmesi gibi mi?

Aynen öyle. İki yıldır Leningrad, Moskova'da çalamıyordu. 8 Mart, Rusya'da, 9 Mayıs gibi önemli bir bayram.

9 Mayıs ne bayramı?

Faşizme karşı zaferin tescil günü; 9 Mayıs 1945, Almanya'nın teslim olduğu tarih... Bu arada, aynı bizim 1 Mayıs'ı Bahar Bayramı yapmaları gibi, Putin, komünistlerin hâlâ kutladığı Ekim Devrimi gününün adını değiştirdi, o güne yeni bir bayram koydu: Rus Halklarının Birlik Günü! Adı ne olursa olsun, gene tatil: Ruslar gene bütün gün içebilir! *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Derya Bengi***

derin

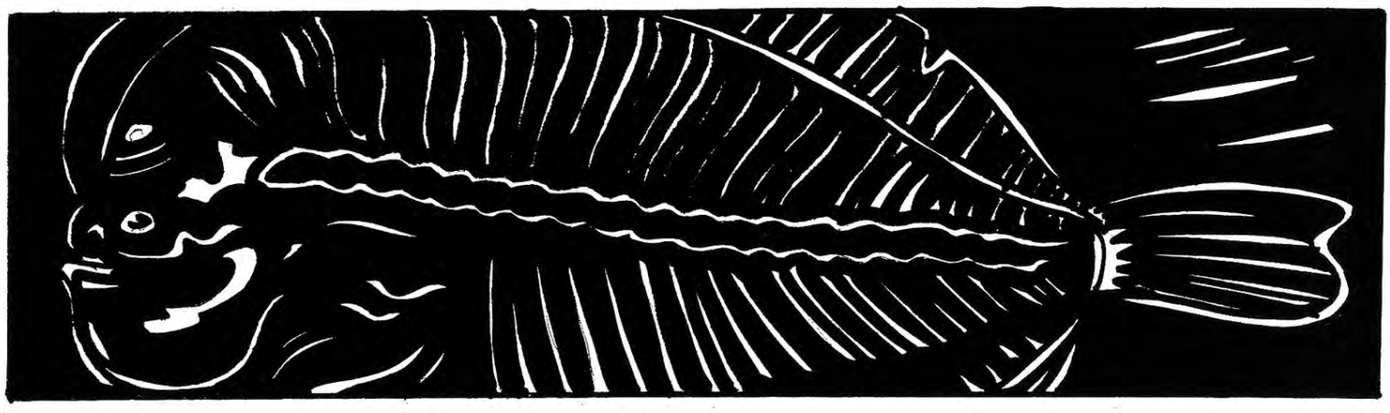

derinlerde şeffaf kemiklerin içinde, kılcal damarlarda, hayatın kızıl özü dolanır durur,

yumuşak dokular birleşir, iç içe geçer ve zamanı gelir ayrılırlar, dağılıp giderler suya sanki hiç sebep yokken

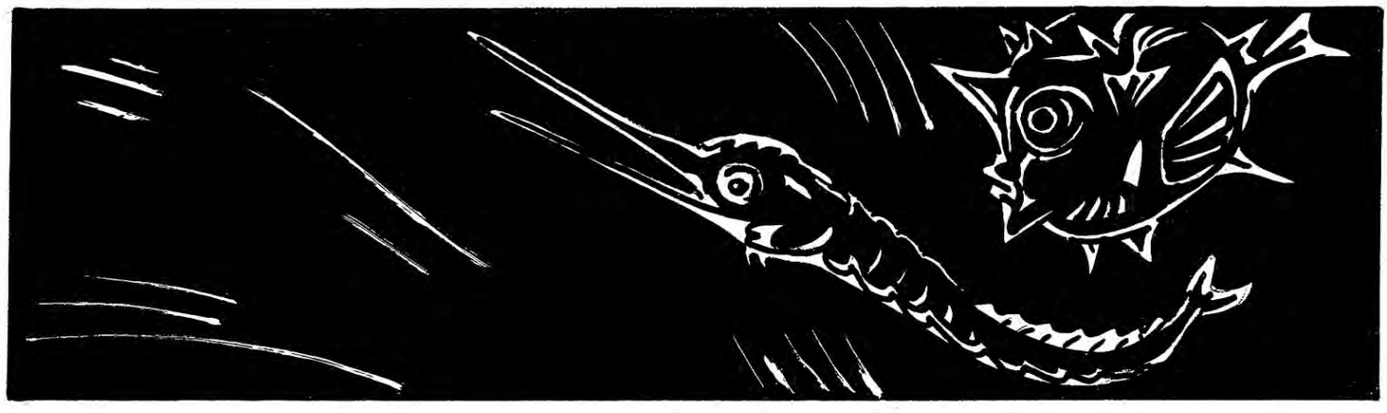

karanlık korkunç değildir ışığın ermediği yerde, avını arayan gözlerin kadife perdesidir

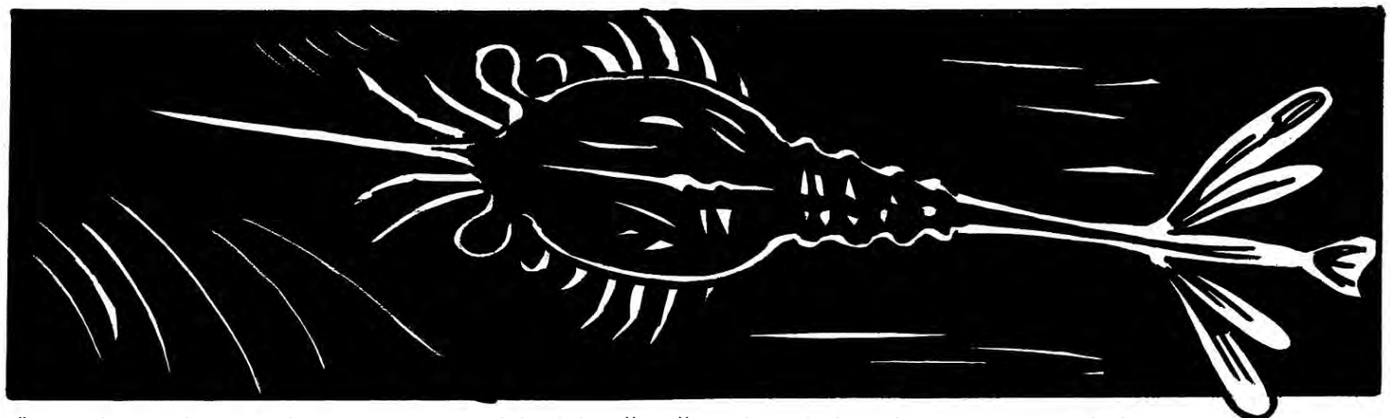

yüzgeç, kanat, hayat sularını emen et ve kıkırdak, ağır ağır salınır derin suların uzun gecesinde

Yüksek Sadakat

Memlekette rock patladı deniyor, ama hit şarkılar çıkarmak her rock'çuya nasip olmuyor. Yüksek Sadakat, 2006'da, kendi ismini taşıyan ilk albümdeki "Belki Üstümüzden Bir Kuş Geçer"le istisnalar arasına girmeyi başarmıştı. Grup bugünlerde "Katil ve Maktûl"ü yayınlayarak albümlerini ikiledi, hem de vokale Kenan Vural'ı, davula Alpay Şalt'ı transfer ederek kan tazeledi... Kutlu, Serkan ve Kenan'la buyrun muhabbete...

Nasreddin Hoca'nın Kazanı

İkinci Yüksek Sadakat albümü yine Kutlu'nun bestelerinden oluşuyor, oysa yeni solist Kenan'ın aynı zamanda bir şarkı yazarı olduğunu biliyoruz...

Kenan Vural: Valla ben bestelerle de gruba katkı vermek isterim, ama şu aşamada hiç karıştırmayalım dedik. Çünkü bir kan uyuşmazlığı olabilir: Benim şarkılar daha funky, yer yer '70 sonlarının disko groove'larını andırıyor. Yüksek Sadakat'in stilini artık öğrendim. Bu konsepte ve sound'a birazcık daha uygun besteler çıkarmaya özen göstereceğim.

Grupta iki şarkı yazarı var, ikisi de kendi şarkılarını söylemiyor. Garip değil mi?

Kenan: Ben gruba geldiğim zaman, ikinci albümün şarkılarını çoktan seçmişlerdi. Şarkı yazan biri olarak bu grupta sadece şarkı söylemek beni hiç bozmuyor. Üstümden yük bile kalkmış oldu. Mümkün olduğunca sahnede gitar da çalmamaya çalışıyorum, şarkıcılığa konsantre olmak için.

İkinizin arkadaşlığı eski mi?

Kutlu Özmakinacı: Hayır, arkadaşlığımız bu hadiseyle başladı. Ama Kenan'ı ve Serüven'le yaptıklarını bilirdim. Aynı jenerasyondanız, ben iki yaş büyüğüm, sonuçta aynı dili konuşabiliyoruz.

Kenan: Son dönemde yazdığım parçalarda anlatmak istediğim şeyler, aslında Kutlu'nun şarkılarında neredeyse birebir var. Dolayısıyla onun şarkıları aracılığıyla kendi meramımı anlatabiliyorum.

Henüz grupta değilken, Yüksek Sadakat kafanda nasıl bir yerde duruyordu?

Kenan: İlk albümü alıp dinledim, Parkorman'da bir konsere de gittim ve hakikaten özellikle sahnede çok beğendim. Beni ilk, isimden yakaladılar: Bir zamanlar Serüven Azizleri gibi garip bir ismimiz olduğu için, "bu ülkede bize benzeyen birileri var galiba" diye düşünüp merak etmiştim. *(gülüyor)* Kutlu'nun sık sık kullandığı "Batıdan bakılınca Doğulu, Doğudan bakılınca Batılı" tanımı doğru geldi bana. Ben müzikal geçmişimde Türk veya Doğu coğrafyasıyla pek uğraşmadığım için, "daha Batılı olsa ne güzel olurdu" diye düşünmüştüm.

Ama gırtlağının Doğu ezgilerine uygun olduğunu özellikle "Ben Seni Arayamam" şarkısında belli ediyorsun...

Kenan: Çok hassas bir ayarı var benim için.

Fasıllı bir meyhaneye gidip alaturka şarkılar söylemez misin?

Kenan: İçtiğim duble sayısıyla doğru orantılı olarak söyleyebilirim. *(gülüyor)* Öyle bir hançeremiz ister istemez var. Şimdi anne-babamın eski 45'liklerine bakıyorum, Beatles'ların yanında pek çok alaturka plak var. Buranın insanıyız, burayı reddetmek gibi bir niyetim yok. Bunun benim için lezzetli olduğu bir nokta var, onun ötesine geçmeyi istemiyorum.

Kutlu: Tesadüfen, Kenan'ın bu hassasiyetini destekleyecek ve onu rahat ettirecek şekilde, biraz daha Batı kalıplarına yatkın besteler var bu albümde.

İlk albüm sonrası konuştuğumuzda "albümdeki en yeni şarkılar Doğulu olanlar" demiştin.

Kutlu: Evet, öyleydi. İlk albümde 50/50 gibi bir oranda Batı-Doğu dengesi vardı, bu albüm 70/30 sularında geziyor. Besteciliğimde bu sefer öyle bir tarafa kaydım. Bütün şarkılar ilk albümden sonra yazıldı, neredeyse bir bütün olarak ortaya çıktılar.

Kenan: Gruptan bana teklif geldiğinde, ikinci albüm parçalarının demosunu alıp dinlemek istedim. Acaba kendi parçalarımmışçasına söyleyebilecek miyim diye merak ediyordum. Melodi hatlarına sadık kalarak, hissettiğim biçimde söyledim.

McCartney'in sözünü hatırlıyorum: "Kötü müzisyen çalar, iyi müzisyen ödünç alır." Eski şiirlerden, güftelerden bazı kavramları ödünç alıyorum, ama verirken de bir şey koyuyorum.

Dinlediğin demoda vokalleri kim yapıyordu?

Kutlu: Akustik gitarla ben çalıp söylemiştim.

Kutlu nasıl söylüyor sence?

Kenan: Beğeniyorum, enteresan bir sesi olduğunu düşünüyorum. Birazcık çalışması gerekir tabii. *(gülüyor)* Ses rengi çok ilginç. Profesyonel tınlamaması daha da çok hoşuma gidiyor. Mesela Serkan daha doğru şarkı söylüyor, Uğur'un ses rengi biraz daha yüksek notalarda iyi gidiyor. Birlikte yaptığımız ilk provada Mazhar Fuat Özkan'dan da parçalar çaldık. Beni en çok sevindiren şuydu: Kutlu, Serkan ve Uğur üç sesli vokallere bayağı çalışmışlardı ve fişek gibi ses geliyordu. Diğer gruplarda eksikliğini en çok gördüğüm şey, enstrümantistlerin solisti desteklememesidir.

Serkan Özgen: Kutlu'nun kendine has tatlı bir yorumu var, biraz Bülent (Ortaçgil) abi gibi... Tek başına yaptığı kayıtlarda sözleri direkt anlayabiliyorsunuz. Parçalar değişik aranjmanlarla ortaya çıktığında, bazen o hissiyatın kaybedildiğini, sözlerin güme gittiğini düşünüyorum.

Sözlerin geri plana atılınca, için cız etmedi mi hiç?

Kutlu: Ettiği oldu. *(gülüyor)* Kenan, sakın yanlış anlama. *(gülüyor)* Kenan bayağı iyi yorumluyor ve insanların böyle bir yorumcuyu dinlemeleri, muhtemelen şarkıya daha hızlı adapte olmalarını sağlıyordur... Geçen yıl Bryan Ferry, Bob Dylan şarkılarından bir albüm çıkardı. İkisini de çok seviyorum. Acaba ilk baştan beri onlar bir grup olsaydı, şarkıları Bob Dylan besteleyip Bryan Ferry söyleseydi ne olurdu? Tabii ki Dylan'ın söyleyişini çok seviyoruz, artık içselleştirdik, ama başka türlü de olabilirdi. Artık bu soruyu sormak anlamsız, ama o zaman sorulsaydı, ne cevap verirdik acaba? Ferry'nin yorumlarını çok sevdim, ama Dylan'dan vazgeçemem. Sıfır kilometrede tanışaydım, tabii ki "Bryan Ferry söylemeli" derdim.

Şarkılarından namaz, günah, katil, maktûl gibi

Yüksek Sadakat: Serkan Özgen, Kenan Vural, Kutlu Özmakinacı, Uğur Onatkut, Alpay Şalt

sözcükler geçiyor. Böyle bir vokabülerle, ne kadar Batılı şarkılar yapmak istersen iste, gene Doğulu tınlayacaktır.

Serkan: Zaten tamamen Batı müziği yapsak yok oluruz.

Kutlu: Evet, Doğudan kopuk bir albüm değil o anlamda. Kullandığımız dili bir nevi çeviri Türkçesine döndürürsek –ki bu hata çok yapılıyor– kendimizi Türk rock grubu olarak tarif etmeye devam edemeyiz. Şarkıda "seni düşünmek ibadet" anlamına gelecek metaforik bir cümle kullanıyorsak, günde beş vakit insanların ezanla davet edildiği ibadetin adını koymak bana çok normal ve gerçek geliyor.

Kenan: Metaforlar içinde kaybolup anlaşılmaz şeyler yazma noktasına da gelebilirsiniz. Bugüne kadar şarkı yazarı herkes "seni seviyorum" demiştir. Kutlu'nun diğerlerinden ayrıldığı nokta, "seni seviyorum" diyor ama, onu belki aynı basitlikte, ama daha önce kimsenin söylemeyi akıl etmediği metaforlarla becerebiliyor. Bu bir meziyet. "Seni düşünmek namaz" lafı böyle bence.

"Aşk Durdukça" parçasında "belki sana yazarım / uğradığım bir şehirden / eski bir kart atarım / Mekke ya da Kudüs'ten" diyorsun.

Kutlu: Giden ve döneceği belirsiz olan adamın uğradığı şehirlerin Paris ve New York değil de, Mekke ve Kudüs olması, bunun inançla ilgili bir meselenin çözümüne doğru bir yolculuk olduğunun işareti... Ama din bence sadece inanç bazlı değil, kültürel bir fenomen. Mimarlığın, edebiyatın üzerinde büyük etkisi var. Geleneksel müziğimizin yüzde ellisi de din temellidir. Bugünkü müziğimizde, bövle bir şey hiç yokmuş gibi davranılıyor. İnanıp inanmamak mevzu değil, inançtan bahsetmiyorum. "Sen Tanrının yarattığı en güzel kulsun" gibi aşk dizeleri haricinde, bizatihi dinin kendisiyle, o iklimle ilgili hiçbir şey bulamıyoruz şarkılarda. Bence bu anomali. Kendimi hiç de dindar olarak tarif edemem. Ama oturup kalkarken "inşallah", "hadi hayırlısı" gibi kelimeleri bu kadar çok kullanan bir toplumda, bunların şarkılarımızın içine sızmamasını anlayamıyorum. Öyle ya da böyle, şarkılarında bir takım felsefî arka planlar bulunan bütün şarkı yazarlarının şarkılarına –isterse ateist olsun, hiç fark etmez– bu tip ifadelerin girmesi beklenir.

Mesela Mazhar Fuat Özkan şarkılarında deklare edilmiş bir tasavvuf eğilimi vardır, ama sizinki bundan farklı: Dinî terimler, sızmaktan da öte, paldır küldür giriyor şarkılarınıza.

Kutlu: Varlığa ilişkin sorgulamaları olan bütün şarkı yazarlarınının şarkılarında, mesela Nick Cave'in ateist döneminde bile, bu gibi terimler eksik değil... Bizde dinle müzik birlikteliği, hemen tasavvuf diye algılanıyor. Tasavvuf yumuşatıcı, hümanist bulunuyor. İşin içine tasavvuf girince sanki biraz sekülerleşiyor mesele. Oysa hayır, dinin bizatihi kendisiyle ilgili şeyler de şarkılarda yer alabilir... Bizim memleketimizde ateizm bilinir de, "agnostisizm", "deizm" kulaklara pek aşina değildir. Halbuki bunlar da değişik varsayımlar. İlla tasavvufî bir noktadan yola çıkmak şart değil.

Sen agnostik misin?

Kutlu: Kendime daha çok deist diyorum. Agnostisizme de kendimi yakın hissediyorum: Aklın, olayları ancak bir yere kadar açıklayabileceği noktasında agnostisizmle hemfikirim. Sezgi diye bir şey var: Sık sık bize yol gösterici olabiliyor. Ama neden, nasıl olduğunu bilmiyoruz.

"Katil ve Maktûl"ün sözlerinde de, klişeleri kullanıyorsun, ama aynı zamanda onların sınırlarını zorlayıp başka bir zemine oturtuyorsun.

Kutlu: Türk sanat müziğiyle özel bir ilişkim var. Güfteleri, şiirleri okudukça tüylerim diken diken olur. Ahmet Haşim'i hayatım boyunca çok heyecan verici buldum. Onu sadece okuyup heyecan duymakla yetinmedim, yazanlar gibi düşünebilmek istedim. Hep böyle değil midir, gelenekten yola çıkarak oluşturmaz mıyız yeniyi? Paul McCartney'in sözünü hatırlıyorum: "Kötü müzisyen çalar, iyi müzisyen ödünç alır." Ben bu eski şiirlerden, güftelerden bazı kavramları ödünç alıyorum, ama verirken de belki Nasreddin Hoca'nın kazan fıkrasındaki gibi, içine bir şey koyuyorum. En azından nezaketen, komşunun tabağını geri verirken içine bir şey koyarsın mutlaka...

Şarkılarınıza trompet çok yakışmış...

Serkan: Kendi enstrümanlarımız haricinde, şarkının bir noktasında farklı bir ses duymak istiyoruz, herkeste bir ampul yanmaya başlıyor, bir anda ortak bir dil oluşuyor. "Savaşçının Yolu"nda, ilk bölümde gitar soloyla çalınan temayı, şarkının sonunda trompet alıyor. Şarkının ismiyle de uyum içinde, sanki bir hücum borusu gibi.

Kutlu: "Babamın Evinde"nin sonunda nefesliler çok altta, ama yine de bir görkemlilik yaratıyorlar. Çünkü bunlar köken olarak askerî yapıda, bandomızıkalardan neşet eden enstrümanlar. Müziğe olağanüstü bir güç verebiliyorlar... "Aşk Durdukça"nın ortasında ise mızıka var: Bir yol şarkısı için ideal enstrüman.

Albüm kapağındaki fotoğraflarınızın müziğinizi iyi yansıttığını düşünüyor musunuz? Şarkılarınız, sözleriniz gayet muhabbetli ve insanlarla diyalog halindeyken, görünümünüz, kendi içine kapalı heavy metalciler gibi...

Kutlu: Biz, henüz göründüğümüz şeyle olduğumuz şeyi üst üste getirme konusunda bir sürecin içindeyiz galiba... Bu grubu nerede konumlandırıyoruz? Kendi içimizde bu problemi iyi çözmemiz gerekiyor. Türkiye örneğinden yola çıkarsak, Yüksek Sadakat bana hep post-Mazhar Fuat Özkan gibi gelmiştir. Sonuçta popüler, merkeze yakın bir yerde duruyoruz. Marjinal ve dışarıda durmuyoruz...

Kendimi dindar olarak tarif edemem. Ama "inşallah", "hadi hayırlısı" gibi kelimeleri bu kadar çok kullanan bir toplumda, bunların şarkılarımıza sızmamasını anlayamıyorum.

Serkan: Kapakta, albümün adındaki katil ve maktûl ikilemini nasıl anlatırız diye düşündük. Yukarıda canlıyız, aşağıdaki yansımamızda ise ölüyüz...

Kutlu: Aslında kapakta, kendi resmimiz yerine, tıpkı old school rock albümleri gibi bir illüstrasyon ya da resim olmasını tercih ederdik. Sonra da tıpkı bir Pink Floyd albümüne bakarmış gibi, kendimizi iyi hissedebilirdik. Ama grubun yüzünün görünmesinin ticarî açıdan önemli ve gruptaki eleman değişikliklerinin gösterilmesinin de ihtiyaç olduğunu düşündük...

İki senede nasıl bir kitleniz oldu? Son dönem rock gruplarıyla birlikte mi anılıyor adınız?

Kutlu: Evet, adımız onlarla anılıyor. Ama aslında daha yetişkin, bir önceki kuşağa ait insanlarız. Müzikal içerik olarak da daha yetişkin bir durum var ortada. Gençlerin ve müzik dinlemekten kopmamış "adult" dinleyicinin aynı noktada bir araya geldiği, ortak bir tepki verdikleri bir noktaya gideriz inşallah...

Kenan: "Türkiye'de benim sevdiğim tarzda dinlenecek doğru dürüst Türkçe müzik yok" diyenlere bir alternatif yaratmak, bunun Türkçe de yapılabileceğini göstermek noktasında birazcık iddialı olmak istiyorum ve ordan ne kadar çok insanı bu tarafa çekebilirsek başarı sayıyorum.

Bir dönem Ari Barokas'la Serüven grubunu kurmuştunuz. Bugün Duman'ı nasıl buluyorsun?

Kenan: Türkiye'de pek sık rastlanmayan, ama aslında eskiden beri olan bir müzikten kendilerine özgü bir şey çıkarabildiler. Şimdi çok teknik bir şey söyleyeceğim: Sahnede Duman'ı gevşek buluyorum. Benim evimdeki CD'lerin kapağını açtığınız zaman hepsi okunacak biçimde düz durur, yamuk değildir, dolapta bardakların sapları aynı yöne bakar, biri düzenimi bozacak diye ödüm patlar. Bu obsesif durumdan yola çıkarak konuşmam gerekirse, ben müziği her şeyin üst üste geldiği bir şey gibi algılıyorum, Duman dinlerken hep "ah ulan, şimdi kaçtı işte" hissi yaşıyorum, ama bir türlü de kaçmıyor. *(gülüyor)* Bu bir tavır tabii. Öyle çalmak istedikleri için öyle çalıyorlar. Ama o gevşeklik beni geriyor. Bu dediklerim, Duman'ı sevmiyorum anlamına gelmez...

Serkan: Ben kısıtlı konser bütçemi yurtdışından gelen gruplara göre ayarlıyorum, ama Türkiye'de Duman'ın epey bir konserine gittim. Ben bayağı beğeniyorum herifleri...

Son dönemde hangi konserler sizde iz bıraktı?

Serkan: Roger Waters konserinin etkisinden hâlâ kurtulamadım. Çoğu insan David Gilmour'u daha çok sever, ama ben Roger Waters'çıyımdır.

Kutlu: Roger Waters hep sert, ters, gıcık bir herif olarak lanse edildi, ama çok güleç ve pozitifti konserde. Yarattığı insanîlikten geliyordu karizması. Çok hoşuma gitti.

Kenan: Beni tüm zamanlar içinde en çok etkileyen, üç-beş sene önceki Deep Purple konseriydi. Çok temel bir müzik çalıyorlar. Duman için söylediklerimin tam tersine, her şey o kadar üst üste, dişliler birbirinin içine o kadar geçmiş, o kadar sıkı sıkıya oturmuştu ki, çaldıkları her müzikal pasajda bıçaklanıyormuş gibi oldum... Geçen sene Kool & The Gang konserine de gittim. Müthiştiler, komiktiler, hakikaten adları gibiydiler. O kadar kalabalık bir kadronun o kadar güzel çalabilmesi çok hoşuma gitti. Bir de Alaçatı'da, Nouvelle Vague konserinden çok memnun ayrıldım.

Dünyada en sevdiğin solist kim?

Kenan: Freddie Mercury, Ian Gillan, Ronnie James Dio... Hissederek söyleyen herkesi severim. Şimdi bir şey söyleyeceğim, ama Roll'da yazma: George Michael'ı çok severim. *(gülüyor)* Çünkü sesini çok iyi kullanır. Seal'ı da severim, sonra Jamiroquai, Stevie Wonder...

Hard rock ve funky-diskoyu aynı ölçüde seven başka biri yoktur herhalde...

Kenan: Öyleyim biraz. *(gülüyor)*

Serkan: Konser olarak çok etkilenmesem de, yüzde yüz kaçırmamam gereken bir konser olduğu için The Exploited'a gitmiştim. O da iz bıraktı.

Kutlu: Paul Weller'ınki de harika bir konserdi. Onda da bir olgunluk hissettim: Çirkinleşmeden yaşlanmak. Doğanın kanunu sebebiyle bazı müzisyenlerin dönemi geçer, arkadan gelenlere bakıp suratlarını ekşitirler, gençlerde kusur ararlar. Roger Waters, Paul Weller ve Nick Cave tam tersiydi. Onlarda o olgunluğu, o olmuşluğu, o dervişaneliği yakından hissettim. Bu adamlara imreniyorum açıkçası. Kendi yolculuğumda da öyle olmak istiyorum. Hiçbir zaman, "artık benim devrim kapandı" diye düşünemem. Ben müzik emekçisiyim: Hayatımı öyle tanımladım.

Söyleşi: ***Derya Bengi***

HALKLA İLİŞKİLER

Hazırlayan:
Ayşegül Oğuz

BURASI MERTER

Nihan Birincioğlu, 17, öğrenci

Şu an ne dinliyorsun?
Radyoda Haluk Levent çalıyor.
Genelde kimleri dinliyorsun?
Rap, pop, rock... Bizimkiler Türk sanat müziği dinler. Gramofon zamanlarının insanları... Babam Leman Sam'ı da çok sever.
Müzik senin için nasıl bir meşgale?
Kafamı dağıtıyorum, düşüncelere dalıyorum. Slow dinlediğinde, insanın ruhu bir yerlere gidiyor...
17 yaşında bir kızın ruhu nerelere gider?
Üfff, vallahi çok kötü. Gençliğin ruhu kalmamış ki, en çok derslere takılıyoruz. Bazen ailevî dertler, anne-baba klişeleri işte.
Bir enstrüman çalmak ister misin?
Gitarım evde duruyor, ama hiç çalamıyorum. Sahilde toplanmışsın, takılıyorsun ve gitar çalıyorsun. Ne güzel olurdu, ama sadece hayal.

Caner Yaniçin, 22, işçi

Nasıl müzikler dinlersin?
Rock'n'roll, tasavvuf, ilahi...
İlahi dinlemenin sebebi ne?
Hacı olmam.
Bu genç yaşta?
Dinimizin emirlerine tam uygun olmamız için şart. Hacı olduktan sonra hassasiyet ve sorumluluklarım arttı.
Gündelik hayatında karşılığını bulan ilahiler var mı?
Evet, bazıları "yeşil arabesk" diyebileceğimiz türe giriyor. Altta org var, üstüne sözler. Arabeskin dinî temalısı. Önemli olan maneviyatı yaşamak.
Rock'n'roll'da kimi seversin?
Teoman. "Paramparça"nın hastasıyım.
Hiç konserine gittin mi?
Hayır, gitmem, daha önce bir kere Rock'n Coke'a gittim. Oraya her çeşit insan geliyor, sadece müzik dinlemek için değil, insanların eğlence anlayışı çok değişik. Nefsi korumak da zor.

BURASI CEVİZLİBAĞ

Mehdi Zeynali, 25, müzisyen

Ne zamandır keman çalıyorsun?
Sekiz senedir. Ben İranlıyım, Türk müziği sevdiğim için İstanbul'a geldim, burada çalışmak istiyorum.
İran'ın nasıl bir müzik piyasası var?

Yasak çok. Disko, bar yok. Kaset çıkartsan bile parasını kazanamazsın. Burada özgürlük var.
Türkiye'den kimleri seviyorsun?
Sekiz yaşımdan beri İbrahim Tatlıses, Orhan Gencebay, Candan Erçetin, Mahsun Kırmızıgül, Emrah, Sibel Can dinlerim. İbrahim Tatlıses'in bütün şarkılarını söylüyorum.
Ne zamandan beri İstanbul'dasın?
Daha üç hafta oldu. İran'ı bırakmayı çocukluğumdan beri istiyordum, şimdi kısmet oldu. İran'dan çok göç oluyor. Baskıdan dolayı kaçıyor insanlar. Los Angeles'a giden çok, özellikle de müzisyenler. Ben Amerika'ya gitmek istemedim, Türkiye güzel memleket.

Ertan Kaynak, 21, şoför

Hiç taksici gibi bir tipin yok.
Evet, herkes yadırgıyor. Üç yıldır bu işi yapıyorum, ben müşteriye alıştım, onlar bana alışamadı.
Dinlediğin müzikler de farklı mı?
Olmaz mı? Rock ve r&b dinliyorum. İlginçtir, Esenyurt, Şirinevler tarafında yadırgıyorlar, Nişantaşı'nda, Taksim'de kimse takılmıyor, normal yani.
Yerli müzikle aran var mı?
Var tabii, mesela Demet Akalın'ın "Mucize"sini beğeniyorum. Hatta bir arkadaşımla remiks yapmaya uğraşıyoruz.
Müzikle de uğraşıyorsun, öyle mi?
Evet, yavaş müzikleri hızlandırıyoruz.

Anlaşılan hızı seviyorsun.
Ama bu araba tüplü, bassan da gitmez.
Arabeskle hiç aran yok mu?
Dinlerim. Yok ya, dinlemem. Bazen arkadaşlarla dinleriz.
Rakı da açar mısınız?
Yok, ben çok sulu takılmıyorum.

NÜKLEER İSTEMİYORUZ MİTİNGİ (KADIKÖY)

Ali Saygın, 33, işsiz

Neden bugün buradasınız?
Söylenenler mantıklı geliyor.
Bu atmosfer size ne söylüyor?
Politikadan da çok anlamam, alternatif, kentli bir eylem tarzı var arkadaşların. herkesin burada olması çok güzel.
İklim değişikliğine, alternatif enerji meselesine dair sizin fikriniz ne?
Çok az şey. Su tasarrufunda bile yeni yeni bilinçlendim. Yani bir yıl bile olmadı o konuda önlem almaya başlamam. Aslında sıçtık! Başka yapacak bir şey yok artık!
Ne tür müzik dinlersiniz?
Aram yok. Cohen dinlerim mesela.
Cohen İstanbul'a geliyor.
Ya duydum, hoşgelsin. Nereye gelecekmiş?
Henüz yeri belli değil.
İnşallah gidebilirim.
En son hangi konsere gittiniz?
Hatırlamıyorum.

Tuğçe Canbolat, 20, öğrenci

Neden buradasın?
Nükleer santrallere hayır demek için.
Dünya koşullarını düşününce, en büyük korkun ne?
Yirmi yıl sonra yok oluyoruz! Acilen bir

şeyler yapmamız gerekiyor.
Sen nasıl hassasiyetler geliştirdin?
Su tüketiminden elektrik kullanımına kadar her şeyi kıstım, ama şahsi uygulamalar bir yere kadar. Devletin de bir an evvel dümenin başına geçmesi, mesela Kyoto'yu imzalaması gerekiyor.
En sevdiğin slogan hangisi?
Hepsi! Biz anti-anti-anti-kapitalistiz'in ritmi güzel. Biz insanların içini karartmak istemiyoruz, umut vermek, çözümleri dile getirmek istiyoruz.
Mor ve Ötesi'nden Orhan Gencebay'a kadar pek çok sanatçı kampanyayı destekliyor...
Herkes destek olmalı. Destek olmayanları da çağırmalıyız...

Ünel Demir, 17, müzisyen

Neden bu mitinge geldin?
Birilerinin burada olması gerekiyor. Ben de o birilerinden biriyim.
Küresel Eylem Grubu'ndan mısın?
Evet. Küresel Eylem Grubu, üniversiteye alınmayan türbanlı kızlardan tutun da, küresel ısınma, Kürt sorunu gibi birçok sorunla ilgilenen, aktif bir grup.
Bir kahramanın var mı?
İnanmıyorum. Che Converse ayakkabıların üzerinde, Deniz Gezmiş'ler herkesin ağzında. Bence bugün kendine solcu diyen herkes kahramandır.
Mitinge kemanınla gelmişsin...
Güzel sanatlar lisesinde okuyorum, üç yıldır da keman çalıyorum.
Neler dinliyorsun?
Kardeş Türküler, Bülent Ortaçgil, Erkan Oğur, Pink Floyd... Aslında Metallica'nın da birkaç parçası hoşuma gidiyor.

Metallica'yı neden çekinerek andın?
Apolitikler, gençleri amaçsızlığa itiyorlar.

Tülin Özen, 28, oyuncu

Şu anda ne hissediyorsunuz?
Çok güzel. Nükleer santral istemiyoruz! Başka bir enerji mümkün!
Neden burada olmak istediniz?
Buradaki insanlar bir şeylerin değişeceğine hâlâ inanıyor.
Tanınmış bir oyuncusunuz. Bu eylemin çağırıcıları da sanatçılar...
Hımm. Beni tanımadığını varsayarak konuşmayı kabul etmiştim. Ben sanatçı olduğum için ya da bu eylemin çağırıcıları sanatçılar olduğu için değil, politikayla, siyasetle ilgilenmek için insanlar buraya gelmeli diye düşünüyorum.
İnsanlar aktif politikaya uzak, sanatçıların da politik olduğunu söyleyemeyiz, siz de çok gençsiniz...
Politik kimliğimle hareket etmiyorum bulunduğum yerlerde. Çalıştığım ortamlar da öyle değil, ne yazık ki. Keşke olsa! Eski zamanlardaymış sanatçıların politikliği...

→44

MAYIS 2008

Peyote

01	PERŞEMBE	SEAN BW PARKER
02	CUMA	AYYUKA
03	CUMARTESİ	FAİRUZ DERİN BULUT
07	ÇARŞAMBA	GÜRAY BİNAY & PSYCHO POP / HERKES KIRMIZI
08	PERŞEMBE	GAİPTEN SESLER
09	CUMA	PUNKT / THE REVOLTERS
10	CUMARTESİ	CEMİYETTE PİŞİYORUM / KİLİNK
13	SALI	PEYK
14	ÇARŞAMBA	ŞUURALTI DALGALAR
15	PERŞEMBE	TİLKİ TİLKİ / TRUBADOOR
16	CUMA	ACIDBAROK
17	CUMARTESİ	KIRIK ÇİZGİ / RUMBLEFISH
20	SALI	PROJE: CHET BAKER
21	ÇARŞAMBA	MONDAY MORNING EXPERIMENT
22	PERŞEMBE	JEFF BUCKLEY ANMA GECESİ: DÜŞ MACUNU / ARS LONGA / NEQN / SEHA CAN / DJ SERDARCHARLIEBROWN
23	CUMA	BİR GECELİK AŞK
24	CUMARTESİ	KUPKA / TRIPART
27	SALI	POST
28	ÇARŞAMBA	TOZ VE TOZ
29	PERŞEMBE	GEVENDE / CİN DÜĞÜNÜ
30	CUMA	SAKARELLER / HARİÇTEN GAZELCİLER
31	CUMARTESİ	ŞENOL KÜÇÜKYILDIRIM

PEYOTE | CANLI SAHNE

Konserler 23 : 00'da başlamaktadır.

www.peyote.com.tr || www.myspace.com/peyotenevizade || www.last.fm/group/peyote

Babylon'da bu ay

1 Mayıs, 21:30 **Ayben**
2 Mayıs, 23:00 **Fujiya & Miyagi**
3 Mayıs, 23:00 **Peaches:** Nine Inch Nails ve Bauhaus'la Amerika turnesine çıkmazdan evvel Babylon sahnesini tutuşturmaya gelen elektro-punk dinamiti Peaches, kirli sözleri ve erotoman vokaline eşlik eden yabanıl, ham ve minimal altyapılarıyla fenomen haline geldiği müzik camiasında, Yoko Ono'dan Le Tigre'e, Roxy Music'den Daft Punk'a çeşitli sanatçıların parçalarına yaptığı remiksler ve işbirliklikleriyle de adından söz ettirmişti.
5 Mayıs, 21:30 **Sebadoh:** Nirvana'cıların da kefil olduğu, ayrıksı distorte gitarlarıyla tanınan Sebadoh, daha kasetli yıllardayken lo-fi kayıtlarla indie-rock'un köklerini veren birkaç gruptan biriydi. Esasen lo-fi'dan hiç vazgeçmeyen üç kafadar, yirmi yılı aşkın birikimleriyle deneysel, ama duru bir saykodelyadan noise-folk'a cazır cuzur, taş gibi bir rock patlatacak.
6 Mayıs, 21:30 **Aslı**
8 Mayıs, 21:30 **Öykü & Berk**
9-10 Mayıs, 23:00 **Broken Social Scene:** 1999'da Toronto'da tohumları atılan grup, daha doğrusu müzik kollektifi, aslında çoksesli koca bir orkestra. Gitarlar, nefesliler, yaylılar, şarkı bozumu, deneysellik, kaos, cümbüş alabildiğine... Farklı sanatçıları bünyesine konuk eden, Metric'den Emily Haines'in de zaman zaman söz yazımı aşamasında ve vokalde rol aldığı takım, "Broken Social Scene Presents" serilerinin ilk ayağında, iki gece üst üste mekânın altını üstüne getirecek...
12 Mayıs, 21:30 **DOA**
13 Mayıs, 21:30 **Türkütolia**
16 Mayıs, 23:00 **Havana Impacto:** Bildiğiniz Küba müziği, ama kökleri Belçika'da atılmış. Ne gam! Salsa, cumbia, egzotik taksimler, yakın temas, durabilene aşk olsun!
17 Mayıs, 23:00 **DJ XXXL & DJ Sonat & Tapemen Beatbox**
18 Mayıs, 21:30 **Bedük**
20-21 Mayıs, 21:30 **Mike Stern feat. Dave Weckl:** Virtüözite yerine sadeliği vurgulayan, kısa ve öz cümleler kuran caz-rock gitaristlerinden Stern'i tanıtan Miles Davis'di. Miles'ın tedrisatından, deminden beslenen bütün müzisyenlerin parlak kariyerleri oldu. Stern, iki gecelik konserinde, sahneyi davulda bir başka efsaneyle, Dave Weckl'la paylaşacak.
24 Mayıs, 23:00 **Shantel**

Broken Social Scene

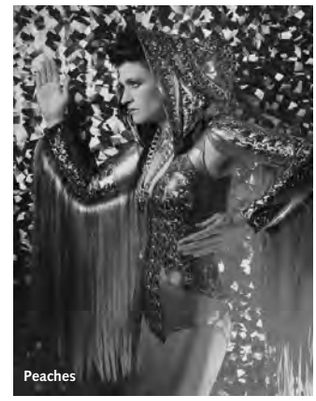
Peaches

Mike Stern

Sebadoh

Kylie Minogue

Popun prensesi kanserden kurtuldu ve hız kesmeden sahnenin tozunu attırmaya devam ediyor. Kylie, yeni yayınlanan onuncu ve son albümü "X"in turnesiyle 20 Mayıs'ta İstanbul Kuruçeşme Arena'dan geçerken yürekleri hoplatacak.

Kaki King

Rolling Stone'nun "en iyi 20 gitarist" listesine adını yazdıran King, 14 Mayıs'ta Rolling Stone Türkiye'nin ikinci yaşgünü partisine geliyor. Gitarist, şarkıcı ve söz yazarı King'in müzikleri, Sean Penn'in son filmi "Into The Wild"ın şahane soundtrack'inde de öne çıkıyordu. Güçlü melodilerle örülü, hülyalı, enstrümantal pop parçaları ve güzel sesiyle de hatıratta bir köşeye kıvrılacak King'in ardından, Hollandalı ekip DaySleeper'ın capcanlı elektronik rock'uyla kızışarak devam edecek İndigo'daki gece...

13. Roxy Müzik Günleri

Bir Roxy klasiği olan müzik günlerinde sona yaklaşıldı. Finale kalan 16 grup, 5-8 Mayıs tarihlerinde sunacakları canlı performanslarıyla jüriyi terletecek ve bakalım, müzik hayatımıza kimler katılmış olacak? 15 Mayıs'taki ödül töreninde en iyi grubun duyurulmasından sonra sahneyi "jazzy" bir elektronik rock icra eden Fransız ekip United Fools devralacak.

Gitarcafe'de bu ay

2 Mayıs, 21:00 **SoskeNanay**
3 Mayıs, 21:00 **Güz Kumpanyası**
4 Mayıs, 21:00 **Edward Powell** (sarod-ud: raga-makam gitar/Kanada), **Natalia Mann** (arp/Yeni Zelanda), **İzzet Kızıl** (vurmalılar)
7 Mayıs, 21:00 **Islak Köpek:** Robert Reigle (tenor saksofon), Volkan Terzioğlu (tenor saksofon, klarnet), Jose Blasco (gitar), Şevket Akıncı (gitar), Dilek Acay (keman), Korhan Erel (melodika)
9 Mayıs, 21:00 **Kafdağı**
10 Mayıs, 21:00 **Helesa Doğu Karadeniz'den Türküler** (öncesinde Yasemin Taşkın'ın "Gelincik" adlı kısa film gösterimi)
11 Mayıs, 21:00 **Pasifik'ten Esintiler**
13 Mayıs, 21:00 "**Sır":** Erdem Şimşek Bağlama Dinletisi
15 Mayıs, 21:00 **Ayşe Tütüncü Grubu:** Ayşe Tütüncü (piyano), Oğuz Büyükberber (klarnet, bas klarnet), Timuçin Gürer (perküsyon), Gökçe Gürçay (davul), Emre Karabulut (elektrogitar)
16 Mayıs, 21:00 **Helesa**

Oğuz Büyükberber

17 Mayıs, 21:00 **Arif Azertürk Ay Işığı İkilisi:** Arif Azertürk (tar, ud), Terane Abbaszade (piyano)
24 Mayıs, 21.00 **Kent Ozanları**
Not: Haftanın bir günü sahne amatör grupların... Atölye çalışmaları ve ayrıntılar için: *www.gitarcafe.com*

Rock'n Roll'un Adem ve Havvaları

Roll ve Bant iftaharla sunmaya devam ediyor: Rock'u rock, roll'u roll yapan, '60'lardan bugüne müziğin seyrini belirleyen ablalara, abilere, müteveffa ikonlara saygı duruşu mahiyetinde "kemiklerimiz etrafında dans edeceğimiz" bir gece. 22 Mayıs'ta, Babylon'da...

Ghetto'da bu ay

2 Mayıs, 22:30 **Erik Truffaz - Talvin Singh - Smadj** / *3 Mayıs, 22:30* **Irish Shamrock: Joyce - Reclaim - Van Cleef** / *8 Mayıs, 22:00* **Main Project** / *9 Mayıs, 22:30* **Jozi Levi Bate Bumbo & Batucada** / *10 Mayıs, 22:30* **Ayhan Sicimoğlu & Latin All Stars** / *15 Mayıs, 22:00* **Malabadi** / *17 Mayıs, 22:30* **Zipunt - Orange - Norrida** / *23 Mayıs, 22:30* **William Cardoso El Plumo Band** / *24 Mayıs, 22:30* **Shaman World Müzik Partisi**
www.ghettoist.com

Zi Punt

Chill-Out Festival

Morcheeba, Ralfe Band, Sebastien Tellier (Fransa'nın bu seneki Eurovizyon temsilcisi), Bitter: Sweet ve Pacha Massive ile Lounge 102 Allstars'ın sahne alacağı, Radyo Lounge 102 tarafından düzenlenen Chill-Out Festival İstanbul'un üçüncüsü 25 Mayıs'ta Kemer Golf & Country Club'da müzikseverleri bekliyor. Cazdan trip-hop'a, Latin'den etnik-elektronika'ya uzanan 12 saatlik kesintisiz müzik ziyafeti, hararetli geçecek festival sezonuna çimenler üstünde, yıldızlar altında bir giriş olacak.

Sebastian Tellier

ETKİNLİK

Sulukule'de Hıdırellez

Amansız kentsel dönüşüme karşı protestoların yükseldiği adreslerden biri de, yoksul Çingenelerin yüzyıllardır mekânı olan Sulukule. Malûm, Büyükşehir Belediyesi'nin gözünü diktiği başlıca alanlardan biri de burası. Yıkıma ve sürgüne karşı uluslararası çapta direnişe geçen Sulukule halkı, 4 Mayıs'ta Hıdırellez kutlamaları için Sulukule'de küçük çaplı bir festival tertip edilmiş. Gevende, Gayda, Selim Sesler, Suyukule Roman Orkestrası'yla dilek tutup ""şenlikli mücadele" yapmak için...

MECMUA

Dramafon

Özel radyolarla beraber silme müzik yayını ya da geveze bir DJ'in lafazanlıkları gibi algılanır olan radyo, aynı zamanda, çeşitli sanatların alanı, çerçevesi, tuali. Çocuk oyunlarından ancak dinleyerek anlaşılabilecek Beckett tarzı oyunlara, bir tiyatro biçiminin de anadamarı. Türkiye'de çok büyük bir geleneği bulunan radyo tiyatorsuna saygı duruşunda bulunmak ve yeni oyunları teşvik etmek amacıyla çıkmaya başlayan Dramafon dergisini karıştırmak da, iyi bir oyun dinlemek kadar zevkli...

MEKAN

Banliyö

İstiklâl Caddesi'ndeki Rumeli Han'ın (TKP binasının) ikinci katında açılan Banliyö, büyük bir bar, buluşma, eğlence, etkinlik mekânı. Keseye uygun, salınmaya da, muhabbete de elverişli, kafa dengi bir yer. Bu ay iki güzel gece düzenliyorlar: 16 Mayıs gecesi Murat Meriç "Eski 45'likler"iyle hoplatacak, 15 Mayıs'taysa "Savaşma, mesela..." adıyla bir '68 partisi düzenlenecek, rock dozu yüksek özgür danslara yol verilecek....

FESTİVAL

11. Uçan Süpürge Kadın Filmleri Festivali

8 - 15 Mayıs tarihlerinde Ankara'da düzenlenen festival, "kadın emeğini görünür kılmak, kadınların kameranın önünde ve arkasındaki düşlerini paylaşmaları için onları bir araya getirmek ve kadın sözünü sinemanın diliyle bütünleştirip yaygınlaştırmak amacını" taşıyor. İran'dan İsveç'e, Brezilya'dan İsrail'e kadar farklı kültürlerin sinemalarını seyirciyle buluşturacak olan festivaldeki belgeseller ODTÜ ve Ankara Üniversitesi kampüslerine taşıyor. Sinemanın cadısı addedilen aykırı yönetmen Chantal Akerman'ın üç filmine yer veren festivalin programı dikkate değer. *festival.ucansupurge.org*

16. İstanbul Tiyatro Festivali

15 Mayıs - 4 Haziran tarihleri arasında16'ncısı düzenlenecek olan Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali'nde 70'in üzerinde gösteri gerçekleştirilecek. Yurtdışından altı tiyatro ve dans topluluğu ile Türkiye'den seyirciyle ilk kez buluşacak 25'in üzerinde oyun, dans ve performansa yer verecek festivalin birbirinden değerli konukları (Truffaut'nun fetiş oyuncusu Fanny Ardant, Marguerite Duras'nın "Ölüm Hastalığı" adlı öyküsünü tek başına sahneliyor), kafa açıcı bir programı var. *www.iksv.org/tiyatro*

SERGİ

Mayıs '68

Mayıs 1968'in 40. yılını idrak ederken Beyoğlu'nda açılan iki fotoğraf sergisi dönemin ruhunu solumak için birebir. İlki, Fotoğrafevi'nde 29 Mayıs'a kadar sürecek olan, Magnum Ajansı'nın önemli deklanşörlerinden Bruno Barbey'in tanıklığıyla "Mayıs '68" seçkisi. Vedat Türkali, Roni Margulies ve Ara Güler'in yazılarının eşlik ettiği fotoğrafların yer aldığı kitabın da dumanı üstünde... Diğer sergi ise, Yapı Kredi Kültür Merkezi'ndeki, Güneş Karabuda'ya ait "Duvarların Dili". '68 Paris'inde yaşananlara odaklanan siyah-beyaz çalışmalar ve o dönemde şehri mesken tutmuş kalburüstü sanatçılara kamerasını çeviren Karabuda'nın portreleriyle belgesel filmi 16 Mayıs'a dek izlenebilir.

"Gavur Mahallesi –Kalanlar/Gelenler"

Erol Dernek Sokak'a taşınan Karşı Sanat Çalışmaları, Diyarbakır'ın Gavur Mahallesi'nde Müjgan Arpat'ın objektifine takılan insanlık manzaralarını sergiliyor. Beş yıllık bir çalışmanın ürünü olan sergi iki bölümden oluşuyor: "Kalanlar ve Gelenler". "Kalanlar"da Gavur Mahallesi'nde yaşayanlardan bugüne kalan bir avuç Ermeni, Süryani ve Keldaninin yaşantısının izini süren Arpat, "Gelenler" kısmındaysa zorunlu göçle beraber çatışma günlerinin derin yarasını taşıyan yoksul Kürtlerin yaşamlarından kesitler ve portrelerle karşımıza çıkıyor. 16 Mayıs'tan 14 Haziran'a dek açık kalacak serginin katalog satışından elde edilecek gelir, Hrant Dink Vakfı'na bağışlanacak...

Bir Kumbara Öyküsü

Bir nesil var ki, kumbaraya atıp da unuttuğu harçlıklarıyla, "damlaya damlaya göl olur"un bilinciyle, iradeli ve tasarruflu olmanın, bir hayali gerçekleştirmenin kıvancını yaşadı. Kumbara, memleketteki varoluşunun 80. yılını kutlarken, bu pratiğinin mimarı İş Bankası, "Bir Kumbara Öyküsü" sergisine ev sahipliği yapıyor. Nostaljik bir objeye dönüşen kumbaranın taşıdığı anlamlar ve cumhuriyetin ilk yıllarına damga vuran ulusal ekonomi hamlesinin anahatları üzerine düşünme fırsatı sunan sergi, Gökhan Akçura'nın bir yıla yayılan titiz arşivcilik çalışmasıyla, 15 Eylül'e dek huzurlarımızda.

Tasarım Kentleri

İstanbul Modern, dünyada tasarım anlayışının değişmesine katkıda bulunan bir takım önemli yapıtları "Tasarım Kentleri" adlı sergide buluşturdu. Mimariden endüstriyel ürünlere, mobilyadan grafik tasarıma, modadan otomotive uzanan çok geniş yelpazede, 64 sanatçıdan 109 yapıta yer verilen serginin küratörlüğünü Londra Tasarım Müzesi direktörü Deyan Sudjic üstlenmiş. 10 Ağustos'ta son bulacak sergi kapsamında paneller, genç tasarımcı adaylarına yönelik eğitim çalışmaları da düzenleniyor.

kargart

başka sesler

13 -16 Mayıs 2008 S. 19:00 - 23:00

Ayşe Kahyaoğlu anısına...

13 Mayıs Salı
Sedat Türkantoz (Performans)
19:00 Ömer Can Uygan
20:00 3 pm Trio
21:00 Neutiro
22:00 Ali Perret's KaKa;phonia

14 Mayıs Çarşamba
Sedat Türkantoz (Performans)
19:00 Tolga Ünaldı
20:00 -duY tEp Sal rAh Kus;
ne oluyorsa oluyor (Performans)
21:00 Bi Polar Ninja
22:00 Emre Kula Trio

15 Mayıs Perşembe
Sedat Türkantoz (Performans)
19:00 Arat Kaytaz
20:00 Berkant Çelen Trio
21:00 Evo Trio
22:00 Centrifuge

16 Mayıs Cuma
Sedat Türkantoz (Performans)
19:00 Limbo
20:00 Islak Köpek
21:00 Şenol Küçükyıldırm - WAYS

Kadife Sokak No:16 Kadıköy İstanbul T: 0216 330 31 51 F: 0216 346 55 46 www.kargart.org info@kargart.org

ROLL KİTAPLIĞI

Agâh Özgüç Türk Sineması'nın Kadınları (Agora)
Ahmet Güntan Toplu Şiirler. (YKY)
Casey Maddox Felsefenin Öldüğü Gün (Versus)
Erik Orsenna Pamuk Ülkelerine Yolculuk (Metis)
Fazıl Hüsnü Dağlarca İçeri Sait Faik (YKY)
Gaston Bachelard Uzamın Poetikası (İthaki)
Itır Erhart Ben Neyim? Kişiler ve İnsanlar Üzerine Bir Çalışma (Boğaziçi Ün.)
Jack Weatherford Vahşiler, Barbarlar ve Uygarlık (Versus)
Karl Marx Gazete Yazıları (Sel)
Küçük İskender Medusa'nın Makası (Sel)
Leyla Erbil Cüce (Kanat)
Max Frisch Günlükler 1946 - 1949 (YKY)
Mehmet Güreli Alope'nin Odası (Sel)
Murathan Mungan Kadından Kentler (Metis)
Osman Necmi Gürmen Ah Vre Sevda! (Kanat)
Salman Rushdie Öfke (Can)
Tarık Ali Karayip Korsanları (Agora)
Tuncer Erdem Bozkır Kitabı (YKY)
Y.Doğan Yalçınkaya *(der.)* Toplumsal Hareketler (İletişim)
Vahe Berberian Baba ve Oğul Adına (Aras)

Kelimeler kâfi

Bağlam Yayınları'ndan çıkan "Mısır'ın Sesi" kitabı altbaşlığının hakkını veriyor, Ümmü Gülsüm'ün hayatına, sanatına, Mısırlıların onu neden bu kadar çok sevdiğine bakarken, bir ülkenin yüzyıllık serüveninin çeşitli veçheleri üzerine de okuru bilgi sahibi kılıyor...

Perde kalktığı zaman tiyatro seyircisi Ümmü Gülsüm'ü mütevazı, ama zarif bir şekilde giyinmiş, orkestranın ilk sırasında bulunan kanuninin yanına oturmuş şekilde görüyordu. Sahnede genelde özenle hazırlanmış, değerli taşlarla bezenmiş "celabiye" adı verilen elbiseleri tercih ediyordu. 1920'lerin sonlarında geliştirdiği muhafazakâr bir zarafet içeren tarzı, evlerinde şarkı söylediği varlıklı kadınlarınkine benzemiyor değildi. Elbiseleri için pahalı kumaşlar alıyordu. Kürk ve mücevherlere sahipti. Artık başını örtmüyordu. 1930 ve 1940'ların sanatçılarının çoğu, Amerikan film yıldızlarının popüler hale getirdiği şatafatlı tarzı benimsemişlerdi; belirli bir noktaya kadar Ümmü Gülsüm de günün modasını takip ediyordu. Ancak ünlü yıldızın elbiselerinin neredeyse tamamı, Mısır adabına uygun olarak uzun kollu ve nispeten yüksek yakalıydı. Sahnede ağırbaşlı bir görüntü çizdiği için seyirciler tarafından alkışlanıyordu. "Modern elbiseler giyiyor, ancak hiçbir zaman ülkesinin ruhunu, gelenek ve göreneklerini ve mütevazılığını gözardı etmiyordu."

(...) Konserler enstrümantal melodilerle başlıyordu. Yeni bestelenmiş enstrümantal girişler 1920'lerde Ümmü Gülsüm'ün repertuarının bir parçası haline gelmişti; şüphesiz bunda Muhammed Abdulvahhab ile Muhammed el Kasabcî'nin müziksel düşüncelerinin etkisi büyüktü. Bu girişler az sonra icra edilecek şarkının makamındaki kısa ve bilindik parçaların yerini almıştı.

(...) Mısırlı bestekârlar sık sık Batı enstrümanlarını kullandıkları için dinleyiciler çıkan sesleri "yabancı" olarak algılamıyorlardı. "Yabancılık" başka vasıflara dayanıyordu. İşin erbapları eskiden daha az kişiden oluşan "taht"ın zarif müziğini ve seyirciyle olan karşılıklı iletişimini özlediklerini dile getiriyorlardı. Ama genel olarak yeni enstrümanların ve tekniklerin kendi başlarına modern Arap müziğine zarar verebilecekleri düşünülmüyordu.

Enstrümantal girizgâh bitmek üzereyken Ümmü Gülsüm kalkar, elinde sembolü olan ipek eşarbı tutarak üç ila altı saat arası sürecek icrasına başlardı. Evlerindeki dinleyiciler, o ayağa kalktığı zaman coşkulu bir alkış duyarlardı. "Vasla" adı verilen ilk şarkıyı alışılageldiği üzere seyircisinin nabzını tutmak ve eğer gerekiyorsa yeni ve popüler bir şarkıyla onları "ısındırmak" için kullanırdı. Yeni şarkılar ikinci "vasla" olarak sunulurdu. Çoğu zaman diğer şarkıların seçimini kelimenin tam anlamıyla son ana –seyircileri gördüğü zamana– bırakırdı. Bu da onun seyirciyi tartmasına, kapanış "vasla"sını seyircilerin reaksiyonuna göre düzenlemesine imkân veriyor, daha önceden belirlenmiş bir programı yarıda kesmek zorunda kalmadan yorgunluğunu kontrol altında tutabilmesini sağlıyordu.

(...) Ümmü Gülsüm, "Bir şarkı her şeyden önce kelimelere dayanır" demişti. "Eğer kelimeler güzelse, bu durum bestekâra ve şarkıcıya ilham verir, böylece ortaya harika bir beste ve mükemmel bir yorum çıkar. Metin ne kadar etkili ise, şarkı da o kadar etkili olur. Bana göre müzikte önemli olan sözlerdir."

Ümmü Gülsüm sanat hayatı süresince Arap diline ve şiirine olan hakimiyeti ile tanındı. Ona göre bunlar temel bilgilerdi: "Doğru telaffuz edemeyen bir şarkıcı dinleyicinin kalbine seslenemez ve mükemmel sanatsal yorumu beceremez." Bazılarına göre o "her kelimeyi tek tek tadıyordu".

Nihayetinde Ümmü Gülsüm'ün üslûbundaki "tarab"ın özü, kelimelerin müzikle olan bağı idi. Bu bağ onun neden Arap şarkıcılığının en kusursuz örneklerinden biri olduğunu açıklıyor, Mısırlı dinleyiciler tarafından Türk stili şarkıcılıkla özdeşleştirilen, yalnızca melodik türetmelere dayalı bir büyülenme sürecinden (tatrib) uzaklaşmayı temsil ediyordu.

Virginia Danielson, "Mısır'ın Sesi –Ümmü Gülsüm, Arap Şarkısı ve Yirminci Yüzyılda Mısır Toplumu" (Bağlam)

ALEC EMPIRE

Berlin punk

Hardcore elektroniğin usta ismi, yeni albümü "The Golden Foretaste of Heaven"da sakin sularda yüzüyor...

Yeni albümünüzde alıştığımız sert müziğiniz de yok, politik göndermeleriniz de...
Bu sefer de böyle oldu. Atari Teenage Riot olarak yaptığımız müzikler belki de her zamankinden daha anlamlı bugün, ama kendimi tekrar etmek de istemiyorum. Bugüne kadar birçok elektronik albüm yaptım, ama bu sefer, yine aynı nitelikte, ama daha şarkı yapısına uygun parçalar yapmak niyetindeydim. Önümüzdeki on sene boyunca aynı yolda ilerleyeceğimi söylemiyorum, ama her bir Alec Empire albümünde tekrara kaçmadan, özel, özgün bir şey yapmak istiyorum. Atari Teenage Riot'ın belli bir konsepti, bütünselliği vardı, bu albümdeyse başka bir yönümü göstermeye çalıştım.

Atari Teenage Riot'ın mirası yeni işler çıkarmanızda sorun yaratıyor mu?
İnsanın tek kişilikten ibaret olduğu, imgenin o kişiliği ele geçirebileceği düşünülüyor. İsteyen eski işlerime istediği zaman ulaşabilir, ayrıca pek çok parça hâlâ protesto gösterilerinde kullanılıyor. Şahsen bugünlerde politik dozum daha da arttı, ama galiba müziğimde o kadar direkt konuşmuyorum. Bu albümde temiz ve titiz bir sound var, teknodan, rock'tan, punk'tan, '70'lerin New York rock ortamından, David Bowie ve Lou Reed'in soğuk, kırık 1971 Berlin döneminden izler var. Esasen, gürültülü işlere nazaran daha zor böyle bir albüm yapmak.
Daha kabul edilebilir parçalar yapmak gibi bir kaygınız mı vardı?
Hayır, ben o şekilde düşünmem. Almanya'daki indie disko kulüpleri bu albümü hemen sahiplendi. Sebebini pek anlamamıştım ama, metal camiası da "Intelligence and Sacrifice" albümümü çok benimsemişti. Ama bunları tayin ederek yola çıkamam.
Berlin ortamı şu aralar nasıl?
Avangard, deneysellik hâlâ önemli, Berlin hep yeni şeyler yaratmak için yollar buluyor. Almanya'nın geri kalanından tamamen apayrı bir şehir Berlin, burada tam bağımsız bir atmosfer var, aksi takdirde ayakta kalamaz zaten...
(Clash, çev: Merve Erol)

THE LAST SHADOW PUPPETS

Her sonbahar gelişinde

Arctic Monkeys'den Alex Turner ve The Rascals'dan Miles Kane'in işbirliğinin ilk ürünü "The Age Of The Understatement", yaylılarla yüklü olgun rock'uyla parlıyor...

Grubu nasıl kurdunuz?
Miles Kane: Son yıllarda çok iyi dost olduk, beraber çalışma fikri hep zihnimizin bir köşesinde duruyordu. Bir ara Alex'e bir şeyler dinletiyordum, o ara Scott Walker'ın Jacques Brel okuduğu albüme vurgundum, bir de David Bowie'nin "Aladdin Sane" albümündeki "Time" şarkısına. Şarkıları bir çırpıda yazıp bitirdik.
Alex Turner: Miles'ın dinlettiği bazı Scott Walker parçalarını, mesela "The Plague"ı daha önce dinlememiştim. Bir cumartesi öğleden sonrası, bugün bizim yaşımızda birilerinin de böyle dram yüklü albümler yapmasının ne kadar güzel olacağından konuşuyorduk, öylece karar verdik.
Yaylıları kullanmak nereden aklınıza geldi?
Alex: Eski zaman işlerine referans vermeyi istedik, ama yekten taklit etme derdinde değildik. Nick Drake'inkiler gibi film müziği'vari, bir orman atmosferini, bir sonbahar havasını verebilen yaylılar arıyorduk. Hatta Drake'ten daha dram yüklü olsun istedik. Yaşını başını almış bir profesyonel yerine yine bizim yaşlardaki Owen Pallett kotardı yaylı aranjmanlarını, melodileri hakikaten geliştirdi.
Normalde gruplarınız böyle şarkılar yazmanıza fırsat vermiyor mu?
Alex: Çalmaktan en çok hoşlandığımız Arctic Monkeys şarkıları, üzerinde hep beraber uğraştıklarımız. Bu albümdeki şarkılarsa, Miles'la benden çıktıktan sonra neredeyse tamamlanmışlardı. Birbirinden ayrı durmalarından gayet memnunum.
Miles: Diger gruplarımıza karşı bir durum yok ortada. Beklemek yerine, bu şarkılardaki enerji ve dramı yakalamak istedik, hepsi bu.
Mevcut hayranların iki arada bir derede kalması gibi bir tehlike yok mu?
Miles: Scott Walker'ın adını dahi duymamış bir sürü yaşıtımız var, ama kim bilir? Rascals'cılar seviyor en azından. Bana öyle geliyor ki, biz daha epey müzik yapacağız beraber.
Alex: İnsan bazı tepkileri tahmin edebiliyor: "Ne sikim şeyler çalıyor bunlar böyle?" Ama bu müziğe girebilenler de gerçekten seveceklerdir.
(Mojo, çev: M.E.)

TOUMANI DIABATE

Bir mirasa ağıt

Malili kora üstadı, yeni albümü "The Mande Variations"la bizi yine büyülü bir yolculuğa davet ediyor...

Şaka niyetine, son albümünüzde "İyi, Kötü, Çirkin"in müziğine gönderme yapmışsınız. Başka böyle sürprizler var mı?
Onu ikinci albümümdeki "Djelika"da da biraz çalmıştım, popüler bir müzik parçası sonuçta. Var mı başka sürpriz? "Elyne Road" şarkısına bir göz atın: Melodiyi "Kingston Town" diye bir reggae parçasından hareketle çıkarmıştım. Londra'ya ilk geldiğimde her yerde bu UB40 şarkısı çalıyordu.
"Kaounding Cissoko", "Cantelowes" gibi parçalarda da eski albümlerinizin izleri var. Eski temalarınıza neden tekrar dönüyorsunuz?
İlk albümümü kaydettiğim sıralarda Kuzey Londra'da, Cantelowes Road'da oturuyordum. Şimdi yaptığım, o eski parçanın yepyeni bir versiyonu; bana o eski günleri hatırlatıyor. "Kaounding Cissoko" ise "Alla L'aa Ke"yi yeni çalış biçimimden ibaret; her ne kadar bana Senegal'in sabar davulları gibi gelen yeni ritmler eklediysem de, babama borçlu olduğum bir şarkı. esasen Şarkının adını değiştirdim ki, Kaounding'e, Baabaa Maal'in koracısına –ve babamın ikinci eşinin ilişkisine– ithaf edebileyim.
Enstrümantal bir albüm için bir hayli saygı duruşu mevcut...
Kaounding'in yanında, Ali Farka Touré'yi de anmak istedim, tanıştığımız andan itibaren müziğimi desteklemişti. Ona ithaf ettiğim parça stüdyoda doğaçlama olarak çıktı, müziğimle onun ardından üzüntümü ve ona saygımı göstermek istedim. Ismael Drame benim ruhsal kılavuzumdu, bana İslâm hakkında çok şey öğreten bilge bir insandı. O kaydın başında bir dua var, Wagadu İmparatorluğu'nun koruyucusu olan yılan hakkında eski bir ezgi... Çalarken, eski kuşakların bütün kora icracılarını hatırıma getiririm, farklı çalış tekniklerini, müziği nasıl ilerlettiklerini düşünürüm. Bugün onların zamanı geride kaldı, bir gün ben de geçip gideceğim, dolayısıyla korayı ve bu müziği geliştirme yolunda katkı yapmak gibi bir sorumluluğum var.
(Mojo, çev: M.E.)

BERNARD LAVILLIERS

Gettonun dili

Yılların şanson-rock'çusu, yeni albümü "Samedi soir à Beyrouth"da Ortadoğu işi bir reggae yaratmış...

Genelde pek reggae bir sound'unuz yoktur. Böyle bir yön değişikliğinin nedeni ne?
Aslında, epey reggae yaptım, özellikle de Jimmy Cliff'le. Ska rock ya da rocksteady ritmlerinde parçalar yapmıştım. Yakın akraba olan Jamaika ritmleriyle Memphis soul'u birleştirmek istiyordum.
Memphis'e tekrar dönüp bu projeyi devam ettirmek gibi bir niyetiniz var mı?
Soul ritmini derinleştirmek ve belki biraz daha farklı melodik denemeler yapmak için yeniden gitmeyi çok istiyorum. Memphis neredeyse terk edilmiş, her yerde satılık ilanları, bütün insanların öldüğü bir savaş çıkmış sanırsınız. Gettodaysa bambaşka bir dünya var: Uyuşturucu, silah, hiphop / slam / dancehall reggae müzisyenleri... Kingston'la Memphis çok farklı değil. İnsanlar sokaklarda yaşıyor, evlerinin önüne kanepeleri atmışlar. Gettolara alışkınımdır.
Albüm akla Gainsbourg'u ve meşhur "Aux armes et caetera" albümünü getiriyor...
Evet, ama o, Marley'in son grubu gibi, reggae'nin en büyükleriyle beraber baştan aşa-

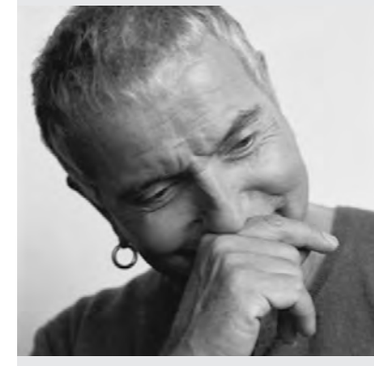

ğı reggae bir albüm yapmıştı. Benimkinden daha geleneksel di. Çok güzel bir albümdü. Fransızcayla groove'u bağdaştırmıştı. Gainsbourg çok büyük müzisyen. Ben eski tarz reggae'yi daha çok seviyorum, çok daha melodikti. Dancehall ve ragga'dan sonra bugün o melodiklik kayboldu.
Biraz Jamaika'yı anlatır mısınız?
61 yaşındayım. Dolayısıyla, Gladiators'ı yakaladım, hatta onlarla çaldım bile. Jamaika'ya gitmek bu kadar kolay değildi o zamanlar. Pek iyi karşılanmıyordunuz. Müzisyenseniz şanslıydınız. Şimdi Jamaika'ya gittiğimde ahbaplarım "vay döndün ha" diyorlar. Çok çalışkan olduklarını, sanıldığı gibi uyuşturucu müptelâsı olmadıklarını mutlaka söylemek istiyorum.
Yaşayan reggae sanatçılarından özellikle çok beğendikleriniz var mı?
Burning Spear ilk büyük bestecilerden. Jimmy Cliff'in ne yaptığını bilmiyorum. Bir yaz festivalinde rastlaşmıştık, ama sürekli hareket halinde, dünyanın dört bir yanında kadınları var... Onun dışında, Gladiators, Third World...
Başka hangi mesleği yapabilirdiniz?
Hekimlik! Bence çok faydalı meslek.
Hangisini yapmak istemezdiniz?
Polislik.
Hangi ünlünün yerinde olmak isterdiniz?
Jean Baudrillard. Çok kendine has bir analiz tarzı vardı, ayrıca müthiş zekiydi. Samimi analizler yapabilen, ama kendini o kadar da ciddiye almayan insanları seviyorum.
(Rfimusique, çev: Siren İdemen)

SHE & HIM

Tarih bir iptilâdır

M. Ward ve "Almost Famous" filminden hatırladığımız Zooey Deschanel güçlerini birleştirdi ve "Volume One" albümünü yayınladı...

Tanınan bir oyuncusunuz. Neden müzisyen olmaya karar verdiniz?
Zooey Deschanel: Müzik çok kişisel bir şey. Yokluktan bir şey çıkarıyorsunuz. Ayrıca bir albüm kaydı sırasında daha az insan bulunuyor, en azından bizimki öyleydi. Albümdeki her şeyin arkasında durabilirim. Bir film yaparken büyük bir makinenin bir parçası oluyorsunuz.
Zooey yaptığı demoları size gönderirken bayağı çekinmiş. Nasıl ikna ettiniz?
M.Ward: Pek uğraşmam gerekmedi. Önceden albümler yapmış olduğunu zannediyordum, öyle olmadığını öğrenince çok şaşırdım. Bir soundtrack kaydı için Los Angeles'ta tanıştık ve bağımız kopmadı. Gönderdiği demoları çok beğendim. İnsan her zaman günışığına çıkmamış güzel şarkılara rastlamaz, hele bir de yazanın hayattaki esas işi bu değilse.
Yaptığınız işlerde geçmişe duyduğunuz büyük ilgi ve saygı seziliyor.
Zooey: Hikâye anlatmaya bayılırım. Kendimi bir masalcı gibi görüyorum, sadece bir şarkıcı ya da oyuncu değilim. Tarih hakkında bilgi sahibi olursanız, kendi hakkınızda da çok şey öğreniyorsunuz.
Benzer bir duygu sizde de var. Kendi şarkılarınızı taze tutarken nasıl oluyor da geçmişin sound'unu böyle kutsayabiliyorsunuz?
M.Ward: Bunun yolunun müzik tarihiyle –ya da ilgilendiğin şeyin tarihiyle– kendi kişisel tarihinin kesişim noktasını bulmaktan geçtiğine inanıyorum. Tarihsel dalgalanmaları anlamak yaşamsal önemi haiz bir şey.
Seçimlerde Barack Obama'ya açık destek veriyorsunuz. Siyasete bu kadar yakın durmak müziğinizi etkiliyor mu?
M. Ward: Obama'ya destek için birkaç konsere çıktım. Müzisyenler siyasetten etkileniyor. Obama inşallah kazanır, ama kaybetse de, kampanyasının adayların yapabileceklerine ilişkin bakışı değiştirdiğini düşünürüm. Irklar üzerine yaptığı konuşmanın bile ülkede büyük etkisi oldu.

Bu ülkede önceden varolduğunu hatırlamadığım diyalog kanallarını açıyor.
İnsana takla attıracak kadar güzel bir bir sanat yaptı söyleyin.
Zooey: "Getz/Gilberto".
M. Ward: "2001: A Space Odyssey".
Kendi paranızla aldığınız ilk plak neydi?
Zooey: The Beatles, "A Hard Day's Night".
M. Ward: The Smiths, "The Queen Is Dead" kaseti.
Cenazenizde hangi şarkının çalmasını isterdiniz?
Zooey: Zombies'den "This Will Be Our Year".
M. Ward: "Amazing Grace".
(Pitchfork, Exclaim, çev: Çiğdem Öztürk)

DUFFY

Şurup ve bal

Duffy, Bernard Butler'ın prodüktörlüğünde doldurduğu ilk albümü "Rockferry"yle "yeni Amy Winehouse'lar" arasına katıldı.

Şarkı söylemeye ne zaman başladın?
İçimde hep vardı, ama Galler'in ortasında, Allah'ın unuttuğu bir yerde büyüdüğüm için kendime sakladım. 16 yaşıma gelip de arkadaşlarım beni yüreklendirinceye kadar kimseye bahsetmedim. Tuvalette gizli gizli sigara içtiğimizde arkadaşlarım onları eğlendirmemi isterdi. Kimseye lafını edemediğim konular oldu hayatımda, şarkı söylemek de sessiz sedasız yaptığım şeylerdendi.
Kumlu bir söyleyiş tarzın var. Üzerinde çalıştığın bir şey miydi, allah vergisi mi?
Sesim hep böyleydi. Değişik oktavlarda söyleyebiliyorum. Tek bir kalıba bağlı kalmayı sevmiyorum, sesimin farklı hallerini kullanmayı tercih ediyorum. Kaba hatlarını törpüledikçe sesin imkânlarının farkına vardım.
Aretha Franklin, Dusty Springfield gibileriyle karşılaştırılmak gözünü korkutuyor mu?
Kesinlikle. En iyinin en iyisi onlar. Böylesine

muazzam tecrübelerle beraber anılmak ürpertiyor beni, daha yolun başındayım. Şayet bir 10-15 sene sonra bu tür iltifatlar alırsam, o zaman tadını çıkarabilirim.
Soul müzikten çok beslendiğin sesinden belli. Evde dinlenir miydi?
Hayır, hiç! Blues, Galler'de kültürün bir parçası olmadı. Daha ziyade, pek hoşlanmadığım şarkı yarışmalarının vazgeçilmezlerindendi. Uyum sağlayamadığım korodan atılmam kişiliğimi bulmamı sağladı. Acıyla teslim olunan, anlaşılması güç, duygusal soul'a bayılırım. Soul müzik hakkında sürekli yeni şeyler öğreniyorum.
Favori soul şarkıcın kim?
Bettye Swann. Çok hassas, ama bir o kadar etkili. Müthiş kombinasyon.
Albümün doğumu iki yıl sürmüş. Neden?
Benim için yazılmış bir takım şarkılar vardı ama, pek de uygun değillerdi. Kendi malzememi yazmaya cesaretlendirilinceye dek, gerçekte kim olduğumun, şarkı yazabildiğimin farkında değildik. Coğrafi şartlar da cabası. Londra'ya taşındıktan sonra daha üretken oldum. Geçmişte yaşadıklarım, insanlara güven duygumda bir yarılma yaratmıştı. Jeannette Lee'yle birlikte çalışmaya başlayınca gevşedim, aynı zamanda bir tür müzikal keşif yolculuğuna çıkmış oldum. Hiç aşık olmadım. Gerçekten. Aşkın ne olduğunu keşfetmem gerekti. Güneyli soul'un bendeki karşılığı, yemyeşil, düşük tempolu yaşantısıyla birçok ilk dönem şarkıma esin vermiş Kuzey Galler. Şehirle birlikte tempom yükseldi, takatim arttı. Artık daha çok toplum üzerine yazıyorum. Örneğin "Syrup & Honey", birbirlerini seven insanların, ailelerin nasıl olup da birbirlerine ayıracak vakit bulamadıklarına dair bir parça.
(Clash, çev: Şahan Nuhoğlu)

KELLY DE MARTINO

Marilyn and me

Kelly de Martino, ikinci albümü "Honest"ta, Mazzy Star'a benzer bir minimalist gothic-folk ses örgüsü kuruyor…

Bugüne gelene kadar nasıl bir müzikal yolculuk yaşadın?
Altı yaşımda piyano öğrenmeye başladım. Klasik müzik ve pop müzik hayatımın her döneminde beni harekete geçirdi. Çeşitli esin kaynaklarım oldu: John Lennon, George Harrison, Lucinda Williams, Bettie Serveert, Martha Wainwright, Stevie Wonder, Dolly Parton... Ama albümün hazırlıkları esnasında neredeyse hiç müzik dinlemeyip kendi dünyamla başbaşa kalmak istedim. O sıralarda beni müzikten çok kitaplar etkiledi. Mesela Marilyn Monroe'nun biyografisi. Yarattığı personaya bağlı klişelerin çok uzağında güzel bir kadını ve onun güçlü kişiliğini keşfettim.

Albümün adı neden "Honest"?
Kendimi dürüst hissettiğim anlamına gelmiyor... Bu bir iddiadan ziyade, sadece bir temenni.
Fransa'ya olan bağlılığın nereden ileri geliyor?
Her zaman, günün birinde ABD'deki yaşamımla bütün bağlarımı koparıp kimsenin beni bulamayacağı yerlere gitmek istedim. Özgür olmak, başıboş dolaşmak için Paris'i düşlüyordum. "Honest"ı yarı yarıya Paris ve California'da tamamladım. Paris'te, güneş yüzü görmeden Ménilmontant'daki daireye kendimi kapattım, California'da ise tam tersi, gökyüzüne paralel bir çatı katında besteledim şarkıları...
George Harrison'ın "Long Long Long"unu yorumlamak nereden aklına geldi?
Bir gün, albüme emeği geçen arkadaşım Evan'la oturmuş konuşuyor, bir yandan da otomatikman gitar tımbırdatıyorduk. Birdenbire Evan bu şarkıyı çalıp söylemeye başladı. O kadar güzel bir andı ki, hemen yorumlayıp albüme katmak istedim.
Müzik dışında sinema ve modayla da uğraşıyorsun...
Üçünde de kendimi ifade edebildiğime inanıyorum. Tutkuların peşine düşmek güzeldir.
Gelecekteki projelerin?
Bir çocuk yapıp bu bohem hayata armağan etmek.
(Les Inrockuptibles, Musiqualité, çev: Derya Bengi)

PETE & THE PIRATES

Limandan limana

İngiliz beşlinin "Little Death" adlı ilk albümü neşeli ve akılda kalıcı rock'n'roll parçalarıyla dolu…

Grupta başçı ve gitarist iki Peter var. İsminiz hangisinden geliyor?
Peter Cottermoul: İkimizden de değil. Biz Pete değil, Pirate (korsan) olmak istiyoruz.
David Thorpe: Ama zaten ikiniz de korsansınız, mızıkçılık etmeyin!.. Pete ve Pirate'ın birbirine ne kadar yakıştığını görmüyor musunuz?
Bir korsan neyi temsil ediyor sizin için?
David: Bir çocukluk hayalini temsil ediyor. Maceraya atılmak, zenginleri soymak, bir arkadaş çetesiyle o limandan bu limana dolaşıp kendini bağımsız hissetmek…
Reading şehrinde büyüdünüz. Bir grubu kurup yaşatmak için nasıl bir yerdir?
David: Londra'ya ne fazla uzak ne de fazla yakındır. Büyüme çağımızda, kendi aramızdaki gırgır şamata dışında başımızdan hiçbir büyük olay geçmedi. Böylece oradan kaçıp kurtulma içgüdüsüne sahip olduk. Lou Reed'in Andy Warhol için yazdığı şarkıdaki gibi: "Küçük bir şehrin en iyi yanı, oradan çıkıp gitmek istediğini bilmektir."
Peter: Reading kadar ağırbaşlı bir yer daha yoktur. Normal insanların bir arada normal normal nasıl yaşadığını görmek isteyen herkes Reading'e gitmeli... Kültürel açıdan hiçbir şey yok, sadece "içme kültürü" hüküm sürüyor. Bu da bize ilham vermedi değil.

David: Elbette her yaz düzenlenen Reading Festivali var, ama sadece turistik. Biz de bu festivalde çaldık. Reading kentinde ise gerçek bir müzik sahnesi yok.
Yıllar önce kuruldunuz, ama bugüne kadar sadece bir albüm yayınladınız.
David: Beş yıl önce kurulduk ve albümümüzü iki haftada kaydettik. İki hafta bile uzun geldi bize. "Little Death" eski şarkılarımızla yenilerin bir karması oldu.
Sound'unuzu nasıl tarif edersiniz?
David: Melodik, dürüst, eğlenceli, heyecanlı rock'n'roll.
(Les Inrockuptibles, Popnews, çev: D.B..)

32'de Elazığ cezaevinde bir Memedimiz vardı bizim. Kara, kavruk oğlan. Sovyet sınırındaki bir karakolda askerlik yapmış. Sonra gelmiş memlekete; bir gün kahvede, "Rusların karakolları fena değildi, aç değildiler" gibi bir söz etmiş. "Komunist oldun" deyip bizim yanımıza tıktılar bunu. Beş vakit namazında. Cin gibi bir oğlan. "Okuman yazman var mı?" dedik. "Harfleri tanıyorum da birbirine vuramıyorum" dedi. Okuyamıyordu. Epeyi kaldı bizimle... Bir gün "Ne vakit gözü açılacak, ne vakit gerçekleri görecek bu halk" gibisine dertleşiyoruz. "Baba, " dedi, "bu millet de benim gibi, harfleri tanıyor da, daha birbirine vuramıyor." **VEDAT TÜRKALİ**, Bir Gün Tek Başına

Yağmur bir ses olaydı sırf / Toplu sözleşmeye oturur muydu topraklar?
CAN YÜCEL

The Dø
A Mouthful
(Disques Office)

Her mevsimin likörü olduğu gibi, müziği de var. Güzün limonu, kışın çileği, baharın nanesi, yazın portakalı... Bahar geldi, ihtiyarlarımızı baharın başında kaybettik. Soğuğa dayanamazlar. Kırılgandır kemikleri. Bakışlarının rengi değişmiştir. Ağaçlar gibi. Onlar kendi parfümlerinden sarhoş, mahmurdur şimdi. Biz ise yeni ışığa alışmaya, anlatamadığımız bir heyecanla uyanmaya çalışıyoruz. Bahar müzikleri, kışın uzaklığını taşır, tutulamazlığını. Ama leylakların rengi, kolay dökülen çiçeklerin zarafeti vardır bahar müziklerinde. Her ne kadar "A Mouthful" bu senenin başında çıkmış olsa da, bir bahar albümü/ayini olmuş, yeşil, siklamen, çocuksu, biraz da hüzünlü. Finlandiyalı Olivia B. Merilahti ve Fransız Dan Levy'den mürekkep The Dø, birkaç tane film ve sahne müzik çalışmasından sonra ilk albümleriyle huzurlarımızda. İlk nota "do"dan türemiş grubumuz, The Cardigans'ımsı bir vokale ve CocoRosie avangardlığına sahip. Folk, rock, pop, rap ve elektronik tınılar bu albümü tanıtırken ilk akla gelen tanımlar. Ama güzellikleri, tanımların dışında kalmaları, kutulara sığamamalarında. Mesela "Stay (Just a little bit more)" şarkısından yola çıkacak olsak, The Dø'yu yumuşak, ballı bir şey olarak tanımlamamız gerekirdi, ne de olsa şekersesli bir hanım kızımız, olabildiğince naif bir halde, "biraz daha kal" diye yalvarmaktadır, kanun gibi akan bir gitar akorunun üstünde. Sözleri dikkatle dinleyelim –şarkının hikâyesi, bize, ithaf edilen "objenin", tanıyınca o kadar parlak olmadığını, ama yine de onu yatağa atıp mutlu olmak istediğini belirtmiş olur. Demir bir ironi mi? Hayır, daha kırılgan bir şey –sert görünmeye çalışan narin bir şey. Velhasıl, ağızda kalan tat, hoş ve loştur. "On My Shoulders"a gelince, indie-Amerikan diyarlarına gitmiş oluruz. Blonde Redhead'i düşünmeden edemeyiz. (Blonde Redhead'i sevenler The Dø'ya ısınacaktır, o kesin.) "Queen Dot Kong"un rapper mertliği, söylemeden edemeyeceğiz, Spice Girls zıpırlığıyla yoğrulmuş. "Song For Lovers" gibi tatlı-sert bir şarkıyla bu şarkı nasıl aynı albümde yer alabilir diyebilirsiniz. Dahası da var, Fince seslendirilmiş "Unissasi Laulelet" Enya tarzında bir new age şansonu! "Travel Light" fazlasıyla cool, "Searching Gold" ise sade, karanlık. Düşen ağaçlar ve soğukluklar içinde aranan altın, tam da kıştan çıkma şarkısı. Stravinsky'nin Bahar'a kurban ettiği bakirenin sesini duyabilir miyiz burada? Evet. Ama biz "Aha"nın İngiliz/İskandinav hızıyla boşalmayı tercih edebiliriz. Kırılganlık da bir yere kadar. İhtiyarlarımız ve çocuklarımız menekşelere yarar.

Çağımıza uygun bir füzyon, öyle değil mi? Mutfakları karıştırmayı sevmiyorsanız, anlarız. Ama yine de The Dø'nun hakkını vermek lâzım: Tüm stilleri iyi kıvırmışlar. Coşku ve hüzün arasında iyi inip çıkmışlar. Tam bir Eluard şiiri gibi. Can Baba ağzından birkaç son söz, müziğin yanında iyi gider: "Diz çökmüş gözkapaklarım üstüne / Saçlarım içindedir saçları / Hali var ellerimin halinden / Rengi var gözlerimin renginden / Düşmüş kuyusuna gölgemin / Fırlatılmış bir taş gibi göğe / Gözleri var açıktır her daim / Uykuyu haram ettirir bana / Ya güneşleri önüne katan / Ya o ışık delisi rüyaları / Bir güldürür bir ağlatır beni / Söyletir bilmeden ne söylediğimi." *Pelin Batu*

Neon Neon
Stainless Style
(Lex Records)

Neon Neon, Super Furry Animals'ın solisti Gruff Rhys ile hiphop prodüktörü Boom Bip'in projesi. İkilinin ortaklığı, Boom Bip'in 2005 tarihli "Blue Eyed In The Red Room" albümündeki bir şarkıda mikrofonu Rhys'e emanet etmesine kadar gidiyor. Kayıtlarına iki sene önce başladıkları "Stainless Style" ise çıkışı bu seneye kadar uzayan ilk albümleri. Aslında rengiyle, kokusuyla, Reagan'ı, Thatcher'ıyla, uzun tırnakları, yüksek topuklarıyla, savurganlığıyla, hedonizmiyle, Madonna'sıyla, The Cars'ıyla, Duran Duran'ıyla ve "aynalı güneş gözlüklü" Michael Douglas'ıyla '80'lerde geçen bir tür dönem filmi. Elbette her film gibi onun da bir esas oğlanı var: John DeLorean. Romanya'dan göçmüş, Ford'da marangozluk yapan, alkolik bir babayla General Motors'da işçi Macar bir annenin çocuğu... Sıfırdan dolar milyonerliğine yükselmiş, Amerikan rüyasının vücuda gelmiş hali. '60'larda spor araba tasarımlarından kazandığı paralarla otomobil kralı olmuş. Estetik ameliyatla burnunu düzelttirmiş, kadınların taptığı bir playboy'a dönüşmüş. Candice Bergen'le ahbaplık ediyor, Sammy Davis Jr.'la içiyor, Tina Sinatra'yla, Bond kızı Ursula Andress'le çıkıyor.

Çok iyi para kazandığı büyük şirketlerden ayrılıp kendi işini kurma hayali, 1970'lerin sonunda çöküşünü hazırlıyor. Fabrikasını işsizliğin yoğun olduğu Belfast'a kurmaya karar veriyor. Hem işsiz İrlandalılara hayrı dokunacak, hem de üçe beşe çalışacak işçiler sayesinde arabasının maliyeti düşecek. Evdeki hesap çarşıya uymuyor. Fiyatlar bir anda yükseliyor, kalifiye olmayan işçiler düzgün üretim yapamıyor. DeLorean'ın dışına (kaporta illâ ki paslanmaz "stainless" çelikten olacaktı örneğin) içinden çok daha fazla kafa yorduğu DMC-12 modeli neredeyse hiç tutmuyor.

Michael J. Fox'un oynadığı ünlü "Back To The Future" serisinde zaman makinesine çevrilen araba. Ancak sahnedeki performansı gerçek hayatta veremiyor... Yukarı açılan kanat kapılarıyla pek havalı, ancak bir o kadar da dayanıksız olan otomobilin foyası meydana çıktığında, DeLorean için de hayat günden güne kötüleşiyor. İngiliz hükümeti destek olarak şirkete yatırdığı 100 milyon sterlini kaybedince fabrikayı kapatmaya karar veriyor, aynı günlerde kokain ticareti yaptığı suçlamasıyla DeLorean hakkında davalar açılıyor. Kendisini çok iyi savunarak suçlamalardan yakayı sıyırıyor. 2005 yılında hayata gözlerini kapadığındaysa, 80 yaşındadır ve hayata atıldığı günkü kadar parasızdır...

"Stainless Style"ın yardımcı rollerinde Spank Rock, Yo Majesty, Har Mar Superstar, Fat Lip ve Magic Numbers var. Her sekansta bir başkası rol kesiyor, her şarkıda DeLorean'ın bir başka hikâyesi anlatılıyor.

Günümüzün imkânlarıyla, house'u, soul'u, rock'u ve cazıyla acayip bir '80'ler portresi çiziliyor. Ortaya çıkan iş P.T. Anderson'un müthiş filmi "Boggie Nights" kadar renkli, heyecanlı, komik ve hüzünlü.
İlker Aksoy

52→

Seviyordu. Bir şeyin iyi ve kötü ya da haklı ve haksız diye nitelendirilmesini engelleyen bu felaket bütün özelliklerini, düşüncelerini ve amaçlarını elinden almıştı, her şeyden bağımsızdı ve ileriye ya da dışarıya doğru yol olarak gösterilebilecek bir yolun bulunmadığından emindi. Başka tarafta başkaları iş görür, ortaya bir takım eserler koymaya uğraşırken, o tümüyle sevgiye adamıştı kendini. Çalışmaktan ve yaşamaktan daha çok güç istiyordu sevmek. **INGEBORG BACHMANN**, Otuz Yaş

Biz Ruslar eskiden karanlıkta yaşıyorduk, şimdi aydınlıkta ölüyoruz.
(Brad Anderson'un "Transsiberian" filminden)

Sonsuz bir düşünmek ve kederi denkleştirmekmiş bellek, yalnızca kendisi için değil: Gündelik muğlaklık ve gündelik sürekli kuşku duyma gerekliliği için.
THOMAS BERNHARD, Don

Çocuklar gibi oyalanmak için ya da ihtiraslı kimseler gibi bilgi edinmek için okumayın, yaşamak için okuyun.
GUSTAVE FLAUBERT

TINDERSTICKS
The Hungry Saw
(Beggars Banquet)

Bazı şarkılar vardır, daha önce hiç duymamış olsak bile sahibini çabucak tanıyabiliriz. '90'ların başında İngiltere'den yola çıkıp pişmanlıkların, kayıpların ve hesaplaşmaların havada uçuştuğu bir dünyayı tekeline alan Tindersticks, böyle şarkılar yaratabilen ender gruplardan. Yıllar boyunca Stuart Staples'ın dumanlı tok sesiyle damgalanmış orkestral şarkılar yazan grup, gitgide daha karanlık, içe kapanık ve sade bir hal almıştı. Öyle ki, 2003'teki "Waiting For The Moon" sonrası grup bunca zaman böylesine yoğun bir müzik yapmanın ağırlığını kaldıramayıp dağılma noktasına geldi, hatta Stuart Staples umudu kesip solo kariyerine yoğunlaştı. Ancak üyelerinin yarısının geçtiğimiz sene gruptan ayrılmasıyla geride kalanlar yeni bir enerji yakalayıp yeni parçalar üzerinde çalışmaya başladı. Bu gelişmelerin ışığında "The Hungry Saw" tam anlamıyla bir kapalı kutuydu ilk haberi geldiğinde. Albüm bir ısınma intro'suyla başlıyor, tekinsiz bir piyano parçası. Arkasından gelen "Yesterday Tomorrows", gitarların üzerinde yükselen, ama kulaklarımıza varana kadar flütlere, yaylılara, orglara bulanan orta tempoda klasik bir Tindersticks şarkısı. Zaten gruba kendine has bir hal veren özelliklerin hepsi albüm boyunca ön planda. "Feel The Sun" gibi iğne iğne batan baladlardan, "The Flicker Of A Little Girl" gibi içinden günışığı sızan şarkılara kadar uzanan bir yelpazede birçok ruh halini geziniyor grup. Üslûpları en az '90'larda yaşadıkları altın çağlarındaki kadar doğrudan, net, derin ve bilgece. Stuart Staples, maddî dünyada çoktan bir müzik evliyası olmuş. Temposunun düşüp monotonlaşması beklentisine çalım atan albüm, son saniyesine kadar şaşırtmaya ve gıdıklamaya devam ediyor. Belirsizliklerle dolu uzun bir ara Tindersticks'e yaramış, grup bu haliyle ununu eleyip eleğini asmaktan çok uzak.

Yiğit Atılgan

PORTISHEAD
Third
(Island)

Portishead'in üçüncü albümü, dile kolay, 11 senedir sabırsızlıkla bekleniyordu. Çıkar mı, çıkmaz mı geriliminin artık bittiği son birkaç senede ise Geoff Barrow'un internetteki blog'una –kimi zaman iyi kafayla– ne yazacağı merak konusu oldu: "Stüdyoyadayız..." "Çalışıyoruz..." "Zero 7 gibilerinin yaptığı asansör müziklerine benzemeyen bir-iki melodi bulduk galiba..." "Mark Ronson bütün o saygın şarkıları alıyor, sikik süpermarket müziğine çeviriyor..." Grubun iki sacayağı olan Geoff Barrow ve Adrian Utley o kadar sene boyunca bir-iki defa da olsa bir araya gelmiş, Portishead için şarkı yazmayı denemişlerdi elbette. Ancak yaptıkları bir türlü içlerine sinmemiş, "madem olmuyor, zorlamayalım" deyip her seferinde ipin ucunu bırakmışlardı. Popüler müzikle araları hiç iyi olmamıştı. Öyle ki, kendi başarılarından bile rahatsız oldukları söylenebilirdi. İstedikleri, o zamana kadar yapılmamış olanı yapmak, hiç gidilmemiş yerlere gitmekti, dinleyicilerine değil, kendilerine ispatlamak istedikleri şeyler vardı anlaşılan...

"Third"de 11 şarkı var. Bir Brezilya filminden alınan sample'larla başlayan "Silence", "Hunter", "Nylon Smile" Portishead'in o tekinsiz atmosferini, siyah-beyaz kara-filmleri, bulutlu yağmurlu günleri, hemen yanıbaşımıza getiriyor.

"The Rip" başta solist Beth Gibbons'ın solo albümünden çıkmışçasına folk'a yakın, ancak sonuna doğru giren bir "makinalı tüfek" ritmiyle bambaşka bir havaya bürünüyor, 1970'lerin Berlin'ine uzanıyor. Eski Portishead şarkılarını andıran "Plastic"den sonra, bu "militer" hava bir başka şarkıyı, "We Carry On"u inşa ediyor.

Ancak asıl yaylım ateşi "Machine Gun"da açılıyor elbette. İlk single olarak sert ve cesur bir seçim olmuş bu. Şarkı Barrow'un bol bol dinlediği avangard gruplara nazire. İki şarkı arasındaysa kısacık "Deep Water" ateşkes çağrısı.

"Small", "Third"ün ilk bestelenen parçası, işaret fişeği "Magic Doors" ve "Threads" derken, albüm oldukça saykodelik ve emprovize bir havada sona eriyor. Ancak sadece emprovize bir "hava"da. Gerçekte her detay Barrow tarafından ince ince düşünülmüş elbette. Portishead'in ilk iki albümü buz gibi bir odadaki battaniyeler gibiydi. Üzerinize örtükçe, onlara daha sıkı sarıldıkça birbirinizin soğuğunu alır, ısındıkça ısınırdınız. O ateş içinize yayıldıkça yalnızlığınızı da, hüznünüzü de unutuverirdiniz. "Third"se, ne kadar sarılırsanız sarılın, hâlâ buz gibi, hâlâ mesafeli. Defalarca dinleyişten sonra bile, köşeyi dönüp puslu havada yok olup giden bir yabancı. Söylemedi demeyin, kalbiniz kırılabilir.

İlker Aksoy

"Ah vre sevda! Vre, ne papaz anlar ne hoca!"

OSMAN NECMİ GÜRMEN

Ah vre Sevda!

KANAT
www.kanatkitap.com

Râna ile Mühtedi'nin yazarından...

"Bu romana konu olan insanların birbirleriyle ve çevreleriyle kurdukları ilişkiler ve mücadeleleri, Hemingway'in *İhtiyar Adam ve Deniz* romanında tarif edilen mücadeleden çok daha zengin. Burada ana tema, konuşma tarzlarına kadar birbirine benzeyen, tek ve ortak bir hassasiyette birleşen ve birbirine karışan Türk ve Yunan halklarının ortak bağlarından oluşan büyük ilişkiler ağıdır." Vasilis Vasilikos

İnsanın büyüme istikameti de ağaca benzer hâkim bey, kümbet gibi dikilir. Ne var ki ağaç sabit, insan gezegendir. **AHMET GÜNTAN**

Ayaklarıma yeşil otlar değmişti, üstümden beyaz bulutlu gökyüzü yürümüştü. Ben ikisinin arasında uyumuştum. Bir Çingene şarkısında kederli bir cümle şimdi bunlar. **BİRHAN KESKİN**

Zaman, dama taşlarıyla oynayan bir çocuktur. **HERAKLEİTOS**

Hayranlık saygı duymaktan, değer vermekten daha kolaydır, hayranlık budalanın niteliğidir. Yalnızca budala hayranlık duyar, akıllı hayranlık duymaz, saygı duyar, değer verir, anlar, böyledir. Ama saygı duymak, değer vermek ve anlamak için düşünce gerekir ve insanların düşüncesi yoktur, düşencesizlerdir ve gerçekten tamamen düşüncesizce piramitlere ve Sicilya sütunlarına ve Pers tapınaklarının önüne yolculuk yaparlar ve kendilerini ve budalalıklarını hayranlıkla etkilerler. **THOMAS BERNHARD**, Eski Ustalar

M83
Saturday=Youth
(Mute / EMI)

"80'lerle kurduğum müzikal ilişkinin hiçbir ironik yanı yok." Kate Bush dinleyerek ağladığını anlatırken kullandığı bu cümleyle o zamanlara romantik ve özlem dolu bir bakış açısıyla yaklaştığını açık ediyor Anthony Gonzalez. Bu özlem, M83'ün beşinci stüdyo albümünün her köşesine sinmiş; '80'leri işaret eden ses seçimleri ve gençliğin kafa karışıklığını konu alan sözler, albümü tematik ve müzikal olarak ele geçirmiş. Odak olarak '80'lerin seçilmiş olması, M83 için sorun yaratıcı bir tercih aslında. M83 deyince üst üste binmiş synth'ler ve piyanolar, ambient sesler ve yersiz yurtsuz gitarlarla yaratılan shogaze-vari astronomik boşluklar geliyor akla. Alışageldiğimiz M83, zaman kavramından bağımsız eserler veren, hatta yüzünü geçmişten ziyade geleceğe dönmüş bir proje. Albümün bir kısmı dönemin pop ve dans ruhunu şişelemeye ayrılınca, bir şeyler eksik kalıyor haliyle. Örneğin "Kim & Jessie", "Couleurs" ve 15 yaşında olmasına rağmen hayat için şimdiden çok geç kaldığını düşünen bir genç kızla ilgili "Graveyard Girl" kendi başlarına eli yüzü düzgün, ama sıradan parçalar; M83'ün parmak izi yok üstlerinde. Fransız müzisyenin özel sihri olan synth katmanlarını kullandığı, içten içe köz gibi yanan "You, Appearing" ve "Skin Of The Night" akılda kalıyor daha ziyade. Gonzalez'le internette tanışıp albüme dahil olan Morgan Kibby'nin vokalleri sayesinde, oturduğumuz yerden uzay yürüyüşü yapabiliyoruz zaman zaman. Sakin ve hüzünlü "Too Late"le başlayıp 11 dakikalık bir ambient deniziyle son bulan kapanış sekansı, M83'ün ilgi çekici işler yapmakta biraz zorlandığı endişesini yaşayan yüreklerimize su serpiyor. Belki o zamanki partneri Nicolas Framegau ile beraber kotardığı 2003 tarihli "Dead Cities, Red Seas & Lost Ghosts" hâlâ erişilememiş bir çıta Gonzalez için, ama müziği farklı açılımlar deneyip ana niteliklerine sahip çıkarak evrilmeye devam ediyor.
Yiğit Atılgan

Sun Kil Moon
April
(Caldo Verde)

Red House Painters'la ilk tanışıklık döneminden bu yana geçen neredeyse yirmi yılda, Mark Kozelek yolundan sapmayıp zaten çok iyi yaptığı şeyde daha da derinleşti. Sadece kendisi ve kemikleşmiş dinleyicisi için müzik yapıyor gibiydi. Koreli boksör Sung-Kil Moon'dan esinlenerek Sun Kil Moon adını verdiği projesiyle yayınladığı üçüncü albüm "April", ustalığın sadelikle olan kan bağı üzerine bir kere daha düşündürüyor. Albümün süreleri toplamda 18 dakikayı bulan ilk iki parçası "Lost Verses" ve "The Light" ile Kozelek "devam etmek istediğinizden emin misiniz?" diye soruyor adeta. Monotonlukla ve iyi şarkıyazarlığının formüle dökülmesi güç tadıyla yücelen iki parça, yeni albümde, ne Modest Mouse cover'larından oluşan "Tiny Cities"in akışkan gitarlarıyla ne de "Ghosts Of The Great Highway"in en iyi parçası "Duk Koo Kim"in psychedelic gürültüsüyle karşı karşıya kalmayacağımızı haber veriyor.

Mark Kozelek'e dair bir şeyleri temelden sevmek gerekiyor 74 dakikalık bu yolculuğa devam edebilmek için: Yalnız olma halini, acıyı sükûnet içinde kabullenişini yansıtan benzersiz sesini, hikâye anlatma yeteneğini ya da sadece "gittiğine inanamayarak uyanıyorum her sabah" cümlesini. Kozelek'in en iyi işi olabileceğini düşündüğümüz "April"i ikinci kere dinledikten sonra, bu parçalarla büyüdüğünüz hissine kapılabilirsiniz. Kozelek "şarkıcı/şarkıyazarı" ekolünün en önemli temsilcilerinden biri. Parçaları Amerika koksa da, Amerikana'nın tozuna toprağına çok fazla bulanmıyor, gelenekleri sırtlamak yerine, içine kapanıyor. Zamandan çok mekânda, doğadan çok evlerin kuytu köşelerinde varoluyor.

Kozelek, hikâyelerini, alternatif country ve Red House Painters'ın slowcore'uyla iç çeken yeni kuşağa anlatabildiği gibi, haklı olarak sürekli benzetildiği Neil Young'ın takipçilerine de dinletebiliyor kendini.

Albüm ilerledikçe ardı ardına gelen küçük sürprizlerle bizi daha fazla içine alıyor. Kozelek, Bonnie 'Prince' Billy'yi "Like The River" ve "Unlit Hallway"deki gibi şarkılarda yalnızlığına ortak ederek ya da bir banjo melodisi marifetiyle country ve folk mirasına selâm vererek bağlılığımızı ödüllendiriyor. Ama albüm zirvesine Kozelek'in yakınmalarını "Tonight The Sky"da olduğu gibi elektrik gitarın varlığından aldığı güçle daha yüksek perdeden dile getirdiği zamanlarda ulaşıyor. *Seda Niğbolu*

54→

Does It Offend You, Yeah
You Have No Idea What You're Getting Yourself Into
(Almost Gold)

İngiltere-Reading çıkışlı Does It Offend You, Yeah? play-list'imize son birkaç yıldır çok tutulan dance-rock klasmanından katılıyor. Bol synthesizer'lı, az vokalli bir müzik yapıyorlar. Daft Punk, Digitalism ve Klaxons, doğal olarak, karşılaştırıldıkları ilk gruplar. Yeni çıkan nu-rave gruplarına inancı tam optimistler tarafından !!!, Muse benzetmeleri de yapılıyor. Fakat onlara Justice yeni albüm çıkarana kadar çerez niyetine takılanların sayısı da az değil.

Çoğu grup kurulduktan sonra istediği yere gelmek için yılların geçmesini beklerken, Does It Offend You, Yeah? birkaç aydan sonra kendini The Cribs'in altında çalarken bulmuş bile. Şöhretleri konser sonlarında enstrümanlarını parçalamaları ve kendilerini seyircilerin üzerine atmalarıyla yayılmış. Ardından kendilerini FIFA'nın bilgisayar oyunlarına ve reklamlara cingıl verirken bulmuşlar. "En kötü grup adı" ödülüyle tescillenmiş isimlerininse pek ilginç bir hikâyesi yok. Şarkı sözü yazmak için masanın başına geçtiklerinde, kendilerine bir isim de bulsalar fena olmayacağı akıllarına geliyor. O sırada televizyonda oynayan İngilizlerin hit dizisi "The Office"den duydukları bir replikte karar kılıyorlar. Kendi parçaları için seçtikleri isimler de dikkat çekici ve komik zaten.

Ayrıca bu ilk albümün adının hakkını verdiğini de kabul edelim. Dinlemeye başladığınız andan itibaren "neye bulaştım ben?" diye düşünmeye de başlıyorsunuz zira. Müziğe kimsenin aldırmadığı, herkesin içip içip kendinden geçtiği renkli partiler için yapılmış gibi bir hissiyatı var "You Have No Idea What You're Getting Yourself Into"nun.

Açılış parçası "Battle Royal", baştan sona aynı şekilde devam eden "beat"iyle ilk defa synthesizer görmüş birinin elinden çıkmış gibi. Sonrasında gelen "With A Heavy Heart"ta vokalist Morgan Quaintance'in sesini ilk defa duyuyor ve benzerlerine oranla bir artısı olmadığını anlıyorsunuz. "We Are Rockstars"da ise tek düşünebildiğimiz, bunun bir Daft Punk cover'ı olup olmadığı. Albümün tekrar tekrar dinlenebilir tek parçası ise ne yazık ki "Attack Of The 60 Ft Lesbian Octopus" adını taşıyor –ki bunu da en kötü şarkı şarkı ismi olarak biz tescilleyelim. Kapanış için "Being Bad Feels Pretty Good" ve "Epic Last Song" gibi daha yavaş parçalar seçilmiş. Galiba yaptıkları en iyi tercih de bu olmuş. Böylelikle yaklaşık yarım saatten sonra "acaba ben ne yaptım?" diye muhasebe yapmaya zamanınız kalıyor. *Esra İpekçi*

ÖZÜR: 1. Geçen ay "68 Soruda 68" testinin 29. sorusunda, Güney Afrikalı Miriam Makeba'yı tek kalemde Güney Amerikalı yapıvermişiz
2. Kısa Dalga'daki Steve Wynn söyleşisinin girişine İngilizce bir takım parazitler kaçmış...

Eğer yaz sıcak ve rüzgârlar kuzeyden eser ve sonbahar yağmurlu ve rüzgârlar güneyden esmekte ise, kışın öksürükler ve ses kısıklığı çok olduğu gibi nezle de fazladır, ama sonbaharda rüzgârlar kuzeyden eserse ve hava da kuru ise gözlü yaşlı insanlar ve kadınlar rahat bir mevsim geçirirler, ama diğerlerinde kuru göz ağrıları, ani ateş yükselmeleri, koriza ve hatta melankoli ortaya çıkar. **HİPOKRAT**

Amerika hakkındaki gerçekleri öğrenmek istiyorsan eline bir kitap al, Rusya hakkındaki gerçekleri öğrenmek istiyorsan eline bir kürek al. *(Brad Anderson'un "Transsiberian" filminden)*

denize özlemle dopdolu / bira içmekten şimdi / sevgilim, yemekli vagonda **RAFAEL ALBERTI**, Yitik Koru

"I'm Not There"
(Soundtrack)
(Sony BMG)
45 yılda 500'e yakın şarkı: Bob Dylan külliyatı umman gibi. Herkes elini bu "çağdaş standartlar" torbasına daldırıp bahtına düşen sekiz-on şarkıyla nefis bir albüm doldurabilir. Bugüne kadar reggae'cilerden cazcılara, Joan Baez'den Bryan Ferry'ye yığınla müzisyen aynı şeyi yaptı. "Nobody Sings Dylan Like Dylan" diye şakacı bir başlıkla, 20 küsur albümlük bir seri bile yayınlandı, çeşitli sanatçıların konserlerindeki Dylan yorumlarını bir araya toplayan...
Bu tombalayı son çeken, Todd Haynes'in eğlenceli ve cesur Dylan biyografisi "I'm Not There" (Beni Orada Arama) filmi oldu. Çoğunluğu indie dünyasının yıldızlarından oluşan zengin kadro 30 şarkıya taze kan getirdi, sonuçta bu güzel filmden de güzel, çift CD'lik bir Dylan cover'ları derlemesine kavuştuk. Yorumların çoğu filmde kullanılmıyor, ama albümün ve filmin ruhu birbirini mükemmelen tamamlıyor.
Ne var ne yok? Şarkıların çoğu, filmin de odaklandığı '60'lara ait tanıdık eserler, ama ilginçtir, "bugüne kadar en çok cover'lanan Dylan şarkıları" listesinde ilk üç sırayı paylaşan "Blowin' In The Wind", "Don't Think Twice, It's All Right", "I Shall Be Released" bu albümde yok. "All Along The Watchtower" (Eddie Vedder), "Knockin' on Heaven's Door" (Antony) ise mevcutlar arasında...
Kuşak dağılımına dikkat: Markéta Irglová (20) ve filmde "Woody Dylan" rolündeki Marcus Carl Franklin (15) de burada, öte yandan Ramblin' Jack Elliott (77), Richie Havens (67), Roger McGuinn (66), Willie Nelson (65) da... Duyan gelmiş.
Maşallah katılanların hepsi de şeytana uymadan, şarkıların esneme limitini zorlamadan yapmış işini. Bu bütünlüklülükte, albüme baştan sona emeği geçen Million Dollar Bashers (Sonic Youth'çular, Tom Verlaine ve John Medeski'den oluşan New York karması), Calexico ve Joe Henry'nin payı büyük.
Albümün sürprizi, filme de adını veren "I'm Not There" isimli parça: Dylan'ın '60'ların sonunda The Band'le kaydettiği şarkı ilk kez bu albümde gün yüzü görüyor, Sonic Youth cover'ı da cabası...
"I'm Not There" soundtrack'i, yalan yok, baştan sona nefaset, ama yine de albümün enginlere sığmayıp taştığı anları not edelim: "Man In The Long Black Coat" ile Mark Lanegan, "Just Like A Woman" ile Charlotte Gainsbourg, "One More Cup Of Coffee" ile Roger McGuinn, "Cold Irons Bound" ile Tom Verlaine... Albümdeki "en Dylan" şahıs ise şaşırtıcı biçimde Stephan Malkmus: "Maggie's Farm" ve "Ballad Of A Thin Man" yorumlarını Dylan dinlese farkı çakamaz.
Derya Bengi

Correcto
Correcto
(Domino Records)
Domino Records'un yeni bombası olarak yansıtılan Glasgow çıkışlı Correcto'nun en tanıdık siması, Franz Ferdinand davulcusu Paul Thomson. Diğer elemanlarsa, bas gitarda The Royal We grubundan tanıdığımız Patrick Doyle, vokalde Danny Sounders ve gitarda Richard Wright. Kendileriyle aynı ismi taşıyan ilk albümleri kısa süre önce yayınlanan Correcto, fazla zeka gerektirmeyen şarkı sözleri, yer yer post-punk etkileri, sarsıcı ritmler, C86 akımının melankolik ve karmaşık gitarları eşliğinde yaptıkları müzikle Kinks, Ramones, Modern Lovers, PIL, The Fall, ama en önemlisi Buzzcocks gibi isimlerle kıyaslanıyor. Albüm, gitar ve davulun güzel bir düet yaptığı "Inuit"le sağlam bir giriş yapıyor. Çeşitli kolaj görüntülerden oluşan güzel bir videoya sahip ilk single "Joni", ahenkli ve keskin gitarlar eşliğinde temiz bir art-pop-punk kaydı olarak sağlam duruyor. Günlük iş hayatının sıkıcılığı ve uyuşturucu etkisi üzerine kurgulanmış "Do it Better", bir yandan The Only Ones klasiği "Another Girl, Another Planet"ı, diğer yandan Buzzcocks'un gerçeküstücülük üzerine kurgulanmış dünyevî şaheseri "Ever Fallen İn Love"u hatırlatıyor. Ortalama iki dakikalık hızlı şarkılar arasına serpiştirilmiş "Save Your Sorrow", "New Capitals", "When You Get Away from Me" gibi Velvet Underground tarzı daha durağan şarkılarla soluklanıyoruz albümde. Correcto'nun Franz Ferdinand'ın ilk dönemde yapmış olduğu etkiyi yaratıp yaratmayacağını bekleyip göreceğiz. Adorno'nun "yanlış hayat doğru yaşanmaz" savından hareketle "yanlış müzik istense de doğru yapılamaz" diyerek bu çocukların doğru işler yaptığını belirtelim. Eskimeyen albümler külliyatına yeni bir sayfa eklemenin heyecanıyla, kurgulanmış dünyadaki gerçeküstü yaşamımıza geri dönüyoruz. *Mehmet Erdoğan*

Be Your Own Pet
Get Awkward
(Ecstatic Peace)
Be Your Own Pet, Amerikan filmlerinde görüp kıskandığımız "lisedeyken evin garajında grup kurma" klişesini en başarılı şekilde hayata geçirenlerden. Indie rock 2000'li yılların başında İngiltere'yi ve biraz gecikmeyle Amerika'yı sallamaya başladığında, dalgalar gitarist Jake Orrall'ın garajına da ulaşmış. Grup, en gürültülüsünden, ucuna biraz punk bulaşmış garage rock yapıyor. Vokal Jemina Pearl'ün sesi inanılmaz şekilde "asla rahatsız etmeyen çığlıklar kraliçesi" Karen O'nunkini çok andırdığı için Yeah Yeah Yeahs benzetmeleri kaçınılmaz oluyor. İlk albümlerine o ara çok moda olduğu için kendi isimlerini veriyorlar. Kings Of Leon, Modest Mouse ve The Kills gibi isimlerle çalışmış in-

sanları da kendilerine bağlayınca, şöhret kuşu kaçmıyor. Grup da 2003'ten beri bu ergenlik hayaliyle gelen başarının ekmeğini yemeye devam ediyor. Elemanlarının tamamının Be Your Own Pet dışında yan projeleri mevcut. Fakat bunun yaptıkları işe güvenmemekle alâkası olmadığını üstüne basa basa söylüyorlar. İlkgençlik zamanlarında peşinden sürüklendikleri bu müziğe asla ihanet etmeyeceklerini de belirtiyorlar. Bu sebeple, ikinci albümleri "Get Awkward" ile grubun liseden mezun olduğunu görmeyi umanları hayal kırıklığına uğratabilirler. Mesela "Becky" parçasında klişe lise tipleri ve sabun köpüğü aşklarıyla dalga geçmişler: "Yeni arkadaşlarına benimle ilgili kötü şeyler söylüyorsun / Fakat benim dostlarım seninkileri döver!" Fakat unuttukları şey, müzikal anlamda kendileriyle dalga geçebilecekleri noktaya gelmemiş oldukları. Bunun için davulcu değiştirmekten daha fazlasını yaptıklarını söylemek de zor. Ellerindeki en güzel şey hâlâ Jemina Pearl'ün sesi ve vokal tarzı. O da "zaten yapılmışı vardı" diye düşünenleri tatmin etmeyebilir. Diğer yandan, açılış şarkısı "Black Hole"dan sonra gerçekten inanılmaz bir enerji patlamasının içine düşüyorsunuz. "Get Awkward", başladığı gibi, nefes almanıza bile izin vermeden bitiyor. Her şeye rağmen, tükenmek bilmeyen enerjik bir müzikten ve Amerikan tarzı sorunlardan bahseden sözlerden hiç bıkmam diyenler için Be Your Own Pet takip edilmesi gereken ilk gruplardan biri olabilir dolayısıyla. *Esra İpekçi*

ONBEŞŞARKI

The Clash Ghetto Defendant
Feridun Düzağaç Beni Bırakma
Frank Turner Photosynthesis
Kibariye Annem
Madonna 4 Minutes
M.I.A. Jimmy
Moimir Papalescu & The Nihilists Fireheart
Mor ve Ötesi Deli
Nine Inch Nails Discipline
RotFront Red Mercedes
Ruth Copeland Gimme Shelter
The Selecter Too Much Pressure
The Submarines You, Me & The Bourgeoisie
Vinicio Capossela Solo Mia
Zenzile Smell The Roses

Stencil: Banksy

ROLL DİSKO OTUZ

ONBEŞALBÜM

A Silver Mt. Zion 13 Blues For Thirteen Moons
Alain Bashung Bleu pétrole
Blur Think Tank
Camille Music Hole
Gabriel Rios Ghostboy
Gnarls Barkley The Odd Couple
Goldfrapp Seventh Tree
Kevin Ayers Unfairground
The Kills Midnight Boom
Manu Chao La Radiolina
Melingo Maldito Tango
Muammer Ketencoğlu İzmir Hatırası
Pinhani Zaman Beklemez
R.E.M. Accelerate
Tindersticks The Hungry Saw

DELİ ŞARKILARI

Cem Karaca Beni Siz Delirttiniz
David Bowie All The Madmen
Elton John Madman Across The River
Joni Mitchell Twisted
Kevin Coyne House On The Hill
The Kinks Acute Schizophrenia Paranoia Blues
Mazhar Fuat Özkan Deli Deli
Metallica Welcome Home (Sanitarium)
Ozzy Osbourne Diary Of A Madman
Pearl Jam Hey Foxymophandlemama, That's Me
Pink Floyd Brain Damage
Radiohead Paranoid Android
The Ramones Go Mental
Rolling Stones 19th Nervous Breakdown
Small Faces Mad John

DÖRT KERE DÖRT iki plakçı + iki bar

DEFORM / Beyoğlu
1. C.E.D.S Xandosis
2. Monoton Monoton Produkt 02
3. Burnier & Cartier
Burnier & Cartier
4. Amos & Sara
Invite To Endless Latino

ZERO / Kadıköy
1. Devotchka A Mad & Faithful Telling
2. Elbow The Seldom Seen Kid
3. The Mars Volta
The Bedlam In Goliath
4. Hercules and Love Affair
Hercules and Love Affair

KARGA / Kadıköy
1. Portishead Machine Gun
2. Barry Adamson
Shadow Of Death Hotel
3. Nick Cave Moonland
4. Radiohead All I Need

PEYOTE / Beyoğlu
1. Piano Magic Love & Music
2. Of Sinking Ships
The Last Signal
3. Avagami Mushy
4. Barzin Pale Blue Eyes

İNGİLTERE albüm

1. Duffy Rockferry
2. Rolling Stones Shine A Light
3. R.E.M. Accelerate
4. Courteeners St. Jude
5. Leona Lewis Spirit
6. Nickelback All The Right Reasons
7. Onerepublic Dreaming Out Loud
8. Scouting For Girls Scouting For Girls
9. Amy Winehouse Back To Black
10. James Hey Ma

ABD albüm

1. Mariah Carey E=MC²
2. Leona Lewis Spirit
3. hannah Montana Meet Miley Cyrus
4. Lady Antebellum Lady Antebellum
5. "Now 27" (Various Artists)
6. George Strait Troubadour
7. "Alvin & The Chipmunks" (Soundtrack)
8. "Juno" (Soundtrack)
9. R.E.M. Accelerate
10. Taylor Swift Taylor Swift

FRANSA albüm

1. Amy Winehouse Back To Black
2. Michael Jackson Thriller
3. Mika Life In Cartoon Motion
4. "NRJ Music Awards 2008"
5. Yael Naim Yael Naim
6. "Les Inrockuptibles –Objectif 2008"
7. Christophe Mae Mon Paradis
8. The Do A mouthful
9. James Blunt All The Lost Souls
10. BB Brunes Blonde comme moi

ŞARKI DEĞİL TARİH!

Talking Heads Psycho Killer

Talking Heads'in 1977 tarihli ilk albümü "Talking Heads: 77"den... Konser filmi "Stop Making Sense"te (Jonathan Demme, '84), David Byrne –tıpkı '92 İstanbul konseri bisindeki gibi– şarkıyı davul makinasıyla akustik gitarla tek başına söyler... Gruptan Tina ve Chris'in kurduğu Tom Tom Club'ın konserlerinde vokali Tina üstlenir... "Psycho Killer", şarkıya ilham veren seri katilin hikâyesinin anlatıldığı "Summer of Sam" filminde (S. Lee, '99) kullanıldı... Şarkı Velvet Revolver, Carry The Zero, Barenaked Ladies, Phish, Antiseen, Terrorvision, Flying Pickets, The Faint, Bishop Allen, Kransky Sisters, Aluminium Babes tarafından cover'landı, Body Count'un "Cop Killer"ını esinledi. "Psycho Killer"ın Richard Thompson & David Byrne düetini ve CBGB's'deki Heads konseri yorumunu YouTube'dan izlemeniz tavsiye olunur.

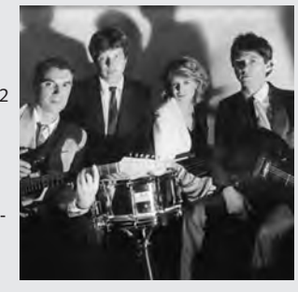

Arama motoru

YouTube güzelleri — Ara

Saul Williams
Saul Williams "Sunday Bloody Sunday"

Nouvelle Vague
Nouvelle Vague - Reprise de « Relax »

Bomb the Bass & Fujiya and Miyagi
Bomb the Bass - Butterfingers

Buck 65
Buck 65 - Dang!

Miriam Makeba
Miriam Makeba-Pata Pata(TV Record,S.Paulo,Brazil,1968)

R.E.M.
R.E.M. : Supernatural superserious (Taratata)

Vladimir Visotski
White Nights Baryshnikov dance (Vysotsky "My Gypsy" song)

Familjen
Familjen: "Det Snurrar I Min Skalle"

Rodolfo Chikilicuatre
Rodolfo Chikilicuatre Baila el ChikiChiki (video Oficial)

Sébastien Tellier
SEBASTIEN TELLIER - DIVINE - OFFICIAL VIDEO

Dinleyici istekleri — Ara

Lisa Li-Lund 12000 Waves
(İsveçli, New Yorklu, Parisli indie folk)
www.myspace.com/lisalilund

La Troba Kung Fu Oriente Miedo
(Barselona'dan Latin/Akdeniz punk bandosu)
www.myspace.com/latrobakungfu

Keren Ann Hallelujah
(Cohen şarkısına kadın dokunuşu)
http://hypem.com

Lightspeed Champion Back To Black
(Akustik gitarla Amy Winehouse cover'ı)
http://hypem.com

Mathew Sawyer & The Ghosts Paris In The Spring
(Londralı modern Roy Orbison)
www.myspace.com/theghostsmyspace

Depedro Two Parts In One
(Madrid'ten Latin blues nağmesi)
www.myspace.com/myspacedepedro

Vera November Our Last Night Together
(Electrelane'in piyanistinden Arthur Russell cover'ı)
www.myspace.com/veranovember

Los Manolos All My Loving
(90'lardan bir flamenko Beatles cover'ı)
www.myspace.com/losmanolos2007

Mark Kozelek Whiskey In The Jar
(Konser kaydından bir İrlanda halk şarkısı)
http://hypem.com

Kate Nash Seven Nation Army
(Piyanolu bir White Stripes cover'ı)
http://hypem.com

Blek Le Rat'nın şablonları Buenos Aires (Arjantin) ve Rabat (Fas) sokaklarında

→ baş tarafı 08'de

ların okuldan sonra gidip oyun oynayabilecekleri, eğlenecekleri özgür alanlardı. Bir kulübemiz vardı, orada malzemelerimizi depoluyorduk. 8 ila 12 yaş arasındaki veletler de süpermarkete gidip boya ve fırça çalıyor, kulübeyi boyuyorlardı. Ampul orada yandı bende. Bir arkadaşımla, aynı şeyi Paris sokaklarında neden yapmayalım diye düşündük. O zaman şehirde hiç graffiti yoktu, sadece siyasî sloganlar ve Ernest Pignon-Ernest'in yaptığı birkaç Rimbaud portresi vardı. Thermophiles sokağında, savaşta hasara uğramış bir binanın duvarını bulduk ve New York'ta gördüklerimin benzerlerini yapmaya çalıştım. Sprey boya almak çok zordu, çünkü çok pahalıydı. Otomobil malzemeleri satan bir dükkânda bunlardan bulduk... Sonuç içler acısıydı, boya şakır şakır akıyordu, her tarafa bulaşmıştı. *(gülüyor)* Akşam, "bu iş böyle olmayacak, bir teknik bulmamız lâzım" dedik. Bunun üzerine, aklıma, bir yolculukta İtalya'da gördüğüm, stencil ve fırçayla yapılmış kasklı Mussolini ile bir faşist graffitinin kalıntıları geldi.

Mayıs '68 eylemcileri ve sitüasyonistler duvarları çok kullanmışlardı; bu da seni etkilemiş miydi?

Mayıs '68'de 16 yaşındaydım, Bezout Sokağı'nın Eylem Komitesi'nde yer alıyordum. Bildiri dağıtıyordum. Yaşananlar beni büyülüyordu, ama tam olarak ne olup bittiğini de anlayamıyordum; zengin olmayan, ama burjuva bir ortamdan geliyordum. Sorbonne'a gidiyordum, gösterileri, protestoları izliyordum, ama dışarıdaydım, şaşkındım. Siyasal bilinçlenmem ve sitüasyonistlerin işlerinin bilincine varmam, 1976'da mimarlığa başlamamla oldu.

Halbuki Güzel Sanatlar'da beş yıl öğrencilik yapmıştın.

Sanat camiası fildişi kulesinde, siyasete tamamen ilgisiz yaşıyordu. '68'den üç yıl sonra Güzel Sanatlar'a girdim; ortam sanki hiçbir şey olmamış gibiydi. Oradaki öğrencilerin hastalıklı ruh halinin sıkıntısını çok çektim, ama okulun bana verebileceklerinin hepsini de aldım: Litografi, gravür, resim... Bütün atölyeleri ve dersleri, özellikle de dekoratör Tati'ninkileri takip ediyordum. Çevremi anlamaya çalışıyordum, ama o günleri hayatımın kötü bir dönemi olarak hâlâ hatırlıyorum. Birbirimizle hiçbir şey paylaşmıyorduk, herkes birbirinden nefret ediyordu, kural buydu. Arada eski okul arkadaşlarımla rastlaştığım oluyor, beni hâlâ hor görüyorlar. Onlara göre graffiti diye bir şey yok.

Siyasete gözünün açılması nasıl oldu?

Mimarlık fakültesinde, ilk dersimi Roland Castro'dan almıştım, bir şey anlamamıştım ama, zihnimde bir ışık da yanmıştı. Sitüasyonistlere aptal deyip duruyordu, dolayısıyla da onlara yöneldim. Bu, benim için, grafik açıdan, sanatsal, siyasal açıdan tam bir aydınlanma oldu. Rock, sitüasyonistler, David Hocney; işte beni biçimlendirenler bunlardı. Mimarlıktan bütün öğrendiğim, kentsel uzam üzerine düşünmek, şehirde hareket etmekten ibarettir. Çocukken hep başım önüme eğik yürürdüm. Mimarlık, başımı kaldırmayı öğretti. Çok zor harekettir karşıya bakmak; burjuvaziden anarşiye geçmektir.

Blek Le Rat nasıl doğdu?

Çocukken, çizgi roman Çelik Blek'e *(Fransızcada Blek le Roc)* bayılıyordum. En baştan beri stencil'lerimde, şehirde kalan tek yabani hayvan olan fareler vardı. Şehri istilâ eden vebaydım... Ayrıca, dikkat ederseniz, "rat" (fare) ile "art" (sanat) anagram...

Paris'te diğer sokak sanatçılarıyla ilk karşılaşmanı hatırlıyor musun?

'83 yazının sonuydu. Marais'de, bir tip benim yaptığım bütün karakterlere yarasalar ekliyordu. "Tamam işte, başardım, oldu, yürüyor artık" diye düşünmüştüm. Nihayet benimle diğerleri arasında diyalog oluşmuştu. Kendimi bildim bileli bir aile arayan ben, nihayet, duvarlarda onu bulmuştum.

İlk başlarda, geceleri duvarlarda çalışmak nasıldı, bugünden daha mı kolaydı?

1983'e kadar, polisler beni hiç durdurmadı bile. Arabalarını yavaşlatıyor, "siyasî içerikli mi?" diye soruyorlardı. "Hayır, hayır, sanatsal" diye cevap vermem yetiyordu, "kolay gelsin" deyip gidiyorlardı. 1990'da, Adalet Sarayı'nın yakınında, Xavier-Privas sokağında tutuklanmam dönüm noktası oldu. Mahkemeye çıkarıldım, duvarına graffiti yaptığım otelin sahibi şikâyetçi olmadığı halde, savcılık dava açtı. Bu tür şeyler yüzünden Fransa'dan nefret ediyorum. Dava bir yıl sürdü, çok huzursuz olmuştum, çalışamaz hale gelmiştim. Paralize olmuştum, kendimi aşağılanmış, itilmiş hissediyordum. Toplumun beni istememesini haklı buluyor, yaptıklarımın bir boka benzemediğini düşünüyordum. Avukatım yaptığım işe gururla sahip çıkmamı tavsiye etti, agresif olmamı, bunun bir hareket olduğunu, hiçbir şeyin bizi durduramayacağını haykırmamı söyledi. Ben de bunun benim ilk ve son graffitim olduğunu, bir daha yapmayacağımı söyledim... Yargıç kucağında çocuğuyla Meryem işinin bir fotoğrafını istedi ve bana şöyle dedi: "Bu kadar güzel bir şey yaptığınız için sizi mahkûm edemem, ama yasak olduğu için, sizi bir mübaşirin önünde bunu silmeye ve para cezasına mahkûm ediyorum." Gidip graffitiyi silmek inanılmaz bir aşağılanma olmuştu. O olay benim için graffitinin sonu oldu, çünkü bir daha enselenirsem, bu sefer hapsi boylayacağım.

O zaman tamamen bırakmayı aklından geçirdin mi?

Evet, ama hemen aklıma afiş yöntemi geldi. Önce, üzerinde bir otoportremin olduğu küçük dikdörtgen afişlerle başladım. O şüphe döneminin ardından, kendimi kesin olarak ifade etme ve ortaya koyma ihtiyacı duyuyordum. Paris'in her tarafına afişleri yapıştırmaya niyetliydim. Bin kadar afiş astım, sınırlarımı çizdim. Polis gelirse, afişleri anında sökebilirdim.

Bu poster art tekniğini daha sonra

BİR TİP BENİM YAPTIĞIM KARAKTERLERE YARASALAR EKLİYORDU. "BAŞARDIM" DİYE DÜŞÜNMÜŞTÜM. HEP BİR AİLE ARAYAN BEN, NİHAYET, DUVARLARDA ONU BULMUŞTUM.

2005'te Irak'ta kaçırılıp aylarca rehin tutulan Libération muhabiri Florence Aubenas

Blek Le Rat, taşa uyguladığı Mitterand şablonuyla... Tom Waits, Andy Warhol ve otoportre (yanda)... Serge Gainsbourg, kendi evinin duvarında Blek Le Rat imzalı şablonla (yanda, sol üstte)

BANKSY BENDEN ÇOK ŞEY ÖDÜNÇ ALDI, AMA ONU BAMBAŞKA BİR ŞEYE DÖNÜŞTÜRDÜ, BENİM YAPAMAYACAĞIM DEVASA BİR ŞEYE. BU SANAT BUGÜN ARTIK HER YERDE.

değişik karakterlerle geliştirdin.
Otoportrem ve karım Sybille'in portresinden sonra, Libération'dan kestiğim yaşlı bir İrlandalının fotoğrafını kullandım. Olay Belfast'ta geçiyor, İngiliz askerler yere yatmış, bir adamı yanağından tutuyorlar, bu ihtiyar da onlara küfrediyor. Bu tür karakterlere, cesaret gösteren insanlara büyük hayranlık duyuyorum. Ben o kadar cesur değilim.

İşlerindeki karakterlere insanların gösterdikleri tepkilere tanık olduğun oluyor mu?
Aynı görüntü çok farklı anlamlara bürünebiliyor. Mesela o adam, benim için İrlandalı yaşlı kahramandı, ama şehre ya da ülkeye göre, Charlie Chaplin, Buster Keaton, yaşlı bir anarşist ya da bir kloşar oluveriyordu... İşte o zaman bu şehir sanatının gücünün farkına vardım, yaşayan bir sanattı, bir tablo gibi donmuş, bitmiş bir iş değildi. Hep ertesi gün graffitilerimi görmeye giderim, insanların tepkisine bakarım. O zaman, hakikaten varolduğumu, kendimden, ruhumdan bir parça bıraktığımı hissediyorum.

Yaptığın karakterlerden bazılarına farklı bir bağlılık duyduğun oldu mu?
Benim favorim, elimde bavullarla otoportrem, duvarları delip geçen adam. Bavullarıyla şehirden şehire gidiyor ve hayatta kalmayı başarıyor. Otuz yıldır benim yaptığım da bu: Hayatta kalmak ve engelleri yıkmak. Sanatçı olarak hayatım bayağı zor oldu. Mesleklerin en beteri. Oğlum sanatçı olmaya niyetlenirse, izin vermem. Los Angeles'taki sergimin teması da bu olacak: "Sanat, barış değil, savaştır." Durmadan ve yılmadan mücadele etmek gerek. Herkesi karşına alabiliyorsun, karını, çocuğunu, komşularını, galericileri, eleştirmenleri, satıcıları... Malaval gibi sanatçılar sonuçta intihara kadar gittiler. Sürekli varolduğunu, söyleyecek sözün olduğunu ispatlaman gerek. İşin dehşet yanı, tuallerim değer kazandığında ancak tanınır olmaya başladım.

Florence Aubenas'yı yapman nasıl oldu?
Çok önemliydi. Sipariş değildi, çok kişisel bir bilinç ve vicdan hikâyesi, tavır alma ihtiyacı duydum. Şimdi de evsizler teması üzerinde çalışıyorum. Florence Aubenas *(Irak'ta rehin alınan Belçikalı gazeteci)* portrelerini yapıştırırken, insanlar durup beni tebrik ediyor, klakson çalıyorlardı. İlk defa öyle bir şey başıma gelmişti. Genelde tam tersi olur, küfrederler, yüzüme tükürürler, hatta döverler...

Amerikalı Obey Giant'dan İngiliz Banksy'ye, seni örnek alan önemli sokak sanatçıları var. Onlar hakkında ne düşünüyorsun?
Çok onur verici. Adımı hiç anmadan, ufak ufak beni kullanan Fransızlara –Miss Tic gibi– biraz kırgınım açıkçası. Banksy benden çok şey ödünç aldı, ama bunu açık açık söylüyor ve bambaşka bir şeye dönüştürüyor, benim yapamayacağım devasa bir şeye... Stencil'i dünyaya tanıtan ben değil, Banksy oldu. Bu sanat bugün artık her yerde, Pekin'de, Bağdat'ta... Banksy ve çetesi bunu kurumsallaştırıyorlar, bir "hakiki sanat" haline getiriyorlar. Fransa'da hâlâ "bir modadır, gelip geçer" deniyor. Otuz küsur yıldır bu zırvalığı işitiyorum. 56 yaşındayım, Banksy benden yirmi yaş genç, onun yaptığı gibi medyalarla oynayacak gücüm kuvvetim yok artık. Hayatım boyunca buna karşı savaştım, buna karşı çıkmak için sokaklarda çalıştım. Ama Banksy, ancak bir milyon dolar değerinde olduğun zaman sanatın içinde yer alabildiğini anladı. Ve bu kabul görmeden hepimizi yararlandırıyor.

Xavier Prou olarak doğmuştun; Blek le Rat onu oyun dışı mı bıraktı?
İsmimi sevmiyorum. Adımın hakikaten Blek olmasını isterdim. Dünyanın dört bir yanındaki sergilerle taşradaki hayatım arasında aslında tam bir şizofreni var; şimdi biraz daha azaldı gerçi. Geçenlerde karıma, "mutluyum ve bu total bir mutluluk" diyordum. Uyuşturucu kullanmıyorum, içmiyorum, yıllarca yokluktan sonra, evimi ısıtabiliyorum. Her şeyden özgürleştim, bu takdiri İngilizlere ve Amerikalılara borçluyum. Artık ölebilirim.

Çeviren: ***Siren İdemen***

Sinek politiktir

Galatasaray Üniversitesi'nde post-graffiti konusunda bir tez hazırlayan Eren Gülbey'e, İstanbul duvarlarındaki stencil'lerin nereden gelip nereye gittiğini sorduk...

Eren Gülbey: Stencil'le yaygınlaşan post-graffitiyi kentsel dönüşümle, gentrification'la paralel düşünebiliriz. Eskiden girilemeyen yerlere artık giriliyor: Cihangir, Asmalımescid, Tünel gibi yerlerde belli bir dönüşüm var. Sıra Tarlabaşı'nda. Daha üst sınıflar, bohem-burjuvalar, orada yaşayanların mekânları gibi, kültürlerini de dönüştürmekteler. Stencil, buralara daha rahat yapılıyor. Buna legal-illegal diyebiliriz. Londra kültür turizminin Banksy'den vazgeçemeyeceği gibi, bir noktadan sonra Cihangir de post-graffitiden vazgeçemeyecektir. Bu gidişle Beyoğlu belediyesi bile sahip çıkabilir. Politik rahatsızlıklar karşısında tepkisini ortaya koyamayan insanların, Urban Cafe'de otururken, arkada dekoratif bir duvar görerek kolayca katharsis sağlayabildiğini düşünüyorum. Oturdukları yerden kendilerini aktif hissediyorlar, aslında tam tersi, bu duvar resimleri onları daha da pasif kılıyor. Acaba sadece vicdanımızı mı rahatlatıyoruz, bir şeyler oluyormuş gibi bir illüzyon mu oluşturuyoruz? Sanatın dönüştürücü, müdahaleci gücü nerede? Neden mesela Kürtlerle ilgili bir iş Kürt mahallesi ya da Türk milliyetçisi bir mahalle yerine çoğunlukla Cihangir'de yapılıyor? Politika illa politik figürlerin duvara çizilmesiyle mi sınırlı olmalı? Sinek, benim için en politik işten daha politiktir.

Dijital teknolojinin rolü önemli. Stencil'i internetten öğrenip, evde özgürce tasarlayıp sokakta basitçe sıkabiliyoruz... Mekanikten dijitale geçilirken, tıpkı mp3 gibi, stencil de bunun bir basamağı. Elbette el emeğiyle stencil yapılıyor, ama bence olay dijital üzerinden devam edecek. Sokak ve internet şimdi birbiriyle iç içe geçmiş durumda. Belki yakında sokak bile kalmayacak, internet sokağın mantığıyla işleyecek.

Mesela belediyelerin "çevremizi temiz tutalım" yazısı da bir şablon. O şablonu yapan işçinin, bir gün sokağa çıkabileceğini düşünüyorum. Belediyeden aldığı 300 YTL ile karnı doymuyorsa, belki boyaları belediyeden "ödünç" alarak, geceleri duvarlara "açız" diye yazabilir... Bir tarafta duvarlarda çok sevdiğimiz dışavurumlar var, ama diğer tarafta kendine isim yapmak için, reklam dünyasında, kültür endüstrisinde, sponsorlu sanatlar içinde yer edinmek için sokağa çıkanlar da var. Bunlar yan yana duruyorlar. Belediye işçisinin sokağa çıkabileceğini hayal ettiğim kadar, Urban'ın galerimsi duvarlarına bir küratörün el atmasının da muhtemel olduğunu düşünüyorum.

FİLİSTİN DUVARI GÜZELLEŞTİRİLİR Mİ?

Banksy Go Home!

Sokakta iş üretmenin bir takım raconları olduğu malûm. Kamusal alanı kullanıyorsunuz, yani yaptığınız işleri halkla paylaşıyorsunuz. Bunu yaparken de herhangi bir maddî beklentiniz yok. Öte yandan, gerek üretim sürecinin yasadışı doğasından, gerekse çoğu zaman işlerin siyasete kayan içeriğinden dolayı, "şan ve şöhret" sahibi olup yolda tebrik kabul etmek gibi manevî bir beklenti de geliştiremiyorsunuz. Zira kimliğinizi saklamak hem bir gereklilik, hem de şablon üretmenin ahlâkî kodlarından biri. Ancak bir an için, yaptığı işler, resimler, heykeller vs. küresel sanat piyasasında para eden bir sanatçının işlerini herkes görsün diye sokakta sergilediğini düşünün. Ederi on binlerce avro olan işlerin orada kalma şansı sizce nedir?..

Muhtemelen Tracey Emin, kedisi Docket'in birkaç gün ortalarda gözükmemesi üzerine hazırladığı kayıp afişlerini evinin bulunduğu Londra'nın Spitalfields mahallesine asmaya başladığında, afişlerin birkaç saat içinde toplanacağını ve ertesi gün 500 sterlin karşılığında alıcı bulacağını tahmin etmiyordu. Emin'in avukatı, sanatçının bu durumdan çok üzüntü duyduğunu ve ahaliden hem kedisini bulmasına yardım etmelelerini, hem de afişlere dokunmamalarını rica ettiğini açıkladı. Aslında Docket'in posterde yer alan polaroid fotosunun yakın zamanda Emin tarafından imzalanarak meşhur Saatchi galerisinde satışa sunulması, posterleri toplayan girişimcilerin kafasında bir ışık yakmış olabilir. Ne de olsa Tracey Emin'in sanata yaklaşımında kendi varlığının eserleştirilmesi önemli bir yer tutuyor. Yani poster avcılarının kendilerine şu soruyu sorması çok mu abes: "Dağınık yatağı ya da beraber olduğu erkeklerin adlarını yazdığı çadırı 150 bin sterlin eden bir sanatçının yaptığı posterleri satamaz mıyım?" Tracey'de ikisi de var: İsim ve galeri. Şablon âleminin ahir zamanlardaki pîri, bu işin tüm icracıları tarafından nerdeyse ağız birliğiyle üstad olarak kabul edilen Banksy'deyse, en azından başlangıçta, ikisi de yoktu. İsmi sahteydi (hâlâ da öyle), işlerini sergilediği Londra ya da Brighton sokakları zalim polislerle doluydu. Özenle sıktığı üç renkli şablonları bir gün vardı, diğer gün yoktu. Şimdilerdeyse Banksy, halen kimliğini saklayabilmesine rağmen, yaptığı işlerden yüklü miktarda para kazanan, dünyanın sayılı müstear isimli sanatçılarından biri.

Baştan söylemek lâzım, gerek içerik, gerekse ortaya koyduğu cesaret açısından takdire şayan bir şaboncu var karşımızda: Mobesse (gözetleme) kameralarını bozup yanına ürkütücü karga heykelleri bırakan, Londra'nın en kalabalık meydanlarında palyaço kılığında dolaşıp üzerinde "McDonald's öldürür" yazan balonlar uçuran, sahte trafik işaretleriyle merkezî iş alanlarından trafiğe müdahale eden, hapis yatmışlığı da olan bir eylemci. Ancak Banksy'nin sanat piyasası ve sokak çocukluğu arasında durduğu yer de, tıpkı Londra duvarlarına nakşettiği fareler kadar özgün. Bir tarafta içerikten ödün vermeden örneğin

İsrail'i sonuna kadar eleştiren işlere devam ediyor, diğer yandan da işlerini postayla gönderdiği sergilerinde baskıları binlerce dolara satılıyor. Evet, bir diğer şablon sanatçısı Obey gibi internet sitesi açıp sticker pazarlayan bir şirkete dönüşmedi, ancak sokakların yanına hayli yüksek kalibreli bir galeri portfolyosu eklediği muhakkak.

Filistin'de başına gelenler de, Banksy'nin muhaliflik ve sıradan galeri sanatçılığı arasında durduğu garip noktayı gösteriyor. Banksy, 2005 yılında Filistin'e giderek 1992'de İsrail tarafından Yeşil Hat boyunca 350 kilometre uzanacağı açıklanan, ancak şu an 600 kilometreye ulaşan tecrid duvarının üzerine dokuz şablon yaptı. Şablonların çoğu poetikti. Uçan balonlarla duvarın üzerine doğru yükselen bir kız, duvarın arka tarafındaymış gibi gözüken bir plajda şen şakrak cıvıldayan çocuklar, aralarında yeşil bir vadiye açılan bir pencere bulunan iki tane nine koltuğu... Kuşkusuz, Banksy Filistinlilerin hak ettiği özgürlüğü kendince eserleştirerek davaya bir tür ses veriyordu. Ta ki son anlattığımız şablonun önünde yaşlı bir adama rastlayana kadar. Adamla aralarındaki konuşmayı Banksy'nin ağzından aktaralım:

Filistinli yaşlı: Duvarı boyuyorsun, onu güzelleştiriyorsun.

Banksy: Teşekkürler.

Filistinli yaşlı: Ama biz güzel olmasını istemiyoruz, biz bu duvardan nefret ediyoruz. Evine git!..

Evet, eserlerinin gerek içeriği, gerekse görsel çekiciliğiyle kendini Londra'da kabul ettirmiş, hatta zamanla iş yaptığı sokakların emlâk değerini artırmış bir sanatçı var karşımızda. Ancak, işte Londra bağlamından dışarı çıktığında bu "sanatçı" kimliğinin sorgulanması daha kolay oluyor, şablondan anlamayan Filistinli bir amca durumu sarih bir şekilde ortaya koyabiliyordu.

Banksy'nin müstear şöhreti ve piyasa değeri, tüm şablon kültürü için geçerli bir tehlike. Aslında bu tür sağaltım süreçlerine rock'n'roll'dan punk'a ya da minimal teknoya kadar bir sürü müzik akımında da şahit olmadık mı? Şablonda da kısmî ehlîleştirme sürecinin bir nebze gerçekleştiğini söylemek yanlış olmaz. Hatta Kanada'da iş polislere şablon yapmayı öğretmeye kadar varmış durumda.

Yine de kuyruğu dik tutmak önemli. Her şeyden önce, nüfusu 1 milyarı geçen gecekondu sakinleri arasında şablon geleneği giderek yayılıyor. Onca insanı galeriye sokmak epey zor iş olmalı. Ve Banksy'nin temiz kalma çabalarını da es geçmemek lâzım. İsrail Başbakanı Ehud Olmert'in İsrail sınırlarının duvarın ötesine taşacağını açıkladığı 2007 yılının son günlerinde Banksy tekrar Filistin'in yolunu tuttu. Bu sefer oldukça sert işler yaptı: Silahlı ve maskeli çocuklar, İsrail askerlerinin üstünü arayan kızlar, eşeklerin pasaportunu kontrol eden devriyeler... Hem Filistin halkından özür diledi, hem de Filistin sempatizanlığında bir mertebe yükseldi. Bir efsane olarak da, geleceğin şaboncu veletlerine doğru bir işaret çaktı.

Ulus Atayurt

İSTANBUL SOKAKLARINDA STENCIL: **OYDAĞLAR** ANLATIYOR

KATMAN KATMAN GÜZELLİK

Beyoğlu Urban Cafe'nin sokağındaki duvarlar boyanmadan önce

Bu işlere nasıl bulaştın?

oydağlar: Resim bölümünde okurken, gravür atölyesinde linolyum baskı yapıyordum: Bir tür plastik döşeme maddesini oyuyorsun, matbaa mürekkebiyle baskı yapıyorsun. Benim babam matbaacıdır, klişe ustasıydı. Linolyum denen malzeme o kadar sert ki, oymak büyük emek istiyor. Mezun olduktan sonra, linolyum baskıya evde devam etmek imkânsız bir hale geldi. Daha kolay bir şey bulmam lâzım diye düşündüm. Gazetelerdeki portreleri direkt kesip şablon yapmaya, sonra aynı şeyi fotokopi kâğıtlarında denemeye başladım.

Stencil'le nasıl tanıştın?

2003'te Londra'ya, bir arkadaşıma gitmiştim, orada Banksy'nin işlerini gördüm ve kafam açıldı. Portobello caddesi, Banksy'nin yaptıklarıyla doluydu. Mesela şu ünlü "Have A Nice Day" vardı: Papyonlu savaş helikopterleri. Amerika Irak'a saldırmıştı o yıl... Sonra Che Guevara portreleri vardı... Ulan dedim, adam yapmış!

O zamana kadar bilmiyor muydun?

Nereden bileyim? Biz resim okumuşuz, serigrafi, gravür görmüşüz. İlk kez orada duvara uygulanmış şablon gördüm... Geçen gün doğumgünümde bir arkadaşım Banksy'nin kitabını hediye etti. Bugüne kadar hep internetten takip ediyordum.

İstanbul'a dönünce ilk olarak hangi işi yaptın?

O sırada, 2004'te mahallî seçimler yapılıyordu... Biliyorsun, stencil'i devlet kullanıyor, belediye kullanıyor, askeriye, MHP falan kullanıyor. Daha önce devrimciler de kullanmış, biz yetişemedik, '90'larda öyle bir şey göremedik... Mesela şu anda MHP kurtlu murtlu şablonlar yapıyor, askeriyenin tel örgülerinde "forbidden" falan yazıyor. 2004'te seçim günü yaklaştıkça, bütün İstanbul hilâllerle doldu. Ben de bizim mahallede, üç hilâlin üstüne, kokudan tiksinmiş, burnunu tıkamış insan portresi spreyledim. Sokaklardaki ilk işim odur. Ondan sonra, arkadaşlarıma doğumgünü sürprizi olarak, geçtikleri yollara, altlarında doğum tarihleri yazılı portrelerini yapmaya başladım... Cihangir'de, Anahtar Sokak'ta Nevi diye bir dükkân vardı. Organik yemekler yapan, vejetaryen bir esnaf lokantasıydı. Her şey orada, o sokakta, terkedilmiş bir apartmanın duvarlarında başladı. Sonra 2006'da, Urban *(Beyoğlu, Kartal sokaktaki kafe)* patladı.

Geceleri mi yapıyordun? İlk geceni hatırlıyor musun?

SEÇİMLER YAKLAŞTIKÇA, İSTANBUL HİLALLERLE DOLDU. ÜÇ HİLALİN ÜSTÜNE KOKUDAN TİKSİNMİŞ İNSAN PORTRESİ SPREYLEDİM. SOKAKLARDAKİ İLK İŞİMDİR.

Gece mi? O bir batıl inanç. *(gülüyor)* Bazıları gece yapıyor olabilir, ben öğlenleyin yapıyordum. Hızlı da koşamam, allahtan başıma bir şey gelmedi şimdiye kadar...

Malzemelerin neler?

Bir dosya, dosyanın içinde şablonlar, bir de sırt çantasında sprey boyalar... Kesip şablon yaptığın kâğıt boyayı yiyince iki dakikada kuruyor, yırtılmadığı sürece aynı şablonu tekrar kullanabilirsin. Hatta kullandıkça, film tabakası gibi kalınlaşıyor, cillop gibi bir şey oluyor. Ama bu sefer de birdenbire cam gibi çat diye kırılabiliyor.

Özel bir kâğıdı var mı bu işin?

Normal fotokopi kâğıdı. Fotokopi çıkışındaki siyah bölümleri direkt kesip şablon yapıyorum. Bazen uzun süre yıpranmadan kullanabilmek için asetat kestiğim de oluyor.

Peki boya?

Sprey boya kullanıyoruz. Akçalı marka olanlar çok ucuz, 3.5 milyondu, şimdi 5 milyon oldu. Kabalcı Kitabevi'nde hoş kokulu, antioksidan, Avrupa boyalar da satılıyor, ama alamıyoruz tabii. Akçalı'yla kendimizi zehirliyoruz. Ben daha bu yıl bir maske alabildim kendime. Kesin kanser olacağım, çünkü direkt kimyasal madde. Eve gidince o tozların hepsi burnunun deliklerinden tatak halinde çıkıyor. Evde kim varsa, üstlerine nişan alıp atabilirsin. *(gülüyor)*

Yaptıklarının silindiğini, üstünün kapatıldığını görünce üzülüyor musun?

Adamın dükkânının yanına bir şey yaptıysan, silineceğini baştan biliyorsun. Terk edilen binaların üstündekiler pek silinmiyor. Bir de, başkasının işini silip aynı yere kendi işini yapanlar var. Ben hiç öyle bir şey yapmadım. MHP'ye yaptığım bile silme değil, eklemeydi...

Kimse silmezse, ne kadarlık ömürleri var?

Güneş almayan sokaklarda senelerce kalabiliyor, ama güneşte daha çabuk soluyor. Ayrıca belki de uzun süre durması gerekmiyor. Müze değil ki bu. Ama Urban'ın duvarlarını baştan aşağı boyamaları hiç hoşuma gitmedi. Senelerce birbirinin üstüne binmiş, katman katman bir güzellik vardı orada. Boşver, zaten turistik bir sokak olmuş. Gitmediğim yerlere gideceğim...

Senin stencil yaptığın Cihangir, Tünel gibi semtler, nispeten rahat yerler değil mi?

Evet, hep rahat yerlerde yaptım maaşallah. Ken-

di mahallemde yaptım. Beşiktaş'a, Fatih'e gidip yapabilirdim. Biraz tembelim. Kendimi bu konuda mahçup hissediyorum... Ama Londra'da, Münih'te ve Berlin'de yaptım. Bir de Vancouver'a kuş iskeleti gönderdim, arkadaşım orada duvarlara yapmış.

Kuş iskeleti?

Bir projenin parçasıydı: Uçaktan bombalar yağıyor, aşağıda da iki iskelet var, el sallayan bir baba ve çocuk, bir de kuş iskeleti...

Seni öfkelendiren şeyleri mi konu olarak seçiyorsun genellikle?

Gazetelerdeki haberler ve fotoğraflar çok sık kullandığım şeyler, kendi çektiğim fotoğrafları da kullanıyorum. Tabii internetten imaj arayıp bulduğum da çok olur... Küçükken minibüslerin arkasında çok gördüğümüz ağlayan çocuk portresi vardı, onu da kullandım, altına "O şimdi Irak'ta asker" diye yazdım...

Sen ki resim okudun, bir sürü sergi açma, resimler satma potansiyeline sahip biri olarak yetiştirildin. Sokaklarda gördüğün bir şey seni neden bu kadar etkiliyor? Sen neden sokaklara çıkıyorsun?

Bu sanat âleminde bilmem kaç sanatçı ve bir avuç galeri var. O galerileri küçücük bir sanatsever grubu gezip gezip duruyor... Oysa sokaktaki vatandaşın görmesi daha çok hoşumuza gidiyor. Politik bir iş yapmak istediğinde, tabii ki sokağa yapmalısın. Söyleyecek bir sözün varsa, insanların görmesini istiyorsan, sokağa çıkarsın. Ama sokaklarda da bir sürü yaramaz iş var: Son zamanlarda şablon moda oldu, gençler hevesliler, bu çok güzel, ama kötü yapanlara bakmak acı veriyor bedene. Ben politik işler yapmaya çalışıyorum.

Politik işler tehlikeli değil mi?

Galiba bazen tersi de oluyor: Tünel'de Deniz Gezmiş yapan bir arkadaşa, oradaki bir kafe sahibi teşekkür edip çay ısmarlamış... Hafriyat'ta, geçen yaz, "Müdahale" başlıklı, Türkiye'deki ilk sokak sanatı sergisi düzenlendi: Sticker, stencil, fanzin sergisi... Orada bir şey anlattılar: Polisler Tünel'deki Deniz Gezmiş'i kimin yaptığını arıyormuş. Orada çalışan duvar ressamı bir arkadaşın yaptığını sanıp "bunu sil" demişler. "Ben yapmadım, ama seviyorum, silemem" demiş. Kafede çay içen insanlar da araya girip "biz bundan memnunuz, siz ne yaptığınızı sanıyorsunuz" diye isyan etmişler. Sonunda polis, o arkadaşı kenara çekmiş, "olay çıkartmadan boyayı al eline, kapat şunu" demiş. O da mecburen kapatmış. Vatandaşın sahiplendiğini duymak çok hoşuma gitti...

Silinen silinir, ama bir şablon resmi istenildiği kadar çoğaltılabilir, aynı yere veya başka bir yere yapılabilir...

Zaten bedavaya çoğalttığın için çok kıyak bir iş. Orijinali yok. Orijinali şablonun kendisi. Yırtılırsa bir tane daha yaparsın. Kökü sende. *(gülüyor)*

"Müdahale" sergisi ilgi gördü mü?

Çok gezildi. O sergi Türkiye'de ilktir. Orada 45 kişi ilk defa birbiriyle tanıştı. Hepsi İstanbul'da bir şeyler yapıyorlar ve hiçbiri birbirini tanımıyordu. Sokak sanatçılarının sokağa yaptıklarını bir galerinin içinde toplu halde görebilirdiniz, harika bir sergiydi. Aralarında çok gençler de vardı: Okulu kırıp gelen, galeride işini yapıp aceleyle eve dönen, 16-17 yaşında çocuklar, çok tatlılardı... Merter'den, Güngören'den, Adapazarı'ndan, İzmir'den gelenler oldu.

Serginin başlığını uygun buldun mu? Stencil yaparak neye müdahale ettiğini düşünüyorsun?

Şehre müdahale, sokaklara müdahale... Bazen yapılan işlere de müdahale ediyoruz... Kreş diye bir grup varmış, o grubun stencil'lerini ilk gördüğümde timsah kafası zannetmiştim. "O bir müzik grubu" dediler, dikkatle bakınca Kreş yazısını okudum. Ama leke olarak timsah kafasına benzediğinden, altına vücut iskeleti ekledim. Kreş kafalı bir iskelet oldu böylece. Böyle müdahaleler de eğlenceli oluyor. Umarım Kreş grubunun da hoşuna gitmiştir, gitmediyse de afedersiniz, bir daha yapmam.

Banksy sence iyi bir "müdahaleci" mi?

Banksy pîrimiz. Bir tanışsam, daha ne isterim? Bence bir evliya... Üç boyutlu işler ve yerleştirmeler de yapıyor mesela: Disneyland'daki trenlerin viraj aldığı en can alıcı yere, işkence gören Iraklıları simgeleyen, kafasına çuval geçirilmiş bir şişme adam koymuş. Görevliler ancak bir saat sonra fark edebilmişler... Bir keresinde bir müzeye giriyor. Elindeki çantada, müzedeki birkaç orijinal tablonun müdahale edilmiş küçük versiyonları var. Orijinallerin yanına, bunları yapıştırıyor. Dört gün sonra kimse fark etmeyince telefon açıp kendi kendini ihbar ediyor... Bunlar stencil'den öte işler. YouTube'da hepsinin videosu var. Bunlara baka baka aşık olduk adama. *(gülüyor)* Fakat sevgilisi varmış, tüh...

Banksy, Blek Le Rat gibi sanatçılar kocaman, birebir insan boyutunda işler yapıyor. İstanbul'da niye böyle şeyler göremiyoruz?

Birebir çalışmak çok yüce tabii. Bugüne kadar tembellikten yapamadım. 2006'da Urban'ın karşı duvarına 39 arkadaşın portresini bir araya getirince kocaman olmuştu... Büyük çalışıyorsan, birilerinin sana yardım etmesi lâzım. Çarşaf gibi şeyi tek başına duvara yapıştıramazsın. Kaçman gerekirse, kağıtları toparlaman kim bilir ne kadar sürer... En son bu yıl Berlin'de, bir araba fabrikasında çalışan Türk işçilerinin 13'ünün birebir 1.70 boyunda şablonlarını yaptım. Çünkü Berlin'deyken, Nokia şirketi Almanya'dan taşınıp ucuz emek cenneti Romanya'ya gidiyordu ve 40 bin kişiyi işten çıkartıyordu. Hepsi grevdeydi. Ben de Multi Kulti diye Türkçe yayın yapan bir radyodan grevcilerin sohbetini dinliyor, bir yandan bu şablonları kesiyordum, çok güzel bir histi... Sonra bunları Berlin'de tanıştığım serigraf afişleme yapan çocuklarla sokakta uyguladım. İlk defa birebir boyutta bir iş yapmış oldum sokağa...

İstanbul duvarlarında görüp sevdiğin işler neler?

Kadıköy'de "Ananı al da git" diyen Tayyip Erdoğan şablonu yerinde bir hareketti. Yine Kadıköy'den Cins'in işlerini seviyorum. Onların takıldıkları, demlendikleri bir park varmış. Bira içersen çişin gelir, duvara işersin ya, tam işedikleri yere üç renkli bir pisuar stencil'i yapmış, tertemiz bir pisuar!.. Bir tane Malcolm X var, onu yapanı tanımıyorum, ama çok temiz ve güzel... Televizyon kafalı anne, baba ve çocuk var, onu da seviyorum... Karakolda öldürülen Festus Okey için yapılan stencil'e de hastayım... Duvarlarda sık sık işlerini gördüğümüz isimler: Osman Production, Bonan, Bomba Fonda, Rad, Kırdök, Sesver... Unuttuklarım için çok özür dilerim. Fly Propaganda, yılbaşında sineklerden oluşan bir yılbaşı ağacı yapmıştı. En son bir çıkartma yapmış, Bonuskill: Bonus öldürür! Onun karasinekleri her yerdedir. O sineklerden Bonuskafa yapmış, kızın yüzü gül gibi duruyor, fakat saçları sinekten kıvır kıvır olmuş. Bütün bankamatiklere bunu yapıştırıyor.

"NE OLUR GERİ DÖNME" REKLAMCILARIN MÜŞTERİDEN GERİ DÖNEN İŞLERİNİN TOPLANDIĞI KİTABIN REKLAMIYMIŞ. BUNU DUYUNCA BUZ GİBİ SOĞUDUM.

Sağda solda gördüğümüz "Ne olur geri dönme" yazılarını nasıl buluyorsun?

Valla duyduğuma göre reklamcıların müşteriden geri dönen işlerinin toplandığı kitabın reklamıymış. Bunu duyunca buz gibi soğudum... Reklamı müşterilere teklif olarak veriyorlar, beğenilmeyip geri dönen işler "Ne Olur Geri Dönme" oluyor! Sen de zannediyorsun ki, manitayla öyle bir ayrılmış ki, geri dönmesin istiyor. Ay yazıık!..

Peki "10 numara kübistim bacım"? Beşiktaş'tan başlayıp Taksim'e, sonra da bir sürü semte yayıldı...

Bilmem... Bana bir şey ifade etmedi.

Reklamcılıkta stencil çok kullanılmaya başlandı. Gıcık oluyor musun?

Fotoşopta şak şuk yapıyorlar. Reklamcılar, medya dünyası her şeyi kullanıyor, hızla tüketiyorlar. Geçen gün Pippa Bacca cinayeti için bir basın açıklaması yapılıyordu. Arkadaşı Silvia Moro'ya gazeteciler, "sizin başınıza buna benzer bir şey gelmedi mi?" "hayret, hiç mi tacize uğramadınız?", "otostop riskli bir şey, zaten bunları göze almadınız mı?" diye insanın kanını donduran sorular sordular. Asıl bu medyaya karşı acilen bir şeyler yapmamız lâzım.

Stencil yapmak için senin gibi resim okumak gerekiyor mu? Sadece akademi mezunlarına mı öneriyorsun bu işleri?

Tabii ki resim okumak gerekmiyor. Herkes yapabilir. Herkes sanatçıdır... Herkese öneriyorum. Her öğünden sonra ve uykudan önce. *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Derya Bengi - Ulus Atayurt***

ansiklopedi

b→

BAYAN

Bir piyano klavyesine eklenen hava kanalları vasıtasıyla denenmeye başlanıp (1822, Berlin) ilkel formuna kavuştuktan sonra (1829, Viyana) yeryüzündeki birçok kültüre mal olan bir halk enstrümanı olarak akordeonun envai çeşit versiyonu mevcut. Ancak Rus akordeonu "bayan" bunların arasında Arjantinlilerin bandoneonu ile yarışabilecek kadar özgün nitelikleriyle öne çıkıyor. 20. yüzyılın başlarında Bayan (bazı kaynaklarda Boyan) adlı ozan tarafından geliştirilen akordeonun klavyesinde tuşlar yerine düğmeler bulunuyor. Avrupalı benzerlerinden hayli farklı olarak, yamuk değil, dikdörtgen şeklinde bir körük yapısına sahip. Enstrümanın yapısal farklılığından kaynaklanan özgün ton rengi ve klavyesinde ihtiva ettiği bas notaları, sadece gelenekçilerin değil, klasikçilerin de dikkatini çekmiş. Tatar kökenli Rus kadın besteci Sofia Gubaydulina'nın bayan ve yaylı çalgılar topluluğu için yazılmış çok sayıda eseri bulunuyor.

Ç→

ÇELİK BLEK

k→

KAKOFONİKS

"Kakofoniks, ozan. Müzik yeteneği konusunda bir fikir birliği yoktur. Kendisi, dahi olduğuna inanır, diğerleri ise bu konuda konuşmamayı yeğler. Sessiz kaldığı sürece sevilen biridir." René Goscinny ve Alberto Uderzo'nun, çizgi roman denince akla ilk gelenler arasında bulunan 1959 doğumlu Asterix serisinin Remzi Kitabevi tarafından Türkçeye çevrilen versiyonu, Kakofoniks'i böyle tanımlıyor. Galya köyünün ozanı, çizgi romanın Fransızca aslında "Assurance tous risques"ten (bütün risklere karşı sigorta) türetilen "Assurancetourix" adıyla anılıyor. İngilizcede, bir "bard" (halk ozanı) oluşuna atfen Kakofoniks adını almış, Tükçeye ve diğer dillerin birçoğuna bu isimle çevrilmiş.

Kakofoniks Asterix'in temel karakterlerinden biri olmasa da, hakkını yememek lâzım, lirini kapıp şarkı söylemeye her başladığında Galya köyünü tanrıların gazabına uğratıp dinmek bilmeyen yağmurlar yağdırabiliyor. Hatta "Asteriks ve Şehrazad"da bu yeteneğini Hindistan'ın kurak bölgeleri için bile kullanmışlığı var.

Kakofoniks'i hikâyelerin sonunda, köyde Oburiks'in ağzını sulandıran yaban domuzlarının çevrildiği bir şölen sürüp giderken bir ağacın dibinde ağzı ve elleri bağlanmış biçimde bulmak işten değildir. Tek tük de olsa Kakofoniks'in müziğini takdir edenler çıkar: "Asteriks İspanya'da" macerasındaki Pepe kendisine köyünde meleyen keçileri hatırlattığı için, "Asteriks ve

Şehrazad"daki Prenses ise cellatları kaçırarak kendisini kurban edilmekten kurtardığı için Kakofoniks'in müziğine karşı iyi duygular beslerler. Fakat Büyüfiks, "şarkıları ne kadar kötüyse, kendisi o kadar iyi bir dosttur" der Kakofoniks için.

Galya köyündeki bütün evler düzayakken Kakofoniks yüksek bir ağacın tepesinde yaşar. Bunun ilk nedeni, muhtemel bir saldırıya karşı köy halkını uyarabilecek olmasıysa, diğeri, temrinlerini ahaliden mümkün olduğu kadar uzakta yapmasını sağlamaktır. Her fırsatta birbirine girip kavgaya tutuşan Galya ahalisinin bireyleri her şeyin acısını ondan çıkarmaktan çekinmeseler de, Kakofoniks sanatını icra etmenin yanısıra köyün okulunda öğretmenlik de yapar. Ayrıca kötü bir müzisyen olduğuna inanan Galyalılar ve Romalılardır sadece; kim bilir, dünyanın başka yerlerindeki okurların takdirine kalsa, Kakofoniks pekâlâ iyi bir müzisyen olarak anılabilir.

KUNST

Almanca sanat.

S→

SULUKULE

Sayın Başbakan,

Sulukule'yi görmemiş, oraya hiç gitmemiş olanlar bizler değil, bu mahalledeki binlerce kişinin kaderi hakkında, fikirlerine hiç başvurmadan karar vermiş olanlardır.

Fatih Belediye Başkanı Sayın Mustafa Demir, Sulukule'ye sadece iki kez uğramıştır. Birincisi, seçim öncesiydi! Arabasıyla mahallede şöyle bir tur atmış ve "tehlikeli" bir semt olduğunu düşünerek, arabadan inmek zahmetine bile girmemişti...

İkincisi ise, 9 Şubat 2008 günüydü. Yani projenin epey yol almasından sonra. AB-Türkiye Karma Parlamenterler Komisyonu Eşbaşkanı Sayın Joost Lagendijk'ın Sulukule Platformu'nun davetlisi olarak mahalleye geldiği gün. Bir baskın gibi gerçekleştirdiği bu ziyareti kısa kesip mahalleyi terketmek zorunda kalmıştı.

Oysa, Sulukule "yenileme" projesine nedenlerini belirterek karşı çıkan bizler, ya zaten Sulukuleliyiz ya da vaktini oradaki insanlara yararlı olmak için bizzat orada geçiren platform üyeleriyiz... Mahallenin sokaklarında dolaşırken, "birileri" gibi korku duymaz, "tehlikeli" demeyiz... "Orayı görmemişlerdir bile" dediğiniz bizler, defalarca Fatih Belediyesi ile görüşmelere oturmuş, somut önerilerde bulunmuş ve projenin, insanları ve tarihi kaale alan, katılımcı, uluslararası anlaşmalara uygun bir prosedürle oluşturulması için bizzat çaba harcamış kuruluşlar ve insanlarız.

Sulukule'deki sefalete ve "ucubelik"e gelince, bunun burada yaşayanların değil, mahalle ile tek ilgileri yıkıp yok etmek olan yönetimlerin ayıbı olduğunu düşünüyoruz.

Bir zamanlar, zenginliğiyle ünlü bu semtin (Sepetçiler Kasrı'nın, Sulukuleli sepetçiler tarafından III. Murat'a hediye olarak yaptırıldığı söylenir) giderek çökmesi, bizzat devlet eliyle gerçekleştirilmiştir.

Yakın tarihte, devlet elinin buraya, sadece evleri, işyerlerini yıkmak, insanların geçim kaynaklarını kurutmak, toplum içinde ayrımcılığa uğrayan bu insanları "esmer vatandaşlar" diye niteleyerek daha da dışlamak için uzandığını hatırlatmak istiyoruz. Sulukule "ucubesi", işyerlerinin yerle bir edilmesi, yaşam ekonomisinin yok edilmesi, insanların sokaklarda sürüklenerek hortumlarla dövülmesi, kadınların zührevi hastalıklara sevkedilmesi, müzik aletlerinin sokaklarda parçalanması ve çocukların bu şiddetin ortasında büyümeye mahkûm edilmesi sayesinde yaratıldı Sayın Başbakan!

"Sulukule ucubesi", kendinden menkul bir ucube değildir! Ne bu insanlar "ucube" doğmuştur, ne de mahalle "ucube" olarak tasarlanıp inşa edilmiştir. Mahallenin bu hale gelmesi bizzat yönetimlerin ayıbıdır ve bu "ayıp"lar silsilesine bir yenisi daha eklenmek üzeredir.

Bu ayıbın adı ranttır, bu ayıbın adı koca bir kültürü yok etmektir, bu ayıbın adı sürgündür...

Ve yine hatırlatmak isteriz ki Sayın Başbakan, bir "İstanbul sevdalısı" olarak, Sulukule'den

Tayyip Erdoğan: **Sulukule projesi hakkında garip garip şeyler konuşuyorlar. Bunu konuşanlar daha bir kere gidip Sulukule'yi görmüş değildir. Görmüş olsalar, böyle konuşmazlar. Şimdi yapılan Sulukule projesine bak. Bu projeyi gördüğün zaman, eğer samimiysen, aklıselim sahibiysen, diyeceğin şey, "Arkadaş, tebrik ederim. Burada güzel bir eser meydana getiriyorsun. Sulukule'yi o ucube halinden kurtarıp modern, çağdaş, ama tarihî bir sokak, tarihî caddelerle donanmış bir yer haline getirdiğiniz için size teşekkür ederiz." Böyle diyeceksin. Bu atılan adım budur. Biz İstanbul'u seviyoruz. İstanbul sevdalısıyız. İstanbul'a aşığız. İstanbul yaşanılabilir bir kent olmanın ötesinde, Türkiye'nin vizyonu olan bir kenttir. Ona gereken önemi vermemiz lâzım ve gözümüz gibi bakmamız gerekiyor.**

(20 Mart '08 tarihli gazetelerden)

Foto: Şahan Nuhoğlu

sürmek istediğiniz bu insanlar, şehre "vize" ile girmesi gerektiğini düşündüğünüz insanlar (!) değil, herkesten çok İstanbullu olanlardır. Mahalledeki kökleri bin yıl öncesine dayanır. Yani onların gidecek başka bir köyü, memleketi yoktur. Ellerinden çıkartmak zorunda bırakıldıkları tapuları da, ta Osmanlı'dan kalma tapulardır bir kısmının.

Biz mahalleliyiz, mahalledeyiz Sayın Başbakan. Sulukule'deki yoksul insanların ellerinden yokluk içindeki evlerinin nasıl alındığını, yeni sahiplerinin kimler olduğunu biliriz. Bunu öğrenmek için, Fatih AKP ilçe örgütü içinde kimlerin niye istifa ettirildiğini araştırmanız, ilçe meclisinde projenin oylandığı oturumun tutanaklarını okumanız, bazı AKP'li üyelerin projeye niye red oyu verdiğini sormanız ve tabii yeni sahiplerin kimler olduğunu soruşturmanız yeterli olacaktır.

Tüm istediğimiz bu mirasın korunması, geliştirilmesine fırsat ve olanak sunularak dünya çapında örnek teşkil edecek şekilde yaşatılmasıdır. Ama içindeki gerçek sahipleriyle birlikte! Onları oralardan sürüp sokaklara mahkûm ederek, sonra da heykellerini dikip "bir zamanlar burada Romanlar yaşardı" denilecek bir proje değil, "işte bu kültürü biz böyle koruyoruz, bu insanlarımıza ve kültürlerine gerçekten önem veriyoruz" dedirtecek bir projeyle...

Sulukule Platformu

SUVOROV, ALEXANDER

Rimnik kontu, İtalya prensi, Kutsal Roma İmparatorluğu kontu. 1729 - 1800 yılları arasında yaşadı. Stalin sayılmazsa, dördüncü ve sonuncu Rus başkomutanıydı. Savaş meydanlarından yenilgiyle ayrılmamasıyla tanınır.

Novgorod'da, asil bir ailede doğdu. Anne tarafından Ermeni olduğu sanılıyor. Küçük yaşta orduya girdi, Prusyalılara karşı Yedi Yıl Savaşları'na katıldı. 1762'de albay oldu. Krakow'u işgal edince rütbesi generalliğe yükseltildi. 1768-1774 yılları arasında Osmanlı ordusuna ve Kırım Tatarlarına karşı savaşan birliklerin başında o vardı. Savaşın ardından imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması sonucunda bağımsız olan Kırım, bir süre sonra Rusya'nın himayesine girecekti. Suvorov, Pugaçev'in isyanının bastırılmasında da en büyük rolü oynadı. 1777'den itibaren Kafkaslar'da görev alan Suvorov, Osmanlı ordusuyla defalarca karşı karşıya geldi. On binlerce Nogay Türkünün katledilmesinin ardından Suvorov, bir İngiliz gezgine, katliamın ardından çadırına gidip rahat bir uyku çektiğini anlattı. Osmanlı İmparatorluğu'yla imzalanan Yaş Antlaşması'nın ardından yeniden Polonya'ya dönen Suvorov, burada da isyanları bastırmak için sert tedbirler aldı, Prag'da 20 bin sivilin katledilmesinin müsebbiplerinden oldu. 1799'a kadar üç sene kısmî emeklilik hayatı yaşayan, evliliği iyi gitmediği için köye çekilen Suvorov, İtalya'da konuşlanan Fransız ordusuna karşı savaşmak üzere yeniden çağrıldı. Bu savaştaki bazı taktik hamleleri ve Napolyon'un Avrupa'da fethettiği bütün toprakları Birleşik Ordu adına geri alması nedeniyle başkomutan olarak taltif edildi. 1800'lerin başında Moskova'ya döndüğünde Çar I. Paul'le arası bozuktu. St. Petersburg'da öldüğünde, cenazesine bir avuç insan katılmış, sade bir mezar taşı yaptırılmıştı. Mezarının daha sonra gösterişli bir anıtla süslenmesi gibi, Rus halkının gönlünde de giderek büyüyen bir Suvorov sevgisi oluştu. Katiyen insancıllık içermeyen, sert yöntemlerle savaşmayı düstur edinen Suvorov, Rusların millet imgesinde adeta bir kahraman addedildi. Gündelik hayatta hayli kaba saba olan, ama bu sayede rütbesiz erlerle de anlaşmayı becerebilen ve askerlerine gaz verebilen Suvorov'un pek çok sözü, Ruslar için adeta atasözü gibi kullanılıyor.

Z→

ZİRYAB

Esas adı Ebu El-Hasan Ali İbn Nafi, ama Arapçada "kara tüylü ardıç kuşu", Farsçada "altın arayıcısı" anlamına gelen "Ziryab" lâkabıyla tanındı. İnsanlık kültürünün en ilginç tarihsel portrelerinden biri olan Ziryab, İran'dan gelme Doğu Afrika kökenli siyah bir köle ailesinin oğlu olarak, 789'da, Bağdat'ta doğdu. (Bazı kaynaklarda Acem ya da Kürt olduğu öne sürülüyor.) Abbasi hanedanı Harun el-Reşit tarafından kölelikten azat edildi. Üstün yeteneği çocuk yaşta farkedilip devrin ünlü müzisyen ve bestecisi İsak el-Mavsili'nin yanına verildi. Yetenekleri ustasını aştığında henüz 24 yaşındaydı. Ama bunu, Ziryab'ın udla söylediği şarkılara mest olan Harun el-Reşit'in ağzından duymak, İsak'ın hoşuna gitmedi. Kıskançlık krizine girdi ve Ziryab'a "ya sana vereceğim parayı alıp bir daha dönmemek üzere buradan gidersin ya da seni öldürürüm" dedi. Ziryab birincisini seçti. Arkasında İsak'ın uydurduğu "delirip çöllerde kayboldu" efsanesini bırakıp 813'te Bağdat'tan ayrıldı. Ziryab'ın Şam, Kahire, İskenderiye ve Tunus üzerinden Kuzey Afrika kıyılarını kat ederek Kordoba'daki hanedanlık sarayına varan uzun yolculuğu, tarihçiler tarafından Endülüs ve Ortadoğu coğrafyasının rönesansı olarak kabul ediliyor. Müzik tarihinde çığır açan bu olağanüstü kaynaşım serüveni, bir ucu gitara kadar uzanan lut grubu enstrümanların gelişmesine, günümüzdeki formlarına doğru evrilmesine ve yaygınlaşmasına öncülük etti. Aynı zamanda Rajastan'dan gelen Çingenelerin rotası olan bu coğrafyadaki flamenko dahil birçok müzik türü, Ziryab'ın kol kanat gerdiği kültürel ortamda yeşerdi.

En basit tanımıyla, akortlu bir gitarın bütün tellerine birden rastgele vurduğumuzda ortaya çıkan büyünün mucidiydi Ziryab. Ahşap mızrap yerine kartal gagasıyla çaldığı uda en üstteki beşinci teli ekleyip bas sesleri de kapsayan bir armonik zenginlik elde etti. Bu daha önce akıl edilmemişti. İbn Hayyan'a göre Ziryab'a bu adın verilmesinin sebebi, "hayli siyah cildi, sesinin berraklığı ve munis karakteri" idi. Ancak Ziryab'ın yaratıcılık tutkusu, şiir ve müziğin dışına taşmıştı. Gastronomiden moda tasarımına kadar uzanan ilgi alanları içinde devrinin "trendsetter" karakteri oldu, Endülüs zevkini belirledi. Gündelik hayatta kullanageldiğimiz kimi şeyler onun başının altından çıktı. Örneğin diş macunu...

Tunus'tayken Endülüs hanedanı el-Hakam'a bir mektup yazarak saray müzisyenleri arasına katılmak isteğini beyan eden Ziryab, olumlu yanıt aldı. Ne var ki, 822'de uzun yolculuğunun son durağı olan Kordoba'ya ulaştığında el-Hakam'ın öldüğünü öğrendi. Tam ümitsizliğe kapılmışken, Bağdat'takinin tam tersi bir durumla karşılaştı. Hanedanlık himayesindeki Yahudi müzisyen Ebu el-Nasr Mansur, bu dehayı babasının koltuğunu devralan II. Abdülrahman'a tanıtmayı görev bildi. Endülüs sarayına girer girmez bir konservatuar kuran Ziryab, aynı zamanda kültürel yaratıcılığını ortaya koyacağı zemine de kavuşmuş oldu.

Dişlerini fırçalayan ilk insan olarak tanınan Ziryab, Batı kültürlerine yemeğe çorbayla başlayıp ana yemekle devam etmeyi, tatlıyla bitirmeyi getiren adamdı. O pişirmeden önce kimse kuşkonmazın bir sebze olabileceğini düşünmemişti. Ortadoğu mutfağının türlü zenginliklerini Endülüs'e taşıyan Ziryab'ın yemek tariflerinin arasında bugün İspanya'da hâlâ yapılan cezerye çeşitleri de bulunmaktaydı. İçecekler için metal kap yerine cam bardak kullanmak gene onun fikriydi. Sofraya masaörtüsü serdi, servis takımlarını yeniden düzenledi. Endülüs tarzı yaşam haline gelen bu değişiklikler, kısa zamanda Avrupa aristokrasisi tarafından benimsenip standartlaştırıldı.

Ziryab'ın giysi tasarımları da mutfak yeteneklerinden aşağı kalmıyordu. Mevsimlere göre farklı kumaşlar kullanarak, kışları koyu renkli, yazın ise açık renkli hafif elbiseler giymeyi yaygınlaştırdı. Böylece kadın ve erkek giyime ondan önce varolmayan yenilikler getirdi, ayakkabıdan takıya birçok tasarım yaptı. Koltukaltlarına güzel kokulu nebati yağlar sürerek deodorant kullanımının ilk örneğini verdi. Enseyi, kulakları ve kirpikleri serbest bırakan "kâkül" saç kesimi de Ziryab'ın icatları arasındaydı. Nevruz bayramı Endülüs'te ilk kez onun sayesinde kutlandı. Ne yazık ki, Arapça konuşan biri olduğu için bunlar Batı dünyasına hep başkaları tarafından anlatıldı. Ziryab, fazlasıyla hak ettiği halde, Batı'da hiçbir zaman bir Leonardo da Vinci muamelesi görmedi.

Senin oyunun da sıkıntıdan doğmuştu, kentteki gidişata karşı çıkma amacını taşımıyordu, ne gece sokağa çıkma yasağına, ne duvarlara afiş asmaya ya da yazı yazmaya konan hain yasaklamalara, hiçbirine. Sen renkli tebeşirlerle çizmekten keyif alıyordun, o kadar (graffiti sözcüğünü sevmezdin, o sanat eleştirmeni tınısını), bir de ara sıra gelip çizilenlere bakmaktan, hele işler yolundaysa, belediye kamyonunun gelişini, işçilerin karalamaları silerken savurdukları desteksiz küfürleri izlemekten hoşlanıyordun. Çizimlerin siyasal bir içerik taşımaması umurlarında değildi, yasak her şeyi kapsıyordu, çocuğun biri BİR EV YA DA BİR KÖPEK çizme yürekliliğini gösterse, onun çizdikleri de sövgüler ve gözdağları arasında silinecekti. Kentte yaşayanlar, korkunun kimden yana olduğunu pek kestiremiyorlardı artık; senin kişisel korkunun üstesinden gelmen, karalamalar için en uygun zamanı ve yeri çoğu kere yanılmadan saptaman buna bağlıydı belki.

Hiçbir keresinde tehlikeyi göze alman gerekmedi, çünkü yerinde bir seçme yapmayı biliyordun ve temizlik kamyonları gelene kadar, o süre içinde, tertemiz bir boşluğu andıran bir şey açılıyordu önünde, umuda bile yer tanıyan bir boşluk. Uzaktan kendi çizimine bakarken, yoldan geçenlerin de ona kaçamak bir bakış attıklarını görüyordun, kimse tam önünde durmuyordu tabii, ama bakmadan geçen yoktu, bazen iki renkle soyut bir düzenleme, bir kuşun yandan görünüşü ya da birbirine sıkı sıkı sarılmış iki beden.

Bir keresinde kara tebeşirle şöyle yazmıştın duvara: BENİM DE İÇİM YANIYOR. İki saat bile kalmadı yerinde, aynı gün polisler elleriyle yazını yok ettiler. Sonraları yalnızca çizimlerle sürdürdün.

Seninkinin yanıbaşında bir başkasının çizimi belirdiğinde, nerdeyse korkuya kapılmıştın, ansızın tehlike iki kata çıkmıştı, demek senin gibi biri, tutuklanmanın, belki de daha beter bir felâketin eşiğindeyken, birazcık eğlenmekten kendini alamamıştı ve o kişi –sanki daha önemsizmiş gibi– kadındı. Bunu kendine kanıtlayamadın, ama apaçık tanıtlardan çok farklı, daha açıklayıcı bir şey vardı: Özel bir çizgi, sıcak renklere düşkünlük, bir buğu. Kim bilir, belki de sokaklarda tek başına yürüdüğünden, denge yaratmak için yapmıştın bu yakıştırmayı; o kadını beğeniyordun, onun adına korkuyordun, nasılsa arkası gelmez diye umutlanıyordun, ama bir keresinde, senin çiziminin yanıbaşına çizdiklerini gördüğünde az kalsın paçayı kurtaramayacaktın, içinden bir kahkaha atmak geldi, polisleri kör ya da budala yerine koyup orada dikilmek.

Bir gece onun tek başına duran bir çizimini gördün; kırmızı-mavi tebeşirle bir garaj kapısına çizmişti, kurtların kemirdiği tahtadan ve çivilerden yararlanmıştı. Her zamankinden daha çok oydu –çizgileriyle, renkleriyle–, aynı zamanda bir sesleniş, bir soruş gibi geldi sana, bir tür çağrı gibi. Gün ağarırken döndün, devriyelerin sessiz temizlik harekâtı hızını yitirdiğinde, ve kapının geri kalan bölümünde yelkenleri, dalgakıranlarıyla bir deniz görünümü çizdin şipşak; yakından bakmayan biri, rastgele bir çizgi oyunu sanabilirdi, ama o nasıl bakacağını bilecekti nasılsa. O gece, iki polisin elinden dar kurtuldun, odanda bardak bardak cin içerek onunla konuştun, aklına her geleni söyledin ona, sesle yapılmış başka bir çizim gibi, yelkenleriyle BAŞKA BİR LİMAN, onu esmer, suskun bir kadın olarak getirdin gözlerinin önüne, ona dudak ve meme yakıştırdın, birazcık aşık oldun.

Julio Cortázar, "Graffiti"